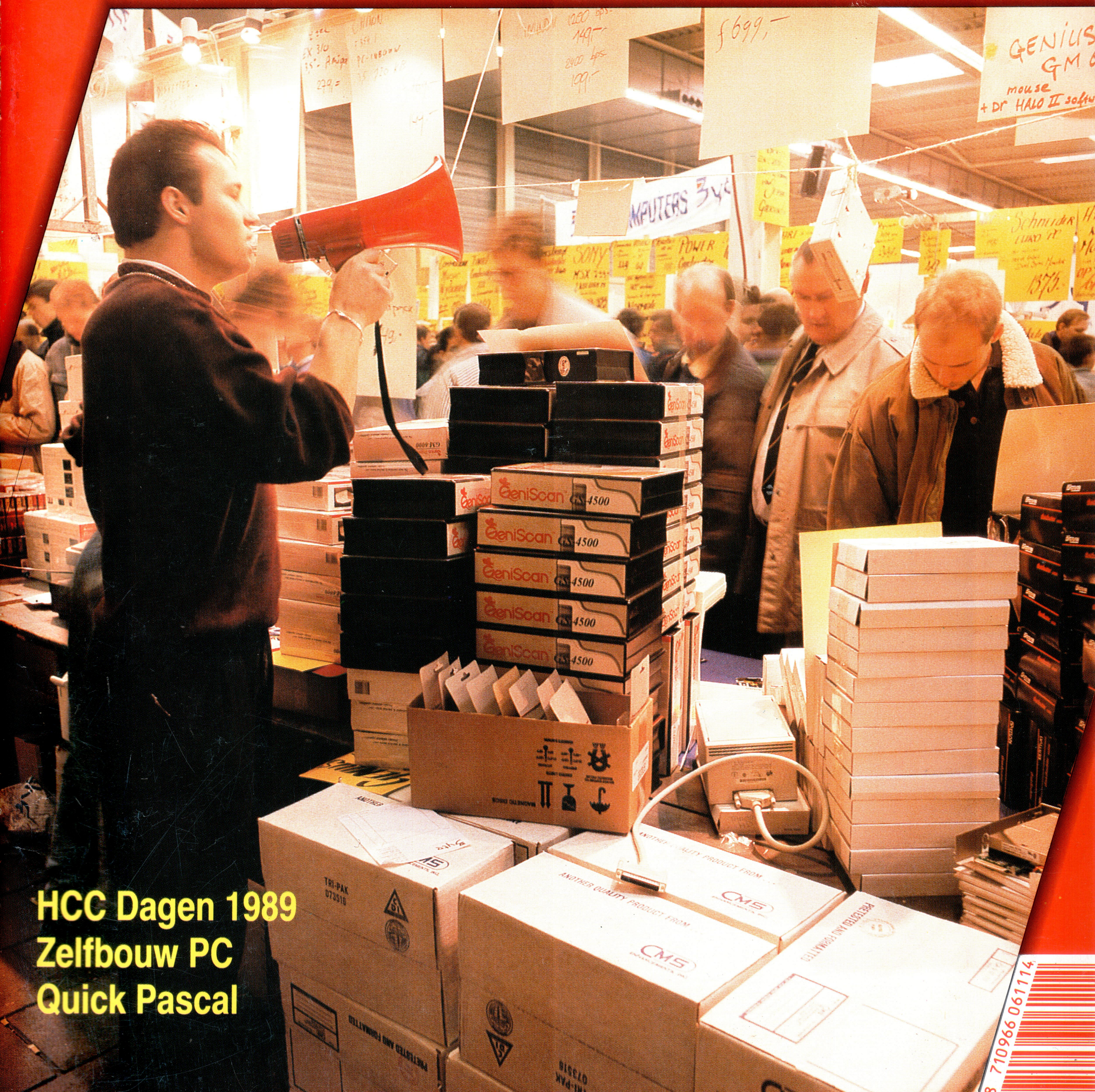
124

hcc NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

HCC Dagen 1989
Zelfbouw PC
Quick Pascal

8 710966 061114

JANUARI 1990 - 13e JAARGANG NR. 1 - f 6,00

DATA BECKER NEDERLANDS: DE TRENDSETTER IN COMPUTERBOEKEN

AMIGA

Amiga Intern 2.0

In dit boek zijn alle gegevens verzameld die nodig zijn voor het effectief programmeren op de Amiga. Er wordt onder meer ingegaan op alle Amiga-libraries en structuren, het printer-device en Kickstart versie 1.3 en opbouw van Amiga-fonts.

PC ALGEMEEN

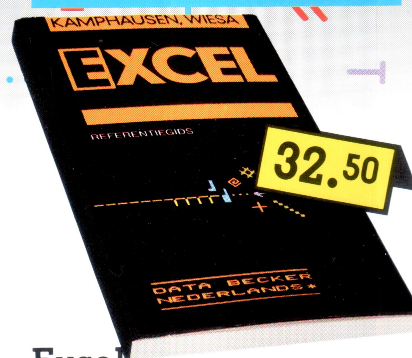

Het grote PC Tools 5.x-boek

Door het grote aantal mogelijkheden van PC Tools is een duidelijk boek noodzakelijk. Vooral ook omdat de gebruiker van PC Tools door onjuist gebruik handelingen kan uitvoeren die fataal zijn voor de bestanden op de harde schijf of diskette.

Dit boek vertelt alles over (veilig) werken met PC Tools. De versies 5.0 tot en met 5.5 worden besproken. Deze onderscheiden zich van de 4.x-versies door een betere, grafische presentatie.

GIDSEN

Excel

Rekenbladprogramma van Microsoft. Het loopt onder Windows, een prettig te bedienen grafische 'schil', en daarnaast heeft Excel mogelijkheden tot databasebeheer en uitvoerige grafische presentaties. Deze gids behandelt alle Excel-menukeuzes en macro-commando's en wordt besloten met een quick-reference.

WordPerfect 5.0

Herziene druk, Nederlandse versie. Naast de installatie van het pakket en van de printer komen de nieuwste instructies met betrekking tot het opmaakdeel van het pakket aan de orde.

32.50

ATARI ST

ATARI ST Intern 2.0

MET DISKETTE

Dit boek laat aan de hand van vele voorbeelden zien hoe u het besturingssysteem en de hardware zinvol in kunt zetten. Alle voorbeelden zijn in de vier bekende talen GfA-BASIC, Omikron-BASIC (ST-BASIC), C en Assembler in het boek afgedrukt en bovendien op floppy meegeleverd. Het zwaartepunt van het boek ligt op de programmering van GEM-applicaties en -accessoires.

VERKRIJGBAAR IN BOEKHANDEL EN COMPUTERSHOP

DATA BECKER NEDERLANDS*

A.W. Bruna Uitgevers B.V.

Voor meer informatie of vragen over de Data Becker-produkten kunt u contact opnemen met onze afdeling Support, Postbus 8411, 3503 RK Utrecht. Telefoon: 030-450410. Databank: 030-432358 (viditel 1200/75 Bd).

COLOFON

Uitgever
HCC Nieuwsbrief B.V.

Hoofdredacteur
Lucie Blom-Calis

Eindredacteur
Berend Harmens

Bureauredacteur
Edwin Ammerlaan

Redactie
Ed Baars
Wim Bolkensteyn
Quintus Bosman
Peter Buysman
Charles Cox
Jan Klene
Frans Kors
Jan Leijerweerd
Marc van Munnen
Ad den Ouden
Peter van Tilburg

Medewerkers aan dit nummer
Peter van Diepen, Pieter Elzinga, Arnoud de Jong, Wouter Klijn, Sjaak Löhlefink, Hanno van der Maas, Willem van Mortel, Ben Rintjema, Noël Roets, Ton van Santen, Pieter Surie, Fons Thijssen, Paul Uljé, Wim Scholten, Robert Snip, Jan Verschaeren, Ben Welman, Henk Wiegers.

Fotografie
Stefan Ammerlaan

Redactiesecretariaat en micromarkt
Monique Koot

Deadlines verenigingsnieuws
HCC Nieuwsbrief 125: 31 december
HCC Nieuwsbrief 126: 28 januari

Redactieadres
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon: 03403-78788 (9.00-16.00)
Telefax : 03403-78930

Druk, vormgeving en produktie
Brouwer Offset, Utrecht

Omslagontwerp
Cox Design, Nieuwegein

Commerciële advertenties

Arnoud Hijmans
ADVERTENTIE EXPLOITATIE BV

Postbus 64850, 2506 CG 's-Gravenhage
Telefoon: (070) 3253830*
Telefax: (070) 3237891

REDACTIE

Twee dagen lang was het een komen en gaan van computerliefhebbers en nieuwsgierigen. Ook dit jaar kwamen meer dan 50.000 mensen naar de HCC Dagen in Utrecht. De eerste bezoeker aan de redactiestand was een mijnheer met de oplossing van het spel 'Prisoner'. Zaterdagmiddag stonden er plots een flink aantal ambulances bij de Jaarbeurs, maar dat leek erger dan het was: een demonstratie die niets met ons te maken had.

Lucie Blom

Het drukst werd het op zaterdagmiddag omstreeks 14.00 uur. Eindelijk bent u verlost van mijn pogingen om een flink aantal muizejasjes te ontvangen. Het is nu echt afgelopen! In totaal waren er vijftien jasjes ingestuurd: tien door ijverige leden en vijf door een firma die ze gewoon verkoopt. De prijzen werden uitgedeeld en vervolgens was het de bedoeling om ook de prijzen voor de invoerroutines uit de delen. Helaas waren alle drie de prijswinnaars verhinderd en die uitreiking ging niet door. De prijzen zijn inmiddels wél verzonden.
Wel aangekondigd maar niet op de beurs aanwezig was 'Hobbyscoop' het NOS radioprogramma over computers, electronica, ruimtevaart en Basicode-2. Uit welingelichte bron vernamen we dat het programma moet verdwijnen. Voor ons een onbegrijpelijke zaak en we zullen dan ook Hans G.Jansen nader aan de tand gaan voelen over deze kwestie. U kunt het in de volgende Nieuwsbrief lezen.
Het gaat er dan toch echt van komen: de MSX kaart voor in de PC. Er zitten nog wat onvolkomenheden in, maar zodra de kaart feilloos werkt krijgt u daar een uitgebreid verslag van. De prijs zal rond de ƒ 500,– gaan liggen en dat is zeer gunstig. MSX leeft nog steeds gezien de drukte bij de PTC stand waar de kaart werd getoond en bij de MSX gebruikersgroep.
Echte nieuwe dingen kwamen wij op de beurs niet tegen, wel fraaie toepassingen en natuurlijk de onvermijdelijke koopjes en weggevers. Tot zaterdag 17.15 uur de lichten uitgingen en iedereen toch echt naar huis moest. Met een zucht van verlichting en vermoeidheid konden alle standhouders gaan opruimen. Tot volgend jaar.

De jaren tachtig liggen nu definitief achter ons. De jaren negentig zijn gestart. Computers zullen steeds kleiner en sneller worden. Geheugen zal geen probleem meer geven en de prijzen blijven dalen. Wie nu de nieuwste computer koopt loopt alweer achter en betaalt te veel. Maar we doen het toch, want we willen bijblijven. Hopelijk kunnen we straks gewoon onze machine inruilen bij de dealer en het nieuwste model meenemen. Met auto's doen we dat al jaren, met computers moet het nog beginnen.

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de HCC Nieuwsbrief BV. Het blad verschijnt maandelijks en wordt gratis naar de leden van de Hobby Computer Club gezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar. Naast de agenda en verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC Nieuwsbrief artikelen van deskundige leden. Uw bijdrage is dan ook welkom en bij eventuele plaatsing krijgt u een vergoeding.

INZENDEN KOPIJ
De redactie stelt het op prijs als u uw kopij aanbiedt op Fido Redactie, telefoon 03403-78220. Vanuit het Maingebied kiest U F(iles) en u komt in filegebied 1. Na het uploaden kunt u een korte toelichting intoetsen. Vanuit het Filegebied kunt u via het M(aingebied), naar M(essagegebied) 1 en daar een berichtje achterlaten voor de redactie. Na enige tijd krijgt u een schriftelijke bevestiging van ontvangst van uw kopij.
Kopij kan ook op diskette worden aangeleverd. Zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes kunnen verwerkt worden. Voor Fidokopij en kopij op diskette geldt dat de tekst als 'schone' ASCII-file wordt verstuurd, met alleen een return/linefeed aan het einde van elke paragraaf.
Gewone kopij kan in drievoud worden opgestuurd. Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint. Listings heeft de redactie het liefst op Fido of diskette, omdat de afdruk dan met een laserprinter gemaakt kan worden. Stuur vooral illustratiemateriaal mee, tekeningen zowel als foto's (het liefst zwart-wit). Ook kleurendia's kunnen worden verwerkt. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

Aansprakelijkheid
De redactie gaat er van uit dat de ingezonden kopij afkomstig is van de inzender, tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld. Het is ondoenlijk voor elke inzending na te gaan of het onderwerp uit een andere publikatie afkomstig is. De aansprakelijkheid voor het auteursrecht van ingezonden kopij ligt dus bij de inzender.

HCC Micromarkt
HCC-leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Nieuwsbrief. Onder bepaalde voorwaarden kunnen in deze rubriek ook betaalde publikaties worden opgenomen. Zie voor de wijze van opgave en de voorwaarden elders in dit blad. Telefonische opgave en het verstrekken van telefonische informatie is niet mogelijk.

Contributie
De contributie voor 1990 is ƒ 60,–. In de loop van het jaar geldt een aflopende regeling. Bij aanmelding wordt een eenmalig inschrijfgeld van ƒ 10,– in rekening gebracht. Opgave als lid is ook telefonisch mogelijk. HCC kantoor: 03404-78788. Adres kantoor: Postbus 149, 3990 DC Houten.

INHOUD

Beginners

Listings

Rectificatie TurboFlow!

Bij de test van het pakket TurboFlow! in HCC Nieuwsbrief 123 waren een verkeerd adres en telefoonnummer vermeld. De goede gegevens voor informatie over het programma zijn:
Blokker + Blokker
Postbus 71992
1008 ED Amsterdam
Telefoon 020-423275.

INHOUD

HCC Testen

Interview

Spel

Diversen

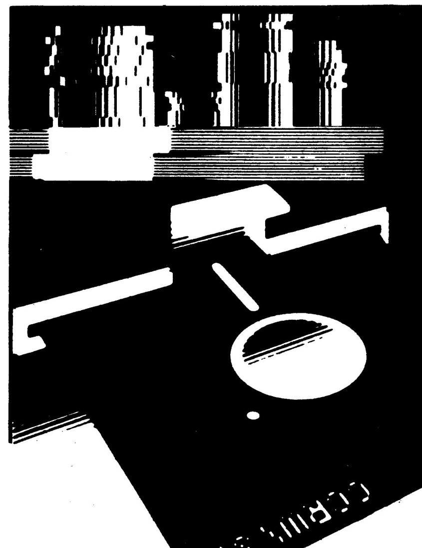

NICOO software

GEEFT MEER INHOUD AAN UW PC!

NICOO-software ontwerpt, ontwikkelt en verkoopt software van hoogstaande kwaliteit voor een lage prijs. Speciaal voor partikulieren. Zorgvuldig worden onderwerpen geselekteerd op nut en toepasbaarheid voor thuisgebruik. Alle produkten zijn nederlandstalig. NICOO-software verkoopt u geen illusies!

GAS! BRENGT UW GASREKENING OMLAAG! DIT PAKKET HEEFT U SNEL TERUGVERDIEND!

Nieuw voor Nederland. Het enige programma dat u in een jaar kunt terugverdienen en dat u veel nuttige energiebesparingstips geeft.

GAS! berekent uw verbruik, houdt rekening met het standaard verbruik (baden en koken) en met de buitentemperatuur (!). Op heldere wijze wordt zichtbaar gemaakt of u te veel gas verbruikt of juist bespaart. Nu heeft u pas echt zekerheid over uw eigen stookgedrag. Dankzij GAS! wordt kristalhelder hoeveel geld u kunt overhouden en welke besparingsmaatregelen voor u interessant zijn.

- analyse basisverbruik (koken, baden, douchen)
- analyse verbruiksbeïnvloedende faktoren
- berekenen werkelijk verbruik (voor een periode)
- berekenen werkelijke stookkosten (rekening houden met de buitentemperatuur)
- signaleren extreme verbruiksafwijkingen
- werkelijke kosten vs streefkosten
- werkelijk verbruik vs streefverbruik
- cumulatieve besparing
- verbruikvergelijking van twee willekeurige stookjaren
- temperatuurvergelijking van twee willekeurige stookjaren
- en nog veel meer.......

NIEUW

Alles wordt op heldere wijze gepresenteerd als lijst of grafisch,op scherm of papier en u kunt tot 5 jaar terug.

ABSOLUUT GEEN MAANDELIJKSE DISCIPLINE NOODZAKELIJK. U brengt, wanneer u maar wilt en zo vaak u maar wilt uw gasmeterstand in. Desgewenst brengt u alleen de begin- en eindstand van een jaar in. U kunt er dus direkt mee aan de slag!

GAS! is de voor thuisgebruik geschikte versie van ERBIS. ERBIS wordt door vele grote bedrijven en overheidsinstellingen gebruikt ten behoeve van beheersing van het energieverbruik voor grote gebouwen en gebouwencomplexen.

175,-/stuk incl BTW
(geen grafische kaart vereist)

WIS KUNDE

1e klas voortgezet onderwijs

Wiskunde wordt nu (nog) leuker!

Dit veelgeprezen softwarepakket is speciaal voor kinderen in de leeftijd van 12 tot 13 jaar ontwikkeld. Een aantal onderdelen kan ook al gebruikt worden in groep 8 van het basisonderwijs. De bediening is zo eenvoudig dat een gebruiks-aanwijzing ontbreekt. De volgende onderwerpen komen uitgebreid aan de orde:
- hoeken
- omtrek & oppervlakte
- lijnspiegelen
- rekenen
- negatieve getallen
- coördinaten
- vergelijkingen
- een spelletje

Alle onderdelen zijn apart inzetbaar. Door middel van diverse grafische voorstellingen en animaties wordt de leerstof helder toegelicht. Dit programma is een komplete en gevarieerde oefen- en ondersteuningsstof waarmee iedereen zelfstandig aan de slag kan. Het programma legt uit en doet oplossingsmethodes aan de hand.

119,-/stuk incl BTW

NATUUR KUNDE

Wegen & Meten

Een ideaal oefen- en instruktiepakket dat deze lastige stof op een prettige manier aanschouwelijk maakt.
Wegen & Meten behandelt de stof volledig en vormt daarom een afgerond geheel. Het is daarom geschikt voor zowel leerlingen in de tweede als in de derde klas van het voortgezet onderwijs. Het is een praktische instruktie van stof die zich voor de klas soms moeilijk laat uitleggen.
- foutenonderzoek
- soorten en typen
- fouten
- eenheden
- nauwkeurigheid
- werken met tabellen
- gegevens omzetten in grafieken

Aan de hand van diverse, zelf met de PC uit te voeren weegen meetproeven worden de lesonderwerpen op heldere wijze uitgelegd. Met Wegen & Meten kan iedereen volledig zelfstandig en in eigen tempo werken. Wegen & Meten kent meerdere nivo's van hulpverlening.

118,-/stuk incl BTW

LCN LOGO

LCN LOGO maakt programmeren duidelijk!

Als programmeren u wel leuk lijkt maar al die engelse talen u tot wanhoop drijven, gebruik dan LCN-logo, de nederlandstalige programmeertaal die in het voortgezet onderwijs wordt gebruikt nu ook voor thuis.
LCN LOGO is meer dan alleen een programmeertaal: het is een komplete nederlandstalige programmeer-omgeving. LCN LOGO wordt met een krachtige editor en syntax-checker geleverd. Dit betekent dat wat u programmeert direkt op juistheid wordt gekontroleerd.

In de uitgebreide nederlandstalige handleiding staan veel praktische voorbeelden. Om het helemaal kompleet te maken heeft NICOO het boek "Leren met LCN-LOGO" van Academic Service bijgevoegd.

```
MAAK lijntje
  FUNK neer
    vooruit 500
    op
    achteruit 500
```

Met LCN LOGO worden zaken als cursorbeweging, rekenen, bestandbenadering, grafisch werken (turtle graphics/tekeningen programmeren), lijsten maken, schermbenadering, enzovoorts begrijpelijk.

395,-/stuk incl BTW

Alle pakketten van NICOO-software zijn geschikt voor IBM/PC's of 100% compatibles (identieken) of IBM/PS2, werkend met het besturingssysteem MS-DOS of PC-DOS en met een grafische kaart: Hercules, CGA, EGA, MCGA e.d.. Indien dit voor een bepaald pakket anders is, dan is dat bij de beschrijving vermeld.

Hierbij bestel ik de volgende programma's:

naam	prijs	demo	pakketkode
☐ wiskunde 1e klas voortgezet onderwijs	f 119,--	f 19,--	WI-1
☐ natuurkunde: wegen en meten	f 118,--	f 18,--	NA-1
☐ programmeertaal LCN LOGO + boek	f 395,--	f 27,50	LOGO
☐ energiebesparingspakket GAS!	f 175,--	geen	GAS

alle bedragen incl 18,5% BTW en verzendkosten

☐ ik ontvang liever eerst een demo-versie van het door mij hierboven aangekruiste pakket. (LET OP: niet van elk pakket is een demo verkrijgbaar. De prijs van de demo staat in de kolom 'demo')

ik ontvang de software graag op: ☐ 5,25 inch diskette, of ☐ 3,5 inch diskette

☐ ik heb het bedrag overgemaakt op uw bankrekening 53.46.38.074*)
☐ ik heb het bedrag overgemaakt op uw girorekening 3560400*)
☐ ik betaal de postbode en houd rekening met *f* 10,-- rembourskosten
☐ ik heb een girobetaalkaart, bank- of eurocheque bijgesloten

(*levering na ontvangst van uw betaling) H

Naam: ____________

Telefoon: ____________

Adres: ____________

Postkode/Plaats: ____________

Stuur deze bon in een gesloten ongefrankeerde enveloppe (cheques bijsluiten indien u daarmee betaalt) naar NICOO-software, Antwoordnummer 2102, 6800 WR Arnhem.

*)overboeking t.n.v NICOO-software te Arnhem o.v.v. de pakketkode(s)

NICOO-Software Jansbuitensingel 7-8 6811 AA Arnhem Telefoon 085-513555

BRIEVENBUS

door Peter Buysman

Bbrrpp

U bent vast en zeker nog vol van het kerstmaal. Misschien bent u net de nieuwjaarsmaaltijd aan het voorbereiden. Of is alles al weer op? En voelt u zich toch een beetje schuldig over zoveel welvaart? Hoeft niet, het zij u van harte gegund.
Laatst kwam op de redactie onderstaande ontroerende brief binnen. Uit Polen. Van een meisje dat ook zo vol is. Maar dan wel vol van iets waarvan ze nog amper heeft kunnen proeven. Ze wil graag goed voorbereid de twintigste eeuw binnengaan. En ook zo snel mogelijk beginnen met leren. Misschien al met pasen?

Een nieuwe eeuw

Ik ben een Pools meisje van 11 jaar en ik droom van een Apple Macintosh.
Polen heeft een heleboel personal computers. Er zijn veel Atari, Commodore, IBM en Sinclair/Timex computers. Verder zijn er nog andere merken, maar de Apple Macintosh ontbreekt in Polen. Ik had geluk dat ik een paar keer op zo'n computer heb mogen werken en ik weet zeker dat het mijn beste vriend zou worden als ik er een thuis had.
Helaas ontbreken mij de middelen om een dergelijke computer aan te schaffen. Misschien dat er ergens ter wereld mensen, bedrijven of instanties zijn, die mij een (gebruikte) Macintosh zouden willen schenken. (Literatuur, software, printer en modem, etcetera, zijn ook van harte welkom).
Zou u zo vriendelijk willen zijn deze brief aan de lezers en vrienden door te sturen? Iedereen mag natuurlijk reageren, ook als u me maar gedeeltelijk kunt helpen. Want, met een Macintosh kan ik mij beter voorbereiden op een leven in de volgende eeuw.
Met vriendelijke groeten,

Natalia Kolodziejska
Ul. Drzewieckiego 16/4
PL 54-129 Wroclaw
Poland
(eventuele reacties graag in het Engels)

Postware

Martijn de Deugd is in ieder geval al heel vrijgevig door ons zijn zelf in elkaar geknutselde type-programma vol zelfvertrouwen en gratis aan te bieden. Dit deed hij via een brief en al eerder via een bericht in het HCC Fido-net. Misschien is het een leuk idee om uw reacties hierover te sturen naar de public domain afdeling van dit blad. Maar stuur na download in ieder geval een mooi kaartje naar Martijn.

Blind typen

Kort geleden heb ik de november uitgave van uw blad in de losse verkoop gekocht. Ik kwam daarin een artikeltje tegen over het programma 'Typequick', wat op interactieve wijze de gebruiker het blind typen volgens het tienvingersysteem zou bijbrengen. Tot mijn verbazing werd er ƒ 245,- voor gevraagd. Ik vind dat bedrag erg hoog en wel omdat ik een dergelijk programma zelf heb geschreven en derhalve de eenvoud van het programmeren van zo'n programma ken.
Ik wil uw lezers daar graag op wijzen, omdat mijn programma in de public domain is gezet en dus gratis is te downloaden bij diverse BBS's. Het programma heet 'Typeles' en is voor zover ik uit het artikel heb kunnen opmaken volledig te vergelijken met zijn commerciële broertje 'Typequick'.
Ik heb 'Typeles' onder het zogenaamde Postware concept vrijgegeven, wat wil zeggen: in plaats van geld vraag ik de gebruiker mij een ansichtkaartje te sturen (met in dit geval graag de extra vermelding 'HCC Nieuwsbrief: ingezonden brief'). Zie voor verdere info het programma zelf. Lezers die geïnteresseerd zijn in deze gratis typecursus voor de PC kunnen zich wenden tot de HCC Fido Alkmaar (072-126783).
Hopend vele lezers hiermee van dienst te zijn geweest, groet ik u vriendelijk.

M.Y. de Deugd
Van Uytrechtlaan 13
1901 JK Castricum

XTAT80386-HzKb

Meneer Nater weet het niet meer en vraagt ons om hulp in die technische duisternis. Al vind ik dat hij toch al redelijk wat overzicht heeft. Maar wie helpt ons aan verhelderende kopij?

De markt wordt overspoeld door PC-klonen, stuk voor stuk compatibel (zegt men) en dus allemaal identiek. Of niet? Ik zie het bos niet meer. Kunt u eens een overzicht publiceren van de verschillen?
Er zijn verschillen op de volgende terreinen:

1. microprocessor
2. toetsenbord
3. floppies
4. snelheid
5. videokaart
6. video-norm

1. Er zijn zo'n acht verschillende microprocessors, geloof ik. Voor XT's: 8088 (de eenvoudigste), 8088-2, 8086, 80186 (die zie je niet veel). Voor AT's: 80286, 80386 SX, 80386 (de beste), 80486 (nog mooier!). Wat zijn nu de verschillen? Is er alleen een verschil in snelheid of ook in instructieset? Betekent een beperktere instructieset niet dat sommige programma's niet gedraaid kunnen worden?

2. Er zijn ruwweg twee verschillende toetsenborden: 101 toetsen voor AT en 84 toetsen voor XT. Dit gaat echter niet altijd op: sommige merken computers hebben alle 101 toetsen.

3. Het doet er natuurlijk niet zoveel toe of de floppies 3,5 inch of 5,25 inch zijn, behalve als je software wilt uitwisselen. Hetzelfde geldt voor de capaciteit: 180 Kb of 360 Kb of 1.2 Mb. De laatste lijkt een monopolie van de AT te zijn, waarom eigenlijk?

4. Je zou denken dat de snelheid niet zo belangrijk is, de computer werkt het programma toch wel af. Merkwaardig is daarom dat bepaalde frequenties bij de fabrikanten favoriet zijn, de laagste is 4.77 MHz. Waarom niet eens 4.80? Soms ook is de snelheid instelbaar. Waarom? Van mij mag de computer altijd op de hoogst mogelijke snelheid lopen.

5. Er zijn nogal wat videokaarten: VGA, EGA, CGA, Hercules en nog meer. Moet je om een programma te kunnen draaien de passende videokaart hebben?

6. Er zijn ook nogal wat normen voor het videosignaal. Voor TV hebben we een lijnfrequentie van 15625 Hz en een rasterfrequentie van 50 Hz. Amerikanen hebben een andere TV-norm. Voor computers zijn er diverse lijn- en rasterfrequenties. Betekent dat niet dat je bij elke videokaart een passend scherm moet hebben, of dat je een scherm moet hebben met instelbare frequenties? Is het dan niet vreemd dat er schermen te koop zijn die niet instelbaar zijn?

Kortom, het duizelt me allemaal een beetje, en ik denk dat ik binnen de HCC niet de enige ben. Kunt u wat licht in de duisternis brengen?

P. Nater
Beukweg 24
7556 DE Hengelo

Gezocht

En dan eindelijk die twee contact-advertenties, die al een tijdje op de plank hebben gelegen. Alsnog dus.

Ik ben op zoek naar personen die goed om kunnen gaan met Dr. Halo III en die mij daarover een en ander willen leren. Het liefst bij mij in de omgeving. Ook zou ik graag willen weten of er een Nederlandse handleiding voor dit programma bestaat. Als legale koper van de bijbehorende muis kreeg ik helaas slechts een Engelstalige bijgeleverd.

F. Lenne
Pallieterburg 151
Capelle a/d IJssel

Ik wil graag in contact komen met mensen die enigerlei ervaring hebben met Buys Software uit Terneuzen. Schrijf of bel naar:

G. de Haan
Koolmeesstraat 10
2971 AN Bleskensgraaf

06-Fido II

In Nieuwsbrief 117 deed Jeroen van Drie een suggestie tot het instellen van een 06-Fido net. Deze modem-er heeft er eens wat dieper op doorgedacht.

Het idee van een algemeen toegankelijke Fido-node op een 06-lijn lijkt mij zeker de moeite waard, maar zal toch enige probleempjes met zich meebrengen. De opzet, die Jeroen in gedachten heeft, namelijk een Fido bestaande uit verschillende userlijnen, remote operatorlijnen en een GG-databank, is zeker het overwegen waard voor HCC, lijkt mij.
Toch rijzen er wat vragen bij me op. Wordt op deze manier het Fido-bestaan niet een beetje in de hoek gedrukt? Want, waarom zou ik gaan bellen met mijn vaste Fido's, als er een overkoepelende Fido-node is. Die overkoepelende Fido heeft immers veel informatie, die ik anders uit verschillende node's moet halen. En, dit zal voor velen een heet hangijzer zijn, de betaling.
Voor het gemak heb ik alle soorten 06-lijnen eens bekeken en van commentaar voorzien. Ten eerste is er de 06-0...lijn. Deze is natuurlijk voor de beller gratis, maar dat zou juist de verzorging van de 06-Fido door inkomsten uit telefoon niet ten goede komen. Dan kost het de overkoepelende organisatie geld, en dat willen we juist voorkomen. Kortom, het 06-0...nummer schrappen we van de lijst. En, meteen ook 06-4...nummers, want ook bij deze lijnen komen de kosten voor de opgeroepene.
Een alternatief is het tariefnummer, de 06-8... Bij dit soort nummers worden de gesprekskosten gedeeld. De opgeroepene betaalt een deel, maar de beller betaalt het andere deel. De PTT stelt, dat het tarief bepaald wordt door de verdeling van de kosten. Deze kunnen variëren van gedeelde kosten tot volledige betaling van de kosten door de beller. De kosten liggen tussen de 15 cent per 5 minuten tot 40 cent per minuut. Tenslotte is er het koopnummer, ook bekend als de 06-3... of de 06-9...lijn. Hier komen de kosten geheel voor rekening van de beller en kunnen deze oplopen tot maximaal 50 cent per minuut.
Eigenlijk blijven er weinig mogelijkheden over. De 06-3... is natuurlijk af te raden, want hierop vindt men ook een groot deel van de sex-lijnen. Een keer verkeerd draaien/drukken en de computer zit met een hijgende dame aan de lijn. Trouwens, deze nummers worden veel gebruikt en kunnen daarom de nodige belasting van de lijnen geven.
Zo blijven de mogelijkheden beperkt tot 06-8... en 06-9..., waarbij de laatste natuurlijk de meest ideale oplossing voor een zelfverzorgende Fido is. De voordelen van 06-nummers zijn, dat deze in geheel Nederland hetzelfde tarief hebben. Er zijn geen basistariefgebieden aan een 06-nummer verbonden. Ook bestaat er geen vrijetijdstarief meer, maar daar is natuurlijk nog overheen te komen. Het belangrijkste van een 06-nummer (en vooral de koopnummers) is, dat de opgeroepene bepaalt wat de beller gaat betalen. De opgeroepene is echter wel verplicht deze kosten te vermelden in zijn/haar publikaties.
Voor een overkoepelende Fidonode is het gebruik van een 06-nummer zeker het overwegen waard, maar zou het ook geen idee zijn voor de reeds bestaande Fido's zonder sponsor?

Paul Voetelink
Haarlem

Olivetti elitair?

De volgende meneer (waarom nou altijd alleen die meneren, dames?) werd tijdens een telefoontje met Olivetti kwaad en cynisch.

Aangezien op ons kantoor een werkloze AT&T PC 6300 stond (is Olivetti M24) leek het mij handig om hier WordPerfect 5.0 op te zetten. Nou werkt dit pakket niet erg lekker met een monochroom beeldscherm, de aanschaf van een EGA kaart met dito monitor werd overwogen. Toch even met Olivetti bellen of deze PC ook andere grafische kaarten verdraagt.
Ja meneer, dat kan, maar alleen een kaart van Olivetti garandeert u dat het ook werkt. En daar de Olivetti kaart niet met andere merken monitoren samenging moest er dan ook een Olivetti monitor bij. De kaart ging *ƒ* 1000,- kosten, de monitor *ƒ* 1900,-. Woeste prijzen. In de handel zijn goede EGA kaarten te koop voor pakweg *ƒ* 400,- en monitoren voor *ƒ* 600,-.
Toen ik de vraag stelde welke dipswitches ik moest omzetten voor een andere kaart kreeg ik te horen dat ik deze informatie bij de Olivetti kaart/monitor zou krijgen. Dus ik werd gedwongen om Olivetti hardware te kopen, anders kreeg ik deze informatie niet. Na een opmerking over de geweldige service van Olivetti heb ik het gesprek beëindigd.
Aangezien Olivetti informatie wel duur is, is mijn vraag of iemand ervaring heeft met andere grafische kaarten op de M24.

Jeroen Baack
't Kempke 75
7481 GS Haaksbergen

Openheid

Maar Olivetti bleek toch bereikbaarder dan in eerste instantie leek. Iedereen kan dus zonder enige schroom bellen en alle informatie over hun produkten verkrijgen.

Via de HCC Nieuwsbrief ontvingen wij een afschrift van uw brief met als motto 'Olivetti service?', waar wij graag bij deze op willen reageren.
Het is inderdaad juist dat bij ons een losse EGA kaart en bijbehorend scherm voor ongeveer drieduizend gulden wordt aangeboden door een speciale afdeling. Deze afdeling is opgericht om produkten die niet of niet meer door Olivetti geproduceerd worden, maar wel aan of in Olivetti PC's gebruikt kunnen worden, te selecteren, te testen en met de gebruikelijke Olivetti garantie, ondersteuning en service aan te bieden.
We moeten hierbij echter opmerken dat deze afdeling zich voornamelijk richt op de zakelijke markt. Er worden dan ook uitsluitend produkten van zeer hoge kwaliteit geselecteerd. Dit, gecombineerd met de te bieden garanties, ondersteuning en service, is de verklaring voor de in uw ogen hoge prijs.
Over het tweede punt in uw brief, het ter beschikking stellen van gegevens zoals dipswitch setting, kunnen we kort zijn. Iedereen die dit soort gegevens aan ons vraagt, krijgt die ook. Het probleem in uw geval is waarschijnlijk geweest dat u niet met onze supportafdeling heeft gesproken, alhoewel een weigering om

BRIEVENBUS

gegevens te verstrekken uiteraard niet goed te praten valt.
Een tweede probleem zal geweest zijn dat er voor de M24 diverse niveau's videokaarten bestaan met elk een andere manier van 'disabling' en dat het moeilijk is om telefonisch vast te stellen om welk niveau het gaat. Omdat u schreef dat het in uw geval een PC 6300 betreft, zijn wij er haast zeker van dat de bijgesloten dipswitch setting de juiste is. Mochten er toch nog problemen zijn, dat kunt u contact opnemen met onze support-afdeling.
Wij hopen met bovenstaande enigszins uw grieven ten aanzien van Olivetti en haar produkten te hebben weggenomen.

Olivetti Office
J. Nijhuis
After Sales Manager

Let op!

Bert Ernste uit Utrecht en H. Boers uit Assen stuurden me boze brieven over hun contacten met PosTyc Postorder te Amsterdam. De grieven vielen uiteen in twee hoofdklachten. Ten eerste hadden ze geld overmaakt voor een bestelling en niets ontvangen. Ten tweede is het hen tot op heden nog niet gelukt een (fatsoenlijk) antwoord te krijgen op brieven en telefoontjes.
Ik heb beide brieven doorgestuurd naar PosTyc, maar kreeg ook geen enkele respons. De conclusie lijkt mij duidelijk, maar u moet 'm zelf maar trekken. Je weet tenslotte maar nooit.

Beginners Basic

BEGINNERS

Peter van Tilburg

Th.Kapsenberg

Deze keer hebben we in de Basic-rubriek een bijdrage van Th. Kapsenberg uit Pynacker. Hij beschrijft in zijn artikel hoe in Basic gebruik kan worden gemaakt van recursie. Bij deze techniek wordt een probleem opgelost door het opnieuw te definiëren, maar dan een stap vereenvoudigd.

Bij het gebruik van programmeertalen als Pascal of QuickBasic is recursie standaard in de taal aanwezig. In een toch redelijk vaak toegepaste taal als GWbasic of bijvoorbeeld Commodore-basic is dit niet zo. In het navolgende artikel worden enkele aanwijzingen gegeven om hier toch een mouw aan te passen. Essentieel hierin is het gebruik van een 'stack' of een 'stapel'. Door deze zelf te maken is een recursief probleem toch op te lossen.

RECURSIE Eenvoudig gezegd wordt bij recursie het probleem opgelost door het probleem opnieuw te definiëren als hetzelfde probleem maar dan een stap vereenvoudigd. Het standaard voorbeeld is de bepaling van de faculteit genoteerd als n!.
De waarde van n! is 1 x 2 x 3 x 4 x..... t/m.... x (n-1) x n.
Hierbij is n een geheel en positief getal. De recursieve definitie van n! is nu n! = n x (n-1)! waarbij per definitie 1! = 1 (en voor de volledigheid tevens geldt 0! = 1).
Nu is het zo dat zo'n probleem zich ook, zij het soms met wat extra hulp-variabelen, iteratief laat oplossen.
Als toepassingsvoorbeeld heb ik het sorteer proces Quicksort gekozen.
Essentieel bij recursie is een tussenopslag-medium om tussenresultaten te bewaren. Dit nu wordt gedaan in de 'stack' (of 'stapel') door daar tussenresultaten op te stapelen en er later weer af te halen.

Wanneer we geen 'stack'-mechanisme hebben moeten we hem zelf maken. Tevens hoort daarbij het gereedschap om dingen op de stapel te leggen en om die er weer af te halen. De volgorde is daarbij dat wie het laatst op de stapel gaat er ook weer het eerste af gaat. Voor dit doel maken we een array en een aanwijzer (stack-pointer) die aangeeft welke positie als laatste gebruikt is. (waarbij leeg = 0). De operaties om iets op de 'stack' te leggen staat bekend als 'push' en om het er weer af te halen als 'pop'.

```
DIM stack(100) AS INTEGER   'bouw een stack voor 100 getallen
DIM sp AS INTEGER           'aanwijzer of 'stack-pointer'

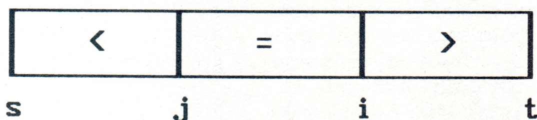
        '--------------------------------------
        ' push getal n% (leg n% op de stapel)
        '--------------------------------------
Push:   sp = sp + 1
        stack(sp) = n%
        RETURN

        '--------------------------------------
        ' pop getal n% (haal n% van de stapel)
        '--------------------------------------
Pop:    n% = stack(sp)
        sp = sp - 1
        RETURN
```

QUICKSORT Bij Quicksort wordt een rij getallen in oplopende waarde gesorteerd. Er zijn hier . routines gebruikt.

1. Toonarray: ten behoeve van het weergeven van de data.
2. Quicksort: het recursief sorteren.
3. Partition: het onderverdelen van een array in drie delen.

Voordat Quicksort aangeroepen wordt is de data (hier in array a()) willekeurig gevuld. Na afloop is het in oplopende volgorde gesorteerd. Het sorteren gaat met behulp van de routine Partition. Hierin wordt een (deel)-rij in drie delen gesorteerd. Eerst wordt de waarde van het 'middelste'-element genomen. Vervolgens wordt de (deel)-rij in drie delen hergegroepeerd dat er een indeling onstaat als :

Het deel s .. j en het deel i .. t moeten dan nog opnieuw gesorteerd worden. Hiervoor gebruiken we opnieuw Quicksort (recursief dus) maar nu voor een kortere rij. We zijn klaar als s = j en i = t. De tussenwaarden na de pationering worden bewaard op de stapel en er weer afgehaald door de routine Quicksort, er kunnen dus meerdere i's en j's op de stapel staan.
De oplossing bij gebruik van QuickBASIC ziet er als volgt uit:

```
DELARE SUB QuickSort (a() AS INTEGER, p%, q%)
DECLARE SUB Partition (a() AS INTEGER, i%, j%, s%, t%)
DECLARE SUB Toonarray (a() AS INTEGER, n%)
DIM stack(100) AS INTEGER
DIM sp AS INTEGER
DIM a(200) AS INTEGER
n% = 200                                'aantal te sorteren getallen

CLS
FOR i% = 1 TO n%                        'vul willekeurige getallen in
    a(i%) = INT(20 * RND)
NEXT i%
Toonarray a(), n%                       'laat de getallen zien
QuickSort a(), 1, n%                    'sorteren
Toonarray a(), n%                       'laat het resultaat zien
END


SUB toonarray (a() AS INTEGER, n%)
                FOR i% = 1 TO n%        'laat het resultaat zien
                    PRINT a(i%);
                NEXT i%
                PRINT
END SUB


SUB QuickSort (a() AS INTEGER, p%, q%)
        IF p% < q% THEN
              Partition a(), i%, j%, p%, q%
              QuickSort a(), p%, j% - 1
              QuickSort a(), i% + 1, q%
        END IF
END SUB


SUB Partition (a() AS INTEGER, i%, j%, s%, t%)

        r% = a((s% + t%) \ 2)   'neem de waarde van het 'middelste'element
        j% = s%: i% = t%: h% = t%
        WHILE j% <= h%
           w% = a(h%)
           IF w% = r% THEN
               h% = h% - 1
           ELSE
              IF w% > r% THEN
                  SWAP a(i%), a(h%) : h% = h% - 1: i% = i% - 1
              ELSE
                  SWAP a(j%), a(h%) : j% = j% + 1
              END IF
           END IF
        WEND
END SUB
```

BEGINNERS

In GWbasic moeten we zelf voor de stack (stapel) operaties zorgen. Bovendien moet de syntax worden aangepast omdat IF .. THEN .. ELSE constructies in GWbasic niet over meerdere regels mogen voorkomen. Willen de subroutines onafhankelijk zijn dan moet het doorgeven van de parameters via de stack plaatsvinden. Bovendien moet de stack weer hersteld worden.

Op de pagina hiernaast vindt U de GWbasic variant.

Heeft u zelf vragen, opmerkingen, suggesties of truc's die betrekking hebben op Basic, stuur die dan naar:

Beginners Basic
p/a Peter van Tilburg
Schuifelenberg 40
5751 HZ Deurne

```
10   DIM A%(200)
20   DIM STACK%(200)
30   SP% = 0                        'lege stack
40   NN% = 200                      'aantal getallen
50   FOR I% = 1 TO NN%              'vul met willekeurige getallen
60     A%(I%) = INT(20 * RND)
70   NEXT I%
80   GOSUB 230                      'toon array
90   N% = 1: GOSUB 2000             'berg ondergrens op op stapel
100  N% = NN%: GOSUB 2000           'berg bovengrens op op stapel
110                                 '                 stack [1,nn]
120  GOSUB 510                      'start sorteren
130                                 '                 stack []
140  GOSUB 230                      'toon resultaat
150  END

200  '----------------
210  ' display routine
220  '----------------
230  PRINT
240  FOR I% = 1 TO NN%
250       PRINT A%(I%);
260  NEXT I%
270  PRINT
280  RETURN

500  '--------------------
501  ' start van Quicksort
502  '--------------------
503  ' sorteer array a%(p) t/m a%(q) in oplopende volgorde
504  ' p en q staan op de stapel
505  '
506  ' lokale variabelen zijn P%, Q%, I%, J% en N%
507  '
530                                 '                 stack [..][p,q]
540  GOSUB 3000: Q% = N%            'pop maximum element
550  GOSUB 3000: P% = N%            'pop minimum element
560                                 '                 stack [..]
570  IF P% >= Q% THEN 830                         'alleen sorteren als p < q
580     N% = P%: GOSUB 2000         'push minimum element
590     N% = Q%: GOSUB 2000         'push maximum element
600                                 '                 stack [..][p,q]
610     GOSUB 1000                  'verdelen in 3 delen : p..j..i..q
620                                 '                 stack [..][p,q,i,j]
630     GOSUB 3000: J% = N%         'pop minimum element
640     GOSUB 3000: I% = N%         'pop maximum element
650     GOSUB 3000: Q% = N%         'pop maximum element
660     GOSUB 3000: P% = N%         'pop minimum element
670                                 '                 stack [..][]
680     N% = Q%: GOSUB 2000         'push maximum element
690     N% = I%: GOSUB 2000         'push minimum element rechter subdeel
700     N% = P%: GOSUB 2000         'push minimum element
710     N% = J% - 1: GOSUB 2000     'push maximum element linker subdeel
720                                 '                 stack [..][q,i,p,j-1]
730     GOSUB 510                   'sorteer a(), p%, j% - 1 =linker deel
740                                 '                 stack [..][q,i]
750     GOSUB 3000: I% = N%         'pop minimum element rechter subdeel
760     GOSUB 3000: Q% = N%         'pop maximum element rechter subdeel
770                                 '                 stack [..]
780     N% = I% + 1: GOSUB 2000     'push minimum element rechter subdeel
790     N% = Q%: GOSUB 2000         'push maximum element rechter subdeel
800                                 '                 stack [..][i+1,q]
810     GOSUB 510                   'sorteer a(), i% + 1, q% = rechter deel
820                                 '                 stack [..]
830  'END IF
840  RETURN

1000 '------------
1001 ' Partioneren
1002 '------------
1003 ' verdeel het interval s .. t zo dat er 3 delen ontstaan met
1004 ' interval    s .. j-1 hierin is a() kleiner dan het middelste element
1005 ' interval      j .. i   hierin is a() gelijk aan het middelste element
1006 ' interval  i+1   .. t   hierin is a() groter dan het middelste element
1007 ' gebruikte algoritme volgens Dutch National Flag
1008 '
1009 ' lokale variabelen I%, J%, H%, R%, S%, T%, W% en N%
1010 '
1030                                '                 stack [..][s,t]
1040 GOSUB 3000: T% = N%            'pop maximum element
1050 GOSUB 3000: S% = N%            'pop minimum element
1060                                '                 stack [..]
1070 N% = S%: GOSUB 2000            'push minimum element
1080 N% = T%: GOSUB 2000            'push maximum element
1090                                '                 stack [..][s,t]
1100 R% = A%((S% + T%) \ 2)         'neem de waarde van het middelste element
1110 J% = S%: I% = T%: H% = T%      'initieren
1120 WHILE J% <= H%
1130    W% = A%(H%)
1140    IF W% = R% THEN H% = H% -1 : GOTO 1190
1150    IF W% <= R% THEN 1180
1160       SWAP A%(I%), A%(H%): H% = H% - 1: I% = I% - 1: GOTO 1190
1170    'ELSE
1180       SWAP A%(J%), A%(H%): J% = J% + 1
1190 WEND
1200 N% = I%: GOSUB 2000
1210 N% = J%: GOSUB 2000
1220                                  '                 stack [..][s,t,i,j]
1230 RETURN

2000 '--------------
2010 ' push n%
2020 '--------------
2030 SP% = SP% + 1
2040 STACK%(SP%) = N%
2050 RETURN

3000 '----------
3010 ' pop n%
3020 '----------
3030 N% = STACK%(SP%)
3040 SP% = SP% - 1
3050 RETURN
```

Het resultaat voor NN%=20 is als volgt :

ongesorteerd

14 10 11 5 6 15 0 15 16 14 0 8 17 15 7 19 17 1 18 7

gesorteerd

0 0 1 5 6 7 7 8 10 11 14 14 15 15 15 16 17 17 18 19

BEGINNERS

Controlestructuren

De vorige keer beloofde ik iets over controlestructuren in Forth te vertellen. Pas hiermee kunnen we interessantere woorden maken.

Forth voor beginners (2)

Pieter Surie

BOOLEANS Eerst iets over de zogenaamde booleans. Sommmige Forth woorden zetten zo'n boolean op de stack, andere verwachten er daar een. Een boolean is een variabele, vaak 'vlag' genoemd, die de twee waarden 'true' (waar) en 'false' (niet waar) kan aannemen.
Een woord dat een boolean produceert zet óf -1 voor 'true' óf 0 voor 'false' op de stack. De woorden die een boolean verwachten interpreteren een 0 als 'false', maar elke andere waarde als 'true'.
Woorden die een vlag achterlaten zijn onder andere:

```
< > =        ( a b --> flg  )
0< 0> )=     (   a --> flg  )
```

De volgende woorden gebruikt men vaak voor hetzelfde doel, maar zij laten een 0 of wat anders achter.

```
AND OR XOR  ( a b --> rslt )
ook vaak -  ( a b --> a-b  )
en NOT      (   a --> a*   )


             \ NOT inverteert de bits in
             \ het getal a.
```

Woorden die een voorwaardelijke sprong veroorzaken, gebruiken en gewoonlijk ook vèrbruiken het getal op de stack en springen naar een andere plaats in de code, als ze daar een 'false' vinden.

De IF ... (ELSE) ... THEN constructie

Een definitie die deze woorden bevat zal de volgende structuur hebben. Hierbij stellen de met '*' gemarkeerde blokken steeds Forth code, bestaande uit 0 of meer woorden voor:

```
: <NAAM>
  * Code die tot resultaat *      \ Tenzij een voorafgaand woord
  * heeft dat er een vlag  *      \ dit al deed: Zoek uit wat er
  * -0 of wat anders- op   *      \ gedaan moet worden en geef
  * de stack komt.         *      \ dat d.m.v. een vlag aan.
  IF                              \ Controleer (en verwijder) de
      * Code die moet worden  *   \ vlag; spring naar de code
      * uitgevoerd als IF een *   \ die volgt op ELSE als de
      * true op de stack zag. *   \ de vlag false is.
  ELSE                            \ Spring naar THEN.
      * Code die moet worden  *
      * uitgevoerd als IF een *
      * false zag.            *
  THEN                            \ THEN markeert de plaats waar
  * Code waarmee in elk ge *      \ beide gedeelten op uitkomen.
  * val mee verder wordt   *
  * gegaan.                *  ;   \ Einde van <NAAM>
```

Als het ELSE gedeelte ontbreekt, ziet de zaak er zó uit:

```
: <NAAM>
  * Code die tot resultaat *
  * heeft dat er een vlag  *
  * -0 of wat anders- op   *
  * de stack komt.         *
  IF                              \ Controleer vlag en ga naar
      * Code die moet worden  *   \ THEN als hij 'false' is.
      * uitgevoerd als IF een *
      * true op de stack zag. *
  THEN                            \ Hier komen we altijd uit.
  * Code waarmee in elk ge *
  * val mee verder wordt   *
  * gegaan.                *  ;   \ Einde van <NAAM>
```

De DO ... (LEAVE) ... (+)LOOP constructie

De DO-loop constructie (FOR-loop in Pascal) wordt als volgt toegepast.
Hier geen boolean, maar de eind- en beginwaarden voor de loopteller op de stack:

```
: <NAAM>
  * Begin gedeelte. Zet pa *      \ Tenzij een voorafgaand woord
  * rameters voor loop tel *      \ dit al deed: Zet t.b.v. DO,
  * ler op de stack.       *      \ lim. en beg. op stack.
  DO                              \ Bewaar lim. en beg. t.b.v.
      * Code die lim-beg keer *   \ LOOP.
      * moet worden doorlopen.*
  LOOP                            \ Terug naar DO code, tenzij
  * De rest v.d. code.     *  ;   \ teller de limiet passeert,
                                  \ dan hier verder gaan.
```

De lus wordt tenminste eenmaal uitgevoerd. Binnen de lus kan de teller met het woord **I** op de stack gezet worden. De teller telt van de begin- tot (dus *niet* tot en met) de limietwaarde. Het woord **LEAVE**, meestal binnen een **IF .. THEN** constructie gebruikt, veroorzaakt dat de lus voortijdig onderbroken wordt. Veel versies kennen ook het woord **?DO**, dat de lus in z'n geheel overslaat als de begin- en eindwaarden toevallig aan elkaar gelijk zijn.
Wil men de teller met een andere waarde dan 1 laten toenemen, dan kan daarvoor het woord **+LOOP** worden gebruikt.

+LOOP verwacht een getal op de stack en verhoogt de teller daarmee, alvorens na te gaan of de lus verlaten moet worden. Als de lus binnen een andere lus voorkomt, dan kan men vanuit de binnenlus met het woord **J** de teller van de buitenlus op de stack krijgen. Meestal is er ook het woord **K** voor als men drie niveaus diep zit.
Als de programmeur weet waar en hoe **DO** de lusparameters ten behoeve van **LOOP** bewaart, dan is het als hij nóg dieper in de nesten zit een koud kunstje om de diverse tellers te verkrijgen.

De BEGIN... UNTIL constructie

Met deze woorden worden onbepaalde lussen gemaakt:

Het 'nesten' van controle structuren

Tussen twee bij elkaar horende controlewoorden mag steeds een volledige controlestructuur worden opgenomen. Dit nesten kan practisch zo diep gaan als men maar wil. Dus is
... DO... IF... THEN... LOOP...
correct, maar is
... DO... IF... LOOP... THEN...
fout.

Andere woorden die een sprong veroorzaken

Hoewel een woord, zolang het nog gecompileerd wordt, nog niet in de dictionary is opgenomen kan met **RECURSE** een woord toch zichzelf compileren en zo recursief worden gemaakt. Het woord **EXIT**, dat door ; gecompileerd wordt, kan ook gewoon 'met de hand' worden gecompileerd. Hiermee wordt de uitvoering van een woord voortijdig afgebroken.
Een soort GOTO sprong krijgt men met **EXECUTE** (adr --> ___), dat er voor zorgt dat naar machinecode die begint bij het adres op de stack wordt gesprongen. Laten we maar hopen we daar vandaan weer netjes terug komen!

Voorbeelden

Omdat deze aflevering wat lang dreigt te worden geven we hier alleen voorbeelden van de constructies met **IF**, en laten zien hoe **EXIT** daarbij vaak handig kan zijn. Met **."** drukken we de daarop volgende tekst tot de " af, en met **.** het getal dat op de stack staat. **Test** vindt een getal op de stack, drukt het 1 x af en gebruikt het 2 x om het met 10 te vergelijken, zodat het 3 x nodig is. Tenslotte drukt **TEST** het resultaat van de vergelijking af.

Zie listing A

EXIT lijkt een sprong naar de **;** aan het eind van de definitie te veroorzaken. In feite heeft **EXIT** hetzelfde effect als de **;**. Forth wordt terug gestuurd naar het woord dat **TEST** aanriep. Als TEST vanaf het toetsenbord wordt uitgevoerd, dan is dat woord de Forth interpreter zelf.
Het voordeel is dat de **IF** structuur nu niet meer genest is. Hoewel we de string 'dan' een keer konden uitsparen, ging dit ten koste van een extra keer 'tien'. Vaak levert het gebruik van **EXIT** wel echte besparingen in de code op.

De volgende keer voorbeelden van het gebruik van lussen in Forth. Tevens hoop ik dan in te gaan op de werking van Forth systemen.

U kunt u voor vragen weer terecht bij:
Pieter Surie.
Wagenstraat 23 bis
3581 WR Utrecht.
Telefoon 030 512422 (na kantooruren)

```
: <NAAM>
    * Begin gedeelte.          *
    BEGIN                            \ Markeer begin v.d. lus.
        * Code die één of meer  *
        * keren moet worden uit *
        * gevoerd en die t.b.v. *
        * UNTIL een vlag achter *
        * laat.                 *
    UNTIL                            \ Terug naar BEGIN als er een
    * De rest v.d. code.       *  ; \ 'false' op de stack staat.


De BEGIN ... WHILE ... REPEAT constructie.
```

```
: <NAAM>
    * Begin gedeelte.          *
    BEGIN
        * Eerste deel v.d. lus, *
        * zet true op de stack  *
        * als we nog niet klaar *
        * zijn.                 *
    WHILE                            \ Verlaat de lus als er een
        * Tweede deel v.d. lus. *    \ 'false' op de stack staat
    REPEAT
    * De rest v.d. code.       *  ;
```

listing A

```
: TEST  ( n --> ___ )
    DUP DUP                      \ n is 3x nodig.
    CR ." Het getal " . ." is "  \ Nwe regel, tekst, getal, tekst.
    10 =                         \ True als n = 10.
    IF                           \ Controleer en verwijder vlag.
        ." gelijk aan "          \ Dan deze tekst.
    ELSE                         \ Anders:
        10 >                     \ True als n > 10.
        IF
            ." groter dan "      \ Dan deze tekst,
        ELSE                     \ Anders deze.
            ." kleiner dan "
        THEN
    THEN
    ." tien."  ;                 \ Slot text.
    Door gebruik te maken van EXIT kan dit iets eleganter
    gedaan worden:
: TEST  ( n --> ___ )
    DUP DUP                      \ n is 3x nodig.
    CR ." Het getal " . ." is "  \ Nwe regel, tekst, getal, tekst.
    10 =                         \ True als n = 10.
    IF                           \ Controleer en verwijder vlag.
        ." gelijk aan tien. "    \ Dan alleen deze tekst.
        DROP                     \ 1 n is overtollig.
        EXIT                     \ Klaar!
    THEN                         \ Hier verder als IF false zag.
    10 >                         \ True als n > 10.
    IF
        ." groter "              \ Dan deze tekst,
    ELSE                         \ anders
        ." kleiner "             \ deze.
    THEN
    ." dan tien."  ;             \ Slot text.
```

BEGINNERS

Computer en communicatie (5)

Seriële communicatie met randapparatuur

Wouter Klijn

Letterlijk gezien is voor 99,99% van de computergebruikers de meest gebruikte seriële communicatie die van het toetsenbord. Het is natuurlijk zo dat de seriële communicatie ongemerkt op zo veel plaatsen voor komt dat het onmogelijk is om in deze serie alles te behandelen.

Als voorbeeld maken we dit keer een uitstapje naar de communicatie tussen toetsenbord en computer. Om compleet te zijn blijft het niet bij de communicatie alleen. Het kan zijn dat het u af en toe te ver gaat. Het is daarom aan u om met beleid af en toe wat over te slaan om toch zo veel mogelijk te begrijpen.

PEN NR.	SIGNAAL
1	clock pulsen voor toetsenbord
2	seriële data voor computer
3	reset van toetsenbord
4	massa
5	+5 Volt voeding

Tabel 5.1. Pen-toekenning van de keyboard connector.

ADRES 417 (HEX)	FUNCTIE
bit 0	shift toets rechts ingedrukt
bit 1	shift toets links ingedrukt
bit 2	ctrl toets ingedrukt
bit 3	alt toets ingedrukt
bit 4	Scroll-Lock staat aan
bit 5	Num-Lock staat aan
bit 6	Caps-Lock staat aan
bit 7	insert toets in ingedrukt

Tabel 5.2. Status van het toetsenbord.

HET TOETSENBORD Dat de computer net als een printer ook het toetsenbord als periferie beschouwt is duidelijk. Het toetsenbord van de PC heeft een seriële verbinding met de computer. Functioneel gezien zijn er dus twee delen die naar elkaar zenden en die elkaars gegevens ontvangen. Het toetsenbord bevat de elektronica die een aanslag (en loslaten) van de toetsen detecteert en het resultaat serieel verzendt. De PC bevat de nodige elektronika om de binnenkomende signalen te bufferen en om te zetten van serieel naar parallel.

Het detecteren van een toetsaanslag

Het toetsenbord van de meeste PC's heeft een soort matrix van een aantal elkaar kruisende lijnen. Er zijn een aantal horizontale verbindingen en een aantal verticale verbindingen. Als het toetsenbord in rust is zijn de knooppunten niet verbonden. Op ieder kruispunt van deze matrix zit een schakelaar (toets).
daar ziet u een deel van het schema van een toetsenbord.
De chip 8049 bewaakt als het ware de horizontale lijnen, de LS138 bewaakt de verticale lijnen en geeft het resultaat (in drie bits gecodeerd) door aan de 8049 op pen 20-21-22. Door het indrukken van een toets wordt een horizontale en een verticale lijn verbonden. De elektronika van het toetsenbord herkent welke horizontale en verticale lijn verbonden zijn en de toets is bekend. Niet het indrukken van een toets wordt gesignaleerd, maar ook het ingedrukt blijven en het loslaten. Dit in verband met het repeteren van de toets.
Elke actie geeft een code (scancode), die in een buffer wordt opgeslagen. Hierna wordt de zogenaamde scancode serieel naar de computer verstuurd.

Voor een goede communicatie is het toetsenbord meestal voorzien van een buffer voor 20 opeenvolgende toetsaanslagen.

SCANCODE Iedere mogelijke toetsaanslag (of toetsencombinatie) heeft een unieke code (nummer). Deze code – scan-code genoemd – heeft een softwarematig verband met de ASCII-code. Bij het opstarten van de computer wordt een tabel gemaakt met aan de ene kant de scancode en aan de andere kant de bijbehorende ASCII-code. Het voordeel van een softwarematig verband is dat de gebruiker de functie van de toetsen vast kan stellen door eenvoudig een nieuwe tabel te definiëren. Meer hierover in de handleiding van DOS (MS-DOS OF PC-DOS enz.). De scan-codes voor het indrukken van een toets lopen van 1 tot en met 83 en de codes voor het loslaten zijn steeds 128 hoger. Dit is gedaan voor de snelheid en natuurlijk voor de eenvoud. Cijfers van 1 tot en met 83 worden binair weergegeven met behulp van de eerste 6 bits, dus het zevende bit is 0. Van cijfers boven de 128 is binair gezien het 7-de bit 1 (bij het indrukken is het 7-de bit van de scancode laag en bij het loslaten is dit bit hoog, het 7-de bit heeft de waarde 128: vandaar het verschil van 128).

VERBINDINGSKABEL Weer een 'IBM-standaard' verder zijn we bij de vijfpolige stekker van het toetsenbord aangekomen. Bijna alle PC's hebben op de hoofdprint een vijfpolige aansluiting voor het toetsenbord. De werkelijke gegevens van het toetsenbord worden via pen 2 naar de computer doorgegeven. Zie ook tabel 5.1.

Behalve dat de data via pen 2 wordt doorgegeven zijn er nog meer signalen nodig. De CLOCK ingang is voor de synchronisatie (in de pas houden) van de seriële communicatie van de gegevens op pen 2.
De RESET wordt aangesproken bij het opstarten van de computer. Dit laatste is meestal te zien aan het even oplichten van de drie LED's op het toetsenbord. Als er niets met het toetsenbord gebeurt is de spanning op pen 2 laag =0.

Communicatie toetsenbord-PC

Seriële (en ook parallelle) communicatie moet gedefinieerd worden: er moeten afspraken zijn over hoe, wat, enzovoort. Een set van afspraken noemt men een protocol. Het protocol voor de seriële communicatie met het toetsenbord is als volgt:

- 2 start bits
- 8 data bits
- het eerste data bit is het laagst significante data bit (LSB)
- het laatste data bit is het meest significante data bit (HSB)
- een hoog bit (=1) is +5 Volt
- een laag bit (=0) is 0 Volt
- een bit is ongeveer 0,1 milliseconde lang (10.000 BPS)

Voorbeeld: stel dat de scan-code van 'W' decimaal 19 is. Dan is de binaire scancode voor het maken 00010011 en voor het verbreken 01010011.
En de data die op pen twee de computer achtereenvolgens binnenkomen is 1 1 1 1 0 0 1 0 1 0. Dat is dus twee maal een startbit, dat 1 is, en dan de databits van de 'W', beginnend met het laagst significante bit (LSB) en eindigend met het meest significante bit (HSB).
Nu de gegevens (de scancodes) eenmaal in de computer zijn wordt de weg verder parallel afgelegd. Niet dat het op dit moment ineens veel sneller moet gaan, maar meer omdat de computer zo is opgebouwd om elders veel snelheid te hebben.
De ontvangen scancode bestaat uit 8 bits: 8.7.6.5.4.3.2.1. Voor het serieel verzenden werden de bits dus tijdelijk van elkaar losgehaald en achter elkaar verstuurd. Als eerste wordt bit 1 verstuurd en dan bit 2, enzovoort. De computer wil deze volgorde handhaven en daarom worden de bits van rechts naar links op een rij gezet. Bit 1 komt geheel rechts te staan, bit 2 komt daar links van te staan enzovoort. Zie figuur 5.2.
Als alle 8 databits binnen zijn wordt de processor door middel van interrupt request 1 (IRQ1) gewaarschuwd. Als de processor er tijd voor heeft wordt met interrupt-routine 9 opdracht gegeven te vertellen welke toets er ingedrukt is (geweest).

De status van het toetsenbord

De computer houdt in twee adressen bij wat voor status het toetsenbord heeft. Als bijvoorbeeld NumLock aan staat is bit 5 van adres 417 (hex) hoog. Zie ook tabel 5.2.
Ook hier weer is het mogelijk dat toestanden zijn te veranderen door het met de software aanpassen van adres 417 (hex).

De verwerking van de scan-codes

Zoals gezegd wordt er een bepaalde routine gestart (INT 9). Deze leest de poort (96) uit waar de scan-code is binnengekomen. Met de scan-code worden twee nieuwe codes aangemaakt van in totaal 16 bits (2 bytes). De eerste is da ASCII code van de toets en de tweede is de scan-code. Als er een 'speciale toets is ingedrukt blijft het eerste deel leeg.

Er zijn drie mogelijkheden voor het opstellen van de twee codes (hoofd-byte en hulp-byte):
- ASCII-toetsen
- ALT-methode
- niet ASCII-toetsen

ASCII

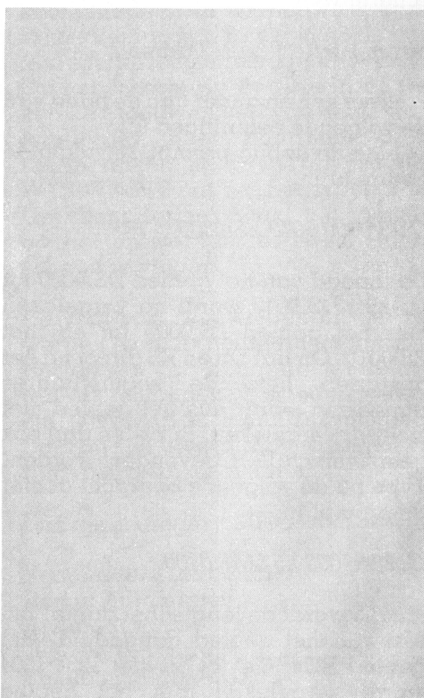
Voor alle toetsen die een karakter uit de ASCII tabel representeren geldt dat het hoofd-byte (de eerste) de ASCII-code zelf bevat en dat het hulpbyte de scancode bevat. Niet alle ASCII codes zijn met een toetsaanslag in te geven en daarom is er nog een andere methode (ALT-methode).
Voorbeeld: De hoofdletter 'W' indrukken geeft dus: decimaal 87 voor het hoofd-byte en decimaal 19 voor het hulp-byte dus: 1010111 00010011.

ALT methode

Stel dat u de ASCII code 3 wilt invoeren, dan is daar geen toets voor. Maar er is een mogelijkheid om (vanuit de BIOS gestuurd) alle ASCII codes en de extra IBM codes in te voeren in de eerste byte, met behulp van het toetsenbord. Houd de ALT toets ingedrukt en voer het ASCII nummer in op het aparte numerieke deel van het toetsenbord. Daarna de ALT toets weer loslaten en zo kan men alle 255 ASCII+ codes invoeren. Het hoofd-byte bevat nu de ASCII code en het hulpbyte blijft leeg.

Niet ASCII toetsen

Er zijn ook allerlei niet ASCII toetsen op het standaard toetsenbord, zoals de functietoetsen, de cursorbesturingstoetsen enzovoort. In dit geval blijft het hoofd-byte leeg en komt er in het hulp-byte een unieke code te staan. Daarmee is voor de computer de toets of de toetscombinatie bekend. Voor de duidelijkheid: deze code (hulp-byte) is geen scan-code maar een vertaling van de scan-code door de computer.

BEGINNERS

Ben Welman

De wereld van assembler en debug (2)

In deze aflevering zal het programma DEBUG centraal staan. Voor het maken van assemblerprogramma's is het van groot belang om de inhoud van geheugenplaatsen te kunnen bekijken om deze zonodig te veranderen. In figuur 1 staat een alfabetisch overzicht van alle DEBUG opdrachten met hun syntax. Een aantal van deze opdrachten zullen in deze aflevering besproken worden. Het besprokene kan het beste gevolgd worden door de computer aan te zetten, debug op te starten, de opdrachten uit te voeren en het resultaat op het scherm te bestuderen.

Quit

Via het commando Q wordt er met debug gestopt en teruggekeerd naar MS-DOS.

Hex

Met het commando H, gevolgd door twee hexadecimale getallen, wordt achtereenvolgens de som en het verschil van die twee getallen berekend. Start debug op en type achter de prompt (-) in H 4AF0 3275 . Na de return komt er 7D65 187B op het scherm te staan. De betekenis van deze twee getallen is
7D65 = 4AF0 + 3275
187B = 4AF0 - 3275

Compare

Hiermee kan een gebied in het geheugen byte voor byte vergeleken worden met een ander gebied. Na de commandoletter C moet de specificatie van het eerste geheugengebied komen en vervolgens het beginadres van het tweede gebied. Omdat dit tweede gebied dezelfde grootte moet hebben als het eerste kan volstaan worden met alleen het beginadres. Zit er geen verschil in de twee gebieden, dan komt de debug prompt weer terug. Is er wel verschil, dan wordt dit als volgt op het scherm weergegeven:

adres 1 byte 1 byte 2 adres 2

Probeer een en ander aan de hand van de volgende oefeningen uit.
Typ na de debug prompt de volgende opdracht in:

CDS:0000 0010 ES:0000

De inhoud van het gebied DS:0000 tot en met DS:0010 wordt nu vergeleken met het gebied ES:0000 tot en met ES:0010. Omdat DS en ES direct na het opstarten hetzelfde segmentadres aanwijzen wordt dus het gebied met zichzelf vergeleken. Er zullen dan ook geen verschillen gevonden worden. Type nu de volgende opdracht achter de prompt in:

C1234:1000 L5 5678:0100

Met L5 wordt de lengte (het aantal bytes) van het gebied aangeduid. Het gebied 1234:1000 tot en met 1234:1004 wordt vergeleken met het gebied 5678:0100 tot en met 5678:0104. Het zou al erg toevallig zijn wanneer hier dezelfde bytes staan. De uitvoer zou er als volgt uit kunnen zien:

```
1234:1000  00  BB  5678:0100
1234:1001  F6  09  5678:0101
1234:1002  06  00  5678:0102
1234:1003  20  E8  5678:0103
1234:1004  5B  F5  5678:0104
```

Bij u zullen in de tweede en de derde kolom uiteraard andere bytewaarden staan. Ook is het mogelijk dat u minder regels uitvoer krijgt. In dat geval staan op de betreffende geheugenplaatsen dezelfde bytes, er wordt dan immers geen verschil gevonden.

Dump

Met deze veel gebruikte opdracht wordt de inhoud van een geheugengebied op het scherm afgedrukt. Wordt alleen het commando D gegeven, dus zonder een gebiedsaanduiding, dan wordt het gebied DS:0100 tot en met DS:017F afgedrukt. Bij een volgende D opdracht worden de volgende 128 bytes na dit adres, dus DS:0180 tot en met DS:01FF, afgedrukt. Alle D opdrachten zonder gebiedsaanduiding zetten steeds 128 bytes op het scherm vanaf het adres dat volgt op de laatste dump opdracht. Geef nu het commando D. Wat er nu op het scherm zal verschijnen hangt natuurlijk af van wat er op dat moment in het geheugen van uw computer zit. Er verschijnen in ieder geval acht regels tekst, elk met de volgende vorm:

```
6BC6:0100  74 20 65 6D 70 74 79
 OD-OA 00 23 38 4D 75 73 74
tempty...#8Must
```

De eerste negen tekens geven het segment:offset adres van de eerste byte. Daarna komen er zestien bytes. U moet dit als volgt lezen:

```
geheugenadres | inhoud
--------------|--------
6BC6:0100     | 74
6BC6:0101     | 20
6BC6:0102     | 65
...
6BC6:010F     | 74
```

Om een en ander wat overzichtelijker te maken wordt er tussen de achtste en de negende byte nog een '-' afgedrukt. De laatste zestien tekens op de regel zijn de ASCII voorstellingen van de bytes. Alleen de karakters die behoren bij de bytes 20 tot en met 7E worden afgedrukt. Voor de andere bytes worden puntjes gezet. Wilt u dezelfde afdruk nog een keer op het scherm hebben, dan moet het gebied ook opgegeven worden. Dit kan met de opdracht D 100 17F. Wordt het gebied niet opgegeven dan gaat de dumpopdracht beginnen op adres DS:0180, het eerste adres na de vorige dumpopdracht. Voer nu de volgende opdrachten uit en probeer ze te begrijpen.

D CS:100 120
D B000:0080 LFF

Fill

Hiermee kan een aangegeven geheugengebied gevuld worden met een reeks bytewaarden die in de lijst staan. Is het gebied groter dan het aantal bytes, dan wordt de reeks herhaald, net zo lang tot het gebied gevuld is. Is het gebied kleiner dan het aantal bytes dan worden de resterende bytes genegeerd. Probeer dit uit met de opdracht

F DS:0000 0050 41 42 43 61 62 63

Om te bekijken wat er gebeurd is gaat u nu de inhoud van het geheugengebied dumpen met de opdracht D DS:0000 0050. Behalve de eerste vier tekens op de regel (het segmentadres) moet de uitvoer er dan als volgt uitzien:

```
6BC7:0000  41 42 43 61 62 63 41 42-43 61 62 63 41 42 43 61
ABCabcABCabcABCa
6BC7:0010  62 63 41 42 43 61 62 63-41 42 43 61 62 63 41 42
bcABCabcABCabcAB
6BC7:0020  43 61 62 63 41 42 43 61-62 63 41 42 43 61 62 63
CabcABCabcABCabc
6BC7:0030  41 42 43 61 62 63 41 42-43 61 62 63 41 42 43 61
ABCabcABCabcABCa
6BC7:0040  62 63 41 42 43 61 62 63-41 42 43 61 62 63 41 42
bcABCabcABCabcAB
6BC7:0050  43                                               C
```

Het gebied 6BC7:0000 tot en met 6BC7:0050 is repeterend gevuld met de serie 41 42 43 61 62 63, de ASCII codes voor respectievelijk a b c A B C. In de opgegeven lijst met bytewaarden mogen ook karakters voorkomen. Deze moeten dan tussen ' ' of " " staan. De genoemde vulopdracht had ook verkregen kunnen worden met F DS:0000 0050 'ABCabc'.
Ook bij de vulopdracht kan bij de specificatie van het gebied het beginadres en de lengte worden opgegeven. Voer de volgende opdracht uit F CS:0100 L40 "#"20 Bekijk nu het resultaat met D CS:0100 L40
Dit soort oefeningen worden helemaal leuk wanneer u waarden rechtstreeks in het beeldschermgeheugen zet. Het resultaat is dan onmiddellijk te zien. Als uw PC een Hercules-kaart heeft zou u de volgende debug opdracht eens kunnen proberen: F B000:0000 L50 '#'. Voor diegenen onder u die daarmee aan de slag willen volgen hier de beginadressen van het beeldschermgeheugen voor de drie meest voorkomende videokaarten.

```
B000:0000 voor een MDA of Hercules kaart
B800:0000 voor een CGA kaart
A800:0000 voor een EGA kaart (kan ook A000:0000 zijn)
```

In de volgende aflevering zullen de andere debug opdrachten besproken worden. Als u vragen of suggesties hebt, dan kunt u deze te mijner attentie naar de redactie sturen. Modemgebruikers kunnen rechtstreeks contact met me opnemen per netmail (mijn pointadres is 2:500/118.1537) of door een bericht voor mij achter te laten op het bulletinboard van de HCC Olivetti gg in Enschede, telefoonnummer 053-337444.

Overzicht DEBUG commando's

```
Alle debugopdrachten bestaan uit 1 letter,
gevolgd door 1 of meerdere parameters.
Die ene opdrachtletter mag zowel een
hoofdletter als een kleine letter zijn.
Indien bij een opdracht meerdere parameters
horen dan kunnen deze parameters van elkaar
gescheiden worden door een spatie of een komma.
Ook tussen de commandoletter en de eerste
parameter mag een spatie staan.

Opdracht      Syntax
Assemble      A [<adres>]
Compare       C <gebied> <adres>
Dump          D [<gebied>]
Enter         E <adres> [<lijst>]
Fill          F <gebied> <lijst>
Go            G [=<adres> [<adres> ...]]
Hex           H <getal> <getal>
Input         I <getal>
Load          L [<adres> [<disk> <recordnr>
                <aantal>]]
Move          M <gebied> <adres>
Name          N <naam> [<naam>]
Output        O <getal> <byte>
Proceed       P [=<adres>] [<getal>]
Quit          Q
Register      R [register]
Search        S <gebied> <lijst>
Trace         T [=<adres>] [<getal>]
Unassemble    U [<gebied>]
Write         W [<adres> [<disk> <recordnr>
                <aantal>]]
```

```
Toelichting
[...]         Opdrachten die tussen blokhaken staan zijn
              facultatief en mogen dus weggelaten worden.
<adres>       Een geheugenadres dat door de gebruiker
              ingevuld worden.
              Mogelijkheden:
              register:offsetadres      bijv. CS:0100
              segmentadres:offsetadres  bijv. 1A2B:9F3C
              Indien het segmentadres of register wordt
              weggelaten dan wordt het standaardsegment
              (CS of DS) gebruikt.
<gebied>      Er zijn twee mogelijkheden om een gebied in
              het geheugen aan te geven:
              <adres> <adres>  Het tweede adres mag geen
              segmentaanduiding hebben.
              <adres> L<getal>  Hierbij geeft L geen adres
              aan, maar de lengte in bytes.
<getal>       Hexadecimaal getal van maximaal 4 cijfers,
              zonder een h aan het eind.
<lijst>       Een serie byte waarden of karakters. De
              karakters moeten tussen ' ' of " " staan.
<disk>        Een cijfer dat de diskette-eenheid aangeeft,
              waarbij 0 = A , 1 = B , 2 = C , 3 = D
<recordnr>    Een hexadecimaal getal van maximaal drie
              cijfers. Dit wordt hier verder niet besproken.
<aantal>      Een hexadecimaal getal van maximaal drie cijfers
              dat het aantal te laden schijfsectoren aangeeft.
<naam>        Filenaam
<register>    Een tweeletter aanduiding voor een van de
              registers.
```

De HCC Dagen van 24 en 25 november hebben duizend bezoekers méér getrokken dan een jaar tevoren. In totaal kwamen rond de 51.000 mensen naar de Jaarbeurshallen, die vooral de tweede dag voor een geweldige (verkeers)drukte zorgden.

HCC Microcomputer Dagen 1989

51.000 bezoekers en record verkopen

Berend Harmens

Eigenlijk was er dit jaar sprake van twee totaal verschillende dagen. Op de eerste dag was het verhoudingsgewijs vrij rustig, waarbij zeer veel mensen informatie kwamen vragen, zowel bij de stands van de HCC als bij de commerciële deelnemers. Op de zaterdag was er een heel ander beeld. Er was toen sprake van een enorme drukte en het was ook heel duidelijk dat veruit de meeste mensen naar Utrecht waren gekomen om computers en bijbehorende zaken te kopen. Het verkeer zat al ver vóór het openingsuur muurvast. Ondanks de ook nu weer gedane oproep om zoveel mogelijk het openbaar vervoer te nemen kwam het publiek toch massaal met de auto, met als voorspelbaar gevolg forse filevorming. De zaterdag maakte het lichte 'verlies' van de vrijdag meer dan goed. Het organisatieteam van de HCC Dagen had tevoren aangekondigd al dik tevreden te zijn met een gelijk aantal bezoekers, omdat er vrijwel over de hele linie sprake is van een sterk dalend beursbezoek. Een oorzaak daarvan is ongetwijfeld dat er tegenwoordig op beurzen nauwelijks nog iets werkelijks nieuws is te zien. Nieuwe produkten waren er ook

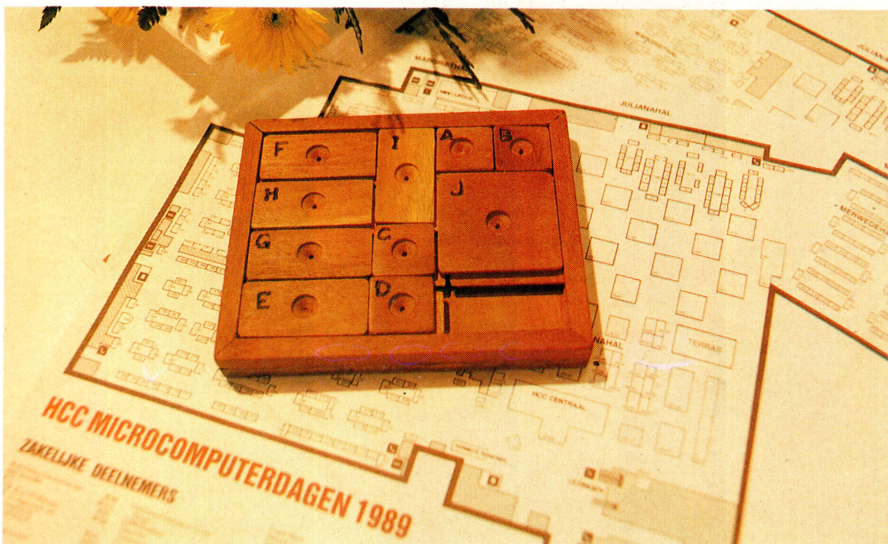
Veel belangstelling was er voor de MIDI-demonstraties.

op 24 en 25 november niet zoveel te zien, maar kennelijk zijn de HCC Dagen tóch aantrekkelijk genoeg voor een groot publiek.

PRODUKTEN Eén van de weinige nieuwe produkten die tijdens de HCC Dagen werden getoond was 'Phoenix', in de stand van Jotka Computing uit Ede. Phoenix, een Duits produkt, is bedoeld als opvolger van PC-Speed, de MS-DOS emulator voor de Atari ST. Tijdens de HCC Dagen werd PC-Speed overigens nog druk verkocht, maar er leek inmiddels al sprake te zijn van enige 'dumping'. Het voordeel van Phoenix ligt onder meer in de prijs: ƒ 398,- inclusief BTW, de printplaat is zo'n 40% kleiner geworden, CGA en binnenkort ook Hercules worden ondersteund en de makers claimen voor wat de snelheid betreft een Norton factor 4.05. Tijdens de HCC Dagen was het produkt voor wat de software betreft nog niet volledig geschoond van foutjes, maar verwacht werd dat dit nu inmiddels wel het geval is.

Wat tijdens de HCC Dagen opviel waren niet zozeer de noviteiten, maar vooral de prijzen van de produkten. Heel speciaal gold dat voor de VGA/EGA-kaarten en -schermen. Wie kort voor de beurs nog een VGA Wonderkaart met scherm voor zo'n 2400 gulden had gekocht zag precies diezelfde uitrusting nu liggen voor de helft van de prijs, maar ook voor zo'n zeshonderd gulden waren er al uitstekende VGA/EGA-schermen te koop. Altijd toch nog een behoorlijk bedrag, maar de handelaren die zich hierop hadden

Een fraaie oplossing van de puzzel Prisoner, waarover in een eerdere HCC Nieuwsbrief werd gepubliceerd.

De stand van Brabant Centraal werd onder meer bezocht door het Tweede-Kamerlid mevrouw Vriens-Auerbach en de loco-burgemeester van Rosmalen.

gericht deden prima zaken. Andere produkten die veel werden gekocht waren vooral muizen en computerspelletjes. Ook hier vaak absolute bo-

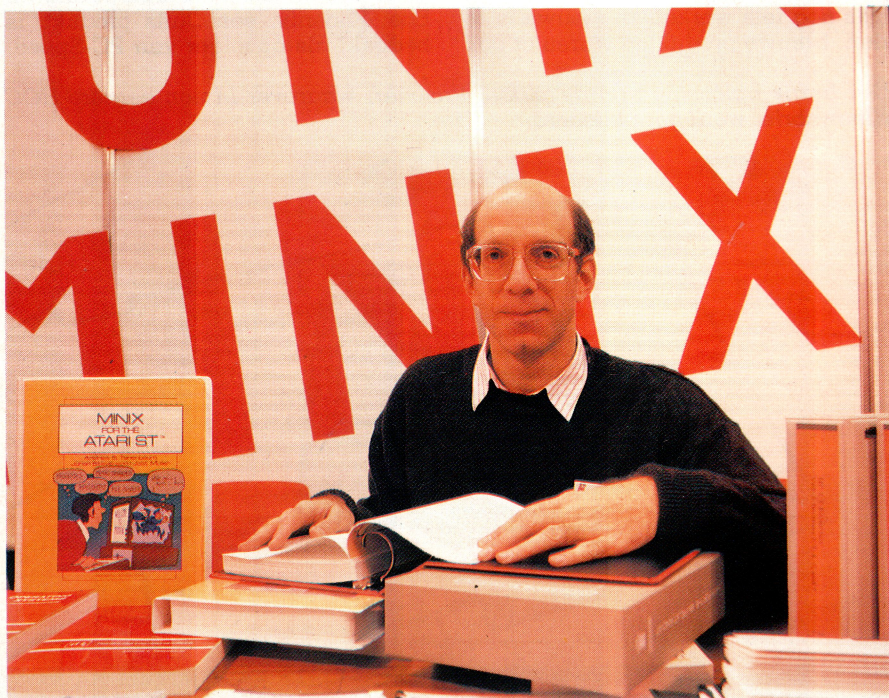
Dat de verjaardag van de Sint naderde was ook op de HCC Dagen te merken.

demprijzen. De algemene indruk was wel dat de bezoekers dit jaar veel gerichter hebben gekocht, zich tevoren goed hadden laten voorlichten en ook terdege op de hoogte waren van de gebruikelijke handelsprijzen. Je zag veel mensen van stand naar stand gaan, met een briefje in de hand om de prijzen te noteren.

HCC Er kwamen ongeveer evenveel leden als niet-leden naar de HCC Dagen. In grote lijnen is dat trouwens een beeld wat zich al een aantal jaren voordoet. Ledenwerving staat tijdens de HCC Dagen niet voorop, maar onbelangrijk is het toch ook niet. Na afloop van de twee dagen konden de mensen van de ledenadministratie tevreden zijn, er lieten zich zo'n zeshonderd bezoekers inschrijven als lid. Daarnaast is vanzelfsprekend nog aan vele honderden mensen informatie gegeven over wat de HCC biedt.
Bij de Bestelservice werd men op de eerste dag van de beurs totaal verrast door de verkoop van de eerste HCC Nieuwsbrief spelschijven. Gerekend was op verkoop van zo'n 150 schijfjes, die had men dan ook in voorraad. Maar zonder enige moeite had men er duizend kunnen verkopen. De voorraad werd dan ook ijlings aangevuld en op de zaterdag gingen nog zo'n dertienhonderd schijfjes over de toonbank. De spelschijven zijn inmiddels definitief opgenomen in de Bestelservice en kunnen dan ook nog worden gekocht. Veel vraag was er verder naar het pakket 'Dutchie', dat een aanzienlijke besparing aan telefoontijd kan opleveren bij gebruik van het HCC Fido-net.

GROEPERINGEN Een jury gevormd uit de redactie van de HCC Nieuwsbrief reikte dit jaar weer prijzen uit voor de stands van een aantal afdelingen en gebruikersgroepen van de HCC. De prijs voor de beste presentatie ging naar *Brabant Centraal*, de stand waarin de vier Brabantse afdelingen van de HCC informatie gaven over het thema: 'De computer compleet en de gehandicapten'. Aan deze stand werd onder meer een bezoek gebracht door het Tweede-Kamerlid mevrouw M. IJ. J. H. Vriens-Auerbach en de loco-burgemeester van Rosmalen.
De aanmoedigingsprijs ging naar de *MSX gebruikersgroep*, die in de stand het gebruik van de TED MSX2 tekstverwerker propageerde. De opbrengst van dit programma gaat volledig naar de Nederlandse Multiple Sclerose Stichting, die onder meer wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaak van deze ziekte ondersteunt.
De pechprijs was voor de *HCC Modelbaanautomatisering gg* en daarvoor zorgde met name Rein Heesterman. Hij droeg op de eerste dag van de beurs een bijzonder fraaie, zelf gebreide trui, daarop (natuurlijk!) een trein. Toen de jury de tweede dag de kwaliteit van dit stukje huisvlijt nog eens wilde bewonderen, had Rein Heesterman helaas een andere trui aangetrokken.
Sterk onder de indruk was de jury vooral van wat in de stand van de *Forth gg* was te zien. Daar was een bijzonder fraaie, computergestuurde robot te zien waar ongetwijfeld heel wat uurtjes vrije tijd in zijn gestoken.
De prijs in de categorie software ging naar de Pascal gebruikersgroep, die Pasnet versie 2.0 demonstreerde. Pasnet is een vorm van bulletinboard, waarbij geen gebruik wordt gemaakt

In de stand van de Unix gg was professor Andrew Tannenbaum aanwezig, een expert op Unix-gebied.

van het telefoonnet. Er wordt gewerkt met 'communicatiefloppen' die door de abonnees van Pasnet worden opgezonden. Daarop kunnen vragen staan, problemen, oplossingen, maar ook bestellingen zijn mogelijk. Op een centraal adres worden berichten dan weer gebundeld en op een flop terug gezonden naar de abonnees.
Tenslotte de hardwareprijs: die ging naar de *Afdeling Rotterdam*, voor de demonstratie van een nieuwe zelfbouwplotter, gemaakt door de heer Knol.

Hoofdredacteur Lucie Blom reikte de prijzen uit voor de stands van de HCC groeperingen.

MICROMASTERS Tijdens de HCC Dagen waren jongeren uit de leeftijdsgroep van 15 tot en met 18 jaar aanwezig, die deel hebben genomen aan de nationale computerwedstrijd Micro Masters Holland. Voor deze wedstrijd konden zelf gemaakte programma worden ingezonden, waarvan een deel werd gedemonstreerd in de Jaarbeurshallen. Duidelijk was dat er niet alleen programmeer-, maar ook veel commercieel talent onder de deelnemers schuilt. Wolter Smit, maker van een schitterende Menu Organiser voor de PC, was daar heel duidelijk over. 'Ik heb meer dan een jaar gewerkt aan dit programma en vind eigenlijk dat er nu wel geld uit mag komen. En zo denken veel anderen er ook over. Als een bedrijf er straks belangstelling voor heeft dan wordt het verkocht'. Bijzonder fraai was bij de Micro Masters ook de computergestuurde animatie met gebruik van Fischer Technik.

REDACTIE De redactie had tevoren plannen gemaakt om een speciale beurskrant uit te brengen. Maar meer dan twee edities van die beurskrant kwamen er niet uit, overigens om een zeer positieve reden. Het bezoek aan

De VPRO maakte opnamen tijdens het uitreiken van de prijzen van de muizejasjeswedstrijd, voor het kinderprogramma 'Archie'.

de redactiestand was zo druk dat er geen tijd overbleef om serieus aan zo'n beurskrant te werken. In de stand kwamen ook verschillende mensen binnen die uren en soms zelfs dagen bezig waren geweest om het probleem van het spelletje PRISONER op te lossen, waarover in een vorige HCC Nieuwsbrief was gepubliceerd. Eén van hen had zelfs de blokjes fraai in hout uitgezaagd. De uitgeloofde fles wijn is inmiddels uitgereikt.

TEVREDEN De medewerkers van de HCC Dagen, deze keer voor het eerst

Een fraaie demonstratie van het gebruik van Fischer Technik, gekoppeld aan de computer, was er in de stand van de Micro Masters.

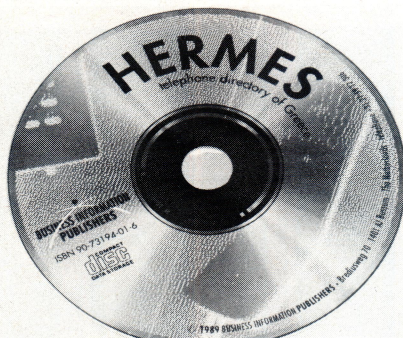
onder leiding van beursmanager Binnert de Beaufort, waren na afloop bijzonder tevreden over het verloop. Problemen zijn er zowel voor als tijdens de HCC Dagen nauwelijks geweest. Sterker nog, alles verliep zo vlot dat dit zelfs tot enige ongerustheid leidde in de trant van: 'Als dat maar goed blijft gaan'. Maar daarvoor bleek geen enkele reden te bestaan. Eén van de weinige teleurstellingen was het onverwacht ontbreken van NOS Hobbyscoop. Aanleiding daarvoor zijn de problemen die rond dit programma, vooral bekend door Basicode-2, bestaan. Er is sprake van dat de NOS wil stoppen met Hobbyscoop. Met Basicode-2 lijkt het dus aanzienlijk minder te gaan dan met Basicode-3 van de TROS. Tijdens de beurs werd bekend dat daar weer een nieuwe variant van uitkomt, deze keer voor de Atari ST. Veel belangstelling was er zowel voor de specials als de lezingen.

Het bekende beeld: bepakt en bezakt naar huis.

Grieks telefoonboek op CD-ROM uit Nederland

Business Publishers Information uit Bussum heeft een CD-ROM schijf op de markt gebracht met alle drie mil-

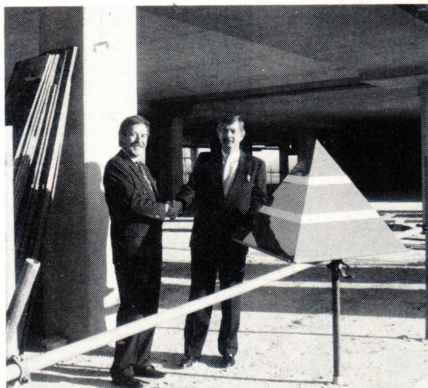
joen telefoonnummers van Griekenland. Voorlopig is de informatie alleen in Griekse lettertekens opgeslagen, maar er wordt gewerkt aan een versie met het bij ons gebruikte Latijnse schrift.

Bij de CD-ROM met de naam 'Hermes' is de gemiddelde zoektijd ongeveer 1 seconde. Lang niet alle capaciteit wordt benut, want de schijf kan plaats bieden aan zo'n zestig miljoen adressen. Het is dus mogelijk om in de toekomst de volledige telefoongidsen van verschillende landen op 1 schijfje uit te brengen.
BIP is een nieuw bedrijf dat zich specialiseert in het uitbrengen van zakelijke informatie langs elektronische weg.
Meer informatie: 02159-17306.

King Phoenix naar Eindhoven

De grootste leverancier van AT HDD/FDD controller cards, het Taiwanese bedrijf King Phoenix Ltd., heeft in Eindhoven een dochteronderneming gevestigd onder de naam Morse BV. In de Eindhovense vestiging moeten voor Europese klanten de problemen rond distributie, technische ondersteuning, onderhoud en reparatie worden opgelost.
Het nieuwe bedrijf is gevestigd aan de Heezerweg 93 in Eindhoven.

Almatrium in Nieuwegein

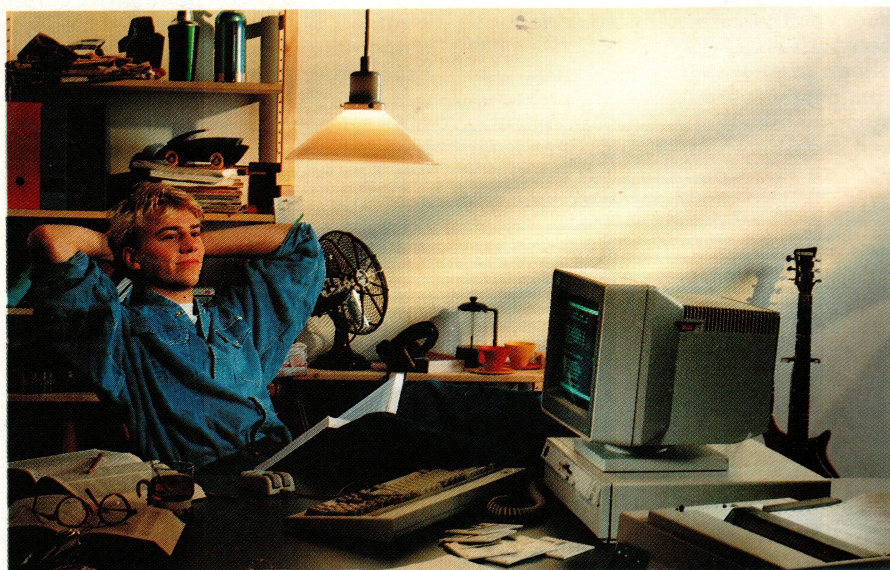

150.000 bezoekers per jaar worden verwacht in het Almatrium in Nieuwegein, dat in de loop van 1990 wordt geopend. HCS Informatica wil hier een groot aantal leveranciers gaan onderbrengen, die zich vooral bezighouden met automatisering in het midden- en kleinbedrijf.
■ Meer informatie: 070-507171

Record omzet HP

Hewlett Packard Nederland heeft over het boekjaar 1989 een record omzet van 507 miljoen gulden behaald. De omzet groeide ten opzichte van 1988 met 33%.

IBM komt met studentenpakket

IBM heeft samen met de Postbank een plan ontwikkeld voor studenten in het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs. Studenten met een geldige collegekaart kunnen onder gunstige voorwaarden in het bezit komen van het IBM PS/2 studentenpakket, met zelfstudiepakket en de Nederlandstalige versie van Microsoft Works. Er is al een PS/2 systeem verkrijgbaar vanaf ƒ 50,- per maand. Als de computer niet contant wordt betaald kan een speciale Studentencomputerlening bij de Postbank worden aangevraagd. Verder wordt een speciaal abonnement op Girotel aamgeboden en kan met korting een modem worden gekocht. Folders zijn te krijgen bij de deelnemende IBM-dealers, de Postbank heeft foldermateriaal met een aanvraagformulier voor een lening.
Meer informatie: IBM, 020-5133243/5133258.

Catalogus educatieve programma's

Uitgeverij NIB heeft een catalogus uitgegeven met rond de vijftig educatieve educatieve computerprogramma's, bestemd voor het basis- en voortgezet onderwijs. Daarbij bevinden zich ruim dertig nieuwe programma's.
■ Meer informatie: 03404-21624.

I N T E R V I E W

Handwerken en de computer

Contact gezocht met andere hobbyisten

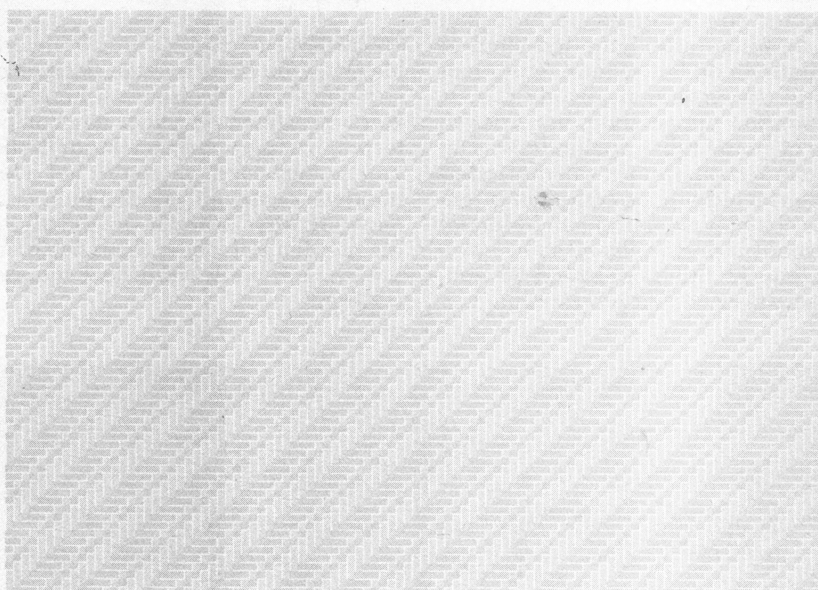
Berend Harmens

Wie belangstelling heeft voor handwerken en de computer wil gebruiken om een aantal vervelende of veel tijd vragende bezigheden over te nemen of de eigen creativiteit te ondersteunen heeft het niet gemakkelijk. Commerciële software is er betrekkelijk weinig, zeker in Nederland. Er zijn wel mensen bezig met het schrijven van programma's voor weven, breien, kantklossen en andere vormen van creatief handwerk, maar die weten soms nauwelijks van elkaar. Zo wordt op verschillende plaatsen tegelijkertijd het wiel uitgevonden, waardoor de ontwikkeling van die handwerkprogramma's niet erg opschiet. Vraag naar computerhulp is er wel degelijk, uit telefoontjes die bij de HCC binnenkomen blijkt dat dat dit vooral geldt voor breiprogramma's.

Mevrouw Riek de Haas (71) uit Zaandam vindt dat er snel verandering moet komen in deze situatie. Vraag en aanbod moeten bij elkaar worden gebracht. Anders gezegd: mensen die de computer willen inschakelen bij het handwerken èn de mensen die in staat zijn om daarvoor een programma te schrijven zouden in contact met elkaar moeten komen. En misschien zou zo'n contact dan nog wel eens uit kunnen monden in de oprichting van een HCC Handwerk gebruikersgroep.

Komt er een Handwerk gg?

DE COMPUTER Mevrouw De Haas is sinds zo'n twee jaar de gelukkige bezitter van een PC. Vóór die tijd nooit iets met computers te maken gehad, maar in de loop van de jaren wel beïnvloed door de enthousiaste verhalen van haar zoons. 'Ik dacht eerst: wat moet zo'n oud mens met een computer', zegt ze wat ironisch, 'maar uiteindelijk leek het me toch wel wat.' Via een PC Privé-project van één van haar kinderen kon voordelig een PC worden aangeschaft. Om wat kennis van zaken te krijgen begon ze op 69-jarige leeftijd aan een PC-cursus bij PBNA. 'Niet slecht, maar veel te weinig informatie voor mensen die een harddisk hebben. Ik vind dat allemaal wel interessant over drive A en drive B, maar ik zou veel liever weten hoe je harde schijf goed beheert. Dat ontbreekt bij zo'n cursus.'
Haar eerste contact met andere gebruikers was niet zo'n groot succes. 'Ik kwam terecht bij een ongeorganiseerd computerclubje. Niet veel meer dan spelletjes spelen en kopiëren'. Daarna werd ze lid van de HCC. Hoewel dat haar beter bevalt mist ze toch wel iets. 'Ik zou graag contact hebben met anderen, die ook nog niet zoveel van de computer weten. Maar daarvoor moet ik naar de afdelingsbijeenkomsten in Amsterdam en dat durf ik 's avonds niet meer in m'n eentje.'

twillC TEXY

G E W E B E : twillC

No.	Farbe	Kettfäden pro Rapport	Schussfäden pro Rapport	Total	R/G/B
14		8	0	8	63/63/2
9		0	8	8	21/21/6
Total		8	8		

S C H A E R F O L G E

Farbno.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
14	8																		

Als er HCC-ers in Zaandam zijn die regelmatig de bijeenkomsten van de afdeling Amsterdam bezoeken, dan houdt mevrouw De Haas zich graag aanbevolen voor een lift tegen vergoeding van de kosten, het is maar dat u het weet!

HANDWERKEN Al lange tijd is mevrouw De Haas een enthousiast weefster, maar ze houdt zich ook bezig met kantklossen. Ze wil uitdrukkelijk vermeld zien dat het haar hobby is, maar heeft wel een beroepsmatige achtergrond: werkzaam geweest als lerares textiele werkvormen. Inmiddels heeft ze de nodige ervaring opgedaan met een computerprogramma voor weven.

Computer is nuttige hulp

Niet uit Nederland, want dat was er voor zover bekend niet voor de PC, maar uit Zwitserland: *TEXY*. Ook voor wie - zoals ik - absoluut niets van handwerken weet wordt het bij een demonstratie snel duidelijk dat de computer een fantastische hulp kan zijn. In minder dan geen tijd staat er een patroon op het scherm, wat - met nuttige aanwijzingen - op de printer kan worden uitgedraaid, variaties in kleur of motief lijken spelenderwijs tot stand te komen. Dat zal wel niet iedereen zo vlot afgaan, de computer is tenslotte ook niet meer dan een *hulpmiddel*, maar indrukwekkend is het wel. Minstens zo indrukwekkend is trouwens de prijs van dit programma, volgens mevrouw De Haas moeten we aan twee- tot twee en een half duizend Zwitserse francs denken. Niet bepaald echte hobbyprijzen, een reden te meer om eens te bekijken of er in eigen land iets moois tot stand kan komen, dat dan ook nog redelijk betaalbaar is.

FLWK De overkoepelende organisatie in ons land op weefgebied is de Federatie Landelijk Weef Kontakt. In het blad van de FLWK wordt van tijd tot tijd aandacht besteed aan 'weven en de computer'. Voor geïnteresseerden geven we hier een adres:
FLMK, mevrouw R. M. Nijenhof, De Marke 91, 7933 RC Pesse, telefoon 05281-1898.
Nu bestaat de wereld van het handwerken natuurlijk niet alleen uit weven. Sterker nog: de grote rage van het weven lijkt over te zijn, al blijft er een kern van enthousiaste beoefenaars. Mevrouw De Haas: 'Veel mensen willen breien. Je hebt daar moderne breimachines voor, maar dat trekt niet iedereen aan. Ook als je met de hand wilt breien zou je veel plezier kunnen hebben van een computerprogramma, dat je bij het ontwerpen van een patroon het vervelende werk uit handen neemt. Datzelfde geldt trouwens voor borduren.'

MANNEN Handwerk - vrouwenwerk? Mevrouw De Haas heeft er geen enkele moeite mee als vrouwen handwerken en mannen daarvoor een computerprogramma schrijven. Maar fijntjes laat ze toch even weten dat het edele handwerk eeuwen geleden puur mannenwerk was. 'Je had in die tijd gildes, die hielden zich onder meer bezig met breien. Dat werk werd door mannen gedaan.'

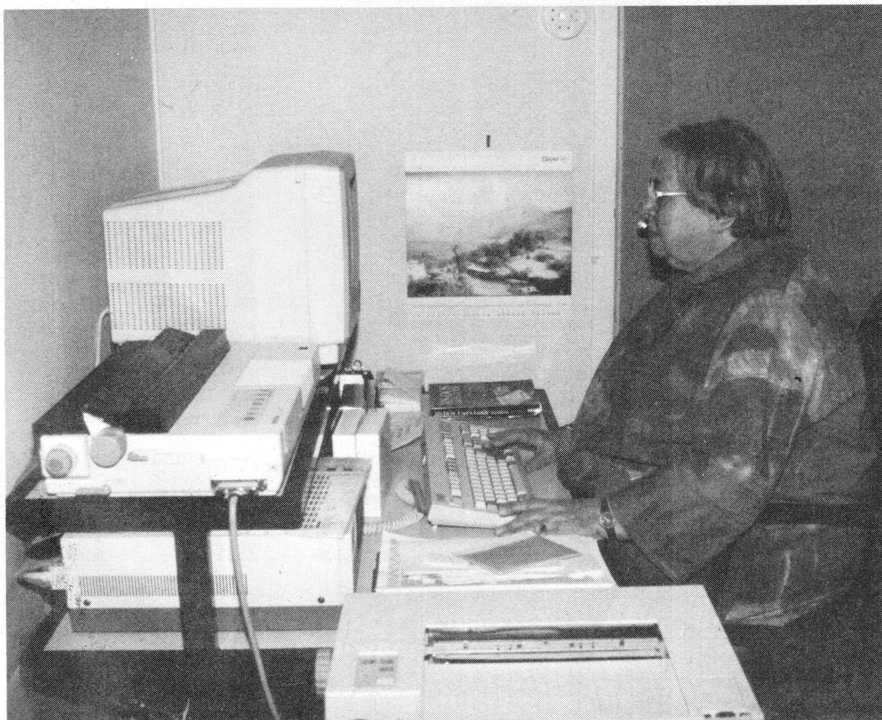
INTERVIEW

Of het nu mannen of vrouwen zijn die belangstelling hebben voor handwerken èn de computer doet niet zoveel ter zake. Belangrijk is volgens mevrouw De Haas vooral dat er zo snel mogelijk contacten worden gelegd tussen de mensen die hier mee bezig zijn of ermee willen beginnen.
'Eigenlijk zit ik er op mijn leeftijd niet op te wachten om overal met m'n neus vooraan te staan, maar er moet nu eenmaal iemand het initiatief nemen. Dat doe ik dan maar. Maar als het eenmaal zou draaien vind ik het prima als een ander het overneemt, al wil ik dan natuurlijk wel lid blijven van zo'n groep', aldus mevrouw De Haas.

Informatie en aanmelding

Wie belangstelling heeft voor handwerken en de computer, kan contact opnemen met
mevrouw H. J. W. de Haas-Siertsma,
Noordwachter 51,
1503 VK Zaandam
Telefoon 075-172294.

Als het initiatief van mevrouw De Haas een vervolg krijgt, dan leest u daar vanzelfsprekend meer over in één van de volgende HCC Nieuwsbrieven.

COLUMN

De Dagen

Ed Baars

Ooit schreef de roemruchte Willem Oltmans een al snel bij De Slegte terechtgekomen pil over de tijd waarin Nederland Indonesië kwijtraakte. Het was de tijd dat mensen die achter de - toen nog beeldschermloze - computerterminals durfden plaatsnemen, 'tovenaarsleerlingen' werden genoemd. Werkend bij de geautomatiseerde uitgever van dat boek werd ik op de vernissage (drankje, hapje, eerste exemplaar) ervan aan de voor die gelegenheid overgevlogen adembenemend beeldschone Devi Soekarno voorgesteld als 'de tovenaarsleerling van de uitgeverij'. Dit voor mij onvergetelijke moment werd door vele televisiecamera's geregistreerd, dus ik waarschuwde vriend en vijand om te kijken. Het was er uitgesneden. Echter, het moment waarop ik, mij onbespied wanend, in een hoekje achteraf ontdeed van een hinderlijk pulkje in de neus, gleed die avond in het journaal van acht uur over alle Nederlandse schermen. Elke keer als ik mijn moeder bezoek poert ze in die wonde met: Weet je nog...

*Mijn tweede kans kwam toen ik een experimentele woning in een rijtje van vier betrok, waarbij de architecte de kopers een vèrgaande inspraak verleende, mits de buitenkant onaangetast bleef. De NOS wilde een item over dat experiment en interviewde ons allevier. De eerste was een gescheiden vader met zeven kinderen, die er noodgedwongen zoveel muren in had laten zetten dat de bedoeling van de architecte geheel verloren was gegaan. De tweede had de binnenmuren en plafonds geheel weggelaten en was zèlf aan de gang gegaan met een staalconstructie in diverse leefniveau's. De derde zaaide gras op de parterre, belegde de verdieping met gewassen grindtegels en construeerde een vijver in de vide. Ikzelf creëerde een open ruimte met een grote volgecomputerde werktafel, die aansloot op een tot aan het dak doorlopende boekenkast.
Toen ik me gespannen voor het scherm installeerde zag ik de gescheiden vader in het gras tussen staalconstructies voor mijn gecomputeriseerde boekenkast staan.
Wéér mis...*

*Toen ik op de HCC Dagen de NOS uitgebreid vele stands, waaronder die van mijn eigen Amsterdam, zag filmen had ik er dan ook weinig fiducie in. En ik kreeg gelijk, want ineens waren er ontwikkelingen met Dubcek in Praag en de Abva/Kabo in een aanpalende Jaarbeurshal. Zij wonnen.
Mijn laatste hoop was gevestigd op de VPRO, die voor 'Archie', een jeugdprogramma rond een bulletinboard, opnamen maakte van hoofdredacteur Lucie Blom tijdens de prijsuitreiking van de muizejasjes-wedstrijd in de redactiestand.
U voelt het al. De jassen werden wel aangekondigd, maar moesten helaas vervallen. Die middag hadden drie jeugdige onverlaten de Archie-computer gekraakt en alle wachtwoorden veranderd. Deze euveldaad ging vóór en het schorem werd de hemel in geprezen!
Arme Lucie...*

Waar waren de camera's toen zaterdagmorgen het record tweehonderd meter horden werd gebroken, omdat een handelaar in een verre hoek de eerste bezoeker aan zijn stand een kleurenpijp voor één gulden beloofde? Waar waren ze toen tegen het einde enkele van zeer grote hoogte gevallen printers voor een tientje van de hand gingen en de gelukkigen bij het ermee weglopen een spoor van afvallende onderdelen nalieten? Of toen direct na het eindsignaal een ware klopjacht ontstond omdat vele handelaren huiswaarts trokken met achterlating van alles wat niet meer in de auto paste, omdat de boedelbak slechts voor de heenreis was gehuurd?

*Na afloop gingen alle medewerkers aan de HCC Dagen gewoontegetrouw op uw kosten een hapje eten. Indachtig de taferelen van vorig jaar, toen we om zeven uur, zonder reservering met vijftig volgedoosde medewerkers de reeds met ú idemgedoosd afgestampte en verzenuwde Chinees bij de ingang van de Jaarbeurs overvielen, waren de zaken nu beter geregeld.
In een keurig zaaltje konden we temidden van onze aankopen luisteren naar de rede van Binnert de Beaufort, de (prima!) organisator van het hectische evenement. Hij bracht daarin onder de aandacht "Dat HCC-voorzitter Ronald Berkhoff en zijn dame vandaag hun 19-jarig huwelijksfeest vieren. Helaas werd vandaag ook de portemonnee van mevrouw Berkhof gestolen en leeg teruggevonden. Ik vraag u daarom allemaal om een..."
Op dàt cruciale moment haalde Binnert even adem en viel Nieuwsbriefredacteur Charles Cox onbedoeld, maar perfect in de ontstane stilte door met een "Ach natuurlijk" een tientje te lappen, waarna Binnert hernam: "...Hartelijk applaus!". Dat klaterde dan ook op. De vraag bleef voor wie...*

*Rest nog de vraag waarom we al die aankopen de gehele avond met ons meesleepten. Ach, de geoefende HCC'er weet dat er tijdens onze dagen vele vage figuren rondhangen. Er waren leden die hun voor de diverse ware bestemde spaargeld al vóór tienen in de parkeergarage kwijt waren aan plots opgedoken balletje-balletje spelers. Als rasechte Amsterdammer pleeg ik mij daarom te verplaatsen in een uitgewoonde en nadrukkelijk lege bestelwagen. Maar tòch, toen ik 's avonds laat mijn schatten wilde inladen, had ik geen sleuteltje meer nodig. Het enige wat uit de wagen gestolen kon worden was een rolletje pepermunt.
Het lag er nog...*

Vogelzang specialist in computers

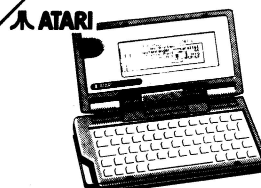

SEIKOSHA

SEIKOSHA SP 2000-AI
Zeer snelle, gebruikersvriendelijke dot matrix printer. Deze printer is door zijn interface technieken (centronics RS 232) nagenoeg geschikt voor elke computer. Gebruik makend van de paperpark funktie is deze printer geschikt voor A4 en kettingpapier. De printsnelheid is tot 192 cps.

ART.NR. 2220 **599**

SEIKOSHA SP 180 VC	399
SEIKOSHA SP 180 AI	499
SEIKOSHA SL 80 AI	899
SEIKOSHA HP 1300 AI	1199
SEIKOSHA HP 1350 AI	1399
SEIKOSHA SL 130 AI	1799
SEIKOSHA SL 230 AI	2495
SEIKOSHA OP 105 LASER	4795

ATARI PORT FOLIO
Zakformaat personal computer, slechts 18 x 10 x 2,7 cm groot, Intel 8088 microprocessor, 128 Kb RAM intern geheugen uitbreidbaar naar 640 Kb, 256 Kb ROM, LCD scherm met 8 x 40 tekens.

ART.NR. 1096 **949**

SOFTWARE PC

ZAKELIJK	
Q & A NL versie 3.0	1799
SYMPHONY NL	1795
DBASE IV NL	2399
GET ORGANIZED	450
LOTUS 1-2-3	1199
MULTIPLAN 3 NL	599
NORTON UTILITIES	299
PC TOOLS DELUXE 5.5	325
TURBO PASCAL V	375
ONTSPANNING	
GUNSHIP	129
POLICE QUEST	79,50
POLICE QUEST II	89,50
REDSTORM MISING	139,50
SPACE QUEST II	79,50
WORLD GAMES	99
WORLD'S GREATEST	59,50
WORLD'S GREATEST II	79,50
LARRY II	129
OUT RUN	89,50
BEVERLY HILLS COP	89,50
FALCON AT	159
FERRARI FORMULA I	99

SOFTWARE ATARI ST

FALCON F16	89,50
DALEY THOMPSON OLYMPIC CHALLENGE	57
HIT DISK VOL. I	69
IMPOSSIBLE MISSION II	69
KENNEDY APPROACH	89,50
KING'S QUEST I+II+III	129
KING'S QUEST IV	119
POLICE QUEST II	89,50
AFTERBURNER	69,50
BARBARIAN II	89,50
BEVERLY HILLS COP	89,50
F16 COMBAT PILOT	99

SOFTWARE AMIGA

PAC LAND	69,50
PORTS OF CALL	99
RUNNING MAN	89,50
STARGLIDER 2	89,50
SUPER HANG ON	99
WORLD DARTS	55
THUNDERBIRDS	89,50

DIVERSE ACCESSOIRES

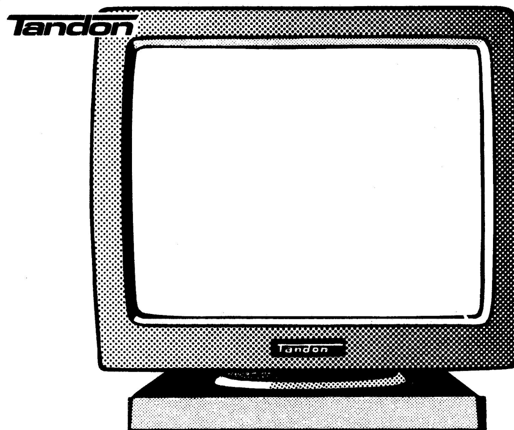
DISKETTEBOXEN	
DB 50 50x5¼"	14,95
DB 100 100x5¼"	24,95
MB 40 40x3½"	14,95
MB 80 80x3½"	24,95
SICOS 12 12x3½"	9,95
STOFKAPPEN	
ATARI 1040 ST	24,50
TULIP PC/AT COMPACT II	24,50
LASER XT-3/AT	24,50
COMMODORE 64 II	24,50
COMMODORE AMIGA 500	24,50

DISKETTES

NASHUA MF2DD 3½" DS 10 STUK	35
NASHUA MF2HD 3½" HD 10 STUKS	120
NASHUA MD2D 5¼" DS 10 STUKS	15,95
NASHUA MD2HD 5¼" HD 10 STUKS	32,95
JVC MF2DD 3½" DS 10 STUKS	29,50
JVC MF2HD 3½" MD 10 STUKS	65
JVC MD2D 5¼" DS 10 STUKS	16,95
JVC MD2D 5¼" HD 10 STUKS	29,50
JVC MF2DD 3½" DS 10 STUKS	39,50
JVC MF2HD 3½" HD 10 STUKS	95
JVC MD2D 5¼" DS 10 STUKS	24,95
JVC MD2D 5¼" HD 10 STUKS	45

DIVERSE PC

CHINON 5¼" drive 360 k	199
CHINON 3½" drive 720 k	249
PRIAM 40 MB harddisk	1395
NEC D5126 20 MB harddisk	899
WD tapestreamer 60 MB	1199
ESTATE 12" monitor dual groen	249
ESTATE 12" monitor dual amber	249
ESTATE 12" monitor dual wit	249

TANDON EGA MONITOR
14" EGA monitor kleur op draai/kantel voet, pitch 0,31, resolutie 640 x 350 beeldpunten, omschakelbaar naar groen of amber. Meegeleverde EGA kaart is eenvoudig te installeren.

ART.NR. 1590 MONITOR **799**

ART.NR. 1612 EGA KAART **399**

SETPRIJS **1099**

DIVERSE UITBREIDINGSKAARTEN

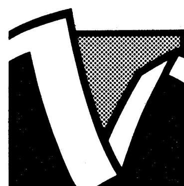
LASER Hercules/CGA	149
LASER EGA kaart	449
TANDON EGA kaart	399
OTEC VGA kaart 256 k	799
OTEC VGA kaart 512 k	1199
VGA KAART 256 k uitbr.	749
TULIP ISOLAN kaart	1299
GATEWAY G/met kaart	920
GATEWAY G/Ether 8 bit	1099
GATEWAY G/Ether 16 bit	1499

INTERFACES ATARI PORTFOLIO

HPC 101 parallel interface	119
HPC 102 seriële interface	189
HPC 104 super memory	499
HPC 201 32 k ram kaart	159
HPC 202 64 k ram kaart	299
HPC 203 128 k ram kaart	449
HPC 301 card driver	239
HPC 402 AC adapter 220 V	22,95
HPC 501 Eprommer 64 k	199
HPC 502 Eprommer 128 k	199

Postorder Telefoon Service, 24 uur per dag uw bestellingen opgeven via 045-716275.
Bestellingen en inlichtingen: Akerstraat 19, 6411 GV Heerlen, tel. 045-716275. Alle prijzen inkl. BTW. Minimale bestelkosten f 7,-. Orders groter dan f 200,- franko. Prijswijzigingen voorbehouden. Levering zolang de voorraad strekt. Betaling in Nederland op gironr. 1113345 of onder rembours. Buitenland alleen vooruitbetaling.

EINDHOVEN · HEERLEN · MAASTRICHT

VOGELZANG

Daar kun je niet omheen

BESPREKING

MinisPORT zet nieuwe standaard

Edwin Ammerlaan

De jongste telg in de familie van Zenith-laptops, de MinisPORT, wordt omschreven als een machine die een nieuwe standaard moet zetten. Daarmee doelt de firma uit De Bilt niet op de afmetingen van deze 'XT/CGA Compatible Ultra Lichtgewicht Portable', maar meer op het formaat van de ingebouwde diskdrive en bijbehorende floppen. Want, met 2.0 inch 720 Kb diskettes is de MinisPORT een spectaculaire machine.

Ze worden steeds kleiner, de draagbare computers. Zo zijn bijvoorbeeld Atari, Compaq en Zenith zeer recentelijk met mini-PC's gekomen waarvan de afmetingen dusdanig zijn, dat ze stuk voor stuk in een aktentas meegenomen kunnen worden. Het probleem bij deze portables is dat er bij het verder reduceren van gewicht en formaat een aantal 'baanbrekende' aanpassingen nodig zijn. Zenith kiest in deze race om het 'kleinste en lichtste' voor een oplossing die op z'n minst opvallend te noemen is.

2 INCH De MinisPORT beschikt namelijk over een uiterst kleine diskdrive voor 2 inch (720 Kb) diskettes. De benodigde floppies passen zonder moeite op de palm van je hand. In de praktijk werken deze schijven hetzelfde als de 3.5 inch (720 Kb) diskettes, maar of ook 2 inch tot een standaard zal worden verheven, hangt waarschijnlijk van Zenith's concurrentie af. Indien zij het formaat durven over te nemen, kunnen deze kleine schijfjes ook wel eens voor een doorbraak bij de afmetingen van 'gewone' desktops gaan zorgen. Vooralsnog is het succes van twee inch nog niet te voorspellen.

Natuurlijk is de MinisPORT uitbreidbaar met externe harddisk en 3.5 en 5.25 diskdrives. Een modem kan tevens worden aangesloten, al ligt het volgens Zenith wel in de lijn der bedoelingen dat in komende versies een modem ingebouwd kan gaan worden. De betreffende inbouwmodem werd tijdens de presentatie van de MinisPORT al even aan de pers getoond: 2400 baud met de grootte van een sigarettendoosje!

SPECIFICATIES De MinisPORT beschikt over een 80c88-2 Intel processor en heeft een snelheid van 8 of 4,77 MHz, die via de functietoetsen kan worden ingesteld. De machine heeft 1 Mb RAM aan boord en is eventueel uit te breiden naar 2 Mb. Er kan worden beschikt over 768 Kb ROM met MS-DOS 3.3 plus en de data transfer software Fastlynx LX. Fastlynx maakt het mogelijk dat op een zeer vlotte en eenvoudige wijze via een (seriële) kabel data-transfer tussen de MinisPORT en een XT/AT mogelijk is. Zo kunnen bijvoorbeeld programma's die op de PC gebruikt worden met een snelheid van 4800 baud 'binnengehaald' worden om ze vanaf RAM of flop te gebruiken. Het scherm van de laptop 9.5 inch CGA-compatible LCD-scherm beschikt over een 'daybright'-mode, backlit, en tachtig karakters bij twintig regels (640x200 dpi). Hiermee is, voor LCD begrippen, prima te werken. Zenith beweerde dat in volledige duisternis het scherm nog te lezen was. Een kleine test gaf aan dat dit ook inderdaad het geval is. Alleen bij vol (zon)licht wordt het moeilijker. Het scherm is daarnaast volledig naar achteren te klappen, zodat de laptop goed te gebruiken is bij een 'lage' externe monitor. De externe monitor kan dus eveneens worden aangesloten.
Het gewicht van al dit fraais bedraagt 2,7 kilogram inclusief batterij.

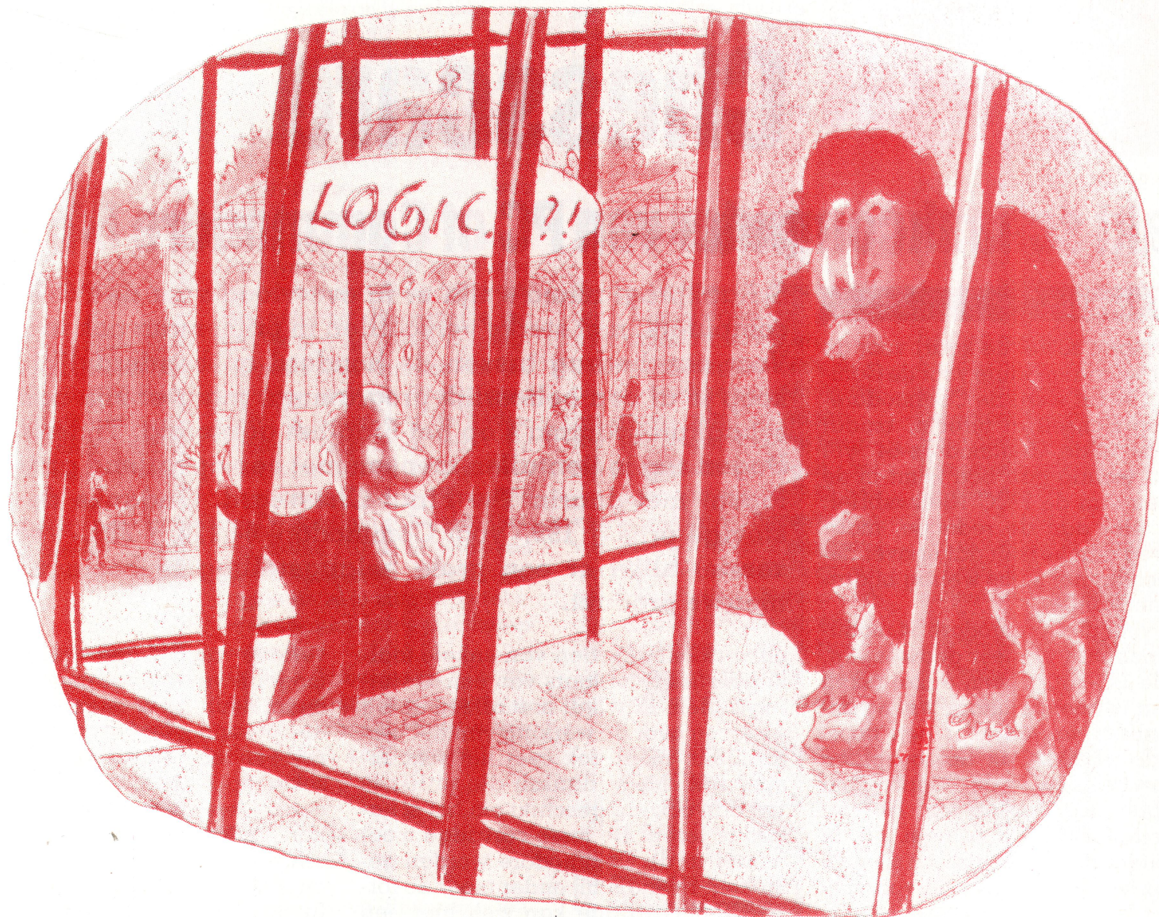

CONCLUSIE Uit de korte omschrijving die ik u van de MinisPORT heb gegeven, kunt u concluderen dat de machine alles biedt wat u van een draagbare XT mag verwachten. Het bedieningsgemak is groot, wat onder andere aangeeft dat ook met het toetsenbord functioneel te werken is. De portable is licht en kan tegen een stootje. Inclusief de starterskit (10 2 inch diskettes, kunstleren etui en kabel voor data transfer) kost de MinisPORT ƒ 4990,00 exclusief BTW. Een laptop voor de professional en binnen het bereik van de hobbyist met een goed gevulde beurs. Of, zoals Zenith het in haar folders zelf zegt: 'De MinisPORT is ontworpen voor de verwende computergebruiker.'

voor meer informatie:

Zenith Data Systems
Postbus 210
3730 AE De Bilt
telefoon: 030-205844

OOK U KOMT VROEG OF LAAT ONZE NAAM TEGEN

1859 Charles Darwin publiceert 'The origin of species'.

GROTE ONTDEKKINGEN ZIJN ZELDZAAM. TOCH HOEFT U GEEN JAMES WATT TE ZIJN OM EEN INTERESSANTE VONDST TE DOEN. IEMAND DIE LOGISCH NADENKT ZAL REGELMATIG KLEINE ONTDEKKINGEN DOEN. DOORDAT ER GROTE VERSCHILLEN ZIJN IN LEVERANCIERS VAN PC SOFTWARE EN HARDWARE, KAN LOGICSOFT DOOR DE KWALITEIT VAN DE SERVICE, HET UITGEBREIDE ASSORTIMENT EN DE SCHERPE PRIJZEN EEN INTERESSANTE ONTDEKKING ZIJN.

WIE LOGISCH NADENKT, KOMT AUTOMATISCH BIJ ONS TERECHT

100107	Always voor 1-2-3	Aktie prijs	229,-
100116	Always voor Symphony	Aktie prijs	229,-
100209	Clipper		1195,-
100025	Coral Draw		1650,-
101007	Dan Bricklin's Demo Program		324,-
100053	DB Publisher Professional	Nieuw	1139,-
100072	DB Publisher Report Maker	Nieuw	485,-
100577	Dr. Halo III	Aktie prijs	199,-
100224	Drafix CAD Ultra	Nieuw	579,-
101593	Foxbase Single UserEuropean	Aktie prijs	950,-
101024	Harvard Graphics, release 2.12	Aktie prijs	716,-
801024	Harvard Graphics Nederlands	Aktie prijs	775,-
502469	Logictech New Mouse serial	Nieuw	245,-
101239	Lotus 1-2-3 Nieuwe release 2.2		999,-
101474	Norton Utilities Advanced		249,-
101475	Lotus Magellan		349,-
101781	Microsoft Flight Simulator	Aktie prijs	69,-
103081	Microsoft Quick C release 2.0		169,-
100834	Microsoft QuickBasic		169,-
100837	Microsoft QuickPascal		169,-
100911	Paradox single user release 3.0		1189,-
103184	PC Tools de Luxe release 5.5	Nieuw	253,-
100597	Reflex Nieuwe release 2.0		426,-
100620	Statgraphics release 3.0	Aktie prijs	1495,-
801160	Supercalc 5 Nederlands	Aktie prijs	879,-
101434	Ventura Publisher Basic EUR		1654,-
800198	WordPerfect Nederlands release 5.0		1526,-

Prijzen onder voorbehoud en exclusief BTW. Orders boven f500,- franco

LOGICSOFT EUROPE BV

Bel of schrijf voor meer informatie naar: Logicsoft Europe B.V., Antwoordnummer 16058, 1000 SE Amsterdam, Telefoon 020-146161, Telefax 020-146051, Telex: 10759 logic

OFFICIEEL DEALER VAN: ASHTON TATE . A S T . AUTOCAD . C A . C P I . INTEL . LOTUS . MICROSOFT . PLUS DEVELOPMENT . RANX XEROX RHONE POULENC . STSC . WORDPERFECT . EN VELE ANDERE

The Final Chesscard

T E S T

maakt schaakcomputer van PC of Commodore 64/128

Berend Harmens

Schaakprogramma's zijn er in overvloed voor de PC en andere computers, met sterke verschillen in prijs, maar ook in kwaliteit. Voor een bedrag tussen de honderd en honderdvijftig gulden koop je al een behoorlijk programma, maar er zijn ook aardige schaakprogramma's op het Fido-net aanwezig. Tijdens de HCC Dagen zag je tientallen mensen met een opvallend groen doosje lopen, met daarin The Final Chesscard. Ondanks de wel wat stevige prijs (ƒ 199,- voor Commodore 64/128, ƒ 299,- voor de PC-versie) blijkt er een grote belangstelling te bestaan voor dit nieuwe produkt.

Wij ontvingen zowel de kaart voor de PC als de schaakmodule voor de Commodore. Getest werd de Commodore-versie, op zichzelf al terecht, omdat die goede oude Commodore-64 wel eens wat weinig aan bod komt in de kolommen van de HCC Nieuwsbrief. Dat ligt niet aan de redactie, maar simpelweg aan het feit dat er over deze homecomputer soms weinig bijdragen binnenkomen.
De keus voor de Commodore 64 module was toch min of meer gedwongen, omdat de PC-kaart geen enkel teken van leven vertoonde, maar wel na enkele minuten zorgde voor een doordringende stank. Ook het opvolgen van aanwijzingen in de handleiding bracht hier geen oplossing. Het zal een exemplarische fout zijn en ik neem zonder meer aan dat een defecte kaart kan worden omgeruild voor een goede.

CARTRIDGE Het pakket voor de Commodore bestaat uit een grote cartridge en een handleiding, waaraan dan nog een fors addendum is toegevoegd met recente uitbreidingen en een nadere toelichting. De handleiding is in het Nederlands geschreven en vertoont afgezien van enkele taalslippertjes (t inplaats van een d) weinig fouten. Er wordt niet alleen uitleg gegeven over de werking van het programma, maar ook over het schaakspel zélf. Mede dankzij die uitleg is het dan ook erg geschikt om het schaken te leren. De forse cartridge moet achter in de Commodore worden gestoken. Evenals bij onder meer de forse CP/M-cartridge kan zich hier een probleempje voordoen. Vanwege de lengte van de cartridge is ter ondersteuning een extra voetje aangebracht, dat echter wat aan de korte kant is. Daardoor kan de module na verloop van tijd gaan 'wiebelen', met mogelijk vervelende gevolgen. Iets ter ondersteuning er onder leggen is hier de oplossing. De cartridge is uitgerust met een reset-knop, wat de gebruikers zeker op prijs zullen stellen. Vooral een oudere C-64 wil na langer gebruik nog wel eens vastlopen en dan is een simpele druk op de reset-knop voldoende om weer te kunnen beginnen. In de cartridge is plaats voor twee kleine staafbatterijtjes . (penlite), waardoor gespeelde partijen in het geheugen kunnen worden bewaard. Bezitters van een diskdrive kunnen de gegevens ook wegschrijven naar disk.

STARTEN In de handleiding wordt opgemerkt dat de werking van The Final Chesscard eenvoudig is. Nu lezen we dat wel vaker, maar in dit geval is dat ook zo. Cartridge er in, de computer aanzetten en enkele seconden later verschijnt het schaakbord in beeld, kan het simpeler? Handig is dat de Chesscard in de demo-mode kan worden gestart, waarbij de belangrijkste functies automatisch worden getoond. Een uitstekende voorziening, vooral voor mensen die een hekel hebben aan het lezen van een handleiding. Als je de demonstratie hebt gezien kun je direct aan de slag.
Er zijn verschillende mogelijkheden om zetten in te geven: door deze in te tikken (bijvoorbeeld e2-e4), er kan ook een kruisje (pointer) worden gebruikt dat met behulp van een muis, joystick of de pijltoetsen over het scherm wordt verplaatst. De makers bevelen dringend gebruik van een muis aan, ik begreep al snel waarom. Verplaatsen van de pointer met de pijltoetsen is een tamelijk irritante bezigheid met nogal wat toetscombinaties. Ik gebruikte een joystick. Dat gaat prima, je hoeft je geen muis voor te kopen.

The Final Chesscard werd getest met aansluiting van een kleuren-TV op de Commodore-64. Minder mooi dan een monitor, maar toch nog een veel voorkomende situatie. In zwart-wit was het onderscheid tussen de zwarte en witte stukken wat moeilijk te zien, al zijn de 'kleuren' aan te passen. Het ligt niet echt aan het pakket, het beeld van de C-64 in zwart-wit is nu eenmaal allesbehalve briljant. In kleur was er daarentegen geen enkel probleem. Aanpassingen naar eigen smaak zijn dan ook mogelijk.
Door de pointer naar de bovenkant van het scherm te brengen kunnen verschillende 'uitklap menu's' (pull down) worden opgeroepen. Dat werkt simpel en snel.

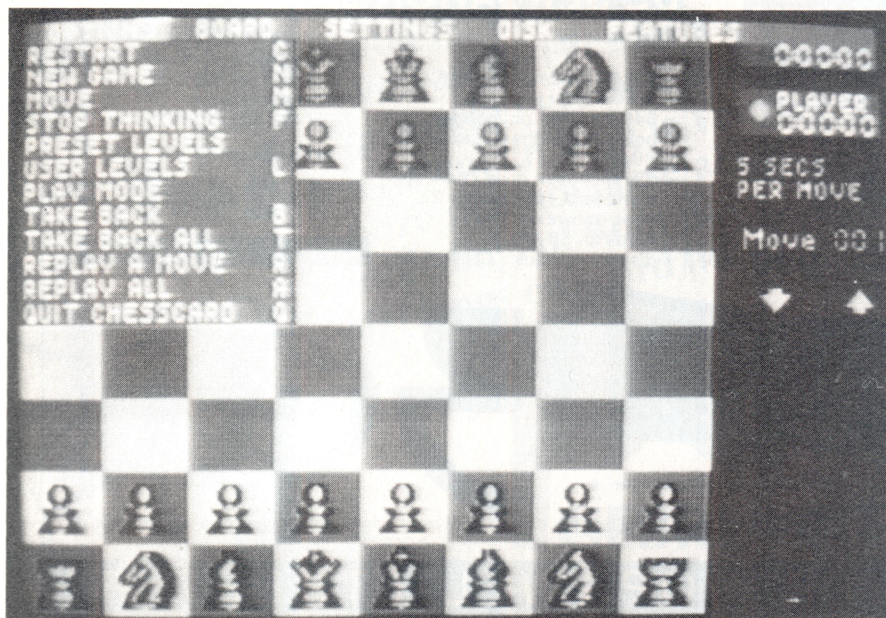
MOGELIJKHEDEN De kracht van The Final Chesscard ligt naast de simpele bediening vooral in het grote aantal mogelijkheden. We noemen er hier een aantal. Er kan vanzelfsprekend op verschillende niveaus worden gespeeld, het is mogelijk om de denktijd oneindig te variëren, zowel wat de totaaltijd van een partij betreft als de tijd per zet, er kan een partijtje snelschaken tegen de computer worden gespeeld, de Chesscard kan in de teaching mode worden gezet waarbij de computer de mogelijke zetten toont, er kan commentaar aan zetten worden toegevoegd, de notatie van een partij kan worden uitgeprint, enzovoort. Een nuttige voorziening is dat razendsnel een stelling op het bord kan worden geplaatst. De beschikbare stukken staan dan naast het bord opgesteld en worden met behulp van de pointer naar het bord 'gesleept'. Heel mooi! Geen wonder dat The Final Chesscard onder meer wordt gebruikt voor de TV-presentaties van Hans Böhm.
Er kan een probleem op het bord worden gezet waarbij de Chesscard de mogelijkheid nagaat om mat te geven in een bepaald aantal zetten (tot mat in tien).

In de schaakstrijd tegen de computer kan naar keuze gebruik worden gemaakt van een beperkt openingsboek, waarin de meest gebruikelijke openingszetten zijn opgeslagen. Beperkt, omdat er nu eenmaal een gigantisch aantal mogelijkheden zijn om een partij te beginnen. Ik las ooit in een schaakboekje dat alleen al de eerste vier zetten zo'n 197.299 mogelijke varianten opleveren, waaronder natuurlijk de meest onzinnige.
De computer kan in de tijd waarin de tegenstander aan zet is 'denken', maar via de easy mode is de bedenktijd ook te beperken tot de periode waarin de computer aan zet is. The Final Chesscard is in te stellen in de brute force, waarbij alle mogelijke zetten worden nagegaan, en kan verder volgens het principe van het Shannon B-algoritme functioneren. In het laatste geval wordt alleen een keus gemaakt uit de meest voor de hand liggende zetten. Andere varianten zijn dan nog: de beginner mode, waarbij de computer zo mild is om na verlies van een stuk na verloop van tijd zo'n zelfde stuk cadeau te doen, en de aggressive playstyle, met een nog actiever speelgedrag van de computer.

KRACHT Sinds ik jaren geleden voor veel teveel geld een schaakcomputer kocht die op een aantal niveaus nota bene het overbekende 'herdersmat' niet bleek te kennen, het is toch niet te geloven, ben ik wat wantrouwend tegenover schaakprogramma's op de computer. Maar in de korte tijd dat ik het pakket gebruikte bleek The Final Chesscard althans voor mij een behoorlijk sterke tegenstander te zijn. Vooral in de 'potjes' snelschaak was ik volledig kansloos tegen de computer. Dat zegt op zichzelf nog niets over de kracht, maar misschien meer over mijn gebrek aan talent. Daarom een wat objectievere norm. De makers claimen dat de versie voor de Commodore 64 een maximale speelsterkte heeft tot 2000 en de PC-versie tot 2100 Elo. Elo is een methode om de speelsterkte van schakers te bepalen van de Amerikaanse hoogleraar Arpad Elo. De echt groten uit de schaakwereld scoren aanzienlijk meer, maar als de genoemde sterkte juist is lijkt dit toch niet slecht.

UITBREIDING Aan de totstandkoming van The Final Chesscard is inmiddels al meer dan drie jaar gewerkt. Er zijn verschillende uitbreidingen aangekondigd, zoals een openingsbibliotheek op diskette, partijverzamelingen, een schaakbord dat aan de computer kan worden gekoppeld (maart), een schaak database voor de PC (tweede kwartaal van dit jaar), een schaakmagazine op diskette (april), versies voor Atari computers en de Commodore Amiga en een speciaal twee slots moderbord voor de Commodore 64/128, die er rond het einde van 1990 zou moeten zijn.
Op de doos staat vermeld: schaakcursus op diskette. Je kúnt daar uit afleiden, lijkt mij, dat er zo'n cursus in de doos zit, maar dat is niet het geval. Het blijft beperkt tot een kaartje om een *proefdiskette* voor een schaakcursus aan te vragen. Op de achterkant van de doos is overigens wél vermeld dat het hier gaat om een uitbreidingsmogelijkheid.

CONCLUSIE The Final Chesscard is een erg gemakkelijk te bedienen en compleet pakket voor schaken 'op de computer'. Er wordt heel wat minder afwachtend geschaakt dan bij sommige andere programma's. Het geheel is naar mijn mening erg goed verzorgd, met daarbij een over het algemeen duidelijke, Nederlandstalige handleiding. De prijs blijft natuurlijk toch een kwestie van persoonlijke afweging. Als de aangekondigde uitbreidingen er inderdaad komen zal het geheel nog aantrekkelijker worden voor computergebruikers, die van tijd tot tijd graag een spelletje schaak spelen.

Produktinformatie:
The Final Chesscard
in twee versies:
- voor Commodore 64, 128, 128D en SX-64 (cartridge)
- voor PC met alle grafische kaarten, insteekkaart voor een 'half' slot plus software

Prijzen: ƒ 199,- in de Commodoreversie, ƒ 299,- voor de PC, inclusief BTW
Het pakket werd beschikbaar gesteld door:
Aashima Technology
Nikkelstraat 8-10
2985 AM Ridderkerk
Telefoon 01804-30833.

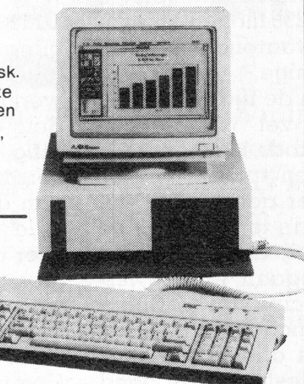
Byte WEER-toppers

PERSONAL COMPUTERS

ATARI PC 3

Een krachtige PC met 640 Kb RAM, 1 diskdrive 5¼ en een 30 Mb harddisk. Hercules, CGA, EGA videokaart. Deze computer wordt geleverd met muis en PCM 124 EGA monochroom monitor, MS DOS en GW basic.

Nu **2199,—**

ATARI PC 4 X

Een 80286 AT-1 6 Mhz met standaard 1 Mb RAM, 4 AT slots, 1 XT slot, 1 drive 5¼ 1.2 Mb en

- 60 MB HARDDISK.

Hercules, CGA, EGA, VGA videokaart. Incl. MS DOS, GW basic en Microsoft windows

Nu **3699,—**

Euro PC.

Industriestandaard, kompleet met monochroom monitor en uitgebreide handleidingen.

met monitor **1399,—**

Amstrad PPC 640

portable met 640 Kb, 2 drives en ingebouwde modem **1899,—**

BYTE EN ATARI MAKEN DTP BETAALBAAR

DESK TOP PUBLISHING

Byte computershops heeft een ideale DTP set samengesteld

ATARI Mega ST 4 (4 Mb RAM)
ATARI SM 124 monitor
ATARI SLM 804 laserprinter
ATARI megafile 30 Mb harddisk
Calamus Nederlands DTP-pakket

Set prijs incl. BTW **9000,—**

Met eigen technische dienst.

Atari 1040 STFM + SM 124 monitor

Met SM-124 monitor die een rustig en haarscherp grafisch beeld geeft. 1 Mb RAM ingebouwde 720 kB diskdrive en muis. Prijs prestatie niet te evenaren. **1449,—**

Commodore Amiga 2000

- met 1084 kleurenmonitor,
- MS-DOS kaart en
- extra 5¼" drive **3799,—**

Laser XT3

met 640 Kb geheugen, 5¼ disk drive, 20 Mb harddisk en monitor

2849,—

ATARI Port Folio

De eerste MS-DOS compatible 'Handheld PC' (450 gram) met LCD-scherm. Ingebouwde softwa-re: spreadsheets, database, agenda. Standaard 128 K RAM (uit te breiden tot 640 K).
Nu complete set bestaande uit:
- Portfolio
- 32 K RAM kaart
- parallel interface
- parallel kabel

999,—

ATARI St

44 Mb cartridge	299,—
Harddisk voor ST Megafile 305 30 Mb	1099,—
Megafile 605 60 Mb/40 MS	1499,—
Megafile 44 verwisselbare 44 Mb ST-harddisk	2499,—
Atari 5¼"diskdrive voor Atari ST	349,—
Qtec 3½" diskdrive, 720 kB voor Atari St	379,—
ATARI SC 1425 kleurenmonitor	775,—
ATARI SM 194 19 inch MAT monitor	4799,—
PC speed hardware matige MS DOS compatible uitbreiding	698,—
Panasonic FX 505 400 DPI scanner	3999,—
Roland A3 plotter 8 kleuren 230 mm/sec	2699,—
Dyna Cadd versie 1.68	2599,—
Calamus DTP nu Nederlandse uitvoering	899,—

DISKETTES

Wit 5¼" DS/DD 10 st.	7,50
Nashua 5¼" DS/DD 10 st.	14,—
TDK 5¼" DS/DD 10 st.	19,50
Nashua 5¼" HD 10 st.	35,—
TDK 5¼" HDD 10 st.	39,—
Wit 3½" DS/DD 10 st.	27,50
Nashua 3½" DS/DD 10 st.	34,50
TDK 3½" DS/DD 10 st.	39,—
Fuji 3½" DS/DD 10 st.	39,—

MONITOREN

Atari PCM-124 EGA monochroom monitor	399,—
Atari VGA Paperwhite monitor	499,—
Philips CM 9043 EGA kleurenmonitor	999,—
Hyundai 401 14" VGA monitor	1099,—
Hyundai 1420 EGA monitor	999,—
Atari 14" EGA type 1415 Kleurenmonitor	999,—
Atari VGA type 1425 Kleurenmonitor	1299,—
Nec multisync. 2 A monitor	1699,—
Nec multisync. 3 D monitor	1999,—

PRINTERS

Brother 1109 9 nlds. NLQ printer	399,—
Star LC 10 9 nlds. 144 TPS	489,—
Star LC10 Color	699,—
Star LC 2410 24 nlds. 142 TPS	799,—
Citizen Swift 24 nld.	1099,—
Panasonic KX1124 192 cps.	999,—
Epson LX 400 9 nlds. 180 TPS	549,—
Epson LQ 400 24 nlds. 180 TPS	829,—
Epson LQ 850 264 TPS 24 nlds.	1999,—
Hewlett Packard Desk Jet printer	1799,—
Hewlett Packard Desk Jet-plus printer	2399,—
Star FR10 9 nld. 300 cps	1349,—
Star LC10-2	679,—

DE SENSATIONELE

(ABC) - AT

Specificaties:

- 80286 processor
- 3-AT slots
- 640 Kb RAM op moederbord, uitbreidbaar d.m.v. SIMMS
- 3½ -inch disk drive (1.44 Mb) standaard, ruimte voor 2e drive aanwezig
- harddisk 30 Mb
- display modes: CGA, EGA
- interfaces: 1 parallelpoort (Centronics) 2 seriele poorten (RS 232C)
- inclusief software MS-DOS 3.3 en GW Basic

AT prijs Ex. monitor

f 2499,-

ALLE PRIJZEN ZIJN INCLUSIEF BTW

Apeldoorn
Asselsestraat 46
055 - 221830

Nijmegen
Augustijnestraat 43
080 - 235523

Leeuwarden
Nieuwestad 51
058 - 121210

Zwolle
Diezerpoorterplas 18
038 - 219429
Fax: 038 - 536816

Groningen
Ged. Zuiderdiep 7
050 - 142097

Openingstijden Byte computershops
maandag 13.30 - 18.00 uur
dinsdag t/m vrijdag 10.00 - 18.00 uur
zaterdag 9.00 - 17.00 uur
donderdag's koopavond 18.00 - 21.00 uur

• Prijswijzigingen voorbehouden. •

U kunt ook telefonisch bestellen, op werkdagen van 09.00 tot 17.00 uur op de

POSTORDERLIJN: 038 - 536925
FAX BESTEL POSTORDERLIJN: 038-536816

COMPUTERS **Byte**

BYTE COMPUTERSHOPS WEL IETS BETER

T E S T

PC-DIS AT1

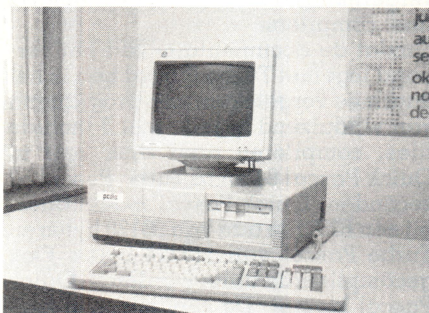
Bouw zelf een computer

Lucie Blom

Het heeft voor mij altijd een magische klank gehad en met mij vele andere knutselaars: zelfbouw. Terug naar het begin? Want de eerste leden van de Hobby Computer Club deden niets anders. Zij bouwden hun computer zelf. En als we naar die eerste jaargangen van de Nieuwsbrief kijken vliegen de aanbiedingen van IC's je om de oren.

Gaan we nu terug naar dat eerste begin? IC's inprikken, transistoren en weerstanden achter elkaar vastsolderen? Nee, dat hoeft allemaal niet bij de nieuwste zelfbouwcomputers. Geen angstig afwachten of alle solderingen wel volgens het boekje waren gemaakt en dus zouden werken. Geen fouten zoeken in de bedrading, aansluitingen enzovoort. Nee, het gaat allemaal uiterst simpel, ondanks de onduidelijke Nederlandstalige handleiding.

UITPAKKEN Twee grote dozen arriveerden. In de kleinste doos zat de monochroom monitor. Helemaal klaar. Die doos bleef voorlopig dicht. In de andere doos de onderdelen. De kast is van flinke afmeting: 42 x 49 x 16 centimeter. Het deksel is handig te openen met behulp van twee drukknoppen aan de zijkant. Het Baby moederbord was al voorzien van 512 K RAM geheugen en de 80286 processor, die op 6, 12 of 16 Mhz kan werken. Maar liefst 8 uitbreidingssleuven, waarvan 3 XT en 5 AT. Het toetsenbord heeft 101 toetsen en is geschikt voor zowel een XT als een AT. Eén floppydrive met controller en een Hercules monochroom videokaart met printerpoort. Tenslotte een flink aantal schroeven en moeren. De 150 Watt voeding was al ingebouwd.

DE BOUW Zoals vermeld, de handleiding is niet duidelijk. Zo staat nergens vermeld dat men een kruiskopschroevendraaier nodig heeft. Afgezien van het feit dat de 11 pagina's zo uit de printer komen blijkt die handleiding veel te veel tekst te bevatten. Aan het eind wordt ook nog een 'tekening' van het interieur getoond, die ook al niet duidelijk is. Het hele inbouwen zou verduidelijkt kunnen worden met tekeningen en hier en daar wat noodzakelijke tekst.

Het in elkaar zetten begint met de 4 rubber doppen onder de kast te plakken. Vervolgens wordt de luidspreker vastgemaakt, waarbij ik overigens de plaat niet heb verwijderd, zoals de handleiding aangeeft. Het volgende werk is alle openingen in de kast dicht te maken, met name de niet te gebruiken slots. Dan komt het inbouwen van het moederbord. Met plastic clips wordt het bord op de bodem bevestigd. Het is even uitzoeken in welke gaten de clips moeten komen en wat de boven- of onderzijde is. Maar dan kan het bord op de clips gedrukt worden en zit het dan goed vast.
Bij de testconfiguratie was één 5,25 inch floppy drive, 1,2 MByte meegeleverd. Bij het inbouwen van deze drive stuitte ik op het enige probleem tijdens de totale bouw: volgens de gebruiksaanwijzing moest de drive vanaf de onderzijde van de kast vastgeschroefd worden. Nu zat daar zo'n 3 cm ruimte tussen bodem en drive en de verlengschroeven waren te kort. Mijn oplossing was dan ook om de drive bovenin te monteren en aan de bevestigingsplaten vast te schroeven. Het gat onder de drive kreeg een dekseltje. De aansluitpunten voor voeding en drive waren keurig genummerd en het aansluiten ging moeiteloos. De voeding naar het moederbord werd een kleine puzzel. Aangegeven met P8 P9 op de stekkers kon ik op het moederbord zelf absoluut niet zien of P8 nu voor of achter moest. Ik heb het maar gegokt: P8 achter, P9 voor.

KLAAR De kast werd gesloten, het toetsenbord en de monitor werden aangesloten. Voor alle zekerheid een zaklantaarn binnen handbereik (het was avond) en de stekker in het stopcontact. Een heldere piep en de interne controle startte. Alle lichten bleven aan, dus de stoppen hielden het. De bouw was gelukt en had vanaf het uitpakken precies 1 uur geduurd!

CONCLUSIE De gebouwde uitvoering kost zonder de RS232 kaart en MS-DOS, maar inclusief de monochroom monitor ƒ 2245,–, BTW inbegrepen. Daarvoor heeft men een AT met monitor en printerpoort. Alle uitbreidingen zijn denkbaar: een tweede drive, een harddisk of hardcard, RS232, meer geheugen, enzovoort. Een compleet systeem komt dan op ongeveer ƒ 4000,–. Niet echt opzienbarend, maar misschien wel degelijk. Gebruikerservaringen kan ik niet melden. Die hebben we nog niet.

MOEDERBORD Een andere mogelijkheid is natuurlijk het inbouwen van het moederbord in de eigen XT. In mijn Philips PC zou dat overigens niet lukken. De uitbreidingssleuven zitten bij de 'baby' aan de korte kant, bij mijn Philips aan de brede kant. De 'baby' kaart meet 23 x 33 centimeter. Zou ik willen ombouwen dat moet ik ook de kast hebben. Insteekkaarten en drives kunnen worden overgezet. Maar dan heb ik weer een floppydrivecontroller nodig. Die zit in de Philips ingebouwd. Tenslotte mis ik nog 2 seriële aansluitingen, een AT toetsenbord en MS-DOS 3.3, die ook bijgekocht moeten worden. Mogelijk kunnen de geheugenchips worden overgezet. Totale kosten om mijn XT om te bouwen naar AT: ongeveer ƒ 1600,–. Dat is overigens minder dan de diverse uitbreidingskaarten, waarmee men nog geen echte AT heeft en waarvan we een drietal in het decembernummer hebben behandeld. Met de onderdelen die PC-All kan leveren zijn in ieder geval een flink aantal mogelijkheden aanwezig.

PC-DIS zelfbouwcomputer
XT 8088, AT 80286 en 80386.
Informatie, prijslijsten, enzovoort:
PC-ALL BV
Het Schild 13
5275 EB Den Dungen
Telefoon: 04194-2273,
fax: 04194-1085.

T E S T

QUICK PASCAL

Het redelijke alternatief?

P. Elzinga

Enige tijd geleden bracht Microsoft Quick Pascal op de markt. Door de prijsstelling en de manier van werken van deze compiler lijkt hij vooral bedoeld als alternatief voor het bekende Turbo Pascal van Borland.

Het pakket bestaat uit twee boeken en vijf floppen. Het boek 'Pascal by example' telt 278 bladzijden, 'Up and running' beslaat 62 pagina's. Opvallend is de forse witmarge aan de linkerzijde van de pagina's. Ik denk dan meteen: bladvulling?

Installeren snel gedaan

INSTALLATIE Het boekje 'Up and running' vertelt de lezer hoe hij snel het pakket kan installeren. Het installeren is werkelijk de eenvoud zelve. Flop er in, SETUP intikken en gewoon goed lezen. Men krijgt netjes de vraag om een nieuwe flop in de drive te doen, waarna het kopieerproces verder gaat. Bij de uitleg over de installatie wordt verteld dat het pakket op een floppy systeem met twee drives kan werken, maar ook op een harddisk. Dit lijkt mij wat overdreven. Het geheel draait inderdaad op een floppy systeem, maar leent zich in de praktijk dan niet erg voor serieus gebruik. Een harddisk lijkt dan ook een noodzaak, wat overigens voor compilers van deze kwaliteit gebruikelijk is.

WINDOWS Na het starten van het pakket blijkt meteen dat men met een echt Microsoft produkt te doen heeft. De window-achtige' sfeer straalt er gewoon vanaf. Deze indruk wordt versterkt doordat Quick Pascal prima kan worden gebruikt met een muis.
Hoewel het scherm niet in de grafische stand wordt geschakeld, maar gewoon in de tekst mode blijft staan, is de schermopbouw vrij traag, maar toch nog voldoende. Van Quick Pascal wordt gezegd dat het compatible is met Turbo Pascal versie 5.0. Dus inplaats van het ingeven van een nieuw programma eerst maar eens een groot Turbo Pascal source programma er in geladen, om te zien hoe snel Quick Pascal het een en ander kan verwerken.

Het programma blijkt dan maar een deel van het scherm te gebruiken, waarbij overigens wel kan worden omgeschakeld naar gebruik van het hele scherm.
Na het opstarten van de compile optie begint de compilatie. Hier komt al meteen de eerste teleurstelling. Het programma kan alleen maar naar disk compileren (.EXE file). Dit vertraagt het een en ander natuurlijk behoorlijk. De tweede volgt vlug: 'out of memory', en dat terwijl ik in dezelfde configuratie met Turbo Pascal nog 93 Kb over heb na compileren! Het pakket van Microsoft blijkt een echte geheugenvreter te zijn.

Integrated environment werkt simpel

Niet gewanhoopt echter. Na het verwijderen van enkele TSR programma's uit het computergeheugen en het opnieuw starten van het geheel opnieuw een poging.
Alles gaat goed, totdat QP de volgende declaratie tegen het lijf loopt: "var arr:array[1..65535] of char". Hierop geeft de compiler een 'structure to large' error. De maximum grootte die hij aankan voor een array blijkt 65520 te zijn. Niet echt een groot verschil. Maar als je (turbo) programma er op rekent 65520 bytes te kunnen benaderen in één keer, dan is de rest van het programma ook niet echt te gebruiken. Jammer, zeker omdat wordt aangegeven dat het programma Turbo Pascal 5.0 compatible is. Andere programma's die niet van zulke uitersten gebruik maken compileren meestal wel prima.

De integrated environment is intuïtief en snel te leren. Men heeft al snel door hoe de verschillende opties moeten worden aangekozen. Het gebruik van vrijeen muis is daarbij zeker aan te bevelen, dit werkt na enige oefening snel en gemakkelijk.
De ingebouwde editor kent de mogelijkheid om meerdere files tegelijkertijd open te hebben, wat zeker in een programma dat met include files werkt een verrukkelijke optie is. Alleen jammer dat compileren dan onmogelijk is, doordat alle geheugen 'opgegeten' wordt door de tekst.

Niet in alle opzichten beter dan Turbo Pascal

De compiler kan ook overweg met de zogenaamde 'object oriented programming (oop)', een nieuwe manier van denken en programmeren. Voor degenen die er van houden een mooie optie.
De snelheid van de compiler is hoog in vergelijking met andere (command line) compilers.
Omdat de documentatie zelf het verband legt met Turbo Pascal heb ik het daarmee vergeleken. Een programma van vijfduizend regels, met 3 include files, compileren naar disk kost in Quick Pascal 64 en in Turbo Pascal 57 seconden. Quick Pascal maakt daarbij een EXE file aan van 96128 bytes en Turbo Pascal van 113224 bytes. Ook gecompileerde units worden in Quick Pascal kleiner. De snelheid van executie is vrijwel gelijk. De handleiding van Quick Pascal zegt dat de compiler gebruik kan maken van EMS, misschien gaat de snelheid dan nog iets omhoog.

Er is volledige ondersteuning van (integrated) debugging, een online tutorial, en alle standaard units zijn aanwezig (Crt, Dos, Printer, MSgraph, en System).
De editor kan meerdere files tegelijkertijd op het scherm tonen, waarbij elk file zijn eigen window krijgt. Ook

kan een bepaalde window worden aangegeven, waarin de te specificeren debug waarden moeten komen te staan.

Een aardige, maar voor de ogen erg vermoeiende mogelijkheid is het automatisch in verschillende kleuren laten weergeven van bijvoorbeeld de gereserveerde Pascal woorden, letterlijke strings, lussen en toekenningen. Het wordt al snel teveel. Maar ongetwijfeld zijn er mensen die het goed kunnen gebruiken.

CONCLUSIE Een goede compiler, die echter de vergelijking (zelf aangedragen) met Turbo Pascal 5.0 niet geheel schadevrij doorkomt, zeker niet met de nieuwe versie 5.5. Quick Pascal compileert snel en maakt mooie kleine EXE files aan. De muisbesturing en multiple windows en het editen in meerdere files 'tegelijkertijd' is gemakkelijk en maakt het geheel snel te bedienen. De documentatie is wat erg summier en bestaat eigenlijk uit niet veel meer dan een serie voorbeelden. Het ontbreken van een reference manual, voor het even opzoeken van een statement en zijn syntax, is door mij als een gemis ervaren.

T E S T

Nadelen:
- Niet 100% compatible met Turbo Pascal 5.0.
- Heeft veel geheugen nodig.
- Kan niet compileren in geheugen, maar enkel naar disk.
- Door veel disk access kan het compileren worden vertraagd.
- Weinig documentatie.

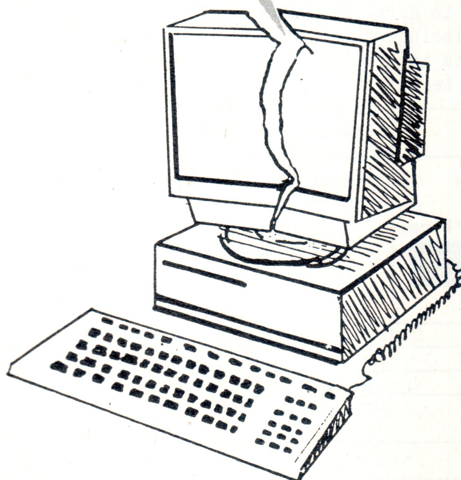
Voordelen:
- Maakt kleine EXE files aan.
- Multiple windows mogelijk.
- Tegelijkertijd meerdere source files open kunnen hebben.
- Structuur van het programma kan door kleuren worden aangegeven.
- Object oriented programming.
- Muisbesturing.

Produktinformatie:
Quick Pascal 1.0
voor IBM PC en klonen, geschikt voor systeem met twee floppydrives, harddisk sterk aanbevolen
Verkoop adviesprijs: ƒ 260,- exclusief BTW
Het pakket is beschikbaar gesteld door
Microsoft BV
Postbus 364
2130 AJ Hoofddorp
Telefoon 02503-13181

De HCC computerverzekering

save als een back-up

Lage kosten, maar wél een uitstekende dekking: dat biedt de HCC computerverzekering. Voor slechts een paar tientjes voorkomt u al dat er een plotseling einde komt aan die zo boeiende computerhobby.

De HCC heeft als grootste vereniging van computergebruikers in de Benelux een aantrekkelijk contract af kunnen sluiten met Vroom en Dreesmann. Vanzelfsprekend wordt dit voordeel direct doorgegeven aan de leden. Schade door inbraak, brand, bliksem-inslag, inductie, vandalisme, het is allemaal gedekt. Een inboedelverzekering geeft deze dekking doorgaans niet, daarom is het zeker verstandig om te denken aan het afsluiten van een speciale computerverzekering.

DE KOSTEN Apparatuur met een waarde tot vijfduizend gulden kan worden verzekerd voor een bedrag van slechts ƒ 36,11 per jaar. Dit zijn de andere tarieven:

bij ƒ 5.000,- - ƒ 10.000,-:	ƒ 52,83
bij ƒ 10.000,- - ƒ 25.000,-:	ƒ 69,55
bij ƒ 25.000,- - ƒ 40.000,-:	ƒ 82,27
bij ƒ 40.000,- - ƒ 60.000,-:	ƒ 119,71
bij ƒ 60.000,- - ƒ 80.000,-:	ƒ 153,14
bij ƒ 80.000,- - ƒ 100.000,-:	ƒ 186,58

DEKKING Bij apparatuur die minder dan een jaar oud is wordt de volledige nieuwwaarde gedekt. Daarna geldt een afschrijvingspercentage:
- 20% in het tweede jaar
- 40% in het derde jaar
- 55% in het vierde jaar
- 70% vanaf het vijfde jaar.

Apparatuur ouder dan tien jaar wordt niet verzekerd. De verzekering kan niet alleen worden aangegaan voor computers, maar ook voor randapparatuur, zoals modems, printers en dergelijke.

AANMELDING Aanmelden is mogelijk bij de HCC - u ontvangt dan een inschrijfkaart - en bij de verzekeringsbalies van Vroom en Dreesmann. U kunt hier ook eerst de volledige voorwaarden inzien.

MEER VOORDEEL De HCC kan u nog een extra voordeeltje bieden. Geeft u toestemming voor het automatisch laten afschrijven van de kosten, dan betaalt u geen vijf gulden, maar slechts een rijksdaalder aan administratiekosten.

T E S T

Microsoft QuickC 2.0

C for yourself

J. J. van der Maas

De instelling van Borland om goede software goedkoop op de markt te brengen werpt voor de consument zeker zijn vruchten af. Als we de wedloop bekijken tussen TurboPascal en QuickPascal, tussen QuickBasic en TurboBasic en tussen QuickC en Turbo C, dan is dat een wedstrijd om betere en meer complete produkten, met een betere handleiding dan de concurrent.

De HCC-leden die al wat langer lid zijn kunnen zich mijn bespreking van Turbo C 1.0 misschien nog herinneren. Nu bekijken we de andere kant eens: QuickC 2.0. Ik kan zeggen dat het enthousiasme er zeker weer is. Microsoft brengt hiermee een pakket voor zowel de beginnende als de gevorderde C programmeur op de markt. De titel is op twee manieren te interpreteren: 'C voor jezelf' en 'Zie voor je zelf'.

In het QuickC 2.0 pakket bevinden zich 10 diskettes en drie boekwerken. Het boekje 'Up and Running' vinden we ook in QuickPascal 1.0 terug . Het leidt de nieuwe gebruiker door de vragen die in het SETUP programma worden gesteld. Het is volgens het boekje mogelijk om QuickC op twee diskettestations te draaien, maar dit levert in de praktijk onwerkbare situaties op. Het SETUP programma is zeer gebruikersvriendelijk, telkens is het mogelijk voorgaande instellingen te wijzigen. Wat me het meest frappeerde is dat het SETUP programma het hele systeem, waarop het geïnstalleerd wordt, doorlicht. Het geval wilde dat ik al een C compiler had staan op mijn systeem, alleen geen QuickC. Het SETUP programma had dit direct door en signaleerde twee linkers op het PATH. Dit is uiterst handige informatie, vooral als je je gaat afvragen waarom de linker fouten geeft. De installatie in zijn meest uitgebreide vorm duurde een kleine 15 minuten.

LEARN Na installatie kan even gespeeld worden met de windows en dergelijke, maar al snel wil je weten wat je nu in huis hebt. Hierop heeft Microsoft een goed antwoord: LEARN! LEARN is een interactief lesprogramma voor de gebruiker van QuickC. Het achterhaalt netjes via visuele hulp welk soort scherm men gebruikt.
LEARN draaide bij mij op een systeem met een EGA scherm, dat ziet er echt fantastisch uit. Je wordt er gewoon even stil van.
LEARN bestaat uit vier lessen, die men in gewenste volgorde kan doorlopen. Het programma leert de gebruiker eerst omgaan met de QuickC interactieve omgeving, waardoor zowel de beginnende als de gevorderde programmeur er plezier van kan hebben. De gebruiker wordt tevens wegwijs gemaakt met de debugger.

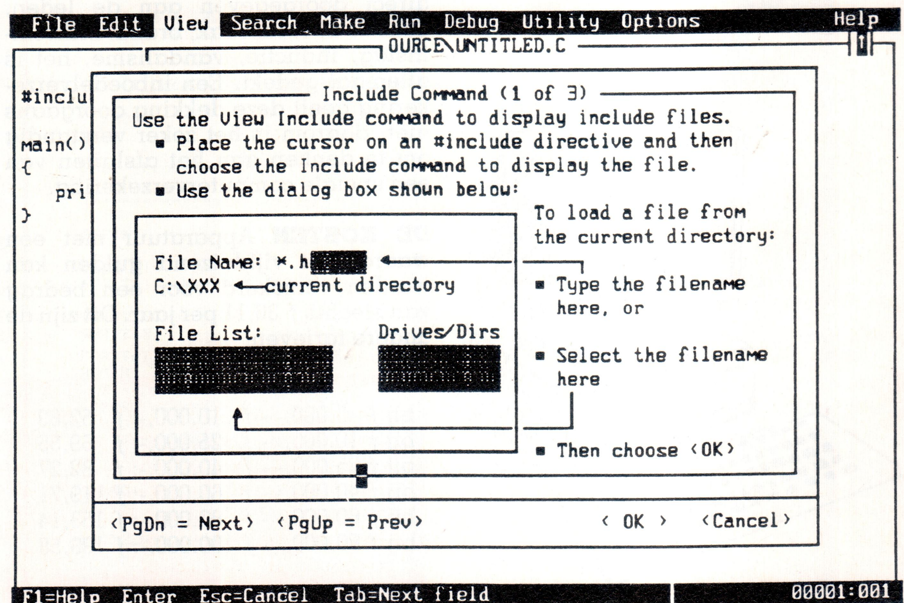
> Learn maakt de gebruiker snel wegwijs

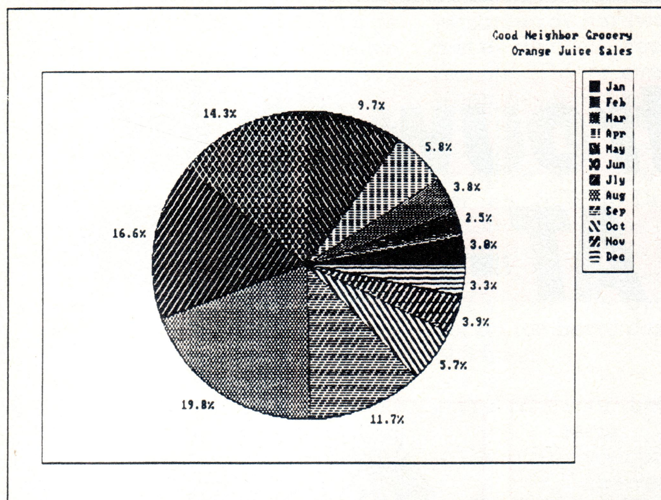
Het hele QuickC pakket zit goed in elkaar. Het is duidelijk toegespitst op zowel de beginnende als de gevorderde C programmeur. Al snel splitsen zich de wegen tussen deze twee groepen, zowel in de boeken als in het LEARN programma. De beginnende gebruiker, die wel programmeerervaring moet hebben, zal eerst het boek 'C for yourself' gaan lezen. De gevorderde C programmeur heeft voldoende aan enkele appendices.

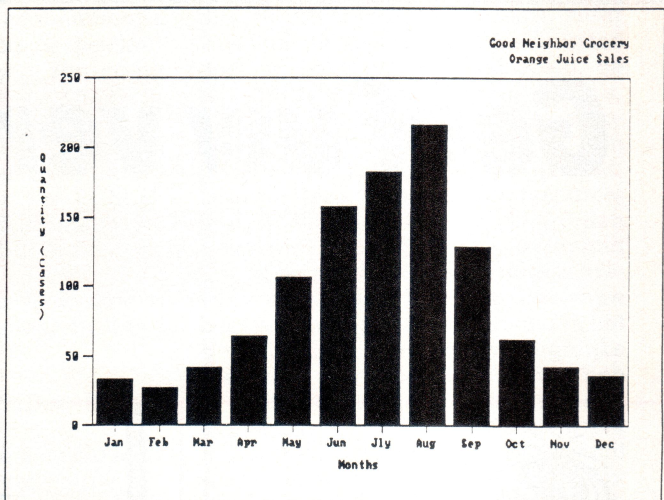
Het boek 'C for yourself' is beter dan menig boek over de taal C in de boekwinkel. Alles wordt grondig uitgelegd, zonder ook maar enige twijfel te laten. Dit is vooral het geval bij de uitleg over pointers. Zelfs de ervaren C programmeur kan hier nog wat van leren.

INTEGRATED ENVIRONMENT Nu eerst wat over de Integrated Environment zelf. Deze ziet eruit zoals men kan verwachten. Bovenin een balk met functies, die via de muis of een ALT-toets combinatie te gebruiken zijn. Daaronder, al naar gelang de situatie waarin men zich bevindt, een editor window en een dialog window met berichten van compiler, linker of debugger.

De editor kan geheel naar de wensen van de gebruiker geïnstalleerd worden. Zo zijn er enkele .KEY bestanden meegeleverd voor de meest gebruikte editors, waardoor de gebruiker zich direct thuisvoelt in de editor. Men kan ook zelf zo'n KEY bestand samenstellen. Dus als je gewend bent om met CTRL-Y een regel te wissen, dan kan dat gewoon. Met de SHIFT toets kan

men tekstblokken selecteren, om er daarna mee te doen wat men wil.
Bij sommige klonen werkt dit echter niet goed. Daarom is het programmaatje FIXSHIFT bijgevoegd, om dit euvel te verhelpen.

Overal is met de muis uitstekend te werken. Het is vooral bijzonder handig om blokken tekst te selecteren. Het pakket ondersteunt de EGA 43 line mode ook, zonder leesproblemen.
Bij alle functies die men gebruikt vanuit de pulldown menu's is er context sensitive help aanwezig. Als de helptoets wordt ingedrukt, is hulp te krijgen over het commando waar men mee bezig is.

QuickC 2.0 gaat verder dan vorige versies

Incremental compiling en linking

Een aardige feature is het incremental compileren en linken van programma's. Incremental compiling en linking houdt in dat de compiler alleen die functies compileert en linkt die sinds de laatste compilatie zijn veranderd. Doordat niet de gehele source file gecompileerd hoeft te worden zal incremental veel sneller zijn dan normaal compileren. De object files en de code die gegenereerd worden kunnen echter groter uitvallen. Deze optie zal dus bijzonder veel gebruikt kunnen worden bij de ontwikkeling van een programma, maar zodra het programma klaar is kan het best nog een normale algehele compilatie uitgevoerd worden.

Nieuwe opties in versie 2.0

De gebruiker komt in het on-line help systeem door de F1 toets in te drukken. Het uitgebreide en verbeterde help systeem zorgt voor een snelle toegang tot de gewenste gegevens. Het help systeem bevat informatie over prototypen, uitleg en voorbeelden.
Het help systeem is zelfs zo geavanceerd dat direct cross-reference hulp te krijgen is over aanverwante onderwerpen of functies. Tevens is een HELPMAKE utility aanwezig, om het help systeem uit te breiden met eigen informatie.
Een tweede grote uitbreiding is een gros aan nieuwe grafische functies. De presentatie grafieken functies maken van een lijst met data een mooie grafiek. Dan zijn er nog de font functies met de vele fonts, om de presentaties op het scherm een professsioneel tintje te geven. Met de nieuwe zogenaamde real-coordinate graphics functions is het mogelijk elk object op het scherm in grootte te veranderen, via een eenvoudige functie.

Microsoft maakt met QuickC 2.0 zijn produkt geheel af. Daar waar vorige versies bleven steken gaat versie 2.0 verder. Zo geldt dat ook voor de geheugen modellen. Vorige versies waren gelimiteerd tot het medium model, maar versie 2.0 kan alle vijf modellen aan.

TOOLKIT Een geheel apart boekwerk vormt de toolkit. Hierin vindt de ervaren programmeur de tools die hij nodig heeft. Allereerst is daar natuurlijk LIB, om bibliotheken van functies te kunnen aanleggen.
Vervolgens de eerder genoemde HELPMAKE. Met HELPMAKE kan een help database worden samengesteld voor de gangbare Microsoft produkten als de Microsoft Editor, QuickC, Microsoft QuickBasic en de OS/2 Programmer's toolkit quickhelp utility. Het gebruik van HELPMAKE is vrij simpel.
Neem een tekstbestand dat geformatteerd is met behulp van vrij eenvoudige format commando's en HELPMAKE maakt daar een database van. Het omgekeerde is overigens ook mogelijk.

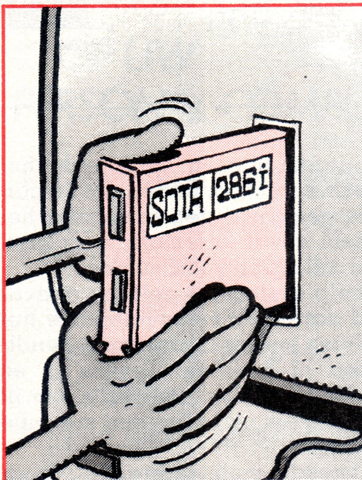
Tenslotte wordt er NMAKE toegevoegd. Zodra programmeurs wat grotere programma's gaan maken wordt dat vaak opgesplitst in delen, met als gevolg meerdere object bestanden. Om het geheel enigzins handelbaar te houden wordt een MAKE utility gebruikt, die het uiteindelijke programma samenstelt uit de losse componenten en tevens rekening houdt met de datum van de afzonderlijke bestanden. Daardoor wordt een source bestand niet opnieuw gecompileerd, als dit toch niet veranderd is. NMAKE is een zeer professionele MAKE. Hij lijkt overigens veel op NDMAKE, maar mist voor mij een essentiële optie VPATH. Dit neemt niet weg dat er uitstekend gewerkt kan worden met NMAKE. Voor kleinere programma's waarvoor de gulden middenweg bewandeld moet worden kan prima worden volstaan met de ingebouwde MAKE.

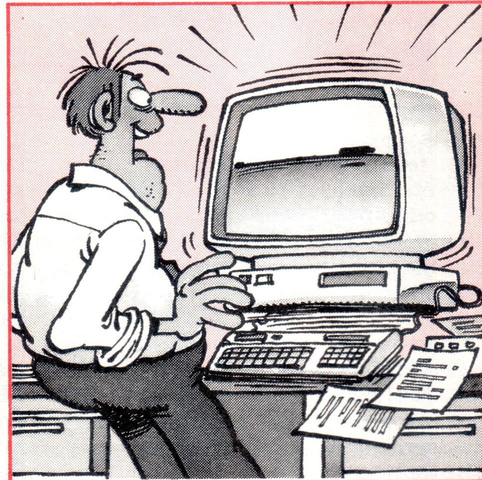
CONCLUSIE Met QuickC 2.0 levert Microsoft een produkt voor twee doelgroepen: de beginnende C programmeur, die direct aan de slag kan met het zelfstudieboek 'C for yourself', en de gevorderde programmeur, die zich geheel kan uitleven met utilities als NMAKE en LIB.
Aan functies is er geen tekort. Op welk niveau men ook bezig is, DOS, interactief of grafisch, alle functies zijn er. Een echte aanrader.

Produktinformatie:
Microsoft QuickC 2.0
voor de IBM PC en klonen, harddisk sterk aanbevolen
Advies verkoopprijs ƒ 260,-, exclusief BTW
Het pakket werd beschikbaar gesteld door:
Microsoft BV
Postbus 364
2130 AJ Hoofddorp
Telefoon 02503-13181

Geef uw vertrouwde PC AT-POWER

SOTA-286 i haalt meer uit uw PC!

Nu ook 80386SX/16Mhz *f* 1.595,-

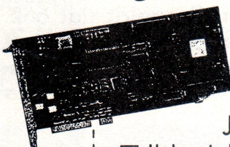
'Verouderde' PC's bestaan niet meer. Met de nieuwe Sota-286 i insteekkaart maakt u in een handomdraai uw eigen vertrouwde P.C net zo snel en krachtig als de nieuwste AT-computer. Voor een fractie van de prijs wel te verstaan! Vergeet de investering voor een nieuwe AT-computer (plus die onwaarschijnlijk lage inruilprijs voor uw oude PC).

Met de slimme Sota-286 i insteekkaart wordt iedere conventionele IBM compatible PC in één klap tot vijftien maal sneller: echte turbospeed dus.

Binnen 5 minuten heeft u zelf de Sota-286 i insteekkaart in uw PC geïnstalleerd. Daarna werkt u ermee op dezelfde vertrouwde manier. Maar wel op AT-snelheid, met maar liefst 12.5 MHz kloksnelheid! Zodat uw PC de power heeft voor de software van vandaag en morgen.

Meer informatie?

Bel Paperback Direct voor uitvoerige informatie of uw bestelling: 023-339101, België: 02-7252424, Fax: 023-293873.

U kunt ook onderstaande bon ingevuld aan ons opsturen.

Ja, ik wil meer met mijn PC.

☐ Ik bestel ....Sota-286 i kaart(en) à *f* 1.095,– excl. BTW.

☐ Ik wil meer informatie over Sota-286 i

Naam/bedrijf: ....

Adres: ....

Postcode, woonplaats: ....

Telefoon (zakelijk): ....

In een ongefrankeerde envelop sturen aan:
Paperback Direct, Antwoordnummer 463,
2100 WB HEEMSTEDE

HCC 33

PAPERBACK
D I R E C T

IN HET KORT

Printboy

Dure printhulp

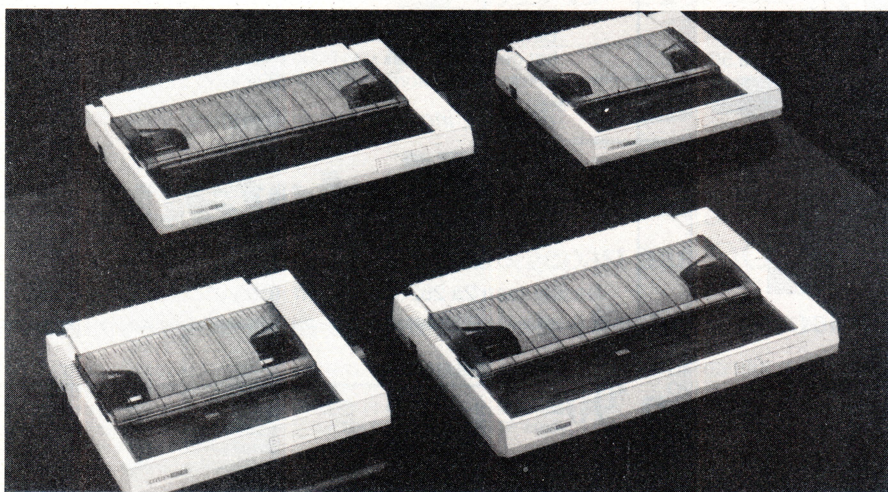
Lucie Blom

Enige tijd geleden ontvingen wij een demonstratiediskette van de 'Softwareclub' uit Zwolle. Op die diskette een printerprogramma met diverse mogelijkheden. De handleiding bestaat uit elf geprinte vellen papier en zal ongetwijfeld met Printboy gemaakt zijn.

Het is niet onze gewoonte om demo's te testen. Daarom alleen een eerste indruk. Het programma kan tekstfiles op alle mogelijk manieren uitprinten. De meeste lettertypes en modes van de printer worden ondersteund, evenals de paginalengte, kantlijnen en regelafstand. Het programma ondersteunt naar wens de Epson- of de IBM-mode. Printercodes voor de eigen printer kunnen naar wens worden ingevoerd. Het programma kan opgestart worden in monochroom, CGA of Hercules mode.

Voor wie is dit programma aantrekkelijk? In de eerste plaats vraag ik mij af in hoeverre een dergelijk programma nut heeft. Mijn tekstverwerkers kunnen dit soort zaken zélf instellen, dus waarom zou ik dan een programma aanschaffen dat alleen die printer aanstuurt?

Daarnaast vinden we in het public domain gebeuren een enorm aanbod van printerhulpen voor een heel klein prijsje. Handig is zo'n programma altijd, maar dan mag het in commerciële uitvoering toch niet meer dan ƒ 25,– kosten.

Printboy, V1.0
Prijs ƒ 129,–
De Software Club
Groen van Prinstererlaan 17
8014 BA Zwolle

```
     <Ins> om van schijf te veranderen, <PgUp> en <PgDn> om te bladeren
 LETTER    BEREIK    REGEL    SET    DIVERSEN    BESTURING    BESTAND

                                                         BESTAND
                                                         Print bestand
          ================ *.* ================          es instelling
          C:\TASRES                                      hrijf instell.
                                                         rc grafiek
          2         bestanden     12998656     bytes vrij  es code
                                                         hrijF code
          ..
          leesmij              8046
          tasres     exe      82880

                                   ><

       F9  programma beeindigen                                IBM
```

TEST

LOTUS AGENDA GEEN AGENDA!

De firma Lotus heeft alweer enige tijd geleden kans gezien om tussen de 1-2-3 perikelen door een nieuw softwarepakket te introduceren met de misleidende naam Lotus Agenda. Misleidend, omdat je immers een soort agenda verwacht. Hoewel dit pakket daartoe wel de mogelijkheden biedt is dat beslist niet het belangrijkste kenmerk. Lotus zelf noemt het 'een zichzelf structurerende relationele database', een omschrijving die door een reclamebureau bedacht zou kunnen zijn. Ik had het niet beter kunnen omschrijven.

Jan Verschaeren

DOELGROEP Lotus Agenda is een softwarepakket dat gebruikt zou kunnen worden door managers. Snel iets opslaan, opzoeken, afdrukken, enz. Tijd kost immers geld. En daar zit nu juist het probleem met Lotus Agenda: dit pakket is zodanig van opzet dat er inderdaad snel iets mee gedaan kan worden. Alleen... je moet wel eerst weten hoe!!!
In vergelijking met dBASE III, III Plus of IV is het een gemakkelijk pakket. Maar de vergelijking met bijvoorbeeld Reflex levert zeker niet Lotus Agenda als winnaar op, tenminste niet wat betreft het gebruikersgemak. Kortom, die manager zal eerst behoorlijk wat tijd moeten reserveren om het pakket onder de knie te krijgen.

PAKKET Een zichzelf respecterend softwarehuis zorgt voor een kloeke handleiding met tutorial, voorbeelden, enz. Natuurlijk zit de software er ook bij. Bij voorkeur meer dan één diskette, want anders oogt het niet. Welnu, dat zit wel goed met Lotus Agenda. Twee drie-rings banden van vier centimeter dikte en de software zowel op 5,25 als op 3,5 inch diskettes. Bovendien zitten de twee banden in een stevige kartonnen doos met stofomslag. Een lust voor het oog op de tafel van de manager! Kosten noch moeite zijn gespaard om de aanstaande gebruiker te gerieven. Er kleeft slechts één nadeeltje aan: de handleiding is niet vertaald. Maar dat moet geen probleem vormen, want iedere Nederlandse manager is de Engelse taal machtig.

CATEGORIES/VIEWS De categories en views vormen de basis van Lotus Agenda. De categories kunnen we het beste vergelijken met de directories op een PC- of MS-DOS-schijf. De root is dan de hoofdcategory, de subdirectories noemen we ancestors, subsubdirectories zijn parents en daaraan hangen tenslotte children.
De niveaus van de categories zijn moeiteloos te wijzigen. Children kunnen we zo bijvoorbeeld moeiteloos parents maken. Al die informatie wordt opgeslagen in de Category Manager. Categories worden zichtbaar gemaakt in views. De gebruiker kan op die manier bepalen vanuit welke hoek hij zijn informatie wil benaderen. Het mag duidelijk zijn dat die Category Manager een essentieel onderdeel is van Lotus Agenda.

VERWIJZINGEN Na het invoeren van gegevens en aanverwante informatie kan Lotus Agenda automatisch verwijzen naar views, waarmee die gegevens relateren. Daarbij gebruikt het programma woorden en/of zinsneden die overeenkomen met hetgeen in de views is vastgelegd. In het boekwerkje 'Lotus Agenda Sample Applications' bevinden zich vier voorbeelden. Deze staan ook op schijf en kunnen dus met behulp van het boekje uitgebreid worden getest.

GEBRUIK Lotus Agenda wordt gepresenteerd als een stuk gereedschap voor de manager van vandaag. Die manager heeft echter weinig tijd. En dat is dan jammer voor Lotus Agenda, want zo gaat diezelfde manager dit pakket niet gebruiken. Het leren gebruiken van dit programma vereist meer dan alleen maar het doorlezen van de handleiding. Je moet er erg veel mee gewerkt hebben om het pakket ten volle te kunnen benutten. Aangezien de tijd daartoe ontbreekt resteert er nog slechts één alternatief: een cursus volgen.
Voor deze test heb ik me een behoorlijk aantal uren met Lotus Agenda bezig gehouden en ik moet toegeven dat het pakket leuk in elkaar steekt. Maar het is allemaal net iets te moeilijk aan te leren om het voor de firma Lotus een succes te laten worden. Dat geldt niet voor het gewone werk, zoals het invoeren, tonen, printen en verwijderen, maar wel voor het gebruik van dit pakket als management-tool.

GEBRUIKERSVRIENDELIJK Bijna alle opties zijn met de functietoetsen op te roepen. En als dat niet helemaal duidelijk mocht zijn is er altijd nog de F1-toets: de Help-optie. De gebruikersvriendelijkheid van dit pakket is meer dan voldoende.
Het voert natuurlijk te ver om alle mogelijkheden van dit pakket hier uit te spitten. Maar twee mogelijkheden wil ik niet onvermeld laten. De eerste is het gegeven dat het scherm ook is in te delen in kolommen (de categories dus). Daarnaast kan elektronische post die is binnengekomen met Lotus Express geconverteerd worden naar Lotus Agenda.
Wordt Lotus Express in Nederland gebruikt?

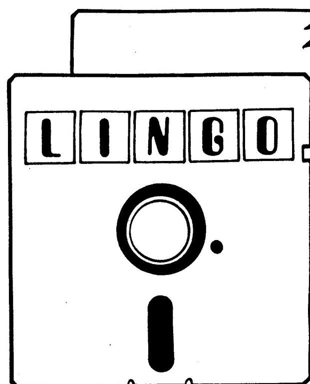
EINDOORDEEL Lotus Agenda kun je niet uitsluitend afdoen met opmerkingen als 'een goed pakket' of 'een slecht pakket'. Er moet meer gezegd worden. Het is een goed pakket, dat echter niet zo geschikt is voor de doelgroep van de HCC Nieuwsbrief: de hobbyist. Die kan beter een ander bestandsbeheerpakket kiezen. Het is wel geschikt voor personen die veel informatie moeten verwerken en daarmee snel en adequaat beslissingen moeten nemen. Lotus Agenda kan dat niet doen, maar het kan wel in een aantal zaken zoveel inzicht verschaffen dat de foutkans bij het nemen van de beslissing duidelijk verkleind wordt. Maar... (en dan komt het grote nadeel van Lotus Agenda tevoorschijn): je bent wel behoorlijk veel tijd kwijt om te leren het ten volle te benutten.

Produktinformatie:

Lotus Agenda
voor IBM-PC of kloon, harde schijf
aanbevolen en 640 Kb geheugen
MS-DOS 2.0 of hoger
Prijzen:
MS-DOS versie ƒ 985,- exclusief BTW
Aanvulling hierop voor OS/2: ƒ 75,- exclusief BTW
Lotus Development Benelux BV
Hoogoorddreef 9
1101 BA Amsterdam Z.O.
Telefoon 020-5676300

LINGO DISK

Speel zelf nederlands populairste woordspel thuis op de PC.

Lingo is de leukste quiz om naar te kijken. Nog leuker is om Lingo zelf te spelen. De PC is hiervoor de perfecte partner, de correcte tegenspeler, het complete woordenboek en de gezellige quizmaster. Vandaar dat Davilex de exclusieve rechten heeft verworven en in samenwerking met ID-TV de Lingo-disk heeft ontwikkeld.

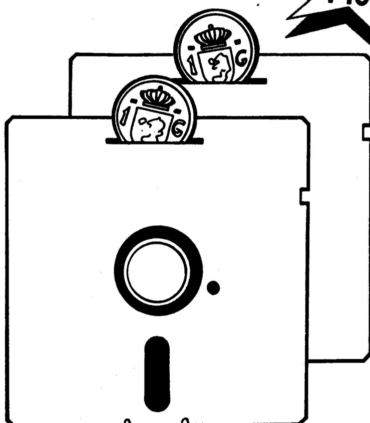
- Lingo is een spannend woordspel waarbij u binnen een aantal beurten een woord moet raden. De computer geeft aan welke letters juist zijn en op de goede plaats staan.
- Speel tegen de computer of tegen elkaar (5 pers).
- niet alleen voor vijfletterige woorden, maar ook met vier-, zes-, zeven- en ach tletterige woorden kan worden gespeeld.
- U kunt zelf het aantal beurten en de tijd instellen.
- Speel tegen elkaar en geef zelf een woord of laat de P.C. een woord kiezen uit een lijst van 7.000 woorden.
- U kunt competities spelen èn highscores bijhouden.
- Gekke opmerkingen en leuke muziekjes beloven veel spelplezier.

Gratis Davigun

Indien u twee programma's of meer besteld, ontvangt u gratis het programma Davigun. Davigun is een leuk ontspanningsprogramma waarmee u spannende avonturen beleefd in het wilde westen.

DAVICASH

Effectief geldbeheer op de PC, al uw persoonlijke geldzaken onder controle.

Wilt u de financiën uit de gezinsboekhouding goed op een rijtje hebben? Wilt u weten waar al het geld heengaat? Wilt u nooit meer voor onverwachte uitgaven komen te staan? Wilt u weten op welke uitgaven u kunt besparen?
Davicash is ontwikkeld in overleg met het NIBUD en geeft u antwoord op al deze vragen. Alle inkomsten- en uitgavenposten zijn volgens de methode van het NIBUD gerubriceerd. U kunt naar eigen behoefte nieuwe rubrieken toevoegen.

- Nauwkeurig kunt u de inkomsten en uitgaven voor het komend jaar budgetteren.
- U weet precies in welke maanden u grotere uitgaven kunt doen of wanneer u moet bezuinigen.
- Alle inkomsten en uitgaven kunnen worden ingevoerd, waarbij automatisch de saldi van de kas-, bank- of girorekeningen worden bijgehouden.
- Duidelijke tabellen en grafieken geven precies aan hoeveel u aan het eind van iedere maand overhoud of te kort komt.
- Alle boekingen kunnen worden gegroepeerd per gezinslid.
- De belastingaangifte is nu een fluitje van een cent.

DAVIBRIDGE

149,-

Uren bridgeplezier voor beginners en gevorderden.

Davibridge is waarschijnlijk het meest veelzijdige en beste bridgeprogramma ter wereld. Davibridge is uw ideale speelpartner, de altijd gewillige dummy, de oplettende tegenspeler en tevens uw persoonlijke bridgeleraar. Voor beginners biedt Davibridge een complete cursus met 50 instructieve spelen die van deskundig commentaar worden voorzien.
Voor gevorderden biedt Davibridge 100 geselecteerde potjes om te spelen en te oefenen. De echte 'cracks' kunnen met Davibridge paren en viertallenwedstrijden of een compleet toernooi spelen. Kortom Davibridge betekent uren bridgeplezier.

- Met een simpele toetsaanslag kunt u bieden en legt u de gewenste kaart op tafel.
- Alle handen en kaarten worden overzichtelijk op het scherm weergegeven.
- Het bieden werkt op basis van het Acol-systeem.
- Biedvoorstellen kunnen uit of aan worden gezet.
- Alle 50 instructieve lesspelen worden voorzien van deskundig commentaar van Ernst Warendorf (voor zittter jeugd Nederlandse Bridgebond) en beoor deeld met een rapportcijfer.
- Organiseer uw eigen huiskamertoernooi met maxi maal 8 deelnemers.

DAVIDESK

149,-

Uw eigen buro op de PC, met agenda, wekker, calculator, adresboek en notitieblok.

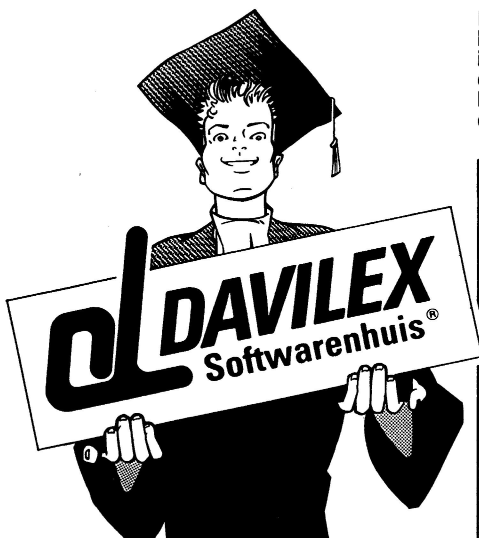
- Davidesk is ram-resident. Davidesk is dus direct op te roepen over ieder programma heen, zonder dat pro gramma te hoeven verlaten.
- De onderdelen uit Davidesk zijn ook los van elkaar rechtsstreeks uit het geheugen op te vragen, waarbij u de plaats en de grootte van de Davidesk 'window' op het scherm zelf kunt bepalen.
- De uitgebreide agenda biedt een alarmsysteem zodat u nooit meer te laat op uw afspraak komt.
- De wekker loopt zelfs af indien u met een ander pro gramma werkt.
- De rekenmachine bevat alle wetenschappelijke func ties en een telstrook.
- Dankzij het adresboek heeft u snel het juiste telefoon nummer bij de hand.
- Het notitieblok bevat vele tekstverwerkingsfuncties en is ook geschikt om DOS-bestanden te editten.
- Test uw reactievermogen en behendigheid met het stapelspel.

DAVICURSUS

Vanwege het grote succes heeft Davilex zijn bestaande serie cursusdiskettes gehandhaafd en uitgebreid met enkele nieuwe titels. Davicursus zijn interactieve computercursussen. Stap voor stap worden alle onderdelen uitvoerig doorgenomen. Vragen en opdrachten leren u alles direct toe te passen. Zie bon voor titels en prijzen.

SAMENWERKING

Onlangs is Davilex een samenwerking met de **Amro Bank** aangegaan bij de ontwikkeling van een nieuw beleggingsprogramma voor de particuliere belegger. De beleggingskennis van de Amro Bank en de ervaring van Davilex hebben geleid tot 'De Beleggingsmanager', een zeer compleet programma waarmee u al uw beleggingen in aandelen, obligaties en opties kunt beheren en administreren.

085-430718

Karin en Karen staan u graag te woord

Jansbuitensingel 29, 6811 AD Arnhem
Tel.: 085-430718 Fax: 085-436595
Postbank no.: 4788306

DAVILEX VOORDEEL BESTELBON

Hierbij bestel ik de volgende programma's:

- ❍ Davi account à 149,-
- ❍ Daviboss à 149,-
- ❍ Davibase à 149,-
- ❍ Lingodisk à 99,-
- ❍ Davicash à 149,-
- ❍ Davibridge à 149,-
- ❍ Davidesk à 149,-

❍ De beleggingsmanager à 149,-

❍ 5.25 inch ❍ 3.50 inch

- ❍ MS-DOS cursus à 99,-
- ❍ Wordperfect cursus à 125,-
- ❍ Lotus 1-2-3 cursus à 125,-
- ❍ DBase cursus à 125,-
- ❍ Type cursus à 75,-
- ❍ P.C. cursus à 75,-
- ❍ Symphony cursus à 125,-
- ❍ Cursus programmeren in basic à 125,-

❍ Stuur mij gratis **Davigun** want ik heb meer dan 2 programma's besteld.

Naam: ....

hcc 12

Adres: ....

Postcode/Plaats: .... Telefoon: ....

❍ Ik betaal met een betaalkaart of bankcheque plus f. 5,- verzendkosten extra.
❍ Ik betaal aan de postbode plus f 10,- extra. Alle bovenstaande prijzen zijn incl. BTW

Stuur deze bon in een ongefrankeerde enveloppe naar Davilex Softwarenhuis B.V. Antwoordnummer 1381, 6800 VC Arnhem.

Golden Retriever

Van het kastje naar de muur of gestructureerd zoeken

Noel Roets

Om een eind te maken aan tijdrovend zoekwerk naar rapporten, artikelen etc. heeft het automatiseringsadviesbureau Scarabee Systems & Technology het informatie zoeksysteem Golden Retriever ontwikkeld. De essentie van het programma is dat opgeborgen informatie via de computer terug kan worden gevonden.

PAKKET Het pakket wordt geleverd op een 5,25 of 3,5 inch diskette, met een (te) kleine, maar op zichzelf duidelijke en verzorgde handleiding van 34 pagina's. Het programma werkt op iedere PC, XT, AT of PS 30, voorzien van harde schijf, met minimaal 512 K geheugen en opererend onder MS-DOS 2.0 of hoger.
De installatie levert geen problemen op. Een eerste kennismaking is mogelijk via het bestand bestand DEMO. Dat geeft een goede benadering van wat mogelijk is met dit pakket.
De eerste indruk is dat het allemaal nogal eenvoudig van opzet is, met weinig structuur.
Wanneer men echter zelf een informatie-zoeksysteem wil opzetten beginnen de problemen. Ieder stukje informatie *over* over informatie is opgezet in de volgorde: registratiecode, titel, vorm, lokatie (plaats), datum, trefwoorden en een beschrijving. Het meest opvallende bij dit rijtje is de registratiecode. Via deze code moet het mogelijk zijn om de opgeborgen informatie op unieke wijze te identificeren, zodat er bijvoorbeeld geen twee artikelen zijn met dezelfde code. Een vereiste is wel dat die registratiecode goed zichtbaar bij de opgeborgen informatie wordt aangebracht.

In de handleiding is een kort hoofdstukje opgenomen over het opzetten van een informatiesysteem en de daarbij belangrijke registratiecode. Met name op dit punt zou de handleiding wat uitgebreider moeten zijn. Het wordt namelijk nogal eenvoudig verteld. Zeker de 'slordige' gebruikers zitten na enige dagen invoerwerk met een compleet bos onbereikbare informatie.

IMPRESSIE Om een korte indruk te geven van wat het programma allemaal kan stellen we ons een bedrijf voor met artikelen op automatiseringsgebied. Deze artikelen worden voorzien van een 'unieke' registratiecode, de titel wordt bepaald, de vorm (bijvoorbeeld een tijdschrift), de

Dit is dan ook meteen het grootste verschil tussen Golden Retriever en de bestaande database- en kaartenbak-programma's: het is geen data verslindend pakket, doordat het alleen aangeeft *waar* informatie is opgeborgen en *hoe* die het snelst kan worden gezocht.

Selecteren van de gewenste trefwoorden

```
*  TREFWOORDEN

   bedrijfs-inform.
   financiën
*  informatica
   juridisch alg.
   marketing
   nieuwe technol.
*  operating system
   pc/compatibel
   prijzen
*  programmeer taal
   randapparatuur
   software
```

Overzicht van alle informatie

INFORMATIE

reg.co	titel	vorm	locatie	datum
1	Golden Retriever	handleidng	comp. afd.	01-08-88
2	Golden Retriever	floppy dsk	brandkast	01-08-88
3	IBM AT User's Manual	handleidng	comp. afd.	01-01-88
4	Epson LX-800 printer	handleidng	comp. afd.	01-01-88
5	MS-DOS user's reference	handleidng	comp. afd.	01-01-88
6	Informatie-analyse volgens NIAM	boek	kast 2	01-07-85
7	SQL the quiet revolution	boek	kast 2	01-01-85
8	Elseviers almanak voor BV en NV	boek	kast 1.2	01-01-87
9	Backup (bijlage Autom. Gids)	tijdschrft	kast 1.1	18-05-88
9a	Databases voor PC's	artikel	zie beschr	18-05-88
9b	Deelnemers Europe Software '88	artikel	zie beschr	18-05-88
10	Elseviers geldgids nr. 2	tijdschrft	kast 1.1	01-03-88
10a	Wenken voor de belastingaangifte	artikel	zie beschr	01-03-88
10b	Soepel beleid verzwegen rente	artikel	zie beschr	01-03-88
11	Sotha Software	catalogus	comp. afd.	01-10-88

lokatie waar het artikel opgeborgen is (kast), 'hoe recent' het atikel is (datum), aan welk trefwoord het artikel voldoet en een beschrijving. Wanneer al deze feiten bepaald en ingevoerd zijn kan het desbetreffende artikel worden opgeborgen in het systeem. Vooral wanneer met grote hoeveelheden informatie gewerkt wordt is het duidelijk dat een goede structuur en organisatie zeer belangrijk zijn. Hoewel de handleiding benadrukt dat vooraf goed nagedacht moet worden over de opzet van het zoeksysteem nodigt Golden Retriever uit tot het 'even snel invoeren van gegevens'. Wordt dat gedaan, dan vervalt het programma van een gestructureerd informatie zoeksysteem tot een vergaarbak van gegevens, gekoppeld aan lokaties en beschrijvingen. Maar Golden Retriever is een fijn pakket om mee te werken als de informatie-analyse vooraf goed wordt uitgevoerd.

Wijzigen van het bestand met trefwoorden

```
TREFWOORDEN

bedrijfs-inform.
financiën
informatica
juridisch alg.
marketing
nieuwe technol.
operating system
pc/compatibel
prijzen
programmeer taal
randapparatuur
software
```

Selecteren van de gewenste locaties

```
*  LOCATIES

   brandkast
   comp. afd.
   kast 1.1
   kast 1.2
   kast 2
   zie beschr
```

Door de uitgebreide selectiemogelijkheden is de informatie erg goed terug te vinden. De snelheid waarmee dit gebeurt is afhankelijk van het type PC dat gebruikt wordt. Scarabee Systems adviseert om het pakket op een AT te draaien of te werken met een RAM-disk of virtuele drive, als er sprake is van grote bestanden. Het programma komt 'vriendelijk' over, met duidelijke pull-down vensters en invoervelden.

NADELEN Een tekortkoming van het pakket is dat er geen printmogelijkheden zijn. Zeker bij data verwerkende programma's komt dit vreemd over. Na een telefoontje aan het bedrijf werd echter verzekerd dat er in de volgende versies een uitdraaimogelijkheid komt. De reden waarom dit niet is toegevoegd is dat 'het scherm' nooit veel lokaties en informatie vertoont, door de sterke selectie die wordt toegepast. Op zichzelf is dit juist. Maar de meeste gebruikers zien op z'n tijd toch graag een uitdraai van wat is ingevoerd.

HANDLEIDING De handleiding komt duidelijk over, maar is in bepaalde opzichten toch iets te beperkt. Dat geldt vooral voor de problemen bij het ontwerpen van een informatie zoeksysteem. Wanneer men serieus met Golden Retriever wil werken is het verstandig om wat extra literatuur door te nemen op het gebied van de informatie-analyse.

CONCLUSIE Wanneer de artikelen, lijsten, rapporten etc. u boven het hoofd groeien biedt Golden Retriever de oplossing. De mogelijkheden die in het programma aanwezig zijn voor het opslaan en zoeken van gegevens zijn op dit gebied zeker uniek te noemen. Het pakket is betrekkelijk eenvoudig van opzet en komt door het bescheiden gebruik van vensters duidelijk over. De handleiding geeft ondanks de omvang op zichzelf voldoende informatie. De problemen die kunnen ontstaan zullen vooral te wijten zijn aan een verkeerde voorbereiding, waardoor het leuke er zo vanaf is. Een goede informatie-analyse is dus onontbeerlijk, wil men niet echt van het kastje naar de muur blijven lopen.

Zoeken naar een trefwoord

```
*  TREFWOORDEN

     ZOEKEN
     MS-DOS

*  operating system
   pc/compatibel
   prijzen
   programmeer taal
   randapparatuur
   software
```

Produktinformatie:
Golden Retriever
Informatie zoeksysteem, geschikt voor iedere IBM-compatible PC XT/AT of PS30
Prijs ƒ 400,- exclusief BTW
Scarabee Systems & Technology
Postbus 31195
3003 HD Rotterdam
Telefoon 010-4665020

Zoeken naar een trefwoord

```
*  TREFWOORDEN

     ZOEKEN
     MS-DOS

*  operating system
   pc/compatibel
   prijzen
   programmeer taal
   randapparatuur
   software
```

T E S T

BARCODE

Een programma om barcodes te printen

Wouter Klijn

Flamingosoft uit Alphen heeft een programma op de markt gebracht waarmee (EAN) barcodes geprint kunnen worden vanuit een zelf aan te leggen bestand. Als alles goed zou gaan.

Met deze diskette koopt men behalve een deel van het Olivetti DOS ook de Olivetti GWBASIC en een handleiding van twintig bladzijden. Hoe het zit met de licenties is alleen aangegeven voor Barcode.bas, zoals de vernieuwde versie 1.32 heet. Een programma dat niet volledig werkt, maar het is in ieder geval mogelijk een 'label' te printen en met bestanden te 'stoeien'.

START Na het opstarten komt er een wat overdreven scherm met de mededelingen over eigendomsrechten en acceptatie van de licentie. Het programma zelf komt na de besproken eerste pagina met het keuze-menu. Wat al meteen opvalt zijn de vreemde combinaties van opties en bijbehorende letters:

F=schijfinhoud
T=keuze aandrijfstation
B=kopiëren van bestand
K=wissen van bestand

WERKING Het programma is bedoeld om één of meerdere EAN barcodes te printen vanuit een zelf aan te leggen bestand, òf direct vanaf het toetsenbord ingegeven. Voor diegene die niet helemaal thuis zijn in barcodes: de EAN-code wordt vooral gebruikt op de verpakking van levensmiddelen en dergelijke, voor uitlezing bij de kassa. Werken met het bestand gaat alleen door het laten zoeken naar een bepaald record, dat dan getoond wordt. Dit zoeken duurt erg lang.
Het testbestand telde van 45 records van 4 velden. Het vinden van no. 45 duurde 18 seconden (8 Mhz XT), het ontdekken dat het gevraagde gegeven er niet is duurde 55 seconden. Onderbreken van de zoekactie is niet mogelijk. Om goed te kunnen werken moet eerst het bestand worden uitgeprint, omdat men niet door het bestand kan bladeren.

Bij het veranderen van een record worden de huidige velden getoond met de cursor onder het eerste teken. Wordt ENTER ingegeven, omdat het veld niet hoeft te veranderen, dan is het resultaat dat het veld leeg is. Men moet namelijk met de cursor naar het einde van het veld om de huidige gegeven te accepteren. Ook is er geen beveiliging tegen teveel 'backspace', waardoor het invoerscherm aardig kan worden verminkt. Na een paar velden hier en daar te hebben veranderd bleek dat er van het bestand van 45 records nog maar drie over waren!

De functietoetsen blijven hun GWBASIC-werking behouden. Als de schijfinhoud meer dan 32 files bevat, dan 'scrolled' het keuzemenu weg. De tijd tussen een keuze uit het menu en het zichtbaar reageren van het programma bedraagt een paar seconden. Het printen gebeurt met een verticale micro line-feed per regel en de barcode wordt net 1 cm hoog. Het printen duurt erg lang en als klap op de vuurpijl is het label niet te lezen. Tenminste niet met de scanners die ik ter beschikking heb. (Data-Logic en Hewlett-Packard). Of zou mijn Star NL-10 niet deugen? Het ingelezen bestand wordt niet aangegeven en men kan alleen met root-directories werken.

CONCLUSIE Voor ƒ 89,- exclusief BTW heb je een onder MS-DOS 3.2 te booten flop van modale klasse plus GWBASIC, VDISK, PRINT, EDLIN, ASSIGN en BARCODE.BAS. De werking van het programma is absoluut niet betrouwbaar, het printen van labels duurt te lang en is alleen mogelijk op Epson compatible printers. De geprinte barcodes zijn niet leesbaar. Niet kopen, is dus mijn advies! Mijn advies aan de maker: zet de broncode eens op een Fido-node of stuur hem op, dan wordt het misschien nog wat.

```
------------------>>> K E U Z E M E N U <<<------------------

- Systeemopdrachten -      - Bestanden -   - Algemene opdrachten -

Q  Verlaat programma       P  Afdrukken    I  Invoeren gegevens
F  Schijfinhoud (UIT)      R  Hernoemen    C  Veranderen gegevens
T  Aandrijfstation (A)     B  Kopieren     S  Wegschrijven gegevens
                           K  Wissen       D  Verwijderen gegevens

→  Keuze ?
```

Getest:
Flamingo-Soft Barcode Generator V1.21 1988 en V1.32 1989
Prijs: ƒ 89,- exclusief BTW
DBG-Groep/Flamingo-Soft
Engelbertstraat 22
5131 BK Alphen (N.-B.)
Telefoon 04258-1834

Commentaar van de leverancier:

Hartelijk dank voor uw recensie. Positieve kritiek is bij ons altijd welkom. Wij verbazen ons echter over een aantal opmerkingen uwerzijds.
Allereerst een opmerking met betrekking tot de zoektijd. De snelheid blijft altijd relatief. 45 records op een Olivetti XT, 10 MHz duurt slechts 9,3 seconden.
De beperking voor wat betreft het wijzigen van gegevens en te listen files staat duidelijk aangegeven in de handleiding, waar u overigens met geen woord over spreekt. De handleiding is Nederlands. Wij zijn ons echter bewust van de aanloop- en ontwikkelingsproblemen van de huidige versie en hebben de levering daarvan stopgezet.

T E S T

Gebruikerstest muizejasjes

Paul Ulje´

Ik deel dezelfde ervaring. Ook ik heb mijn noeste pogingen om aan muizejasjes te komen slechts met één muizejasje (dat is muizeregenjasje) beloond gezien. Tot op een goede dag een aantal professionele muizejasjes tegen het lijf liep! Rechtstreeks geïmporteerd uit Amerika door Quality Sellers, een jong en dynamisch bedrijf uit Gouda.
En zowaar! Gezwicht voor mijn uitbundig enthousiasme waren deze mensen bereid mij een tweetal echte muizejasjes geruime tijd beschikbaar te stellen voor een nauwkeurige gebruikerstest. Natuurlijk heb ik in deze test ook mijn eigen muizeregenjasje laten meespelen.

De redactie van de HCC Nieuwsbrief, met name hoofdredacteur Lucie Blom, is al geruime tijd bezig muizejasjes te verzamelen voor de Grote Muizejasjes Wedstrijd. Regelmatig kunnen we lezen dat haar inspanningen, tot groot verdriet van haar en haar poezen, een relatief gering resultaat opleverde.

Lucie Blom reikte tijden de HCC Dagen de prijzen uit van de muizejasjeswedstrijd.

DE PROFESSIONALS De American Covers Inc. levert op de Nederlandse markt een drietal Muisejasjes (Computer Mouse Covers).

MAX, een robuust breedgeschouderd, zilvergrijs, langharig jaquet, dat op mijn rechthoekige Logitech Mouse volledig tot zijn recht komt. Max is voorzien van een knap stel snorharen, waarboven zijn donkere kijkers gloeiende blikken naar het toetsenbord werpen. Tussen de welgevormde oren draagt Max een vilten hoge hoed.

MILLIE, zijn lieftallige tegenhanger, is een zacht roze ponnetje. Onweerstaanbaar lonken haar koolzwarte oogjes boven de stralend witte tandjes. Op haar kruin draagt zij een schattig bloementuiltje, dat haar lieve karakter nog eens benadrukt. Millie is voorbestemd gedragen te worden door de ronde Microsoft Mouse.

ORIGINAL, de laatste van de drie, is in alle opzichten gewoon. Muisgrijs, zonder snorharen en met hangende 'oortjes', voelt Original zich het beste thuis op zo'n gedemocratiseerde klonenmuis. Meer zal ik niet over Original vertellen. Ook al omdat ik hem niet heb kunnen testen.

DE AMATEUR Het muizeregenjasje heb ik, na weken bedelen, gekregen van mijn echtgenote. Zelf had ik gevraagd om een gebreid exemplaar, maar zij besloot dat in het Nederlandse klimaat een waterdichte jas beter tot zijn recht zou komen. Daarvoor had zij het argument dat na twee strenge

1

TABEL 2.0

Metingen	Gemiddelde Missers	Per Keer Te Kiezen	Missers in %	Aantal
Max	0,1	21	0,5	9
Millie	0,7	21	3,3	11
Regenjas	1,2	21	5,7	7

MUIZENJA.124

winters, nog zo kort in het geheugen, er voorlopig toch geen echte koude op komst is. Mijn tegenargument (stom!) dat het al vijf maanden niet meer had geregend werd beantwoord met: 'Precies, dat moet dus nog allemaal komen!'.

TABEL 1.0

Metingen	Gemiddelde BureauTemp	Gemiddelde MuisTemp	Verschil	Aantal
Max	19,6	20,3	0,7	9
Millie	19,7	20,6	0,9	11
Regenjas	19,6	19,9	0,3	7

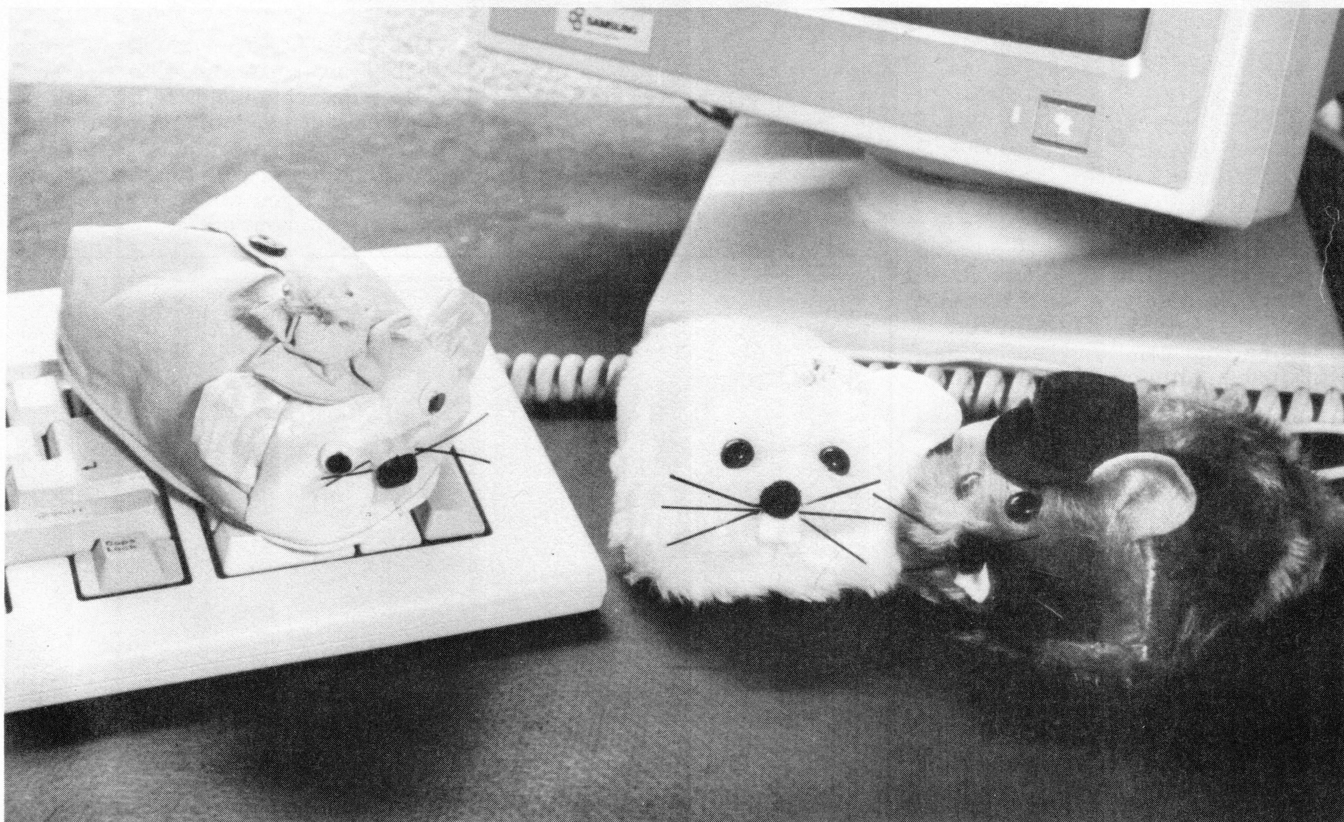
Note: Gemiddelde van ochtendtemperatuur om 6.30 uur.

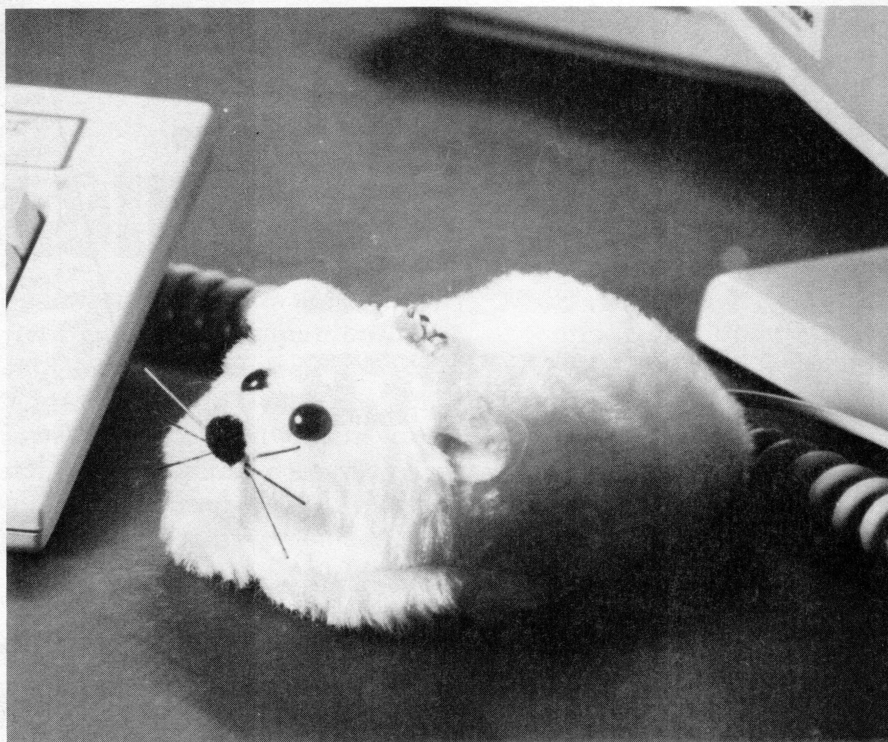
DE TEST Voor de test heb ik een aantal criteria aangelegd, welke puntsgewijze aan de orde zullen komen. Niet alle muizejasjes zijn op dezelfde wijze getest. Wel heb ik gepoogd het gebruik zoveel mogelijk in overeenstemming te brengen met het kennelijke specialisme van de jas. Zo heb ik Millie vaak alleen gebruikt voor gezelschap, als ik 's avonds achter de computer zat en mijn muis niet voordurend gebruikte. Millie heeft het dus iets gemakkelijker gehad dan Max, die ik voor de zwaarste klussen gebruikte, maar deze bezorgdheid mijnerzijds zal niemand mij euvel duiden.
Met Max is nogal wat werk verzet. Daarbij was zijn harde hoge hoed wel altijd een goede steun voor mijn handpalm, maar niet altijd even prettig. Voor het echte werk is de hoedloze Millie eigenlijk beter geschikt, maar ja...

Het muizeregenjasje is voornamelijk gebruikt tijdens vervoer over straat. U moet namelijk weten dat ik mijn muis meestal meeneem naar werk en naar familie. Maar door zijn dunheid blijkt de ietwat slobberige toch prima geschikt voor de werkhouding. Het veertje biedt in natte toestand een beetje treurige aanblik, maar dit is wel het enige jasje met echte knopen en echte knoopsgaten!

PASVORM Hier scoort Max ongetwijfeld het hoogst. Maar dat ligt wellicht meer aan mijn muis dan aan Milly. Van hem accepteer ik gemakkelijker een breed achterwerk dan van haar. Had ik maar een Microsoft Mouse...
De muizeregenjas is natuurlijk niet in de eerste plaats op pasvorm gemaakt, maar op functionaliteit en waterdichtheid. Toch oogt ook dit model niet slecht! Door zijn ruime opzet laat hij zich veruit het gemakkelijkst aanbrengen (erom werpen!).

SLIJTVASTHEID Zelfs na geruime tijd in gebruik te zijn geweest vertoonden geen van de drie muizejassen tekenen van slijtage. Milly bleef er het meest fris uitzien, maar dat kan komen doordat zij toch met wat meer coulance behandeld werd. Max heeft enige aanleg tot verfomfaaien, maar is toch ijdel genoeg om zich zo nu en dan flink de snorharen te strijken. Het regenjasje liet zich alles welgevallen. Geen kreuk en krimp was er in te krijgen. Duidelijk onverslijtbaar. Alleen liet telkens het opdrogende regenwater op den duur een vieze aanslag op het jasje achter.

OVERNACHTEN Weer is het Max die de beste ogen gooit! 's Ochtends, na een lange kille nacht, is hij veruit de opgewektste. Stralend begroette hij me telkens weer. Dit in tegenstelling tot Millie, die 's ochtends in het vale licht altijd enigszins zuur keek. Tja, zo'n lange eenzame nacht is ook niet je-van-het. Het regenjasje is onverstoorbaar. 's Avonds, 's nachts, 's ochtends. Altijd dezelfde. Een echt stug Hollands karakter.

ISOLATIE De isolatie moet zo objectief mogelijk beoordeeld worden. Dat is niet altijd gemakkelijk. Maar dankzij de moderne elektronica heb ik toch het een en ander kunnen vaststellen.

Zo is na een nacht afkoelen het temperatuurverschil tussen muis en buitenlucht voor de verschillende muizejasjes kenmerkend. Zie tabel 1.0. De absolute cijfers zijn door het mooie zomerweer een tikkeltje hoog, maar het is duidelijk dat Millie met 0,9 C het beste uit de bus komt.

GEBRUIK Hoewel het ontegenzeglijk is dat Millie het beste warmhoudt, moet toch het daadwerkelijke 'rollen' uiteindelijk de doorslag geven. Telkens is na de muizejas te hebben uitgedaan een rolpatroon gevolgd. Dit was iedere keer hetzelfde patroon: steeds dezelfde keuzes uit een aantal pop up mouse-menus. Het aantal 'missers' (verkeerd gepoint) werd genoteerd. Zie tabel 2.0.

Het is duidelijk dat Max hier veruit het beste scoort.

SAMENVATTEND Cijfers zeggen niet alles. Over het geheel genomen zou men kunnen stellen dat Max het best voldoet. Ware het niet dat erg veel afhangt van het gedrag van de muizenbezitter zelve. De sporadische gebruiker zal wellicht het aangename gezelschap van Millie meer op prijs stellen dan het soepele rollen dat Max teweegbrengt. Wie zijn muis veel buitenshuis gebruikt zal beter uit zijn met een muizeregenjas. Mooi is het natuurlijk als je kunt beschikken over de complete garderobe. Maar dat is voor de meesten van ons nog een onbereikbaar ideaal. Wel is door deze test duidelijk geworden dat een jasje voor een muis beslist geen overbodig attribuut is.

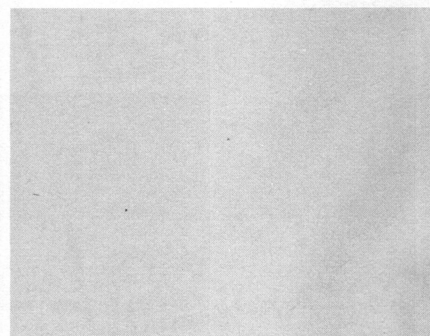
De professionele muizejasjes Max en Millie worden geleverd door Quality Sellers,
Lange Noodgodstraat 37,
2801 PS GOUDA
Telefoon 01820-23333.
Prijs (afhankelijk van de dollarkoers) circa *f* 22,50
Ook HOMESOFT levert deze jasjes:
Telefoon 023-311241

Winnaars van de muizejasjeswedstrijd

Hoofdredacteur Lucie Blom heeft tijdens de HCC Dagen de prijzen uitgereikt van de muizejasjeswedstrijd. Zoals bekend was er in de HCC Nieuwsbrief een oproep gedaan om een fraai muizejasje te ontwerpen. Het aantal inzendingen bleef weliswaar beperkt, maar de kwaliteit was hoog. Van de prijsuitreiking werden radioopnamen gemaakt door de VPRO.

De uitslagen:
- eerste prijs, een kaas en een muis
  Wilma Uljé
- tweede prijs, een damprogramma:
  Peter van den Boogert
- derde tot en met vijfde prijs, softwarepakket 'DOS extra forte':
  Marg Sparreboom
  A. Moulin-Biemans
  R. Sanou

De muis werd ter beschikking gesteld door Philips Nederland en de softwarepakketten door Filosoft uit Groningen.

PCNL-MEMO

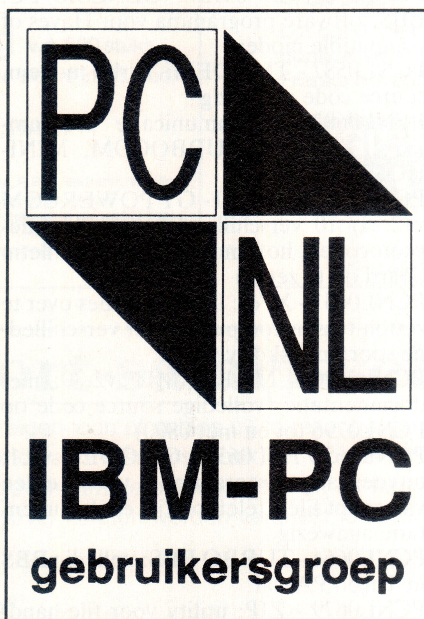
Jaargang 2, aflevering 1 januari 1990

PCNL-kwartetten

De PCNL-kwartetten van de IBM-PC gg zijn setjes van 4 diskettes voor een extra lage prijs. Deze kwartetten zijn speciaal samengesteld uit bij elkaar horende programma's of diskettes. De PCNL-kwartetten zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch formaat voor ƒ 25,- per stuk. Nieuwe PCNL-kwartetten:

- **PCNL-ARC kwartet**. Vanwege copyright perikelen is het al geruime tijd onrustig op het ARC(archiverings)-front. Dit heeft tot gevolg dat er een groot aantal verschillende archiveringsprogramma's door elkaar heen gebruikt worden. Als PC-gebruiker loop je daarom nu het risico dat je een gearchiveerd bestand krijgt dat je niet kunt "ontarchiveren" omdat je het bijbehorende ont-ARC programma niet hebt. Om daar wat aan te doen heeft de IBM-PC gg een soort archiverings toolkit samengesteld met de meest gebruikte shareware archiveringsprogramma's, waaronder PK(UN)PAK, PK(UN)ZIP, MDCD, ZOO, LHARC en NARC. Het grootste deel van de archiveringsprogramma's is shareware. Met dit kwartet bent u daarom (bijna) van alle markten thuis. Het PCNL-ARC kwartet bevat ook een aantal ARC-utilities zoals menuprogramma's om het werken met de (ont)archiveringsprogramma's te vereenvoudigen en conversieprogramma's om het ene formaat om te zetten in het andere formaat. Deze laatste programma's zijn vooral belangrijk als u alle bestanden in uw eigen systeem in één formaat wilt hebben. Het kwartet bestaat uit de volgende 4 diskettes; PCNL0993 - ARCMASTER v4.1 (archive file management programma voor o.a. PK(X)ARC en PK(UN)ZIP), PCNL1053 - MDCD v1.0, SHARC v8.7, MAD v2.0 & AM v1.0, PCNL1054 - PK(UN)PAK v3.61, ZOO v2.01 & ZIP UTILITIES en PCNL1068 - PK(UN)ZIP v1.01, LHARC v1.13, NARC v2.1 & ARC UTILS. Het bestelnummer van dit kwartet is 58405 (5,25 inch) of 38405 (3,5 inch).

-**PCNL-KEYDRAW kwartet**. Het PCNL-KEYDRAW kwartet bevat de 4 diskettes van PC-KEYDRAW versie 3.51, een krachtig grafisch tekenprogramma met een aantal bijzondere eigenschappen. Het programma kan bestuurd worden met de toetsen van het toetsenbord of met een muis. Voor PC-KEYDRAW is in principe een CGA-kaart (of daarmee compatibel kaart zoals een EGA of VGA) met kleurenmonitor vereist. Het programma draait echter ook op een Hercules-kaart wanneer gebruik gemaakt wordt van een CGA-emulator (bijv. HGCIBM op PCNL0645). Het kwartet bestaat uit de volgende 4 diskettes; PCNL0881 - PC-KEYDRAW programma, PCNL0882 - de (Engelstalige) handleiding (ca. 290 geformatteerde pagina's), PCNL0883 - Library Disk #1 met voorbeeldplaatjes en PCNL0884 - Interactieve Tutorial met macro's. Het bestelnummer van dit kwartet is 58403 (5,25 inch) of 38403 (3,5 inch).

-**PCNL-VGA kwartet**. Een kwartet met shareware programma's die de grafische mogelijkheden van de VGA-kaart gebruiken. Voor de programma's van dit pakket is dan ook een VGA-kaart (liefst met kleuren monitor) vereist, alsmede een muis. Het kwartet bevat functionele programma's, maar ook demo-programma's en een aantal eenvoudige spelletjes die alleen maar heel erg mooi zijn. Het kwartet bestaat uit de volgende 4 diskettes; PCNL0880 - EGA/VGA GRAPHICS (met o.a.: FIREWORKS, FRACTKAL, PYRO, RAISINS en VGA-DEM), PCNL0898 en 0899 - VGACAD v1.5 en VGACAD UTILITIES (Fraai tekenprogramma waarmee in 320x200 pixels in 256 kleuren, fraaie plaatjes gemaakt kunnen worden) en PCNL0944 - PAINTER'S APPRENTICE v1.9 (Veelzijdig tekenprogramma (EGA resolutie) met een MacIntosh-achtige interface waarmee ook MacPaint plaatjes gemaakt en veranderd kunnen worden). Het bestelnummer van dit kwartet is 58404 (5,25 inch) of 38404 (3,5 inch).

Vrijwel elk kwartet wordt geleverd met op diskette summiere Nederlandstalige instructies voor het installeren en het starten van de programma's en/of het bekijken van de bij de diverse programma's behorende documentatie. Alle diskettes

Inhoud

Colofon

PCNL-MEMO is een uitgave van de IBM-PC gebruikersgroep, postbus 47, 7250 AA VORDEN. PCNL-MEMO verschijnt maandelijks integraal opgenomen in de HCCNieuwsbrief.

Telefonische vraagbaak voor leden van de IBM-PC gg voor algemene computervragen of vragen over de werking van shareware en/of commerciële programma's. Telefoonnummers; dinsdagavond van 20.00 tot 23.00 uur op 043-649712 (Henk van Walbeek) en donderdagavond van 20.00 tot 23.00 uur 04104-78334 (Henk Bennik).

PCNL-MEMO

uit de kwartetten zijn ook los verkrijgbaar. Daarvoor hoeft u alleen het PCNL-nummer te vermelden.

Voice Digitizer

Op diskette PCNL1029 bevindt zich de zgn. Digitized Voice Toolkit, met alle software die nodig is om een voice digitizer aan te sturen (zie voor meer details de beschrijving van PCNL1029 in de rubriek PDS Software). Op die diskette staat ook de informatie voor het zelf bouwen van een voice digitizer, inclusief printplaatschema. De IBM-PC gg heeft nu een kit samengesteld waar alle benodigde hardware voor het bouwen van deze digitizer in zit, inclusief kant en klare printplaat en (losse) elektronische elementen en een print-out van het bouwschema. Het enige wat u nog nodig heeft is wat handigheid met solderen, een spraakmicrofoontje, een batterijtje en een RS232-connector en u kunt uw eigen stem en die van anderen opnemen met de PC. Let op! De software draait alleen op computers met 286 of 386 processors. Deze PCNL-VOICE DIGITIZER kit kost slechts *f* 45,- zonder software (bestelnummer 80101). Indien gewenst diskette PCNL1029 bestellen als gewoon PCNL-nummer. NB. Leden van de IBM-PC gg krijgen ook hier op 10% korting.

Rubrieken

Onderstaand vindt u een overzicht van de PCNL-diskettes uit de IBM-PC gg PDS Software Bibliotheek uit de rubrieken "communicatie" en "genealogie". De diskettes staan weergegeven met oplopende PCNL-nummering. Eventuele speciale hard- of software-eisen staan tussen haakjes vermeld achter de namen van de programma's.

Communicatie

PCNL0118 - AZPC2: communicatie programma, autodial modem vereist
PCNL0205 EN 0206 - FIDO_IBM v11w: het FIDO BBS programma, met utilities
PCNL0207 - KERMIT v2.28: ondersteunt split baud-rate, QMODEM en ViTTY: Viditelprogramma
PCNL0213 - Utilities: PCTERM: dumbterminal programma, LYNC: link twee computers aan elkaar etc
PCNL0230 - BBS-TALK: bulletin board systeem (geschreven als uitbreiding voor PC-TALK v3)
PCNL0270 - PC-TALK III v3: source code en gecompileerde versie
PCNL0342 - MODEM86: intelligentie terminal, IT: eenvoudig te gebruiken
PCNL0473 EN 0474 - PROCOMM v2.4.2: ondersteunt autodial en auto-answer, met documentatie
PCNL0489 EN 0490 - GENESIS PC: BBS software programma voor Hayes of compatible modem
PCNL0587 - TMODEM: Turbo modem, source code aanwezig
PCNL0607 - Communicatie programma's: ZAPCIS, TURBOCOM, MINIHOST
PCNL0609 EN 0610 - GT POWERCOM v12.21: 10 verschillende communicatieprotocollen, host mode om eigen bulletin board op te zetten
PCNL0651 - XFer: utility om files over te zetten tussen computers met verschillende soorten diskdrives
PCNL0656 - MS-KERMIT v2.30: met documentatie (volledige source code op PCNL0796 tot en met 0800)
PCNL0657 T/M 0659 - QMODEM v3.1: uitvoerbaar programma, voorbeelden van script files, telefoonlijst en documentatie aanwezig
PCNL0664 - TURBO BBS: volledig BBS in Turbo PAscal
PCNL0679 - ZIP: utility voor file-handling en communicatie (Hayes compatible modem)
PCNL0720 - PROCOMM utilities: script file generator & bijhouden van gebelde nummers
PCNL0723 T/M 0725 - PibTerm Pascal Sources: met source code in Turbo Pascal (harddisk vereist om het programma te kunnen compileren)
PCNL0804 - ZMODEM: asynchroon file transfer protocol, (snel) alternatief voor XMODEM, source code & documentatie aanwezig
PCNL0826 - EQUAL v1.11/PARTNERS v1.11: overzetten van data van een PC naar een andere PC m.b.v. de RS 232poort
PCNL0830 - TELETEXT: interface programma voor videotext
PCNL0853 - GTEL v01.03: financiële administratie via GiroTel
PCNL0931 - VIDITEL v3.3: Nederlandstalig Viditelprogramma met source code. Baudrates 1200/75, 1200 full en 2400 full
PCNL0941 EN 0942 - BOYAN v4.0: interrupt gestuurd communicatie programma voor COM1 tot en met COM4, gemakkelijk te gebruiken, online kontekst specifieke hulp, max. snelheid 38400 bps, documentatie aanwezig
PCNL0951 T/M 0954 - RBBS-PC v17.1: Remote Bulletin Board System, maken van een eigen BBS, veel menu en helpfiles, error checking protocols etc, source code aanwezig

Genealogie

PCNL0371 - Family ties v1.15: genealogisch programma
PCNL0812 - FAMILY v3.1: verwerken informatie over de familie-stamboom, uitprinten informatie op diverse manieren
PCNL0820 EN 0821 - FAMILY HISTORY SYSTEM: creëren van files met informatie over familie-relaties en produceren van genealogische rapporten, (BASIC source, gecompileerde versie en documentatie aanwezig)

Public Domain Software

Onderstaande diskettes zijn afkomstig uit de Public Domain Software & Shareware Bibliotheek van de IBM-PC gg. De genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes voor *f* 7,50 per stuk. Alle diskettes zijn rechtstreeks te verkrijgen bij de IBM-PC gg (**niet** via de HCC bestelservice!). Voor bestelnummers e.d. zie de PCNL-bestelinformatie op de vierde pagina.

PCNL1029 - DIGITIZED VOICE TOOLKIT v1.0. Deze toolkit bevat alle informatie en software voor het opzetten van een systeem om stemmen digitaal op te nemen, te editten en weer te geven met de computer. Van de software is de machinetaal broncode aanwezig waardoor

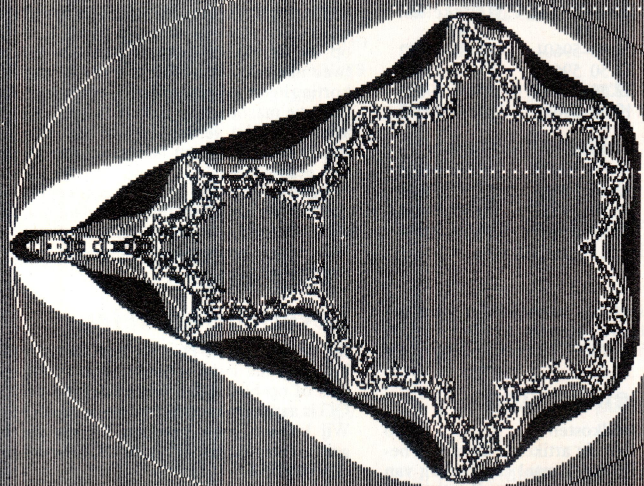
het zgn. terugspeelgedeelte (als achtergrondtaak!) ook geïncorporeerd kan worden in eigengemaakte PASCAL- of C-programma's! De weergave gebeurt via de interne luidspreker van de PC. Voor het opnemen van geluid is speciale hardware nodig. Alle aansluitschema's, de lijst van benodigdheden en het ontwerp van de printplaat (in HPLaserjet-formaat) zijn op schijf aanwezig. De enige beperking is dat het programma alleen draait op 80286 en 80386 computers. De files nemen na ontarcen ca. 2.5MB in beslag. De diskette bevat ook twee demoprogramma's waarvan een memory resident (de computer begint te praten elke keer als de linker shift-toets wordt ingedrukt).

PCNL1032 - JARGON v1.2 & C2DBASE v1.0. Twee hulpprogramma's voor dBASEIII gebruikers. JARGON is een online handleiding voor dBASE en CLIPPER commando's. Deze handleiding kan rechtstreeks vanuit dBASE of CLIPPER geraadpleegd worden en verhoogt dus de efficiency van programmeren aanzienlijk. De commando's zijn geïndexeerd op naam en type. Per commando geeft JARGON de syntax, de functie, het resultaat en een voorbeeld. De handleiding op deze diskette is nog niet compleet, maar kan door de gebruiker zelf aangevuld worden (ook met eigengemaakte commando's en functies). Met C2DBASE kan een C-programmeur extra kracht en flexibiliteit toevoegen aan het gebruik van dBASE. Met de functies uit de bibliotheek kunnen programma's geschreven worden die gebruik maken van dBASE files. Er is een voorbeeldprogramma aanwezig voor het bekijken of aanpassen van .DBF en .DBT files (o.a. packen van de memovelden).

PCNL1047 - LOGIT v3.00S. RAM-resident programma (TSR) dat op de achtergrond automatisch (of na instructie door de gebruiker) bijhoudt wat er met de computer gebeurt; aangeslagen toetsen, tijdstip waarop bepaalde programma's gestart worden en waarop ze weer beëindigd worden etc. Zo kan een gebruiker of systeem beheerder precies zien wat er met de PC gedaan is of hoeveel tijd er aan een bepaald project besteed is. Zeer geschikt voor kostencalculaties e.d. De ruwe informatie wordt opgeslagen in een log-file op de harddisk. Met LOGIT kunnen hier van ook overzichtelijke rapporten gemaakt worden. LOGIT is compatibel met vrijwel alle bekende PC-programma's.

PCNL1055 - LOTTO MAGIC WHEEL v1.0 & FRACTINT v9.3. WHEEL is een hulpprogramma voor lotto-spelers. Het programma is geschikt voor alle soorten en typen lotto's. Het programma houdt de trekkingen bij om daarmee een voorspelling te kunnen maken van de volgende trekking. WHEEL werkt niet volgens een vaste methode, iedere lotto-speler kan zijn eigen systeem invoeren (geluksgetallen e.d.). FRACTINT is een snel, kleurrijk en veelzijdig fractaal-tekenprogramma (Julia, Mandelbrot, Newton, Lambda en Plasma sets). Omdat gebruik gemaakt wordt van 32-bits integer berekeningen is het programma vooral snel op 386 systemen (NIET vereist!). FRACTINT werkt op CGA, MCGA, EGA en VGA en in de hoogste resolutie van een grote reeks superEGA en superVGA-kaarten. Op het scherm kan op onderdelen van de plaatjes ingezoomed worden.

PCNL1056 - DIRECTOR v3.30, FORMATMASTER v2.18 & COPYMASTER v1.13. DIRECTOR is een directory en file managementprogramma dat ook geschikt is voor het gebruik in netwerken.

FORMATMASTER (FM) en COPYMASTER (CM) zijn twee hulpprogramma's voor respectievelijk het formatteren van diskettes en het kopiëren van files en diskettes. FM formatteert veel sneller dan DOS en heeft een "cycle mode" voor het snel achter elkaar formatteren in 2 drives. CM laat twee directories naast elkaar zien, voor het uitvoeren van copy-, move- of compare-opdrachten. Met CM kunnen 720K, 1.2MB en 1.44MB diskettes in 1 keer gekopiëerd worden! Ook CM heeft een "cycle mode" voor het uitvoeren van meerdere diskcopies.

PCNL1058 - dFLIPPER & PC-INDEX v1.0a. dFLIPPER is een utility om snel in dBASE III en IV of CLIPPER bestanden te kunnen zoeken en indien nodig de informatie daarin te kunnen veranderen (browse en edit functies). PC-INDEX is een index-generator voor boeken e.d. Deze shareware-versie is alleen geschikt voor ASCII-tekst. De geregistreerde versie (registratie bij de auteur!) kan ook WordPerfect 4.2, WP5.0 en Wordstar Pro 5.0 files aan. De te indexeren woorden hoeven niet aangegeven te worden. In principe gebruikt PC-INDEX alle woorden voor de index. De index-file is echter eenvoudig aan te passen.

PCNL1059 EN 1060 - ASTRO v2.01. Geavanceerd astrologieprogramma om met behulp van de computer analyses uit te kunnen voeren. Het programma is met name geschikt voor beginnende astrologen die nog niet alle details begrijpen, maar hun astrologische kennis willen uitbreiden. ASTRO levert niet alleen het resultaat van de berekeningen, maar geeft ook een korte (Engelstalige) interpretatie daarvan. Het programma is volledig menugestuurd en draait op CGA, Hercules, EGA en VGA. De grafieken kunnen alleen geprint worden als screendumps. In de documentatie wordt ook ingegaan op de theorie van de astrologie.

PCNL1065 - MATHPLOT v2.2 & POLYPHON V1.0. MATHPLOT is een programma voor grafische analyse van statistische gegevens met o.a. curve-fitting, Fourier analyse, matrix bewerkingen etc. Het programma draait op vrijwel alle grafische kaarten. De plaatjes kunnen alleen geprint worden als screendumps. POLYPHON is een set van programma's om meerstemmige (max. 3-stemmige) muziek te maken op de PC. De muziek wordt gecomponeerd in een soort muziek-BASIC. Na compilatie kunnen de melodiën ook gespeeld worden vanuit BATCH-files e.d. POLYPHON bevat ook een aantal utilities en een C-bibliotheek om muziek en geluidseffecten aan eigengemaakte programma's toe te voegen. Het geproduceerde geluid is voor de speakertjes van de PC's buitengewoon goed!

PCNL-MEMO

Bestelinformatie

Prijzen

Alle hieronder genoemde prijzen zijn inclusief BTW. en exclusief *f* 5,00 bijdrage porto en verzendkosten, tenzij nadrukkelijk anders is vermeld.
Leden van de HCC IBM-PC GG krijgen op alle artikelen en op de bijdrage verzendkosten 10% korting.

PCNL-software

Diskettes met programma's die beschreven staan in onze Public Domain en Shareware Catalogus. De prijzen zijn per diskette. Elk PCNL-nummer is een diskette. Als bij de beschrijving van een programma meer nummers staan vermeld is de prijs gelijk aan het aantal diskettes maal de diskette prijs.

Bij elke beschreven diskette is een PCNL-NUMMER vermeld. Het BESTELNUMMER van de diskette bestaat uit het 4-cijferige PCNL-nummer voorafgegaan door een 5 (voor levering op 5.25" diskettes) of voorafgegaan door een 3 (voor levering op 3.5" diskettes).
De PCNL-software is leverbaar op 5.25" diskette (360kB DSDD 48 tpi) en op 3.5" diskette (720 kB DS 135 tpi). De prijs per diskette is *f* 7,50.

PDS-Catalogus

Deze bevat de beschrijving van de PDS-programma's uit de bibliotheek van de HCC IBM-PC GG. Een complete PDS-C bestaat uit een ringband+slipcase, diskettetassen met daarin alle beschikbare 10 PDS-delen op diskette (op 10x5.25 of op 5x3.5") en in boekvorm a:handleiding gebruik PDS en bestelinformatie en b:indexen.
Elk PDS-deel bevat 100 diskettebeschrijvingen op diskette en het zoekprogramma PCNL-View.
De complete PDS-Catalogus kost *f* 50,00
bestelnummers: op 5.25" 58001,op 3.5" 38001
Zonder de ringband+slipcase is de prijs *f* 40,00
bestelnummers: op 5.25" 58002,op 3.5" 38002
Losse PDS-delen (100 diskettebeschrijvingen)
PDS deel 1 bevat de beschrijvingen van PCNL0001-PCNL0100, deel 2 die van PCNL0101-PCNL0200 enz.
Het meest recent is PDS deel 10 (PCNL0901-PCNL1000).
De prijs per PDS-deel is *f* 5,00
NB. Ook bij aflevering van 2 delen op 1x3.5" diskette blijft de prijs f 5.00 per PDS-deel Bestelnummers op 5.25"
PDS deel 1 :58101, deel 2 :58102,enz,deel 10 :58110
Bestelnummers op 3.5"
PDS deel 1 :38101, deel 2 :38102,enz,deel 10 :38110

PCNL-pakketten

Een vaste selectie van 10 PCNL-diskettes.
prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch *f* 60,00

bestelnummers op	5.25	3.5"
PCNL-STARTER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0352,0481,0482,0485,0486, 0487,0520,0646,0647,0700)	58201	38201
PCNL-TURBOPASCAL-PAKKET (samengesteld uit PCNL0255,0332,0333,0479,0480, 0515,0536,0537,0544,0606)	58202	38202
PCNL-PROGRAMMEER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0055,0176,0324,0330,0360, 0488,0573,0683,0893,0894)	58203	38203
PCNL-DOS-UTILITIES-PAKKET (samengesteld uit PCNL0320,0382,0471,0483,0597, 0598,0599,0648,0649,0682)	58204	38204
PCNL-GAMESPAKKET (samengesteld uit PCNL0178,0201,0351,0352,0353, 0355,0496,0527,0542,0674)	58205	38205

PCNL-kwartetten

Een vaste selectie van 4 diskettes.
Prijs zowel op 5.25 inch als op 3.5 inch *f* 25,–.

bestelnummers op	5.25	3.5"
PCNL-Huishoud-kwartet	58401	38401
PCNL-Kleuter/kinder-kwartet	58402	38402
PCNL-PC-Keydraw-kwartet	58403	38403
PCNL-VGA-kwartet	58404	38404
PCNL-ARC-kwartet	58405	38405

PCNL-DISK

Electronisch magazine op diskette. Een abonnement geldt voor 4 afleveringen van tenminste 2 diskettes. Abonnees ontvangen nieuwe PDS-delen gratis.
Een abonnement kan met ingang van elke (verschenen of toekomstige) aflevering ingaan.
Uitgekomen afleveringen:
1=nov87(PCNL0701,0702),
2=mrt88(PCNL0739,0740),
3=sep88(PCNL0809,0810,0811),
4=dec88(PCNL0861,0862),
5=mrt89(PCNL0933,0934,0935)
6=jul89(PCNL1001,1002)
7=sep89(PCNL1023,1024)
prijs zowel op 5.25 inch als op 3.5 inch *f* 60,–.
De abonnementskosten zijn inclusief verzendkosten. (Bij alle andere artikelen bedragen die *f* 5,00.)

Bestelnummers op 5.25"
Afl 1 t/m 4: 59001, Afl 2 t/m 5: 59002 enz. Met ingang van afl. 7 (t/m 10): 59007
Bestelnummers op 3.5"
Afl 1 t/m 4: 39001, Afl 2 t/m 5: 39002 enz. Met ingang van afl. 7 (t/m 10): 39007

Ringbanden, Slipcases

PCNL-Ringband blauw met 38 mm mechaniek bestelnummer 73101
PCNL-Slipcase blauw, passend om de PCNL-ringband bestelnummer 73201
prijs per ringband (73101) of slipcase (73201)
per st. 10.00, bij 5 st. 9.50, bij 10 st. 9.25 bij 20 st. 8.50, bij 40 st. 8.00

Diskettetassen

Diskettetassen zoals gebruikt in de PDS-catalogus
voor 3.5" diskettes bestelnummer 75301
voor 5.25" diskettes bestelnummer 75501
per st. 2.00, bij 10 st. 15.00
bij 20 st. 25.00, bij 50 st. 55.00

Diskettes:

Voor lege diskettes gelden verschillende prijzen.
Bij gelijktijdige aanschaf van PCNL-diskettes:

		per doos	3M	RPS	TDK	SONY
5.25"	360 kB	*f* 17.50	59501	59502	59503	59504
	1.2 MB	*f* 35.00	59521	59522	59523	59524
3.5"	720 kB	*f* 35.00	39531	39532	39533	39534
	1.44 MB	*f* 80.00	39541	39542	39543	39544

per 5 diskettes met software kan 1 doosje lege diskettes worden afgenomen.

Zonder gelijktijdige aanschaf van PCNL-diskettes:

per doos		3M		RPS	
5.25 inch	360 kB	25.00	59601	25.00	59602
	1.2 MB	57.50	59621	47.50	59622
3.5 inch	720 kB	52.50	39631	50.00	39632
	1.44 MB	110.00	39641	110.00	39642

per doos		TDK		SONY	
5.25 inch	360 kB	25.00	59603	25.00	59604
	1.2 MB	52.50	59623	52.50	59624
3.5 inch	720 kB	47.50	39633	50.00	39634
	1.44 MB	100.00	39643	110.00	39644

Boekjes

Handleiding PDS (met o.a. aanwijzingen voor het gebruik van PDS-software) bestelnr: 62101 *f* 5.00
Indexen PDS (filenames t/m PCNL0800):62201 *f* 5.00

Porto en verzendkosten

Bijdrage porto en verzendkosten *f* 5.00
Behalve een bedrag voor de artikelen die u wilt bestellen voegt u per zending 1 maal een bedrag van *f* 5,00 toe als bijdrage porto en verzendkosten. Dit bedrag geldt voor binnen- en buitenlandse bestellingen. Alleen de prijzen voor abonnementen op het electronisch magazine PCNL-DISK zijn inclusief porto en verzendkosten.

Bestellen en levering:

Als u in het bezit wilt komen van PCNL-artikelen dan dient u het bedrag voor de artikelen en de verzendkosten bij vooruitbetaling te voldoen onder vermelding van de bestelnummers van de gewenste artikelen.
Pas na ontvangst van uw betaling wordt tot afhandeling van uw bestelling overgegaan.
(De HCC IBM-PC GG werkt NIET met acceptgiro's en maakt GEEN gebruik van de Bestelservice-kaartjes.)

Betaling

Betaling is mogelijk op de volgende manieren:
- door overmaking op onze Postbankrekening. U zendt uw girooverschrijvingskaart naar de giro. Bij de mededelingen of achterop het formulier kunt u de bestelnummers vermelden.
- door overmaking op onze bankrekening. U zendt uw bankopdracht naar uw bank. Bij de mededelingen kunt de bestelnummers vermelden. Indien u te weinig ruimte heeft stuurt u een tevens een brief met de bestelnummers en deelt daarin mee dat betaling via de bank volgt.
- door een brief naar ons adres te zenden met de BESTELNUMMERS en een VOLLEDIG (naam, datum, bedrag, pasnummer) ingevuld gegarandeerd betaalmiddel zoals betaalcheque,eurocheque of girobetaalkaart in te sluiten.

Het verschuldigde bedrag:

Voeg aan het totaalbedrag van de artikelen eenmaal het bedrag van f 5,- porto en verzendkosten toe.
Leden van de HCC IBM-PC gg krijgen op het zo berekende bedrag 10% korting. Zie ook bij korting.

Besteladres:

PCNL, Postbus 115, 7250 AC Vorden
Postbankrekening 61125
Bankrekening 51 09 89 284 of
36 64 13 600
Informatie over gedane bestellingen:
tel. 05752-1881 (kantooruren), fax 05752-1382

Aflevering:

Aflevering vindt in het algemeen plaats binnen twee weken na ontvangst van de betaling.

Korting:

Alleen leden van de HCC IBM-PC GG komen in aanmerking voor 10% korting. Ruime info hierover in HCC Nieuwsbrief 116, blz.57.
Leden hebben linksonder op hun HCC lidmaatschapskaart IB staan.
Als u er zeker van wilt zijn dat u in aanmerking komt voor de korting, stuur dan een volledig ingevuld ledenadministratiekaartje voor of gelijk met uw bestelling naar Vorden. Wij checken dan of u al lid bent en geven u zonodig door aan de HCC. Alleen als IB op uw lidmaatschapskaart staat en deze meer dan twee maanden in uw bezit is of als u al eens eerder korting heeft gekregen of als u een (extra) ledenadministratie inzendt, mag u de 10% korting onmiddellijk afhouden. Het vermelden van uw HCC-lidnummer maakt de controle op lidmaatschap van de IBM-PC GG eenvoudiger.
Nieuwe leden wordt verzocht er rekening mee te houden dat het enige tijd duurt voor we hun aanmelding als lid doorkrijgen van de HCC.
Het extra ledenadministratiekaartje is dan ook geen overbodige zaak.

Leverbare artikelen:

Bij de HCC IBM-PC GG zijn alleen artikelen verkrijgbaar die staan vermeld op de PCNL-memopagina's of op bladzijden waar duidelijk HCC IBM-PC GG is aangegeven. Let ook op de aanduiding PCNL. Wij kunnen geen artikelen leveren die bij andere gebruikersgroepen of bij de HCC-bestelservice worden vermeld.

Verenigingsnieuws

VAN DE BESTUURSTAFEL

HCC Dagen in alle opzichten een groot succes

Uit de eerste enquêteformulieren die binnen zijn gekomen is gebleken dat er grote tevredenheid bestaat over het verloop van de HCC Dagen, die op 24 en 25 november zijn gehouden. Dat geldt zowel voor de commerciële deelnemers als voor de groeperingen van de HCC. Het bestuur spreekt graag zijn grote waardering uit voor de inzet van de vele honderden, die ook nu weer hebben meegewerkt aan het slagen van deze dagen. Dat zich tijdens de beurs rond de zeshonderd nieuwe leden aanmeldden geeft wel aan dat de vereniging nog steeds een grote aantrekkingskracht heeft. Er is al eens eerder gezegd dat het bestuur beslist niet streeft naar een explosieve groei van de vereniging, omdat tegenover het voordeel van een forse ledenwinst vaak ook nadelen staan. Maar er is vanzelfsprekend niets tegen een gestage groei, zoals die zich de laatste tijd voltrekt.
De HCC gaat een bijzonder belangrijk jaar tegemoet. Op het moment dat dit nummer van de HCC Nieuwsbrief werd geproduceerd moest de Ledenraad nog een uitspraak doen over de begroting en het beleidsplan voor 1990. Vast staat in ieder geval dat het bestuur ook het komend jaar een actief beleid wil voeren, waarbij het belang van de leden voorop staat. Dat betekent niet alleen behoud van wat nu wordt geboden, maar zo mogelijk nog een verdere uitbreiding van het dienstenpakket.
Het is heel duidelijk dat een bestuur alléén maar weinig kan. De werkelijke kracht van de HCC ligt aan de basis, dus bij de leden, en dat geldt dan heel specifiek voor de afdelingen en gebruikersgroepen. Wij hopen dat ook in 1990 velen bereid zullen zijn om een actief aandeel te leveren aan de verdere opbouw van onze vereniging. Graag wensen wij iedereen een heel goed 1990, zowel persoonlijk als bij de bezigheden voor en met de HCC.

Bestuur HCC.

Fido-net is een bulletin board systeem voor berichten-uitwisseling door HCC-leden.

Fido Naam	Fido-node	Sysop	Telefoon		Sponsor
Fido-HCC-Alkmaar-1	028	Peter van Diepen	072-126783	abcd	B+B Network Systems
Fido-HCC-Almelo-1	021	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	HCC
Fido-HCC-Almere-1	038	Henk Slegh	03240-38702	abcd	Ormas bv
Fido-HCC-Amersfoort-1	013	Evert Bruinsma	033-950750	abcd	HCC
Fido-HCC-Amstelveen-1	040	Eltjo Huisman	020-472021	abcd	Hewlett Packard Ned.
Fido-HCC-Amsterdam-1	011	Olf van Reijen	020-154154	abcd	ABN
Fido-HCC-Apeldoorn-1	025	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
Fido-HCC-Apple.gg	107	Jan Willem Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland bv
Fido-HCC-Arnhem-1	017	Lex Dreves	085-428110	abcd	-
Fido-HCC-Auditief-Gehandicapten.gg	117	Lud van der Garde	030-315317	abcd	-
Fido-HCC-Bliep-South	110	Chiel Heyblom	01623-14722	abcd	Computer Centrum Roosendaal
Fido-HCC-Brielle-1	012	Andre Visser	01810-15600	abcd	Infó Products Holland bv
Fido-HCC-Commodore.gg	108	Hans Kessels	04760-77487	abcd	Commodore Nederland
Fido-HCC-Den Haag-1	026	Jan de Vries	070-936969	abcd	HCC
Fido-HCC-DOS Boss-Centrum	128	Axel Horst	03432-1814	abcd	
Fido-HCC-Eindhoven-1	014	Hans van Melis	040-481792	abcd	HCC
Fido-HCC-Emmen-1	031	Jan Leijerweerd	05910-21000	abcd	Cyco/Wordperfect Europe/ Academic Service
Fido-HCC-Gouda-1	030	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Multiware
Fido-HCC-Groningen-1	019	Jan Maarten Langbroek	050-772950	abcd	HCC
Fido-HCC-Hoorn-1	020	Frank Bieri	02290-34046	abcd	Infotheek bv
Fido-HCC-Hoorn-2	033	Henk de Hen	02290-17748	abcd	-
Fido-HCC-IBMPC.gg	101	Ton Derks	08859-52370	abcd	IBM Nederland bv
Fido-HCC-Leeuwarden-1	041	Klaus Spithost	058-671351	abcd	HCC
Fido-HCC-Leiden-1	015	Jan Bregman	071-142014	abcd	
Fido-HCC-Middelburg-1	022	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	HCC
Fido-HCC-Mill-1	032	Ton Derks	08859-54500	abcd	Computershop Libo bv
Fido-HCC-Modelbaan-automatisering.gg	124	Lex van der Loo	079-422334	abcd	HCC
Fido-HCC-MSBoss-Oost	116	Mark Rebers	08360-26515	abcd	
Fido-HCC-MSBoss-West	121	Ed van der Bent	020-982155	abcd	
Fido-HCC-MSX.gg	102	Joop Zwart	072-338228	abcd	Micro Technology/ MSX Computer Magazine
Fido-HCC-MSX.gg-2	127	Nol Hendriks	080-586136	abcd	
Fido-HCC-Nijmegen-1	037	Rene Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
Fido-HCC-Olivetti.gg-1	106	Majel Migo	079-610438	acde	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-2	112	Hero Bruinsma	05980-93025	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-3	113	Theo vanLottum	076-870519	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-4	115	Remco Slegh	03240-41871	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-5	118	Roelof Beverdam	053-337444	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-7	120	Bernard Bodt	08303-12998	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-8	122	Inno Frencken	02522-33245	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-9	123	Ruud van der Linden	055-413377	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-10	125	Hans van Baalen	045-215877	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Oss-1	027	Henri van Aarssen	04120-44443	abcd	LCI
Fido-HCC-P2000.gg	105	Ton Hilgersom	02152-41720	abcd	
Fido-HCC-Politie&Comp.-gg	126	Ruud Weteling	072-157891	abcd	Tulip Computers
Fido-HCC-Rotterdam-1	029	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	PCP the Netherlands
Fido-HCC-Shareware	114	Wim Loerakker	01821-3014	abcd	Compaq
Fido-HCC-Sharp.gg	103	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas bv
Fido-HCC-Sittard-1	016	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	HCC
Fido-HCC-Soft-Airmail	109	Peter Spekreijse	053-339781	abcd	Siemens nv
Fido-HCC-Steenwijk-1	042	J.M.J. Groenendijk	05210-88583	abcd	Nokia Data
Fido-HCC-SWBoss	104	Henk Jansen	079-317774	abcd	HCC
Fido-HCC-Techstand	500	Hanno van der Maas	01860-15579	abcd	Zero bv
Fido-HCC-Tilburg-1	036	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics
Fido-HCC-Utrecht-1	034	Peter Noy	030-945975	abcd	Vicorp
Fido-HCC-Venlo-1	023	Joep Niessen	077-822522	abcd	Simac
Fido-HCC-Zoetermeer-1	024	Jean-Pierre Verheij	079-423335	abcd	HCC
Fido-HCC-Zwolle-1	018	John Broek	038-547425	abcd	HCC
Fido-HCC-Zwolle-2	039	Willem Groeneveld	038-547161	ac	Dirksen Opleidingen
Fido-HCCN-Redactie	402	Jan Leijerweerd	03403-78220	acd	-
Fido-Dosmenu-Service	213	Adrie Verkuil	03240-19797	acd	-
Fido-Gezondheidszorg	211	Ruud van der Linden	055-337951	abcd	-
Fido-IFG	210	Andre Schager	050-416073	abcd	-
Fido-Infoboard	206	Joop Mellaart	04780-88119	acd	-
Fido-Intra-bbs	208	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	-
Fido-John	204	John Pansters	040-531453	abcd	-
Fido-NOS-Hobbyscoop	202	Joop Engels	035-45395	abcd	-
Fido-SCO-Narwal	209	Aad Nienhuis	020-279804	abcd	-
Olivetti-Qbbs	215	Andre de Lange	01729-9549	abcd	HCC Olivetti gg

a = 300/300 baud; b = 1200/75 baud; c = 1200/1200 baud; d = 2400/2400 baud; e = 19.200 PEP Line setting: [baudrate], 8, N, 1

AFDELINGEN

De Hobby Computer Club is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen, programmeren en/of gebruiken van micro-computers.

Contributie

De contributie van 1990 bedraagt ƒ 60,–. (Basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep. ƒ 5,– extra per gebruikersgroep meer dan één. Bij aanmelding in de loop van het jaar geldt een gereduceerd tarief. Tevens wordt bij aanmelding éénmalig ƒ 10,– inschrijfgeld in rekening gebracht.

Beëindiging van het lidmaatschap is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging van het lidmaatschap per briefkaart (voor 1 november) aan de HCC. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie. Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.

1. Aanmelding als lid door invullen en inzenden van de achterin dit blad afgedrukte aanmeldingskaart. Vergeet niet een postzegel te plakken.
2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de achterin dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.

Vermeld in al uw correspondentie, bij uw bestellingen, adreswijzigingen en dergelijke steeds uw lidmaatschapsnummer en postcode. Dit bespaart ons veel zoekwerk. Uw lidnummer staat elke maand op de adresstrook van de HCC Nieuwsbrief.

De HCC Afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het gebied van 'micro-computing' ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij een van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd, kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.
Hiernaast staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun contactpersoon.

Afdeling Almere
Paul van Balken, 03240-32904 (18.30-21.00)
Kapelstraat 22A, 1404 HX Bussum

Afdeling Amsterdam
Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00)
Postbus 61289, 1005 HG Amsterdam

Afdeling Apeldoorn
J.H.T. Benda, 055-426292 (18.30-21.00)
Postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn

Afdeling Arnhem
Hans Drexler,
Semmelinkstraat 30, 6512 JT Nijmegen

Afdeling Breda
Jan Douwes, 01608-35391 (19.00-21.00)
Waldhoornlaan 104, 4876 BE Etten-Leur,
Postbus 1931, 4801 BX Breda

Afdeling Den Haag
Theo Spinders, 079-612180 (18.30-21.00)
Postbus 71740, 2507 BH Den Haag

Afdeling Den Helder
L. Visser, 02230-21865 (18.30-21.00)
Lijsterstraat 22, 1781 WD Den Helder

Afdeling Eindhoven
040-835703

Afdeling Friesland
Jaap Stok, 058-152796
Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden

Afdeling Groningen
Herman Hegge, 050-272711 (18.30-21.00)
Postbus 1650, 9701 BR Groningen

Afdeling Haarlem
J. den Nieuwenboer, 02550-13331,
Fazantenlaan 22, 1971 KL IJmuiden

Afdeling Hoorn
Sjaak Sneek, 020-457214
Uilenstede 194, 1183 AP Amstelveen

Afdeling Leiden
Hans Baak, 01717-8622
Roerdomperf 21, 2251 WX Voorschoten

Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21, 6541 PN Nijmegen

Afdeling Noordoost Brabant
Nico Koppers, 073-137644 (18.30-21.00)
Postbus 2281, 5202 CG 's-Hertogenbosch

Afdeling Rotterdam
M. Alstede, 01879-3178
Haveneind 21, 3252 LE Goedereede

Afdeling Sittard
Ad Hoogenboezem, 04748-1695 (18.30-21.00)
Salmenhofweg 5, 6095 BX Baexem

Afdeling Steenwijk
Cor Hilbrink
Linthorst Homanstraat 40,
8384 EG Wilhelminaoord

Afdeling Tilburg
C. A. F. S. Scholberg, 013-424401 (18.30-21.00)
Juraweide 308, 5022 LG Tilburg

Afdeling Twente
M. Mensink, 053-330082 (18.30-21.00)
Postbus 3801, 7500 DV Enschede

Afdeling Utrecht
Hans Verbeek, 035-47825 (18.30-21.00)
Leeuwenstraat 28a, 1211 EV Hilversum

Afdeling Venlo
Jan Peeters, 04765-1693 (18.30-21.00)
Postbus 8029, 5993 ZG Maasbree

Afdeling Zeeland
Mw. J. H. Berghuijs-Goris, 01185-1680
(overdag)
De Boisotstraat 45, 4371 BL Koudekerke

Afdeling Zoetermeer
Guido Melief, 079-313195 (18.00-22.00)
v. Boisotring 64, 2722 AD Zoetermeer

Afdeling Zwolle
C. W. Verhagen, 05255-3567
(maandag 18.30-19.30)
Travertin 1, 8084 EG 't Harde

GEBRUIKERSGROEPEN

1802 gg
Jan Waldorp, 023-286808 (18.30-21.00)
Crayenesterlaan 85, 2012 TJ Haarlem

2650 gg
Joep Reits, 074-424117 (18.30-21.00)
Oelerweg 98a, 7555 GW Hengelo

6500 gg
J. Beyer, 015-134269 (18.30-21.00)
Bastinglaan 7, 2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst, 02159-35211 (18.30-21.00)
Lange Heul 394a, 1403 NZ Bussum

68000 gg
D. A. H. van Beek,
Friezenpoort 3, 3991 JH Houten

Advance gg
Postbus 86, 5201 AB Den Bosch

AIM-65/PC-100 gg
A. J. Tuinhout, Postbus 505, 2600 AM Delft

Amstrad/Schneider gg
Ernst Pereira, 015-131048 (niet 18-20)
R. de Beerenbrouckstraat 31, 2613 AS Delft

Apple gg
Postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam

Aquarius gg
N. v. d. Laan, 079-211493 (18.30-21.00)
Herikerberg 72, 2716 EX Zoetermeer

Artificiële Intelligentie gg
B. Grootjans, 070-204532
Grashof 207, 2262 ET Leidschendam

Astrologie gg
H. Leefkens, 01720-34665
Schuberthof 90, 2402 GL Alphen a/d Rijn

Atari gg
R. Aerts
Broekerwaard 102, 1824 EV Alkmaar

Auditief Gehandicapten gg
L. van der Garde
Cornelis Evertsenstr. 27, 3572 JR Utrecht

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46, 7523 TH Enschede

Bondwell/Elci gg
Dré Jansen, 01748-14199 (18.30-21.00)
Koningin Emmastraat 8, 2691 WB 's-Gravenzande

C gg
Postbus 89
6930 AB Westervoort

Commodore/Compet gg
Henk Lurvink, 020-267887 (20.00-22.00)
Postbus 2, 3984 ZG Odijk

Compucolor gg
Jaap Severein, 02207-19954 (18.30-21.00)
Bergkristal 36, 1703 EC Heerhugowaard

CS/SWTPC/09 gg
dhr. P. G. Waldman, 075-172719 (na 20.00)
Molenveld 24, 1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
H. Rison, 04490-48863
Luxemburgstraat 17, 6164 BS Geleen

Datacommunicatie gg
Vacature

DOS gg
Ron Scheepers, 03435-72633 (19.30-22.00)
Vechtsteen 22, 3961 XG Wijk bij Duurstede

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler, 010-4330493 (18.30-21.00)
Pr. Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam

Forth gg
Vic van de Zande, 033-941671 (18.30-21.00)
Finnmark 7, 3831 JE Leusden

G2 gg
W. H. Klijn, 01623-17501 (18.00-22.00)
Helfrichstraat 7, 5102 VH Dongen

Genealogie gg
J. B. van der Schoot
Amstellaan 2, 2105 VE Heemstede

IBM PC gg
Johan Hageman
Postbus 1169, 1200 BD Hilversum

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst, 04163-72271 (18.30-21.00)
Kasteeldreef 30, 5151 RS Drunen

Logo gg
W. Heyster, 08380-21306
Annadaal 96, 6715 JC Ede

Modelbaan gg
J. van den Oever, 079-512060
Valenberg 29, 2716 LP Zoetermeer

MSX gg
F. Thijssen, 08850-22780
Ganzenbroek 21, 5437 BL Beers

NewBrain gg
Menno Stevens, 020-924137 (20.00-22.00)
Postbus 4494, 1009 AL Amsterdam

Olivetti gg
Postbus 232, 2910 AE Nieuwerkerk a/d IJssel

Onderwijs gg
Postbus 338
1600 AH Enkhuizen

P2000 gg
Ton Hilgersom, 02152-41720
(maandag 20.00-22.00)
Akkerweg 6, 1276 BC Huizen

Pascal gg
Peter Schrauwen, 02159-33408 (18.30-21.00)
Lijsterlaan 18, 1403 BA Bussum

Politie & Computers gg
A. van Rheenen, Molenhei 37
5262 TP Vught

Postzegel gg
D. B. Bezemer, Elzendreef 187
2272 CL Voorburg, 070-873650

Sharp MZ gg
J. Bancken, 033-945286 (20.00-22.00)
Lis 14, 1273 CD Huizen

Sinclair gg
T. Molenaar, 01670-66845 (18.30-21.00)
Postbus 76, 2260 AB Leidschendam

Tandy gg
P. Huisman, Herculesstraat 4
3204 AL Spijkenisse

Tulip gg
J. van Noordwijk, 030-290124 (19.00-21.00)
Postbus 6, 3734 ZG Den Dolder

Unix gg
Hans Oey, 03402-32100 (8.30-17-00)
Vosseweide 92, 3437 TE Nieuwegein

Zenith/Heath gg
Han Nieuwland, 020-189304
1e Helmerstraat 101, 1054 DM Amsterdam

P R O F I E L

HCC afdeling Tilburg

Dat Tilburg de 'schônste' stad van het land is weten velen. En dat het 'Hart van Brabant' een afdeling van de HCC rijk is, wordt gezien als vanzelfsprekend. Dat de afdeling Tilburg als een van de eerste actief was/is in de regio Midden-Brabant is nog steeds duidelijk te merken op de afdelingsbijeenkomsten. Naast de PC's staan de Apple-tjes en laten de Amiga's zien en horen dat de HCC een hobbycomputerclub is, een vereniging van en voor computergebruikers. Door het regionaal karakter van onze afdeling en de samenwerking in 'Centraal Brabant' kunnen wij zeer snel inspelen op de behoefte aan informatie omtrent uw hobby, het bezig zijn met de computer.

U bent welkom!

Ook al hebt u geen PC, met ieder merk of soort computer bent u welkom op de afdelingsbijeenkomsten.

Veel aktiviteiten komen daarom ook voort uit ideeën van onze leden. Enkele van onze aktiviteiten zijn:

FIDO TILBURG Leden van de HCC afdeling Tilburg die met behulp van hun computer per telefoon naar bulletinboards bellen kunnen ook terecht bij de regio Fido. Het telefoonnummer is 013-563150. Hierop staan vele berichtengebieden over diverse onderwerpen. Ook staan er diverse filegebieden waaruit u PD-software kunt downloaden. Heeft u eigengemaakte programma's en wilt u die vrijgeven aan anderen upload ze naar uw 'eigen' Fido knooppunt.

PC-PRIVé In 1989 zijn veel mensen via een PC-Privé project in het bezit gekomen van een computer. Veelal is de begeleiding goed in het eerste jaar.

Maar ook hierna blijven er nog veel vragen over die je graag beantwoord ziet. Dan kun je terecht bij de HCC afdeling Tilburg. Hier kun je samen met anderen je problemen oplossen. Het samen bezig zijn met je hobby, kan het verschil zijn tussen het zinvol gebruik en het opslaan van je systeem op de overvolle zolder.

PUBLIC DOMAIN In januari 1989 zijn wij gestart met de verkoop van PD en Freeware software. Deze service geldt op het ogenblik voor software die draait onder MS-DOS. Hierin zit software over Basic, Pascal, dBase, etcetera. Zoals je ziet voor elk wat wils, maar ook speciale wensen kunnen wij bestellen. Deze service is door de lage prijs zeer interessant en het bespaart je aan kosten voor verzending. Ook hier werpt het samenwerkingsverband in 'Centraal Brabant' reeds zijn vruchten af. In de toekomst gaan wij ook voor andere systemen een PD-software bibliotheek opzetten.

RE-INKER Door de afdeling Tilburg is een re-inker aangeschaft. Hiermee kunnen printerlinten opnieuw van inkt worden voorzien. Door het steeds groter assortiment driversets kunnen wij bijna alle soorten linten een zwarte afdruk laten geven. Hiervoor vragen we wel een kleine vergoeding.

MODEMS Voor een kijkje in de toekomst heeft de afdeling Tilburg twee modems beschikbaar. Leden van de afdeling kunnen deze modemsgratis lenen voor twee weken (let op, borgsom verplicht). Zo kun je kennis maken met de mogelijkheden van de 'toekomst'. Ook het gebruik van bulletinboards wordt regelmatig gedemonstreerd op onze afdelingsavonden.

VERDERE ACTIVITEITEN Wat we zoal doen op onze maandelijkse bijeenkomsten is hier onmogelijk allemaal te vermelden. Daarom noemen wij hier maar enkele punten. Allereerst en zeker heel belangrijk het uitwisselen van de laatste ontwikkelingen op computergebied. Het samen oplossen van problemen die zowel op hardware als op software gebied liggen. Contakten leggen met medegebruikers. Veel systemen hebben nu al een werkgroep bijvoorbeeld over Apple, Sharp, ectetera. Heeft u speciale interesse voor een toepassing, dan kunt u samen met mede-geïnteresseerden een werkgroep oprichten. Diverse demonstraties staan voor het komend seizoen op stapel, onder andere het gebruik van de computer door de pers en een uitleg over diverse softwarepakketten. Dus ook al heb je geen PC, elk merk of soort, groot of klein, met of zonder kleur: je bent van harte welkom bij onze afdeling. We zijn tenslotten een hobby computer club. Tot ziens op de bijeenkomst van de HCC afdeling Tilburg.

BIJEENKOMSTEN:

Elke tweede woensdag van de maand, 'Boerke Mutsears', Vijverlaan 2, Tilburg (bij station West), Aanvang 20.00 uur.

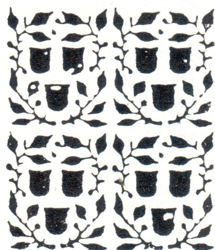
Ons postadres is:
HCC afdeling Tilburg
Juraweide 308
5044 LG Tilburg

PROFIEL

HCC Genealogie gebruikersgroep

Genealogie, ook wel geslachtskunde of familiekunde genoemd, is de wetenschap of liefhebberij die zich bezighoudt met het onderzoek naar onze voorouders, naar degenen van wie wij afstammen. Als zodanig is het eigenlijk een onderdeel van de historie, daarom spreekt men ook wel van familiegeschiedenis.

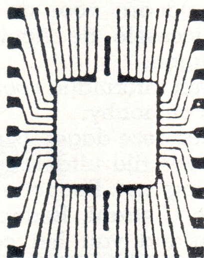
Nog niet zo heel lang geleden (in de negentiende eeuw en tot ver in de twintigste eeuw) was het beoefenen van de genealogie een liefhebberij van lieden uit de hoogste standen van de maatschappij. Het in 1883 opgerichte Genealogisch-Heraldisch Genootschap 'De Nederlandsche Leeuw' was een club van deftige heren, waar men slechts na ballotage toe kon treden. Trouwens, in die tijd waren patriciërs en mensen van adel praktisch de enigen die de tijd en de middelen bezaten om onderzoek te doen naar hun voorgeslacht.

In de loop van de tijd is er heel wat veranderd in de nederlandse samenleving. De democratisering bracht sociale en materiële vooruitgang en de mogelijkheden voor een hogere geestelijke ontwikkeling. Tegenwoordig zijn er duizenden, ja tienduizenden in ons land naarstig op zoek naar hun voorouders. Zij hebben het ook heel wat gemakkelijker dan vorige generaties. Zij kunnen in rijks en gemeentearchieven (die zonder kosten vrij toegankelijk zijn) de oude doop-, trouwen begraafboeken, rechterlijke en notariële archieven, poortersboeken, registers van de burgelijke stand en wat al niet meer, raadplegen.

BEOEFENAARS Er zijn beoefenaars van de genealogie die zich tevreden stellen met het zoeken naar een min of meer schimmige uit vervlogen eeuwen, liefst zo ver mogelijk terug en liefst van adel. Zij hangen dan hun prachtig gekalligrafeerde stamboom in een vergulde lijst aan de muur, vergezeld van een indrukwekkend familiewapen.

De meeste genealogie-beoefenaars zijn echter, gelukkig, serieuzer. Het onderzoeken van hun voorgeslacht is niet een doel op zichzelf, maar een middel om meer te weten te komen over de levensloop van hun voorouders, van de omstandigheden waaronder zij leefden en werkten. Op die manier wordt het familieonderzoek een boeiende bezigheid waardoor de uit boeken en op school geleerde algemene geschiedenis tot leven komt.

GEBRUIKERSGROEP Evenals op vele andere terreinen het geval is, hebben ook genealogen de voordelen van de computer ontdekt voor het opslaan en verwerken van hun gegevens. Het kon dan ook niet uitblijven dat enige geïnteresseerde HCC-leden een gebruikersgroep oprichtten, die 13 december 1986 van start ging met aanvankelijk 60 leden. Inmiddels is de Genealogie gebruikersgroep uitgegroeid tot meer dan 600, waardoor zij in de rangorde van de thans 46 HCC-groeperingen wat de grootte aangaat op de veertiende plaats komt. Van de thematische groepen staat zij zelfs bovenaan, want de dertien grootste groeperingen zijn alle gericht op een computermerk.

DOEL Doel van onze gebruikersgroep is ten eerste het leggen van kontakten tussen beoefenaars van de genealogie die bij hun onderzoek een computer gebruiken en ten tweede het uitwisselen van gegevens op genealogisch gebied.

Dit doel trachten wij op verschillende manieren te bereiken:

- Wij houden periodiek bijeenkomsten, tot nog toe drie maal per jaar, in het HCC kantoor te Houten. In 1990 zullen er drie gebruikersdagen zijn op de zaterdagen 27 januari, 28 april en 6 oktober. Ten delen zijn ze gewijd aan de genealogie of de computergenealogie, met deskundige sprekers, al dan niet met demonstraties, ten dele aan huishoudelijke zaken.
- Wij publiceren een kontaktblad, genaamd 'Gens Humana', dat vier maal per jaar verschijnt onder redaktie van K.J.F. Heymans, waarvan ieder nummer 20-24 dichtbedrukte pagina's A5 met mededelingen en interessante artikelen bevat.
- Wij stellen genealogische programma's die door onze leden zijn ontwikkeld beschikbaar, zij kunnen via de HCC-bestelservice of op de HCC Dagen worden aangeschaft.
- Bestaande genealogische programma's van derden, public domain en commercieel, worden beschreven en geëvalueerd.
- Wij nemen deel aan het Fido Bulletin Board. Momenteel beschikken wij niet (meer) over een eigen node, maar maken gebruik van verschillende bestaande knooppunten.
- Wij streven naar het opzetten van genealogische databestanden en het ontwikkelen van computerkursussen op ons gebied.
- Wij onderhouden relaties met gelijkgerichte organisaties in binnen- en buitenland.

BESTUUR Dit is thans als volgt samengesteld:

Voorzitter: R. E. Wiggers, Eibergen.
Secretaris: K.J.F. Heymans, Haarlem.
Penningmeester: H.W. Buiter, Wateringen.
Lid en coördinator HCC Dagen: P.L. Groeneweg, Hoofddorp.
Lid en coördinator Fido: J.B. van der Schoot, Heemstede.

Ons contactadres is: J.B. van der Schoot, Amstellaan 2, 2105 VE Heemstede, aan wie men alle eventuele verdere vragen om inlichtingen (schriftelijk) dient te richten. Een postzegel voor antwoord moet worden bijgevoegd.

Deadlines

De sluitingsdata voor het verenigingsnieuws zien er als volgt uit: voor HCC Nieuwsbrief 125 (februari) op 31 december, voor HCC Nieuwsbrief 126 (maart) op 28 januari. De kopij kan ingeleverd worden via de redactie Fido in Houten, telefoon 03403-78220.

HCC Afdeling Almere

AGENDA Met de HCC Dagen weer achter de rug hier de agenda voor de maanden januari en februari 1990. Wij wensen u een voorspoedig 1990. Het bestuur van de afdeling Almere verwacht een goed 1990, omdat op de HCC Dagen weer vele nieuwe leden zijn ingeschreven.

De eerste bijeenkomst van 1990 zal plaats vinden op 21 januari, zoals vanouds op de derde zondag van de maand, aanvang 11.00 uur tot en met 16.00 uur. In februari valt de derde zondag op 18 februari. Meer over de volgende bijeenkomsten in de HCC Nieuwsbrief van februari.

SOFTWARE Met ingang van de bijeenkomst van januari zal de afdeling Almere in samenwerking met de Olivetti gg en de Atari gg weer 'add ons' en software gaan leveren op de afdelingsdagen voor de bovenstaande computermerken.

Nieuw is ons familie software-pakket vol met spellen, of de diskette vol met de meest gangbare ARC-programma's, zoals PKXARC en PKZIP, afkomstig van de Olivetti gg. Ook de Atari gg is aanwezig met een flinke software-bibliotheek voor de ST-computers.

FIDO De HCC Afdeling Almere heeft in eigen beheer de grootste Fido node binnen het HCC Fidonet, met meerdere telefoonlijnen op het telefoonnummer 03240-38702, zodat de in gesprektoon bijna niet meer voorkomt voor de gebruikers.

Op Fido Almere 1 staat 1200 Mb aan software gereed voor downloading voor onze leden. Alle software rechtstreeks van onze CD-ROM's, dus voor een virus hoeft u niet bang te zijn.

Ruim zevenduizend HCC leden bellen per maand met Almere 1 voor aanvulling van hun software bibliotheek.

Onze bijeenkomsten vinden plaats elke derde zondag van de maand in samenwerking met de Olivetti gg en de Atari gg, in Sporthal Centrum Point, Koninginneweg, Almere stad (Centrum naast de spoorbaan). Aanvang 11.00 uur en de dag duurt tot 16.00 uur.

Henk Slegh

HCC Afdeling Apeldoorn

BEURS Evenals vorig jaar, toen zo'n 7.500 bezoekers de computerdagen bezochten, verzorgen wij in samenwerking met de directie van het Congres- en Evenementencentrum 'America' te Apeldoorn voor de tweede maal in successie de Apeldoornse Computerdagen.
Een beurs met informatie voor beroep en business en hobby.
Speciaal voor deze dagen is een programmeerwedstrijd uitgeschreven in samenwerking met: Redactie Nieuwe Apeldoornse Courant, Redactie Omroep Gelderland van het computer programma 'Monitor', Redactie HCC Nieuwsbrief, met als thema 'De computer en het milieu'.

Het origineelste, leerzaamste en/of leukste programma zal gekozen worden door een jury bestaande uit bovenstaande redacties. De schrijvers zullen worden uitgenodigd, hun programma op zaterdag 20 januari 1990 in de Congres- en Evenementencentrum 'America' tijdens de Apeldoornse Computer dagen te demonstreren.

Wie mogen deelnemen?
Leden van de HCC van alle afdelingen of gebruikersgroepen. Alle computer-enthousiasten en hobbyisten uit de regio Gelderland. Met elk systeem, bijvoorbeeld met een Sharp, Atari, Amiga of een MS-DOS systeem.

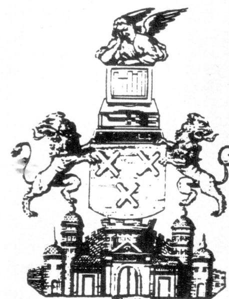
Inzending en aanmeldingen:
Vóór 16 januari 1990 10.00 uur bij: HCC afdeling Apeldoorn, postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn.

Voorwaarde van deelneming:
De ingezonden programma's moeten betrekking hebben op het thema 'milieu'. Ze moeten als zodanig educatief zijn of mee helpen het verbruik van energie te verminderen, of een milieu bewust afval beheer, etcetera. De programma's moeten bruikbaar in en rondom de woning (huidhoudelijk gebruik).

De inzender(s) gaan akkoord dat hun programma als Public Domain of als shareware gebruikt wordt. Het gebruik van bestaande software, gedeelten of compleet, is niet toegestaan. Over de inzendingen wordt geen correspondentie gevoerd.

Op 16.00 uur zullen de winnaars bekend worden gemaakt en zal de prijsuitreiking plaatsvinden.

Informatie en inlichtingen bij:
Postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn, of telefoon 055-426292 (18.30-21.00 uur).

HCC Afdeling Breda

A PRIORI Bestuur en medewerkenden wensen de lezer persoonlijk alle goeds in dit komend jaar. Voor onze leden wensen wij een afdeling met een nog beter aanzien, dan in ons voorbije jubileumjaar al het geval was. Naar de aard van onze hobby mag het vanzelfsprekend lijken, dat extra aandacht uitgaat naar informatie en communicatie. De praktijk leert echter, dat hier nog veel valt te verbeteren. Afgezien van de actiepunten, eerder uitgezet voor het traject 1990, zal vooral de coördinatie aan de basis, met andere woorden de samenwerking tussen de leden, prioriteit moeten krijgen. Daarbij is volledige informatie over te nemen acties en een duidelijke communicatie voor een goede verstandhouding een noodzaak. Bij Computer Manifestatie Breda is aan getoond, dat daarbij onder meer een beter gebruik van regionale media en interne berichtgeving functioneel is.

KANDIDAATSTELLING Om een

goede selectie mogelijk te maken is het belangrijk over een ruim aantal kandidaten voor bestuur en werkgroepen te beschikken. Dit is dan ook formeel een **uitnodiging aan elk van onze leden**, om te bepalen welke bijdrage zij/hij het team kan leveren. Ons lid kan dit per post of op de vereningsavond kenbaar maken. Het mag duidelijk zijn, dat gekozen leden niet onvoorbereid 'voor de leeuwen gegooid' worden. De afdeling staat er borg voor, dat in de eerste periode de dan aftredende leden de nieuwkomers naar beste kunnen zullen begeleiden.

TAAKVERSCHUIVING Door zijn nieuwe vestiging kan Hubert v.d.Buys voor het ogenblik minder tijd vrijmaken voor de afdeling. Ed Gladdines zal zijn taken voor een belangrijk deel gaan waarnemen, zoals onder andere het inker-program en bibliotheek (documentatie en software).

PROGRAMMA Voor 11 januari aanstaande staan op het programma:
- Instruktie MS-DOS voor beginners.
- Instruktie Power-C
- Bespreking van enkele recente PDS&F-paketten, waaronder de 'spraakkaart'.

Tot ziens op de afdelingsavond.

Jan Douwes

OPEN DAG In januari is het de bedoeling naast de maandelijkse bijeenkomst een open dag te houden. Dit zal gebeuren op zaterdag 7 januari van 10.30 uur tot 16.00 uur.
Op het programma staan een demonstratie van het videoboard door de heer H. de Vries, een spel, waarbij het kind met het hoogst aantal punten een prijsje ontvangt, een lezing MS-DOS (onder voorbehoud) en een rommelmarkt waar leden hun overtollige (computer)spullen van eigenaar kunnen laten verwisselen.
Belangstellenden voor de rommelmarkt dienen vooraf contact op te nemen met ons telefoonnummer 079-612180.

BIJEENKOMST De bespreking van 28 november over datacommunicatie was erg interessant. De aanwezige leden wilden nog wel meer weten over dit belangrijke onderwerp. De spreker Dhr. Grasmeijer van PTT Telecom heeft toegezegd dat er een vervolg komt. De datum zal bekend worden gemaakt in de Nieuwsbrief.
Het onderwerp van de bespreking op de bijeenkomst van 30 januari 1990 is de CPU. Er zal aandacht worden besteed aan de 8088, 8086, 80286 enzovoort. Spreker is Dhr. J. de Vries. Heeft u vragen of mededelingen, dan kunt u deze voorleggen aan één van de bestuursleden tijdens de bijeenkomsten of aan de redactie van Bitje Haags (voor plaatsing in de rubriek RAMmelaartjes).
Suggesties voor te bespreken onderwerpen (en sprekers) blijven altijd welkom. Natuurlijk kunt u zoals altijd terecht op ons telefoonnummer 079-612180 en onze Postbus 71740, 2507 BH Den Haag. Indien u ons antwoordapparaat krijgt blijft u dan vooral rustig en spreek uw naam, telefoonnummer en boodschap duidelijk in. U wordt dan zo snel mogelijk teruggebeld. Wilt u dan ook een telefoonnummer opgeven waar u na werktijd bereikbaar bent, ik kan u namelijk niet onder werktijd terug bellen.

Theo Spinders

HCC Afdeling Eindhoven

HELICOPTER 1990 Alweer. Voor we het weten zitten we in het jaar 2000, een magisch getal voor velen. Nog tien jaar en we hebben onze eigen mini helicopter... Maar goed, je hebt nog wat tijd om daarover te dagdromen.

HCC DAGEN Toch nog even terug in de tijd naar de afgelopen HCC Dagen, aangezien dit de eerste gelegenheid is na dit evenement. De afdelingen N.O.-Brabant, Eindhoven, Tilburg en Breda hadden zich zoals u zich wellicht kunt herinneren verenigd in de Brabant Centraal stand, een open stand die dan ook doorlopend druk bezet was. De vele demonstraties van computertoepassingen voor gehandicapten sprak velen aan en haalde zelfs het NOS Journaal. Bovendien werd door de HCC de prijs voor de fraaiste presentatie van de HCC Dagen 1989 aan onze stand toegekend.
De Stichting Revalidatie en Computer, die gelden beschikbaar gaat stellen voor computertoepassingen ten behoeve van gehandicapten werd opgericht door mevrouw Huberts-Fokkelman, lid Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, met behulp van een Nederlands sprekende computer voor visueel gehandicapten. Overigens, indien men meer inlichtingen over deze stichting wenst, kan men contact opnemen met de afdelingen binnen Brabant, deze helpen u dan verder.

ZEGENEN Om het komend jaar weer passend in te zegenen, hebben we ook dit jaar weer onze jaarlijkse nieuwjaarsreceptie. Deze zal gehouden worden op donderdag 4 januari in buurthuis De Ketting aan de Tinelstraat, aanvang 20.00 uur. Wij zorgen uiteraard voor een natje en een droogje. Wel uw lidmaatschapskaart meenemen natuurlijk, we gaan niet heel Eindhoven voederen.

SCANNER We zijn momenteel druk doende een nieuwe service voor onze leden aan te bieden. Tijdens de HCC Dagen hebben we namelijk een scanner aangeschaft waarmee we uw foto's, tekeningen, teksten en noemt u verder maar op kunnen 'digitaliseren' wat inhoudt dat u de foto's op floppy mee naar huis kunt nemen om te verwerken in uw DTP-programma of gewoon om uit te printen. Op de receptie kunnen we het hopelijk al demonstreren. Uiteraard blijven de PD-software en re-inkter aanwezig op de bijeenkomsten. We streven er naar om ook demonstraties op het gebied van onze PD te organiseren om zo te laten zien wat we in huis hebben.

BIJEENKOMSTEN De maandelijkse bijeenkomsten, elke derde zaterdagmiddag van de maand in 't Slot (Kastelenplein te Eindhoven), worden steeds drukker bezocht. Ook de lokale Sharp gg heeft inmiddels een plaatsje in de grote zaal gevonden. Er is nog ruimte voor enkele lokale gebruikersgroepen. Langs komen dus voor een gezellig middagje computeren tussen 13.00 en 17.00 uur.

Jan vd Elsen

HCC Afdeling Friesland

BESTUUR Op 13 november heeft de HCC afdeling Friesland haar jaarlijkse ledenvergadering gehouden. Op deze avond hebben enkele bestuursleden plaats gemaakt voor anderen. Het nieuwe bestuur ziet er nu als volgt uit:
Voorzitter: Rob van den Broek
Secretaris: Richard Reen
Penningmeester: Keimpe Wybenga
Bestuurslid: Klaus Spithost
Bestuurslid: Bob Hanique
Bestuurslid: Siep Blumers
Bestuurslid: Marten F. van Vlissingen

ENQUÊTE Ook werd een verslag gegeven van de teruggestuurde enquête formulieren, waarvan hier een compilatie. Van de 65 teruggestuurde enquêtes bleek dat 33 personen de clubavonden wel eens bezocht hadden. Het overgrote deel was tevreden over deze avonden. Communicatie, uitbreidingskaarten op de PC en DTP zijn onderwerpen die men graag eens op de bijeenkomsten behandeld wil zien. Helaas is het zo dat niemand, op een uitzondering na, een voordracht wil houden. De cursussen zijn door 14 personen gevolgd (van de 65), en hebben

hier blijkens de antwoorden, heel wat van geleerd. Hiermee gaan we dus door. De IBM compatible computer verdringt steeds meer andere computers. 49 personen hebben een IBM kloon, 4 een MSX-2, daarna komen nog enkele andere besturingssystemen. Er komen meer en meer mensen die de beschikking hebben over een modem, 36. Hiervan heeft meer dan de helft Fido Leeuwarden wel eens gebeld. De computer wordt hoofdzakelijk gebruikt voor tekstverwerking, boekhouding, spreadsheets, databases en spelletjes. In verband hiermee worden WP, dBase en Lotus 1-2-3 het meest gebruikt.
Tot zover de enquête. Het bestuur zal de informatie verwerken en dit van toepassing laten zijn op de verdere werkwijze.

RE-INKER In de vorige Nieuwsbrief is er reeds melding van gemaakt. Welnu, de Inker is er. Op clubavonden kunt u uw lint inleveren, liefst in originele verpakking, en de volgende clubavond van nieuwe inkt voorzien, weer ophalen. Dit tegen de zeer schappelijke vergoeding van ƒ 3,-.

SLOT Het programma voor de eerste helft van 1990 staat nog niet vast, daarom is de bijeenkomst op de derde maandag van januari een verrassing. Niettemin, wij hopen dat wij u in dit nieuwe jaar weer zien.

Jaap Stok

HCC Afdeling Groningen

WEER Woensdagavond 17 januari 1990 zijn we er weer. Waar? In het Denksportcentrum aan de Oliemuldersweg 43 te Groningen. Hoe laat? Van 20.00 uur tot 23.00 uur.
U kunt het bestuur bereiken:

- Via een briefje naar postbus 1650, 9701 BR Groningen.
- Door 's maandag tussen 20.00 en 22.00 uur te bellen met 050-272711. Op andere tijden kunt u luisteren naar een bandje met bestuursmededelingen.
- Via Fido (telefoon 050-772950).

PROGRAMMA: Derde les van de cursus 'Pascal voor beginners' door Jan-Maarten Langbroek. Onze leestafels met interessante (binnenlandse en buitenlandse) tijdschriften en boeken. In plaats van nieuwe (dure) linten te kopen voor uw printer kunt u ze door ons laten herinken.

Nog steeds verkrijgbaar, geschreven door Johan Schaaphok en Herman Hegge, is de handleiding Wordperfect 5.0.

Names het bestuur voor u en de uwen een voorspoedig 1990 toegewenst.

Henk Wieringa

HCC Afdeling Hoorn

TOT STAND Het jaarlijks evenement de HCC Dagen in Utrecht is voor onze afdeling redelijk verlopen. De tweede dag (zaterdag) kwam er toch nog iets tot stand met de afdeling Eindhoven respectievelijk Veldhoven en werd gezichtsverlies opgeheven. Vriendelijk dank, mannen, wij hebben met opgeheven hoofd samengewerkt. Dit dankzij de inzet van Henny en Dick van Olffen.

LEDENVERGADERING Zoals aangekondigd in de Nieuwsbrief 117 zal het huidige bestuur aftreden en zich niet meer herkiesbaarstellen. De vergadering is vastgesteld op woensdagavond 21 februari 1990 dit in verband met een oproep-termijn van acht weken. De vergadering wordt in 'Het gouden hoofd', Westerblokker 80 te Blokker gehouden en de aanvang is om 20.30 uur.
Kandidaten voor bestuursfuncties kunnen zich tot het begin van de vergadering schriftelijk aanmelden bij Dhr. F.G.Bieri, Gording 112, 1628 JG Hoorn.
De algemene bewering 'Er komt toch niemand' klopt natuurlijk niet. Op die manier zou er ook nooit een nieuw bestuur gekozen kunnen worden. Kom dus, zeker voor het kiezen van een nieuw bestuur.
Zijn er kandidaten die 'tijd' en 'wil' beschikbaar stellen voor een functie in het bestuur, stuur een briefje naar ons adres. Na de in het vooruitgestelde vergadering kunnen er perspectieven ontplooid worden, maar dit hangt geheel van u af. Kom dus naar de vergadering.

Franklin G. Bieri

HCC Afdeling Leiden

GELUKKIG Tegen de tijd dat u dit leest staan de kerstdagen voor de deur, of zijn ze net voorbij. Hoe dan ook wij wensen iedereen prettige feestdagen en een gelukkig nieuw jaar.

AFDELINGSBIJEENKOMSTEN In het nieuwe jaar houden we onze afdelingsbijeenkomsten op een nieuwe lokatie: Hotel het Witte Huis in Oegstgeest. De eerstvolgende keren zijn op dinsdag 16 januari en dinsdag 20 februari om 20.00 uur. Het Witte Huis kun je vinden aan het Wilhelminapark 33. De volgende afdelingsavonden worden steeds op de derde dinsdag van de maand gehouden. Voor februari staat ook weer een zaterdagmiddag in Katwijk op onze agenda, waarschijnlijk zaterdag 17 februari om 14.00 uur in het Rijnlands Zeehospitium. Meer daarover in de volgende Nieuwsbrief.

BESTUUR Op de bijeenkomst van 16 januari houden we bestuursverkiezingen. Kandidaten (bij voorkeur niet-MS-DOS gebruikers) kunnen zich tot 10 januari melden bij onze secretaris, Hans Baak (telefoon 01717-8622) of een berichtje achterlaten op Fido-Leiden (telefoon 071-142014).

PLANNEN In januari presenteert het bestuur zijn plannen voor 1990. Als er nog suggesties, ideeën of wensen zijn vertel het ons. Een van onze plannetjes is een (ruil-)beurs voor hard- en software. Daar zit nog al wat organisatiewerk aan vast. Daarom willen we graag weten of er vraag en aanbod is. Op de afdelingsbijeenkomsten of via Fido-Leiden horen we dat graag. Tot ziens op de volgende afdelingsbijeenkomst.

J.M Tewis

THEMA-AVONDEN Vrijdag 12 januari 1990; demonstratie programma voor- en nacalculatie voor kleine tot middelgrote bedrijven door Peter Witlox.

AFDELINGSBIJEENKOMSTEN Onze afdelingsbijeenkomsten zullen wij met ingang van januari 1990 beleggen op iedere tweede vrijdag van de maand. Hier volgen de data: 12 januari, 9 februari, 9 maart, 13 april, 11 mei, 8 juni, juli/augustus vakantie (geen bijeenkomsten), 14 september, 12 oktober, 9 november en 14 december.

AUTOCAD/MIDI Omdat een aantal leden belangstelling heeft in bovenvermelde toepassingen verzoeken wij belangstellenden telefonisch kontakt op te laten nemen met Ad Hoogenboezem, telefoon 04748-1695.

RE-INKTER In het kader van een evenwichtiger verdeling van taken zal met ingang van dit jaar het re-inkten worden verzorgd door Jo Ernst, telefoon 04743-1827.

BESTUURSMUTATIE Voorzitter Leo Reijnen heeft zich jarenlang ingezet voor onze afdeling. Hij is thans benoemd tot secretaris van de HCC en dit heeft enige bestuursmutaties tot gevolg. In onderling overleg is besloten, dat Ad Hoogenboezem voorshands het voorzitterschap van de af-

deling waarneemt en te gelegener tijd zijn functie als secretaris ter beschikking zal stellen. In verband hiermee zoeken wij in de kring van onze actieve leden naar mensen die een helpende hand willen toesteken en mogelijk nieuwe impulsen aan ons beleid kunnen geven in verband met uitbreiding van onze activiteiten.

REGIO-ACTIVITEITEN Wij zoeken actieve leden/coördinatoren die in staat en bereid zijn in de regio Maastricht, Heerlen, Roermond en Weert activiteiten van de grond te tillen in samenspraak met het bestuur. In navolging van enige zeer actieve groeperingen elders in den lande stellen wij ons ten doel onze activiteiten door middel van samenwerkingsverbanden uit te breiden. Als u actief mee wilt doen bel dan even naar Ad Hoogenboezem, telefoon 04748-1695.

HULPDIENST Leden van de afdeling Sittard kunnen gratis gebruik maken van onze telefonische hulpdienst voor PC gebruik. Onze coördinator is Hein Kop, telefoon 04490-14818, maandag tot en met vrijdag, (niet op zon- en feestdagen), van 18.30 tot 20.30 uur.

Ad Hoogenboezem

MEDEDELING Wij danken alle HCC leden die hun belangstelling hebben getoond door een bezoek te brengen aan onze stand tijdens de voorbije HCC Dagen 1989. Last but not least willen wij iedereen danken die alles hebben gedaan om onze gezamelijke stand tot een succes te maken.

BIJEENKOMSTEN Elke tweede dinsdag van de maand in het Wijk- en Dienstencentrum 'De Biechten' (zie plattegrond in HCC Nieuwsbrief 106 bladzijde 91) in de Vincent van Goghlaan 1 in Hintham (gemeente Rosmalen) vanaf 20.00 uur.

AKTIVITEITEN Onze eerstvolgende bijeenkomst is op 9 januari 1990. Hebt u de lezingen over Q & A gemist? Hebt u de lezing over de ontwikkelingen en toepassingen van robots door Ir. S.W. Boekestein van Robotion gemist? Weet u niet dat met Fischer-Techniek een robot te maken is? Dan is het lang geleden dat wij u mochten begroeten.

ZET U IN Hebt u interesse om een lezing of een demonstratie van uw computergebruik te geven, laat dit dan even weten via ons secretariaat en wilt u dan ook de door u benodigde ruimte en apparatuur vermelden? Bij uw presentatie kunt u, indien u dat kenbaar maakt, gebruik maken van onze apparatuur zoals een overheadprojector met daarop een 3M EGA Data Display om de computerbeelden via de overheadprojector op een daglichtscherm te tonen, zodat eenieder alles goed kan volgen.

FIDO Fido-Herpen-1 is opgeheven en vervangen door Fido-Oss-1.
Node-027 HCC-Oss-1, telefoon 04120-44443 van Henri van Aarssen.
Node-032 HCC-Mill-1, telefoon 08859-54500 van Ton Derks.
Node-101 HCC-IBMPC.gg, telefoon 08859-52370 van Ton Derks.

PUBLIC DOMAIN Op onze eerste bijeenkomst van dit nieuwe seizoen op 12 september, werd gestart met de verkoop van Public Domain software aan de leden van onze afdeling. Ons floppy-bestand bevat nu reeds 96 volumes, die u op onze afdelingsavonden kunt bestellen en op de eerstvolgende avond in ontvangst kunt nemen tegen betaling van 7,50 gulden voor een 5.25 inch en 10,00 gulden voor een 3.5 inch diskette.

CONTACTEN Bij voorkeur op onze bijeenkomsten of schriftelijk via: het secretariaat HCC Afdeling Noord-Oost Brabant, Postbus 2281, 5202 CG 's-Hertogenbosch.

Nico Koppers

HCC Afdeling Nijmegen

HCC DAGEN Bedankt voor de grote belangstelling voor onze stand tijdens de afgelopen HCC Micro Computerdagen in Utrecht. Zeer veel leden en niet-leden hebben een schat aan informatie verzameld over het reilen en zeilen van de afdeling Nijmegen. We hopen dat er een ledenwinst uit voortvloeit, zodat we nog meer activiteiten binnen de afdeling kunnen opstarten. Ook willen wij via dit verenigingsnieuws alle afdelingsleden bedanken die een bijdrage hebben geleverd aan het slagen van onze deelname aan de HCC Dagen, te weten Caroline Arntz, Bram Slootweg, Wijnand van Schutterhoef en Roger Beets de maker van onze computer info-demo.

BIJEENKOMSTEN Alhoewel de proef 'zaterdag bijeenkomsten' qua gezelligheid niet onderdoen voor de vaste maandelijkse dinsdagavonden, zijn we toch van plan om met de zaterdagen te stoppen. Reden hiervoor is dat er maar zeer weinig mensen van deze extra mogelijkheid om samen bezig te zijn met de computer, gebruik maken. We zullen in deze maand nog één keer proberen om toch nog een zaterdag te vullen. Deze dag zal dan gehouden worden op zaterdag 13 januari in Café-Restaurant 'Juliana' (onze vaste stek). De dag zal beginnen om 10.30 uur. Dus mensen wilt u deze extra dag niet kwijt, kom dan en neem wanneer mogelijk uw systeem mee.

CURSUSSEN In onze reeks zelf leren-de cursussen is weer een vervolg klaargekomen op de cursussen 'Basisbegrippen programmeren'. Dit keer gaat de cursus over programmeren in Cobol. De cursus wordt met PD assambler en voorbeeldprogramma's geleverd.
Wilt u meer info, of een compleet overzicht van al onze cursussen, stuur dan een kaartje naar onze postbus.

CONTACTADRES De afdeling is schriftelijk bereikbaar onder postbusnummer 6601, 6503 GC te Nijmegen. Vermeldt wanneer het mogelijk is bij schriftelijke vragen ook uw telefoonnummer zodat we u snel verder kunnen helpen. Indien u met één van de bestuursleden telefonisch contact zoekt, wilt u dit dan doen tussen 19.00 en 21.00 uur, omdat de bestuursleden overdag hun normale werkzaamheden hebben. Voor de modem-ers zijn wij bereikbaar op Fido Nijmegen onder telefoonnummer 080-788405. Dit kan natuurlijk 24 uur per dag.

HCC Afdeling Rotterdam

DECENNIUM Het is december 1989. We gaan één dezer dagen een nieuw decennium in. Een decennium dat voor de computer hobbyisten wellicht voor veel nieuwe uitdagingen gaat zorgen. De ontwikkelingen staan niet stil in 't computerland. Uw bestuur en de medewerkers wensen u een zeer voorspoedig jaar toe.

CENTRALE BIJEENKOMST Op 18 januari 1990 zullen we u een aantal nieuwe activiteiten gaan brengen. U bent welkom vanaf 19.30 uur in de Computerette, Burg. van Walsumweg 876 te Rotterdam. Zoals gebruikelijk elke derde donderdag van de maand.

GOEREE-OVERFLAKKEE Op dinsdag 9 januari 1990 komen we op bezoek in Middelharnis. Vanaf 19.30 uur bent u welkom in het Diekhuus aan het Beneden Zandpad. Er zal een speciale computertoepassing worden getoond door twee leden uit Oude Tonge. Deze zogenaamde 'SHAR' betreft een aansturing voor diverse elektrische apparaten.

HOEKSE-WAARD Begin februari komen we naar deze regio. De laatste afspraken worden thans gemaakt. In de volgende Nieuwsbrief leest u meer hierover.

ANDERE REGIO'S Begin februari zijn we in alle regio's geweest. U heeft tot op heden zeer positief gereageerd op deze activiteit. We zullen wellicht in februari al op herhaling gaan op verschillende lokaties. Er zijn diverse leden die zich in een regio actief willen maken. De tweede ronde zal dan ook zeker plaats gaan vinden. Voor u de gelegenheid om in uw regio uw computer lotgenoten te leren kennen.

ACTIVITEITEN Centrale en regionale bijeenkomsten. Computerboeken bibliotheek. Public domain software bibliotheek. Modemuitleen. Gebruik van eprombrander. Herinkten van printerlinten. Compact-disk software. Computer cursussen. Voorlichting en demonstraties. HCC Rotterdam diskettes. Hotlijn ondersteuning voor computers. HCC Shop & HCC Post.

Feest en vuurwerk voorzichtig,
Tot ziens op 9 en 18 januari 1990.

Miranda Alstede

LEDENVERGADERING In het decembernummer heb je kunnen lezen dat de afdeling Tilburg bruist van de activiteiten, maar ja, dat wist je als trouw bezoeker van de maandelijkse bijeenkomst reeds.
Deze keer vragen wij je aandacht voor onze ledenvergadering. Niet altijd is dat het leukste deel van het HCC-er zijn, maar bedenk dat je stem in het kapittel kan bijdrage tot een nog beter functioneren van je afdeling. Nu niet meepraten en mee beslissen is ook het verspelen van het recht op kritiek leveren als er activiteiten georganiseerd worden die niet in jouw interessesfeer liggen. Kom daarom naar de vergadering en denk mee aan een nog betere opzet van jouw afdeling: de afdeling Tilburg.

Ledenvergadering afdeling Tilburg
Deze wordt gehouden bij 'Boerke Mutsaers', Vijverlaan 2, Tilburg (bij station West) op woensdag 14 Februari 1990. Aanvang: 20.00 uur. Voorlopige agenda-punten:
1 Opening.
2 Goedkeuring notulen 1989.
3 Ingekomen stukken. (Zoals reeds in het decembernummer vermeld, kunnen door de leden vragen ingestuurd worden tot 15 januari 1990 ter attentie van C. Scholberg)

AFDELINGEN

4 Beleidsplan 1989/1990.
5 Financieel verslag.
6 HCC dagen 1989, opzet 1990.
7 Samenwerking Centraal Brabant.
8 Bestuursverkiezing: M. Gerla, (voorzitter) aftredend-herkiesbaar. C. Scholberg, (secretaris) aftredend-herkiesbaar. J. Wessel, (penningmeester) aftredend-herkiesbaar. A. de Kock, (algemeen lid) aftredend-herkiesbaar. Kandidaten die zich beschikbaar willen stellen voor het bestuur opgeven vóór 30 januari 1990 bij C. Scholberg, Juraweide 308, 5044 LG Tilburg.
9 Rondvraag.
10 Sluiting.

HCC Afdeling Utrecht

BIJEENKOMSTEN Afdelingsbijeenkomsten elke eerste maandag van de maand van 19.30 uur tot 23.00 uur in de Technische School 'De Bron', Vaderrijndreef 7, Utrecht-Overvecht. Afwijkende data komen tijdig in de Nieuwsbrief.

TWEEDEHANDSMARKT Je houdt het niet voor mogelijk wat er allemaal aan ongebruikt computerspul rondslingert. In februari 1990 is er weer gelegenheid om die op te ruimen op onze vlooienmarkt in 'De Bron'. Als HCC-leden van buiten de regio iets willen verkopen, moeten zij vooraf even contact opnemen met het bestuur. We hebben maar een beperkte ruimte. Het bestuur kan verkoop van bepaalde goederen verbieden. Alleen aan HCC leden is verkoop toegestaan. Handelaren worden geweerd.

BEGROTING Aan de gelden die onze afdeling jaarlijks beschikbaar heeft moet een zinvolle bestemming worden gegeven. Het afdelingsbestuur bespreekt elk jaar in maart de begroting en de plannen voor het komende jaar. Als u mee wilt denken, moet u zeker komen. We willen hier nog eens benadrukken dat projecten van leden financieel ondersteund kunnen worden, mits dat in het belang van de leden is.

LEZING Datacommunicatie, voor velen onder ons nog een duister gebied. Evert Bruinsma, sysop van Fido Amersfoort, wil in maart zijn licht erover laten schijnen, zodat wij 'verlicht' huiswaarts kunnen keren. Aanvangstijd van de lezing, na de vergadering over de begroting, zo rond half negen.

BRUIKLEENMODEMS Voor degenen die een modem een maand in bruikleen willen hebben wij vier nieuwe modems aangeschaft, voorzien van de Hayes commandoset. Vergeet niet uw lidmaatschapskaart mee te nemen.

LASERPRINTER De leden die een enkele kwaliteitsafdruk willen maken kunnen op de afdelingsavond gebruik maken van onze laserprinterservice. Het maken van grotere aantallen afdrukken kan uitsluitend als daar tijd voor is en is ter beoordeling van het bestuur. Voor grotere aantallen wordt wel een onkostenvergoeding gevraagd. Commercieel drukwerk wordt niet geaccepteerd.

CD-ROM Op de HCC Dagen werd het lange wachten beloond, Hans en John toonden den volke het prototype van een werkende interface voor IBM XT en soortgelijke computers. Voordat u ons overspoelt met telefoontjes, onze interface is voorlopig nog niet te koop. Lees de volgende Nieuwsbrief voor meer nieuws over de verdere ontwikkelingen.
Adres secretaris:
H. Verbeek, Leeuwenstraat 28a, 1211 EV Hilversum.

Adri Kuiper

HCC Afdeling Zeeland

BIJEENKOMSTEN Nog steeds geldt de regel: eerste, tweede en derde maandag van de maand. Maar vooral in de eerste helft 1990 bleken er nog al wat afwijkingen van de regel nodig te zijn. De eerste maandag in januari was nieuwjaar, dus niet zo geschikt voor een bijeenkomst zodat de hele januari-serie moest worden opgeschoven naar 8, 15 en 22 januari voor respectievelijk Goes, Terneuzen en Vlissingen.
De derde maandag van februari was de zaal niet te krijgen, Pasen en Pinksteren plegen ook op maandag te vallen. Al met al nogal wat afwijkingen. In de agenda zal het naar wij vertrouwen steeds correct worden vermeld, dus u kunt de juiste datum te weten komen. Anders zijn er ook nog de streekbladen of kunt u bellen naar het secretariaat.

AGENDA Op dit moment is alleen de invulling voor 8 januari bekend, namelijk een praatje over mailmerge.

TERUGBLIK Zo aan het eind van het jaar kijk je toch eens over terug. Veel bijeenkomsten (drie per maand), veel bezoekers, veel te regelen en te organiseren. Soms wat te veel voor de toch al druk bezette bestuursleden. Geluk-

kig komt er steeds meer zicht op wat hulp in de regio.
Het blijft moeilijk om goede onderwerpen te brengen. En een grote handicap is daarbij dat je als bestuur zo weinig te weten komt over wat er bij de leden leeft. Heeft u geen vragen, geen interesses, geen behoeften? Of moeten wij uit uw stilzwijgen opmaken, dat het wel goed is wat wij doen? Er is een begin gemaakt met eigen apparatuur: een overheadprojector die al menige goede dienst heeft bewezen en een computer. Als er voldoende belangstelling is, kunnen wij ons wellicht dit jaar sterk maken voor een re-inker. Kopen of, iets voor onze hardware-hobbyisten, zelf bouwen?

EEN BITJE ZEEUWS Ons clubblad blijft in de running en gaat zijn zevende jaar in. Hebt u gezien dat wij een broertje gekregen hebben in Den Haag? Nooit geweten dat het Zeeuwse woord 'bitje' ofwel beetje ook een Haags woord was.
Aan leden van andere afdelingen die een eigen blad laten verschijnen en die dit artikeltje lezen een vraag: is er geen uitwisseling van de bladen mogelijk? Wellicht kunnen wij van elkaar wat leren.

TOT SLOT Het bestuur wenst iedereen, maar uiteraard speciaal de leden van de afdeling een goed en plezierig 1990, waarin de band met uw computer wellicht wat verstevigd kan worden doch niet ten koste van andere banden.

J.H. Berghuijs-Goris

HCC Afdeling Zoetermeer

BIJEENKOMSTEN Januari wordt een drukke maand voor de afdeling. 8 januari is namelijk de nieuwjaarsbijeenkomst met tradionele borrel. Alhoewel wij op de eerste en de derde maandag van de maand bij elkaar komen is er voor deze keer een uitzondering gemaakt. De derde maandag is 15 januari. Noteert u even: professionele MIDI demonstratie met alles erop en eraan, 15 januari.

HCC DAGEN De HCC Dagen zijn een groot succes geweest voor de afdeling. Waarschijnlijk is het hele ledenbestand van Zoetermeer bij ons op de stand geweest. Er werden opmerkelijk veel vragen over Fido behandeld. Ook de cursussen waren bronnen voor vragen. De aankleding van onze stand waar we echt ons best op hebben gedaan viel natuurlijk een beetje in het water omdat we zo dicht bij de stand van Midden Brabant zaten. We zullen eens zien hoe er het volgend jaar gaat uitzien.

CURSUSSEN Op 11 januari de tweede DOS cursusavond. De cursus 'Bestanden en organisaties' die in samenwerking met de afdeling Den Haag wordt georganiseerd, is als u dit leest reeds gestart en ruimschoots volgeboekt. Er zijn voor de volgende cursus (op dit moment) nog enige plaatsen vrij. Bel hiervoor met de afdeling Den Haag of met de afdeling Zoetermeer. Ondertussen zitten een aantal mensen te zweten om het lesmateriaal voor de cursus 'Datacommunicatie' rond te krijgen. Deze cursus moet de absolute beginner kunnen helpen met zijn modem en de verschillende softwarepaketten die gebruikt kunnen worden voor datacommunicatie. De cursus gaat erg ver in op de stof, Dutchie, Memocom, X400 en ISDN zijn enige termen die aan de orde komen.

MEEPRATEN Als u suggesties heeft voor de activiteiten in de afdeling bent u van harte welkom op de bestuursvergadering. Bel daarvoor even op om een afspraakje te maken.

SERVICE De afdeling biedt u een ruime service. De bibliotheek is zeer uitgebreid. Er wordt veel uitgeleend en de beheerder is nog steeds naarstig opzoek naar de boeken die u op de plank heeft staan maar nooit meer leest. Leen deze uit aan de afdeling, ze blijven daarbij dus uw eigendom.
Afdeling Zoetermeer heeft drie modems die compleet met kabels en software een maand geleend kunnen worden. Assistentie voor de installatie wordt gaarne verleend.
Voor algemene problemen die mogelijk telefonisch opgelost kunnen worden hebben wij de vraagbaak. Voor niet telefonisch op te lossen problemen zijn er de druk bezochte bijeenkomsten.

Ton Goossens

HCC Afdeling Zwolle

UITNODIGING Dit is een uitnodiging voor onze traditionele nieuwjaarsbijeenkomst op de eerste clubavond in het nieuwe jaar: 4 januari 1990. Gezellig en ongedwongen samenzijn met hapje, drankje, oliebollen en (natuurlijk) computers, samen met de PTC in de grote zaal van het wijkcentrum Holtenbroek, aanvang 20.00 uur. Bent u nog nooit op de clubavonden van uw afdeling geweest, dan is dit misschien een goede gelegenheid de sfeer (en de oliebollenlucht) eens op te komen snuiven. Zet u de data van de volgende clubavonden ook even op de kalender: 1 februari, 1 maart, 5 april, 3 mei, 7 juni.

JAARVERGADERING De jaarvergadering houden we dit jaar in maart. De kascommissie heeft dan zijn werk kunnen doen en het bestuur zal rekening en verantwoording afleggen. Verder zal er moeten worden voorzien in de vacatures die ontstaan doordat voorzitter Martin Strijland en penningmeester Peter van Akker aftreden. Omdat van de zittende bestuursleden niemand het voorzitterschap ambieert zoeken we nu een representatief afdelingslid (M/V) met organisatietalent (en een redelijke hoeveelheid vrije tijd). Voor de vacature Van Akker draagt het bestuur een kandidaat voor: Frans van de Mooren uit Ommen. Meer over de jaarvergadering in de februari-Nieuwsbrief.

AFSCHEID We hebben afscheid moeten nemen van Arjan van Dam, toegewijd ondersteuner van het bestuurswerk. Hij kon dit niet langer combineren met studie en toenemende drukte van een bij(?)baan. Arjan, namens iedereen: bedankt.

AFDELING EMMEN? Nee, dat niet. Maar omdat Zuidoost Drenthe eigenlijk een witte vlek op de kaart van de HCC was, heb ik namens de afdeling Zwolle de zelfstandige PC/MS DOS club Emmen en omstreken gevraagd naar mogelijkheden voor samenwerking ten behoeve van de HCC leden in deze omgeving. Het resultaat daarvan is dat HCC-leden voortaan op vertoon van een geldige lidmaatschapskaart gratis toegang hebben tot de gezellige en leerzame bijeenkomsten van de PC/MS DOS club, waar ik als regel aanwezig zal zijn om de HCC te vertegenwoordigen.

De doelstellingen van de PC/MS DOS club zijn gebaseerd op het werken met een IBM of compatible computer en omvatten:
- Uitwisselen van ervaringen.
- Demonstreren hard- en software.
- Verspreiden PD en Freeware.
- Gezamenlijk (computer-)problemen oplossen.

Men treft elkaar op de tweede woensdag van de maand in het Brinkenhoes in de wijk Bargeres. De avond begint om 20.00 uur (zaal open 19.30). Niet HCC-leden wordt een bijdrage voor de zaalhuur van ƒ 2,50 per avond gevraagd. Voor alle duidelijkheid: de club beperkt zich tot het PC/MS-DOS-systeem. Mij kunt u over alle HCC activiteiten aanspreken. Wilt u meer weten of hebt u een vraag die niet tot de clubavond kan wachten, bel gerust. Mijn telefoonnummer is: 05910-43335.

Gerard Weide

DECEMBER

wo 27 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-426292.
wo 27 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Gemeenschapsh. Limmel, Populierweg 34, Maastricht, 04408-1316.
do 28 SHARP MZ GG 19.30 uur.
't Vinkhuys, Boraxstraat 4, Groningen, 05979-2989.

JANUARI

ma 1 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
di 2 AFDELING NIJMEGEN 19.30 uur.
Café Restaurant Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen.
di 2 AFDELING VENLO 19.30 uur.
Café Maagdenberg, Lentherweg 1, Venlo, 04765-1693.
do 4 AFDELING EINDHOVEN 19.45 uur.
De Nieuwe Ketting, Tinelstraat 3a, Eindhoven-zuid, 040-432002.
do 4 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, Zwolle, 038-224993.
vr 5 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 6 AFDELING HAARLEM 10.00 uur.
De Dwarsligger, Planetenweg 336, IJmuiden.
ma 8 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
Y-Tech gebouw, Van Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-265390.
ma 8 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Zaal Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek.
ma 8 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01185-1680.
ma 8 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Ruimte Buurtvereniging Hellas, PWA-Hal, Zoetermeer.
ma 8 AFDELING UTRECHT 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7 Utrecht, 035-47825.
ma 8 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Buurthuis Ricardo, A. van der Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen, 01804-27534.
ma 8 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek, 08880-1498.
ma 8 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21862.
ma 8 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Wijkgebouw Lismortel, Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
di 9 AFDELING NOORD-OOST BRABANT 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham.
di 9 AFDELING ROTTERDAM 19.30 uur.
Diekhuus, Beneden Zandpad, Middelharnis, 01879-3178.
di 9 AFDELING TWENTE 20.00 uur.
Twente Technovia, Beltstraat 82-90, Enschede, 053-336577 (van 17.00 tot 22.00 uur).
di 9 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Twente Technovia, Beltstraat 82-90, Enschede, 053-774971.
wo 10 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-426292.
wo 10 AFDELING HOORN
De Schakel, Heerhugowaard, 02207-13770.
wo 10 AFDELING TILBURG 20.00 uur.
Boerke Mutsaers, Vijverlaan 2, Tilburg.
do 11 AFDELING BREDA 19.30 uur.
Wijkcentrum De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071
do 11 6500 GG 20.00 uur.
Wijkgebouw Gillis, Mozartlaan, Delft, 015-134269.
do 11 OLIVETTI GG 20.00 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071.
vr 12 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 12 AFDELING MIDDEN EN ZUID-LIMBURG 20.00 uur.
Buurtcentrum Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724, 6135 BN Sittard, 04755-2090.
za 13 AFDELING NIJMEGEN 11.00 uur.
Café Restaurant Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen.
za 13 MSX GG 10.00.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 13 SINCLAIR GG 10.00.
HCC Kantoor, Trainteczaal en hal, Standerdmolen 8, Houten.
za 13 ZENITH/HEATH GG 11.00 uur.
Ingenieursbureau DHV, Laan 1914 35, Amersfoort, 020-189304.
zo 14 SHARP GG 10.00 uur.
Gemeenschapshuis Het Trefpunt, Munstergeleen.
ma 15 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 15 AFDELING FRIESLAND 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, 8911 GJ Leeuwarden, 058-152796.
ma 15 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Pro Rege, De Jongestraat 1, Terneuzen, 01150-13288.
ma 15 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Ruimte Buurtvereniging Hellas, PWA-Hal, Zoetermeer.
ma 15 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-665747.
di 16 AFDELING LEIDEN 20.00 uur.
Hotel Het Witte Huis, Wilhelminapark 33, Oegstgeest.
wo 17 AFDELING GRONINGEN 20.00 uur.
Denksportcentrum, Oliemuldersweg 43, Groningen, 050-272711.
wo 17 OLIVETTI GG 20.00 uur.
Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724, Sittard, 045-22149.
do 18 AFDELING ROTTERDAM 19.30 uur.
Compurette, Burg. van Walsumweg 876, Rotterdam, 01879-3178.
vr 19 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 20 AFDELING EINDHOVEN 13.00 uur.
Buurthuis 't Slot, Kastelenplein, Eindhoven, 040-835703.
za 20 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 10.30 uur.
Het Karveel, Karveel 49-15, Lelystad, 053-774971 (van 17.00 tot 22.00 uur).
za 20 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 13.00 uur.
Buurthuis 't Slot, Kastelenplein 167, Eindhoven, 040-428758.
za 20 MODELBAAN GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 079-312211.
za 20 68000 GG 11.00.
HCC Kantoor, Lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 20 P2000 GG 10.30.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
ma 22 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
Y-Tech gebouw, Van Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-265390.
ma 22 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Open Hof, Alexander Gogelweg 49, Vlissingen, 01185-1680.
ma 22 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Y-Tech gebouw, Van Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-188510.
wo 24 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-426292.
wo 24 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Gemeenschapshuis Limmel, Populierweg 34, Maastricht, 04408-1316.
vr 26 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.

za 27 A.I. GG WERKGROEP PROLOG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 27 GENEALOGIE GG.
HCC Kantoor, Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 27 IBM-PC GG 10.30 uur.
Provisorium v/d Rijksuniversiteit, Heidelberglaan 3, de Uithof, Utrecht.
di 30 AFDELING ARNHEM, regio Zevenaar 19.00 uur.
Ons Huis, Honigstraat 3, Zevenaar.
di 30 AFDELING DEN HAAG 19.30 uur.
SOWS, Gondelstraat 31, Scheveningen, 079-612180.

FEBRUARI

do 1 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, Zwolle, 038-224993.
vr 2 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 3 BONDWELL/ELCI GG.
Restaurant Mon Rêve, Oude Bennekomseweg 2, Ede/Wageningen.
za 3 AFDELING HAARLEM 10.00 uur.
De Dwarsligger, Planetenweg 336, IJmuiden.
za 3 PASCAL GG.
HCC Kantoor, Traintec- en lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 3 POSTZEGEL GG.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
ma 5 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 5 AFDELING UTRECHT 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7 Utrecht, 035-47825.
ma 5 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01185-1680
ma 5 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Ruimte Buurtvereniging Hellas, PWA-Hal, Zoetermeer.
ma 5 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21862.
ma 5 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Wijkgebouw Lismortel, Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
di 6 AFDELING NIJMEGEN 19.30 uur.
Café Restaurant Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen.
di 6 AFDELING VENLO 19.30 uur.
Café Maagdenberg, Lentherweg 1, Venlo, 04765-1693.
wo 7 AFDELING HOORN
De Schakel, Heerhugowaard, 02207-13770.
do 8 AFDELING BREDA 19.30 uur.
Wijkcentrum De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071
do 8 6500 GG 20.00 uur.
Wijkgebouw Gillis, Mozartlaan, Delft.
vr 9 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 9 AFDELING MIDDEN EN ZUID-LIMBURG 20.00 uur.
Buurtcentrum Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724, 6135 BN Sittard, 04755-2090.
za 10 G2 GG 10.00.
HCC Kantoor, Traintec- en lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 10 MSX GG 10.00 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
ma 12 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
Y-Tech gebouw, Van Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-265390.
ma 12 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Zaal Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek.
ma 12 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Buurthuis Ricardo, A. van der Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen, 01804-27534.
ma 12 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek, 08880-1498.
ma 12 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Pro Rege, De Jongestraat 1, Terneuzen, 01150-13288.
di 13 AFDELING NOORD-OOST BRABANT 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham.
di 13 AFDELING TWENTE 20.00 uur.
Twente Technovia, Beltstraat 82-90, Enschede, 053-336577.
di 13 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Twente Technovia, Beltstraat 82-90, Enschede, 053-774971 (van 17.00 tot 22.00 uur).
wo 14 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-426292.
wo 14 AFDELING TILBURG 20.00 uur.
Boerke Mutsaers, Vijverlaan 2, Tilburg.
vr 16 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 17 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 10.30 uur.
Het Karveel, Karveel 49-15, Lelystad, 053-774971 (van 17.00 tot 22.00 uur).
za 17 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 13.00 uur.
Buurthuis 't Slot, Kastelenplein 167, Eindhoven, 040-428758.
za 17 COMMODORE GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Multihouse- en Trainteczaal en hal, Standermolen 8, Houten.
za 17 DOS GG 10.00 uur.
Technische School De Bron, Vaderrijndreef, Utrecht, 050-123898.
za 17 FORTH GG 10.30 uur.
HCC-Kantoor, Lezingzaal, Standerdmolen 8, Houten, 079-164755.
zo 18 ATARI GG 10.00 uur.
Stad Almere, Koninginneweg 1, Almere-Stad.
ma 19 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 19 AFDELING FRIESLAND 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, 8911 GJ Leeuwarden, 058-152796.
ma 19 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Ruimte Buurtvereniging Hellas, PWA-Hal, Zoetermeer.
ma 19 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-665747.
di 20 AFDELING LEIDEN 20.00 uur.
Hotel Het Witte Huis, Wilhelminapark 33, Oegstgeest.
wo 21 AFDELING GRONINGEN 20.00 uur.
Denksportcentrum, Oliemuldersweg 43, Groningen, 050-272711.
vr 23 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
za 24 68000 GG 11.00 uur.
HCC Kantoor, Lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
ma 26 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
Y-Tech gebouw, Van Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-265390.
ma 26 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Open Hof, Alexander Gogelweg 49, Vlissingen, 01185-1680.
ma 26 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Y-Tech gebouw, Van Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-188510.
di 27 AFDELING ARNHEM, regio Zevenaar 19.00 uur.
Ons Huis, Honigstraat 3, Zevenaar.
di 27 AFDELING DEN HAAG 19.30 uur.
SOWS, Gondelstraat 31, Scheveningen, 079-612180.
wo 28 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-426292.

HCC Amstrad/ Schneider gg

NIEUWJAARSWENSEN Alle gebruikers van Amstrad en Schneider computers langs deze weg een prettig en voorspoedig 1990 gewenst door alle medewerkers van onze gebruikersgroep.

HCC DAGEN Wij mochten erg veel oude bekenden terug zien op onze stand en wij hebben ook veel nieuwelingen kunnen vertellen over onze maandelijkse bijeenkomsten en flink wat adviezen uitgedeeld over zowel de goede oude achtbitters als over het PC gebeuren. Speciaal inbouw van 3.5 inch drives en geheugenuitbreiding waren geliefkoosde onderwerpen, alsook de vraag 'harddisk of hardcard?'. Onze nieuwste Bulletins, het 'Amstrad Bulletin' en het 'Joyce Bulletin' nummer 6 werden verkocht. Het eerste is ook te koop voor ƒ 3,50 op de regio-bijeenkomsten, het tweede door het sturen van een Girobetaalkaart of Eurocheque ad vier gulden naar Alfred Heitink, G. Gezellestraat 42, 6531 CX Nijmegen.

GEBRUIKERSDAG Zoals reeds aangekondigd, hopen wij onze jaarlijkse gebruikersdag te houden op 30 juni 1990 in Houten. Wij zullen die combineren met een ledenvergadering en bestuursverkiezing. Nader nieuws daarover natuurlijk over enkele maanden.

REGIONAAL Als goed begin van het nieuwe jaar geven we nu de agenda van onze regio's:
Regio N-Holland: vierde maandag van de maand 20. uur in Y-tech gebouw Van Diemenstraat 10, Amsterdam. Voor informatie: P. de la Rie, Nassaukade 134 I 1052 EE Amsterdam, 020-188510.
Regio Z-Holland: tweede maandag van de maand 19.30 uur in Buurthuis Ricardo, Mr. Arend van der Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen. Voor informatie: H. Schoutens, Merel 63, 2986 BC Ridderkerk, 01804-27534.
Regio Zeeland: eerste maandag van de maand 19.30 uur in De Pit, Appelstraat 2a, Goes Zuid. Voor informatie: R. Jongeling, Siemenwei 48, 4464 BX Goes, 01100-21862 en L. Krijgsman, Simone Veilhof 26, 4463 BS Goes, 01100-23658.
Regio Utrecht: eerste maandag van de maand 19.30 uur in De Bron, Vaderrijndreef 5, Utrecht. Vacature coördinator.
Regio Flevoland: derde zaterdag van de maand 10.30 uur in Buurtvereniging Het Karveel, Karveel 49-15, Lelystad. Voor informatie: R. Reinalda, Hengeveldebrink 238A, 7544 TV Enschede, 053-774971 (17.00 tot 22.00 uur).
Regio Friesland, Groningen, Drente: derde maandag van de maand 20.00 uur in Zalen Schaaf, Breedstraat 48, Leeuwarden. Voor informatie: J. Jansma, Verzetsstraat 15, 8923 CP Leeuwarden, 058-665747.

Regio Overijssel: tweede dinsdag van de maand 20.00 uur in Twente Technovia, Beltstraat 82-90, Enschede. Voor informatie: R. Reinalda, Hengeveldebrink 238A, 7544 TV Enschede, 053-774971 (17.00 tot 22.00 uur).
Regio Gelderland: tweede maandag van de maand 19.30 uur in Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek. Voor informatie: J. Horstman, Brittanjesingel 68, 6671 AZ Zetten, 08880-1498.
Regio N-Brabant: eerste dinsdag van de maand 19.30 uur in Wijkgebouw Lismortel, Tourslaan 22, Eindhoven. Derde zaterdag van de maand 12.00 uuur, Buurthuis 't Slot, Kastelenplein 167, Eindhoven. Voor informatie: P. Bakker, Tourslaan 18, 5627 KX Eindhoven, 040-428758.
Regio Z-Limburg: vierde woensdag van de maand 19.30 uur in Gemeenschapshuis Limmel, Populierweg 34, Maastricht. voor informatie: Th. Meertens, Oosterbroekweg 14, 6247 BN Gronsveld, 04408-1316.

BULLETINBOARD Log in op het Amstrad/Schneider gebied van Infobord, 04780-88119, voor software en berichten. Verdere inlichtingen bij de secretaris, 015-131048 (niet tussen 18.00 en 20.00 uur).

Ernst Pereira

HCC Astrologie gg

GOEDE WENSEN Bij de vele goede wensen die u ongetwijfeld al van diverse kanten hebt ontvangen, mag u ook die van het bestuur van de gebruikersgroep voegen. We hopen dit jaar de public domain-bibliotheek uit te kunnen breiden met een aantal programma's. Ook hopen we het bestuur uit te kunnen breiden met een echte secretaris, zodat Paul Schippers van de belasting van een dubbelfunctie wordt verlost.
Bij de jaarwisseling hoort een terugblik. Daarbij mogen we natuurlijk ons eigen vakgebied niet vergeten. Ten eerste valt dan op dat tijdens de HCC Dagen Pluto sextiel stond met Mars en een driehoek maakte met Jupiter van de radixhoroscoop van de gebruikersgroep. We zijn dus lekker bezig geweest. Overigens was het resultaat iets minder dan in 1988, toen Pluto een exacte oppositie maakte met onze radix-zon. Zo zie je dat een planeet die in de radix-horoscoop goed geplaatst is, transiterend best een minder goed aspekt kan maken zonder direkt rampen aan te wijzen.

VOORUIT Natuurlijk blik ik ook even vooruit en dan zie ik dat Pluto door retrogradatie in mei en september weer dezelfde aspekten op Mars en Jupiter maakt. Neptunus maakt medio januari een driehoek met de zon en ook dat herhaalt zich, namelijk begin augustus. Uranus is voor ons computerastrologen natuurlijk een zeer belangrijke planeet, hij is zowel de aanduider van geavanceerde technieken als van astrologie. Welnu, deze planeet transiteert in de eerste dagen van januari over onze radix-Neptunus en maakt dan tevens een sextiel met Pluto.
Wordt alles rozegeur en maneschijn? Gelukkig niet, anders wordt het zo saai. Saturnus weet aan het begin van 1990 onze energie in goede banen te leiden (konjunkt Mars), maar komt begin maart vierkant met de radix-Mercurius te staan en ook dat doet hij later nog eens dunnetjes over. In het kader van de bevordering van de zelfwerkzaamheid laat ik de interpretatie van deze waterval van astrologische informatie over aan jullie, onze leden. En vergeet niet: ook in 1990 zal de zon weer volop schijnen.

PUBLIC DOMAIN Er is al een begin gemaakt met de uitbreiding van de PD-bibliotheek. Ons altijd actieve lid Wim Rekers heeft het Atari-programma Astrotek bewerkt voor de Amiga. Hij heeft het tegelijk uitgebreid met een aspektentabel.
Even kort samengevat: het programma berekent de planeetposities en huizen volgens Placidus, het geeft de horoscooptekening op het scherm weer en tevens een aspektentabel. Het kan worden besteld door ƒ 17,50 over te maken op giro 3827533 ten name van de Astrologie gg, Den Bosch, onder vermelding van Amiga-programma.

INFORMATIE Wie geïnteresseerd is in de activiteiten van de Astrologie gg kan een folder aanvragen door te schrijven aan onze penningmeester, Paul Schippers, Postbus 1355, 5200 BK Den Bosch, onder bijvoeging van een gefrankeerde en aan zichzelf geadresseerde retourenveloppe.

Hans Leefkens

HCC Atari gg

KORTING Ten eerste wenst het bestuur van de Atari gg alle leden een voorspoedig en gezond 1990 toe. De HCC Dagen waren voor de Atari gg in 1989 een overweldigend succes. Voor

de bestuursleden twee zeer vermoeiende dagen, maar dat hadden wij er graag voor over. De actie om voor de leden van de gg korting te krijgen op hard- en software bij onder andere Jotka Computing is blijkbaar aangeslagen, in ieder geval reden genoeg voor ons om hiermee door te gaan.

Op onze gebruikersdagen kunt u op bijna alle producten van Jotka, met uitzondering van enkele boeken, via ons 10 procent korting krijgen, ook op artikelen als de SuperCharger en PC Speed en de opvolger van PC Speed, Phoenix, een emulator die nog sneller is dan de PC Speed en slechts ƒ 398,- gaat kosten (minus 10 procent), maar ook op de software en bijvoorbeeld zelfbouwpakketten voor een harddisk. Voor het verkrijgen van de korting moet u wel uw lidmaatschapskaart meenemen en betaling dient contant of onder rembours te geschieden. Artikelen die niet op voorraad zijn, worden over het algemeen binnen een week rechtstreeks door Jotka geleverd.

Ook onze actie met de Spatscanner van ƒ 1399,- voor ƒ 1250,- kunnen wij voor leden door laten gaan.
Er wordt druk onderhandeld met een sponsor om onze eigen Atari node op te kunnen starten, op een ST, volledig Fido-compatible onder Pandorra.
Daardoor hopen wij aan onze leden nog meer service te kunnen bieden.
Op de HCC dagen hebben wij samen met Steenwijk de fido compatible mailer The Box v 1.20 gepresenteerd. Voor ƒ 7,50 kunt u dit programma in uw bezit krijgen, met daarbij een aanvraagformulier voor een pointabonnement bij de HCC (ƒ 40,- per jaar).

BOL Op 21 januari en 18 februari zijn er gebruikersdagen te Almere, Sportcentrum 'Center Point', Koninginneweg 1 te Almere-Stad (vlak bij het Centraal Station). Op 9, 10 en 11 februari zijn wij vermoedelijk te vinden op de HCC Dagen te Antwerpen. Op vrijdagavond 2 maart is de Atari gg te gast bij de afdeling Steenwijk en 18 maart staan wij weer in Almere.

Zoals u ziet staat de gg bol van activiteiten.
Op de gebruikersdagen mag u uw ST/PC of XL meenemen en leuke zaken demonstreren.

ERVARING Heeft u binnen een afdeling zelf een actieve groep Atari-gebruikers, neem dan eens contact met ons op, zodat wij weer anderen met uw kennis en ervaring kunnen helpen. Atari-gebruikers die nog geen lid zijn van de gg nodigen wij uit lid te worden, zodat wij nog meer activiteiten kunnen ontplooien. In ieder geval iedereen bedankt, die de HCC Dagen voor tot een succes hebben gemaakt.

Wim Scheltema

Bondwell | ELCI
gebruikersgroep

VERRASSEND Allereerst wens ik u in alle opzichten prettige feestdagen en een goed 1990 toe. Wat onze gebruikersgroep betreft: ik hoop dat u van 1990 (ook) een goed Bondwell-jaar maakt. Zoiets kan immers niet alleen van een bestuur komen; de leden bepalen uiteindelijk wat er gebeurd of niet. Wat een lid dan zoal kan doen?
- Een aardig stukje schrijven voor ons gg-blad.
- Een leuk, handig en/of verrassend programma opsturen.
- Een inleiding verzorgen over een interessant onderwerp op onze gebruikersdagen.
- Een hardware-verbetering/uitbreiding introduceren.
- Een Bondwell/ELCI gg rubriek in een databank bijhouden.
- Of iets anders in het belang van onze gg doen.

Wees vooral niet (te) bescheiden.

HCC DAGEN We zien terug op (wat ons betreft) geslaagde HCC Dagen in de Jaarbeurs te Utrecht. We hebben veel nieuwe gezichten gezien. Veel meer mensen dan we tot nog toe dachten zijn kennelijk op Bondwell-gebied actief. De belangstellenden kwamen overal vandaan. Twee Belgische HCC-leden (Zuid West België) bijvoorbeeld waren zo aangenaam verrast, toen bleek dat we ze aan allerlei belangrijke software konden helpen, dat ze spontaan verklaarden dat de reis naar Utrecht nu bepaald niet voor niets was geweest. Anderen lieten dat ook merken toen we bijvoorbeeld wezen op de uitwisselingsmogelijkheden op floppy-gebied tussen MS-DOS computers en de CP/M-Bondwells. We hadden een fraaie stand toegewezen gekregen en dank zij onder andere de inspanningen van onze secretaris Dré, stonden we goed in het (kunstmatige) zonnetje.

GEBRUIKERSDAGEN Ondanks de wens van enkelen om eens ergens anders bijeen te komen en onze suggestie om dan elders een zaal te regelen, zijn er geen concrete voorstellen binnen gekomen. Binnen ons bestuur overheerste de opvatting dat je op dit gebied een zekere stabiliteit moet nastreven en dus moet blijven zitten waar je zit (midden in het land). Op de eerstvolgende bijeenkomst zullen we het er nog eens (plenair) over hebben.

LET OP Niet op 27 januari maar op 3 februari. De eerstvolgende bijeenkomst houden we dus weer in hotel/restaurant Mon Rêve, Oude Bennekomseweg 2 (vlak tegenover het station Ede/Wageningen, Wageningse kant). Parkeergelegenheid genoeg. Omdat op 27 januari de zaal bezet bleek, zijn we verhuisd naar een week later: 2 februari. Let op, in Utrecht wisten we dat nog niet en stond op onze lichtkrant dus (achteraf gezien) een verkeerde datum.
De volgende bijeenkomsten zijn gepland op de zaterdagen 14 april, 23 juni en 29 september. Noteer dat alvast.
Tot ziens,

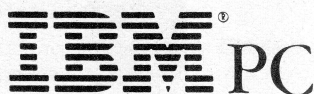
Ton Helwig

HCC DAGEN Deze kop boven dit verhaaltje, dat kan niet missen. Het was net zoals vorig jaar druk, druk en nog eens druk. Ik hoorde van een kennis dat omstreeks 11 uur er een wandelende file stond tot ver buiten het Jaarbeursgebouw. De drukte was dus gigantisch. Vorig jaar was het haast onmogelijk om iemand normaal te woord te staan en dat is jammer, want we staan niet alleen voor de verkoop van allerlei artikelen maar hoofdzakelijk om onze leden te helpen waar we maar kunnen. Die ruimere opzet van dit jaar heeft dit ruimschoots goed gemaakt, er was voldoende ruimte om iemand met een vraag behoorlijk antwoord te kunnen geven en was het probleem zo groot dat er niet direct een antwoord op gegeven kon worden dan hadden wij voor de vraag steller een kaartje met daarop aangekruist de naam en het telefoon nummer van de desbetreffende specialist die het probleem tracht op te lossen.
Zelf heb ik nog al wat kaartjes uitgedeeld. De medewerkers die ook in de stand aanwezig waren hebben hetzelfde patroon gevolgd. Ik kan het daarom toch niet laten een pluim uit te delen aan de medewerkers die al van af donderdag in touw zijn geweest met het opbouwen van de stand en niet te vergeten het voorbereiden van zo'n groots opgezet gebeuren. Wat dacht u van het kopiëren van al die pakketten, om maar een een voorbeeld te noemen.

DOS DAGEN De verkoop van de diverse samengestelde pakketten is een groot succes geweest. Mocht u alsnog besluiten om een pakket te bestellen dan kan dat nu alleen nog op de door ons georganiseerde DOS gg dagen in Utrecht. Er wordt onderzocht of er ook een mogelijkheid is om de bestelling van de software via de bestelservice van de HCC te gaan verzorgen maar op dit moment is dit nog niet rond u hoort hier nog van. Wat u wel via de bestelservice kunt kopen is het nieuwe deel 7 van de software catalogus vol met nieuwe PD software en

GEBRUIKERSGROEPEN

Gebruikersgroep

een onmisbare aanvulling op de voorgaande catalogie.
Bestellen geschiedt met de bon die achterin de HCC Nieuwsbrief zit. Tot slot zoals altijd de lijst met telefoonnummers van onze vraagbaken. Als extra vermelding, de vraagbaak Fido van Hans Schuts is op de vermelde tijden weer normaal te bereiken.

VRAAGBAAK Hieronder staan onze vrijwilligers die je op doordeweekse avonden kunt bellen tussen 20.00 en 22.00 uur. Er bij staan hun initialen, en eronder zie je de onderwerpen waar je ze voor kunt benaderen.

BEH - Bernard Hulsman 085-217575
BOH - Bob Hilderink 02908-3930
BVE - Baptist van Emstede 03402-35628
DS - Dick Spork 070-874739
HS - Hans Schuts (Fido 03450-17845 Tijden 17.00 tot 19.15 en 20.30 tot 22.00 Fido node 2:500/1533.
HVH - Harry van Hemert 05202-20738.
HD - Herman Du Rieu 023-380685
JB - Jacob Boer 05980-98345
JP - Jan Peeters 04765-1693
MDB - Michiel de Bruijn 010-4556377 (afwijkende tijden: 19.00 en 21.00!)
MG - Marc Gobes 071-317084 (ook via Fido: 071-320002)
RD - Rob Drop 033-635213
TS - Ron Scheepers (secretaris), 03435-72633 (tijden 18.30-21.00)
TH - Ton Hilgersom 02152-56678
WL - Wim Leenards 03240-61163

Algemeen DOS gg (o.a. bestelprocedure): HS, RS
Algemeen/ besturingssysteem: BEH, BVE, JB, JP, MG, RD, WL
Idem, CP/M: DS, HVH, WL, HD
Idem, OS/2: MDB
Specifiek beginnersvragen (men neemt de tijd!): BEH, BOH, BVE, MDB, MG, HS, TH
O.S. en hardware: DS, JB, MDB, MG, WL
Boekhoudpakketten: JB, HD
Databases MS-DOS: BEH, BOH, JB, MG, RD
Spreadsheets: BOH, BVE, JP, TH
Graphics MS-DOS: BOH, BVE
Tekstverwerking MS-DOS: BVE, JB, JP, MG, TH
Tekstverwerking CP/M (Wordstar):HVH
Datacommunicatie: JB, MDB, MG, HS
Basic/Gwbasic: HS, HD
Girotel: HS, HD
Conversie CP/M naar MS-DOS: HVH

Harry van Hemert

GEBRUIKERSDAG Op zaterdag 27 januari organiseert de IBM-PC gg weer een landelijke gebruikersdag.

De gebruikersdag vindt plaats van 10.30 tot 16.00 uur in het Provisorium van de Rijksuniversiteit van Utrecht, Heidelberglaan 3 in het Universiteitscentrum de Uithof te Utrecht (Utrecht-Oost vanaf de snelweg, in de Uithof met pijlen aangegeven). Het Provisorium is vanaf het Centraal Station Utrecht bereikbaar met buslijnen 11, 12 of 42 (richting Academisch Ziekenhuis).

ACTIVITEITEN Op de landelijke gebruikersdagen van de IBM-PC gg vinden altijd een veelheid van activiteiten plaats; verkoop IBM-PC gg artikelen, de delen van de PDS Catalogus, alle tot nu toe uitgebrachte PCNL-diskettes uit de software bibliotheek, de PCNL-pakketten, de PCNL-kwartetten en een speciale gebruikersdag-selectie etc. Alles is in principe uit voorraad leverbaar.

De gebruikersdag is een ideale gelegenheid om public domain software en shareware aan te schaffen. Zeker als u graag wat extra informatie wilt over de diskettes uit de bibliotheek. Daarvoor zijn meerdere medewerkers van de IBM-PC gg aanwezig op de gebruikersdag.

KORTING Zoals bekend krijgen leden van de IBM-PC gg tien procent korting op alle artikelen van de IBM-PC gg. Alleen op de gebruikersdag zelf krijgen alle HCC-leden op vertoon van hun eigen HCC lidmaatschapskaart 1989 tien procent korting. Natuurlijk kunt u op de IBM-PC gg gebruikersdag ook meteen lid worden van de IBM-PC gg, zodat u ook buiten de gebruikersdagen recht heeft op deze korting.

Lezingen en demonstraties
1). Demonstratie 'de PCNL-selectie van de dag' door Johan Hageman. Bij deze eerste sessie van de dag worden public domain software en shareware programma's gedemonstreerd. Deze diskettes staan ook beschreven op de Publish Ware pagina van deze en de volgende HCC Nieuwsbrief en in PCNL-Memo. Aanvang 11.00 uur. Duur circa 45 minuten.

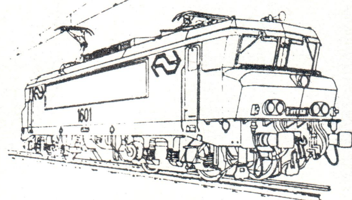
2). Lezing 'Van task-switching tot multi-tasking' door Jan Schoonenberg. OS/2 biedt complete multi-tasking. Voor velen is dat echter een te grote stap ineens. Jan Schoonenberg zal uitleggen wat task-switching en multitasking betekenen en zal demonstreren hoe met shareware of relatief goedkope software al heel wat bereikt kan worden. Ook Software Carrousel, een commerciële task-switcher, en DesqView, een commerciële multitasker komen aan bod. Een aanrader voor alle PC-gebruikers. P.S. Bij de demonstratie van OS/2 zullen een aantal shareware programma's voor dit operating system getoond worden. Alle getoonde shareware programma's zullen op de dag zelf op PCNL-diskettes beschikbaar zijn. Aanvang 12.00 uur. Let op! Deze lezing duurt circa 2 uur (met 15 minuten tussenpauze).

3). Lezing 'Het gebruik van 'ARC'-programma's in de praktijk'. door Luc Dorpmans. Vanwege copyright problemen bestaat er helaas geen standaardformaat meer voor het archiveren en comprimeren van bestanden. Luc Dorpmans zal ingaan op de verschillen tussen de op dit moment populaire en minder populaire archiveringsprogramma's en geeft handige tips en aanwijzingen om niet te verdwalen in het 'ARC'-bos. Alle besproken shareware programma's zullen op de gebruikersdag op PCNL-diskettes verkrijgbaar zijn. Beginners zijn welkom. Er wordt echter wel enige bekendheid met het gebruik van archiveringsprogramma's verondersteld. Aanvang 14.00 uur. Duur circa 45 minuten.

Tijdens en na de lezingen is er tijd om vragen te stellen. De aanvangstijden zijn onder voorbehoud.

WORKSHOP Het motto van de PCNL-Workshop is 'Neem uw probleem mee naar de IBM-PC gg'. Op de IBM-PC gg gebruikersdagen staan de experts van de IBM-PC gg klaar om samen met u te proberen uw problemen op te lossen. Het verdient natuurlijk aanbeveling om alle betrokken apparatuur en programma's mee te nemen naar de PCNL-Workshop. Neemt u echter op z'n minst alle mogelijk documentatie mee (handleidingen, gebruiksaanwijzingen), alsmede gegevens over de configuratie van de PC (harddisk, grafische kaart, kleuren of monochroom monitor).
De IBM-PC gg heeft specialisten op velerlei gebieden; PC-hardware algemeen, modems, communicatiesoftware, printers, grafische kaarten, tekenprogramma's, DOS, utilities, programmeren (Turbo-Pascal en dBase).
De PCNL-Workshop is er niet alleen om problemen op te lossen. U kunt bij de PCNL-Workshop ook terecht voor advies en informatie over bijna alles wat met PC-gebruik, de IBM-PC gg of public domain software en shareware te maken heeft.

Johan Hageman

HCC DAGEN Heeft u ook die prachtige trui van Rein Heesterman gezien? Hij was helaas alleen op vrijdag te bewonderen. Zijn zaterdagse trui was weliswaar ook wel mooi, maar toch niet zo'n 'special' als die andere. Op de voorkant daarvan een enorme gebreide locomotief. Boven op de arm met grote letters 'REIN'. Volgens de geruchten werd deze trui met een computergestuurde breimachine geproduceerd. Eigenlijk vanzelfsprekend zoiets, een met de hand gebreide trui kun je als computerfanaat met goed fatsoen niet meer dragen.
De treinen hebben zich uitstekend gehouden. In het begin, op de vrijdagochtend moest het even warm lopen. Daarna heeft de boel bijna storingsvrij gelopen totdat op zaterdag om vijf uur de stekker er uit ging. De gebruikte software was een QuickBasic programma van Taco van Waadenoyen Kernenkamp en een Forth programma van Han de Jong. Dit Forth programma was hetzelfde dat vorig jaar de baan bestuurde met een CBM-64 computer. Voor deze gelegenheid was het overgezet en wat aangepast op een IBM computer.
Nieuw op de HCC Dagen was de seriële kaart. Dank zij de inspanningen van Rein Heesterman die de print heeft geplakt (met de hand dus) en die ook ervoor zorgde dat de onderdelensetjes kant en klaar leverbaar waren. Op deze seriële kaart worden ook de snelheidspulsen voor de blokkaarten door de op de kaart aanwezige microprocessor (8031) gegenereerd. De teller hiervoor die op de vorige versie nog aanwezig was is vervallen. Het voordeel is nu dat er speciale tabellen voor de snelheidspulsen in de eprom kunnen worden gezet. Hiermee kunnen de zestien beschikbare snelheidsstappen beter worden verdeeld. Snelheid 1, die vroeger niets deed kan nu zo worden gemaakt dat de trein er net mee weg kan rijden. Uiteraard blijft dit nog wel afhankelijk van het type trein. De ene lok rijdt nu eenmaal anders dan de andere.

INPUTS Eén van de punten van het jaarplan was de vraag naar het aansluiten van schakelaars op de Modelbaaninterface. Dit blijkt heel eenvoudig te gaan en is mischien ook wel interessant voor mensen die geen treintje hebben maar wat anders met hun computer willen besturen.
Uitgangen waren er al volop, nu kunnen er dan ook standen van schakelaars door de computer worden ingelezen. Heeft u belangstelling stuur dan een berichtje naar de modelbaan Fido 079-422334 of kom op een van onze bijeenkomsten.

1990 De allerbeste wensen voor 1990 en heel veel succes met de automatisering van uw modelbaan. In HCC Nieuwsbrief nummer 123 stonden alle bijeenkomsten voor 1990. Heeft u die gemist, de volgende zijn op 20 januari, 3 maart en 21 april. Allemaal op zaterdag van 10.00 tot 14.00 uur in het HCC kantoor in Houten. Tot ziens,

Wim Bolkensteyn

HCC MSX gg

HCC DAGEN De MSX gg was op de HCC Dagen zeer succesvol. Niet alleen omdat het hele MSX gebeuren zeer in de belangstelling stond, maar vooral door uw veel vuldig bezoek. Alle stands die wat te koop hadden op MSX-gebied hadden niet te klagen over belangstelling. We durven zelfs te stellen: waar een oploop was, was iets op MSX-gebied te koop. Ook waren wij zeer verrast met het winnen van de aanmoedigingsprijs voor de tekstverwerker TED. Wij vonden het initiatief van Jos de Boer zo goed, dat wij voor hem een plaatsje ingeruimd hebben. Wij vinden dat wij als computeraars best ons ook in kunnen zetten voor onze gehandicapte medemens. Anderen deden het met toepassingen waar gehandicapten gemak van hadden en wij als kleine gebruikersgroep hebben dat gedaan om voor de MS stichting de mogelijk te scheppen reclame te maken om financiën te krijgen voor onderzoek en begeleiding van patiënten. Wij vonden het zeer fijn dat we met Jos de Boer en zijn aanhang hebben mogen samenwerken. Wij roepen dan ook iedereen op met de woorden van Lucie Blom: 'Al hebt u geen MSX computer koop toch de software van de MS stichting en schenk het aan iemand met een MSX.' Als u het aan niemand kunt schenken dan is de gift toch voor een goed doel. Wij wensen de MS stichting en Jos de Boer heel veel succes met hun actie. De HCC staat volledig achter je.

OPROEP Om het een en ander te coördineren roepen wij iedereen op die op MSX-gebied software of hardware te bieden heeft, zich op het secretariaat te melden. Onze aandacht gaat vooral uit naar: MSX 2 computers, MSX printers (VW 0030 en NMS 1431), diskinterfaces, diskdrive(s), muziekmodules, barcode pennen, unifaces en modems. Ook is er veel vraag naar wat meer professionele sofware zoals tekstverwerkers voor MSX 1, goede pakketten voor MSX 2. Geen spelletjes want deze zijn voor MSX genoeg voor handen. Ook zouden PC-programmeurs hun pakketten zo moeten aanpakken dat ze ook voor de MSX te gebruiken zijn. Daar is zeer zeker animo voor. Door de ontwikkelingen van de laatste tijd (grotere geheugens tot op dit moment 1 Meg en de komst van de harddisk) moet het mogelijk zijn MS-DOS pakketten te laten draaien op een MSX computer. Ook is deze oproep bestemd voor de vakhandel. Mensen kijk of u in een hoekje nog wat MSX spullen hebt liggen en meldt dat op het secretariaat zodat wij klant en handel bij elkaar kunnen brengen.

GEBRUIKERSDAGEN Zoals we reeds meerdere malen gemeld hebben zal de MSX gg in het nieuwe jaar elke tweede zaterdag van de maand zijn gebruikersdag houden. Deze dag wordt gehouden in het HCC gebouw, Standerdmolen 8 in Houten. De data zijn: 13 januari, 10 februari, 10 maart, 14 april, 12 mei, 9 juni, 8 september, 13 oktober, 10 november. Wij wensen u allen een voorspoedig 1989 en hopen u te ontmoeten op onze gebruikersdagen.

Fons Thijssen

HCC Olivetti gg

VOORSPOEDIG Het bestuur van de HCC Olivetti gg wenst u een voorspoedig 1990 toe en zal trachten u meer van dienst te kunnen zijn.
De Olivetti gg is bij veel PC-Privé projecten betrokken geweest. Een aantal leden hebben toen een supportlijn ontvangen en waren drie dagen per week bereikbaar. Na de afgesproken termijn, meestal een jaar, werden de telefoonlijnen weer opgeheven. Door de PTT zijn deze lijnen te snel weer uitgegeven, met als gevolg niets vermoedende particulieren krijgen nog dagelijks vragen over de computer. Een mevrouw in Enschede, waarvan het nummer vroeger bovenaan de supportlijst stond, is zwaar gedupeerd. U begrijpt het al, de projecten zijn allemaal gestopt. Deelnemers aan vroegere PC-Privé projecten hebben thans geen recht meer om op de eens afgegeven nummers te bellen. Leden van de Olivetti gg kunnen echter via de verenigingskanalen hun vragen over hobby zaken kwijt. Een briefje met lidnummer aan het secretariaat is voldoende.

BOODSCHAP In het vorige nummer van de Nieuwsbrief schreven wij: 'Op de verenigingsdagen te Almere, Breda, en Sittard zal een reïnkter voor DM 100 printerlinten aanwezig zijn...' Omdat sommige leden daar te ver vanaf wonen wordt een proef genomen met postverzending. Wanneer u één of meerdere DM 100 linten heeft en lid bent van de gg kunt u die opzenden naar een bepaald adres. Dit is **niet** het secretariaatsadres. Dit adres en aanvullende gegevens zoals voorwaar-

den, verzendkosten en retourporti worden u medegedeeld op donderdagen van 18.15 tot 19.00 uur. Telefoon 076-713071. Andere dagen en tijden zijn niet toegestaan om aanslagen op het gezinsleven te voorkomen. Dit is ook de reden dat de bestuursleden een telefoonbeantwoorder hebben. Spreek gerust uw boodschap in en u wordt teruggebeld.

M20 gebruikers sterven uit. Toch is er voor leden nog wat documentatie en software beschikbaar.

De bijeenkomsten in Almere, Breda en Sittard gaan gewoon verder. Zie hiervoor de vereningingsagenda.
Mocht u ons dit jaar willen helpen de leden der gg meer service te bieden, willen wij dit graag van u vernemen. Tot op de gebruikersdagen.

Theo van Lottum

HCC P2000 gg

BELANGSTELLING Op de HCC Dagen heeft de P2000 gg ook weer veel belangstelling gehad, wij hebben weer een hoop mensen kunnen helpen, voor ons waren de dagen een succes.
Onze gebruikersdagen in 1990 zijn 20 januari gelijk met de modelbaan gg, 19 mei en 1 september gelijk met de Forth gg. Het samenvallen van onze dagen met andere groepen is op verzoek van onze leden; de gebruikers dagen zijn in het HCC kantoor in Houten. Ook dan kunt u weer terecht met uw vragen over de P2000, modems en printers. Er is veel documentatie aanwezig, ook is er hardware en software te koop, we hebben juist weer een nieuwe partij hardware ontvangen.
Voor lijsten van software stuur een aan u zelf geadresseerde gefrankeerde envelop aan onderstaand adres, met vermelding welk type computer.
Telefonische vragen 02152-41720, van maandag tot vrijdag van 19.00 tot 20.00 uur.

HCC P2000 gg
Akkerweg 6
1276 BC Huizen

pascal
gebruikersgroep

PASNET BEKROOND Wij zijn er aardig trots op, Pasnet kreeg op de laatste HCC Dagen de prijs voor het meest ingenieuze software pakket. In het bijzonder het idee van een modemloos bulletinboard met alles erop en eraan schijnt de jury aangesproken te hebben. Nieuw was natuurlijk vooral Pascat, de catalogus waarin u gericht kunt zoeken op programmeeraspect, onderwerp of een bepaalde datastructuur. Ook als u een modem heeft is dit veel handiger dan het zelf doorspitten van een groot aantal programma's om dat ene voorbeeld te zoeken dat u nodig heeft. Voor ƒ 25,- inschrijfgeld en ƒ 60,- abonnement kunt u tien maal een floppy inzenden en dat met de door u uitgekozen programma's terugkrijgen. De catalogus en het programma om erin te zoeken en uw bestelling vast te leggen heeft u thuis en kunt u zoveel gebruiken als u wilt. Opgeven door overmaking van ƒ 85,- op giro nummer 2708092 ten name van Pascal gebruikersgroep te Halsteren.

GEBRUIKERSDAG Zoals reeds aangekondigd is het thema **Object Geo81ënteerd Programmeren (OOP)**. Na een inleiding in het onderwerp door Dr P. America is het de bedoeling dat een van onze leden over zijn eerste ervaringen met deze nieuwe manier van programmeren zal vertellen. Het programma zal u in januari per post bereiken omdat de verschijningsdatum van de volgende Nieuwsbrief daarvoor te laat is.

VRAAGBAAK Een aantal leden heeft zich bereid verklaard uw telefonische vragen over het programmeren in Pascal proberen te beantwoorden. Vergeet u niet dat we ook maar enthousiaste amateurs zijn, maar we doen ons best en weten op zijn minst weer iemand anders die het weet. Houdt u er ook rekening mee dat niet iedereen het geweldig vindt 's avonds laat nog gebeld te worden en dat we overdag in het algemeen gewoon naar ons werk zijn. U kunt uw vragen in ieder geval kwijt 's avonds van 7 tot 9 uur bij:

Pieter Elzinga, telefoon 03200,50694 (communicatie, TSR's)
Peter Schrauwen, telefoon 02159,33408 (IO, pointers)
Rob van de Velde, telefoon 04120,31706 (Apple Macintosh)

SHARP MZ-GG
Gebruikersgroep

INSPIRATIE Gelukkig wist u ook deze maal in grote getale de stand tijdens de HCC Dagen te vinden. Met aantallen zal ik u niet vervelen, wel wil ik melden dat uw belangstelling en de reacties de medewerkers voldoende inspiratie geeft zich ook in 1990 weer voor de Sharp MZ gg in te zetten.
Voor wie er niet bij kon zijn of het ontgaan is, wat was er zoal in de stand te beleven? Weinigen zal ontgaan zijn dat Ton de Pan zijn kwaliteiten als standwerker heeft bewezen. Zelfs na sluitingstijd bleek hij onstuitbaar. Vragende ogen keken naar de uitstalling van Marius Veltmaat. Daar gaven kabels en printplaten de indruk van een computerhospitaal. Ter geruststelling, de apparaten werken prima. De toeters en bellen zorgen er alleen voor dat de apparaten met elkaar kunnen communiceren. Verder zag u demo's van programma's en werden gekochte printers en monitoren getest.

UNI-GG-BASIC De aandacht voor gebruik van de video-RAM uitbreiding in de MZ-800 levert een nieuwe vraag naar de benodigde twee IC's. Het typenummer van deze RAM IC's is 4416-N15. Ook leverbaar via de Sharp gg. In het handboek staat op pagina 7-16 en verder een uitgebreide beschrijving van de plaatsingsprocedure.
De UNI-GG-Basic MZ-700 versie 4.0 van de HCC Dagen blijkt op de MZ-800 wel, maar op de MZ-700 niet te starten. MZ-700 bezitters kunnen de cassette omruilen. Voor gevorderden: De 700-Basic wordt na het laden verschoven en pas dan gestart. Dit schuiven ontbreekt. De verspreide versie zal op de 800 zodoende iets sneller laden.

MUTATIES Het telefoonnummer van de regio Den Haag is gewijzigd. Willem de Jong is tegenwoordig bereikbaar via 070-3886584. Voor de regio Groningen is Harry Baalman de opvolger van Henk Visser. Dhr. Baalman is bereikbaar via telefoonnummer 05960-19640. Bellen alleen tussen 20.00 en 22.00 uur en hou het kort.
Verder blijken een drietal regio's en de handcomputer-sectie Shac zich min of meer overbodig te hebben gemaakt. Vandaar het besluit van de regio's Almere, Amsterdam, Oss en Shac zich op te heffen.
De scheidende coördinatoren, de heren Visser, Gosman, Brand, in 't Hout en Schuit wil ik hartelijk danken voor hun inzet.

LEDENBRIEF Deze maand verschijnt weer de jaarlijkse Argonaut/ledenbrief. U kunt deze zien als een speciale uitgave van ons clubblad, waarin een overzicht van de activiteiten en het artikelenpakket van de Sharp MZ gg. Bij de ledenbrief vindt u bovendien een acceptgirokaart voor het abonnement op de Argonaut. Wacht vanwege de de verlaagde abonne-

mentsprijs met betalen tot ontvangst van de ledenbrief.
Ook als niet-lid kunt u de ledenbrief ontvangen. Stuur dan een kaartje aan Sharp MZ gg, Lis 14, 1273 CD Huizen. De ledenbrief wordt dan gratis toegezonden.
Argonaut in prijs verlaagd! Voor het komende jaar is deze vastgesteld op vijftien gulden. Jawel u leest het goed. Met deze actie wil het bestuur iedereen in de gelegenheid stellen zich op het blad te abonneren. De Argonaut zal zes keer verschijnen, in de oneven maanden. Hiervoor is uiteraard ook kopij nodig. Sluitingsdatum voor het maartnummer is 1 februari.

MZ-800 In 't kort een overzicht van de nieuwe standaardcassettes 800-19, -20. Een volledige lijst met 800-21 is te vinden in de ledenbrief.
Op 800-19 zijn een aantal programmapakketten te vinden. Onder andere voor het bijhouden van de directories van (QD- en FD-)schijven. Maar ook de competitie van een sportclub, of het cijferboekje van docenten zijn via de computer te verwerken. Verder komen het afbeelden van wiskundige functies en een programma-tester aan bod. Wie de aanschaf van een nieuwe auto overweegt, kan eigenlijk niet zonder het programma 'autokosten vergelijking'. Zo bespaar je zelfs nog geld met de computer. Het kan niet op, want op 800-19 staan ook nog het bestandsprogramma UNI-BASE en een taaltrainer voor het oefenen van vreemde talen. De printer grafisch besturen kan nu ook, een uitleg is verpakt in een programma. Voor de verstrooiing staan er natuurlijk ook een paar spelletjes op.

MUZIEK Dat er muziek zit in de MZ-800 hoef ik niet uit te leggen. Helaas geeft het handboek een foute bladzijde (moet zijn 6-68). Er kunnen liefst drie muziekgedeelten tegelijk afgespeeld worden. Gelukkig heeft dhr. van Veen het tot in detail uitgeplozen en komt hij met een compleet muziekpakket. Dit pakket staat op 800-20 en bevat naast een 'muziekeditor' ook nog 27 voorbeelden, vergezeld van onder andere figuren en teksten.

CP/M De volgnummers van de schijven zijn wat door elkaar gegooid. Vandaar dat nummer 1 nieuw is. Hierop zowel utilities als spelen. Tot de eerste categorie hoort een pakket voor de uitwisseling van programmatuur met zo'n 50 andere CP/M computers. Verder een bijzonder uitgebreide basic en diverse pascalprogramma's.

In 't kort:
De inhoud van Argonaut jrg. 5 nr. 4:
- programmeertips in UNI-GG-Basic
- index van de nieuwe standaardcassettes
- windows op de MZ-700
- interne opslag van variabelen.
- vervolg Basic-cursus (ook in '90).

Deze maand weliswaar geen landelijke bijeenkomst in De Bilt. In de agenda zijn echter wel weer een groot aantal regio's opgenomen, ook bij u in de buurt.

Jan Jonkman

Jong en oud tijdens de HCC Dagen

PUBLISH WARE

Veel spelletjes deze keer, voor na het schaatsen en bij de hete chocolade. Maar ook een klapper als PFM, in nieuwe versie. PFM moet geweldig zijn, vooral pc-leeuwen kunnen daarmee goed los komen op de pc. Is dat te vaag voor u, wacht dan nog even, en ik bespreek het in PDSignaal. De DOS-gg doet steeds meer OS/2 op haar schijven, voor de échte liefhebber. U?

Redactie: Marc van Munnen

PRIJSVERLAGING De IBM-PC gg heeft de prijs van het 3,5 inch formaat verlaagd van ƒ 10,- naar ƒ 7,50! Alle PCNL-diskettes zijn nu dus gelijk in prijs, ongeacht het formaat. (Dat geldt natuurlijk ook voor alle pakketten e.d.).

PCNL-DISKETTES De hier genoemde PCNL-diskettes zijn afkomstig uit de PDS Software Bibliotheek van de IBM-PC gg. Alle diskettes zijn verkrijgbaar in zowel 5,25 als 3,5 inch formaat. Voor bestelnummers e.d. zie PCNL-MEMO elders in deze Nieuwsbrief. (NB. Als u combineert met een bestelling uit PCNL-MEMO betaalt u maar één keer verzendkosten!) Bij vrijwel elk programma is (Engelstalige) documentatie aanwezig op de diskette.

PCNL1040 - PFM v2.30, FLIST v3.03 & FILES v1.0. Diskette met drie verschillende file-managers, onontbeerlijk voor de huishouding op de harde schijf; kopiëren, hernoemen, wissen van files binnen een subdirectory, tussen subdirectories of tussen drives m.b.v. functietoetsen of vanuit menu's. Deze programma's geven ook informatie over de omvang van de files, de aanmaakdatum, de attributen en de vrije ruimte op de harde schijf of op de diskette. De verschillen tussen de programma's betreffen vooral persoonlijke voorkeuren. Versie 2.30 van PFM kent t.o.v. v2.25 meer interne stacks voor het opslaan van commando's en directories en kan (na aanpassing met DEBUG) ook in kleur op het scherm verschijnen.
PCNL1046 - QLIB3 v2.01. Diskette-catalogiseringsprogramma. Dit programma maakt van alle ingevoerde diskettes een database met de files zodat altijd terug te vinden is op welke diskette een bepaald bestand staat. QLIB3 is volledig menugestuurd en bevat on-line hulpinformatie. Het programma is minder geschikt voor systemen zonder harde schijf.
PCNL1049 - GAMES FOR THE PC. Een diskette met spelletjes, o.a. aanwezig: 8PUZZLE (3x3-schuifbordje met 1 lege plaats, incl. TURBO-PASCAL source), MAZE (maakt een doolhof van 2 tot 319 rijen en kolommen, incl. C-source), KLONDIKE (patience voor EGA-kaart), PC-MUSIC (memory resident programma dat een muziekje speelt op de achtergrond), SIXR (raadspel voor (Engelse) 6-letter woorden).
PCNL1050 - GAMES FOR THE PC. Nog een diskette met spelletjes, met o.a.: BORIS (bordspel waarin de PC-gebruiker een Rus speelt die achtervolgd wordt door de KGB en op vakantie wil naar Miami in de USA), LIFE-ROAD ("game of life" waarin het draait om geld, gezondheid, trouwen, gokken, verzekeren etc.), POKER v1.1 (fraaie EGA/VGA uitvoering voor solitair poker, met muisondersteuning).
PCNL1051 - GAMES FOR THE PC. De laatste spelletjesdiskette met o.a.: GAME3 (3 spellen voor wiskunde-liefhebbers waarin het er om gaat de wetmatigheid te raden in verschillende reeksen), DROGANYA (tekst-adventure-spel in een kasteel), PEGOUT (een bord met 37 gaten en 36 pionnen, het is de bedoeling ze één voor één weg te slaan en er dan maar één over te houden!, CGA/MCGA/EGA/VGA vereist), PENTE (vijf-op-een-rij).
PCNL1053 - MDCD v1.0, SHARC v8.7, MAD v2.0 & AM v1.0. Diskette met programma's en utilities voor het (de)archiveren en van files volgens verschillende methoden. O.a. aanwezig MAD (listprogramma dat de inhoud laat zien van arc-files met de extensies .ARC, .PAK, .ZIP, .ZOO, .LZS, .LZH en .DWC en van de bijbehorende zelf-extraherende files), ARCHIVE MENU (AM) en SHARC (twee shell-programma's voor het vereenvoudigen van het arc-en en ontarc-en met PK(X)ARC (PCNL0653) en PK(UN)PAK (PCNL1054)), MDCD (veelzijdig compressieprogramma geschreven in Turbo Pascal 5.0 dat werkt met het 13 bits LZW algoritme, incl. source).
PCNL1054 - PK(UN)PAK v3.61, ZOO v2.01 & ZIP UTILITIES. Diskette met archiveringsprogramma's en utilities. O.a. aanwezig: PK(UN)PAK (laatste versie van Phil Katz's archiveringsprogramma die werkt met .ARC files), ZOO (PC-versie van een archiveringsprogramma dat ook beschikbaar is voor AmigaDos, VAX/VMS en UNIX), 2ZIP (rechtstreekse conversie van files die gecomprimeerd zijn in andere formaten naar het ZIP-formaat; ondersteunde formaten zijn .MD, .ARC, en .ZOO. De bijbehorende archiveringsprogramma's zijn vereist (MDCD bevindt zich op PCNL1053, PK(UN)PAK en ZOO op deze diskette)), A2Z (rechtstreekse conversie van .ARC naar .ZIP formaat, ook vele niveaus diep gearchiveerde ARC-files).
PCNL1057 - THESAUR PLUS v1.1. Memory residente (TSR) Engelstalige thesaurus die opgeroepen kan worden in willekeurige tekstverwerkers. Geef een woord op en THESAUR zoekt de synoniemen. THESAUR werkt alleen in tekst-mode en een harde schijf is vereist!
PCNL1062 - MR. GOODMOUSE C-LIBRARY v1.a0. Bibliotheek voor C-programmeurs met programma's en functies die gebruikt kunnen worden in eigengemaakte programma's, inclusief documentatie en 3 demo-programma's (incl. source). Deze C-bibliotheek is gespecialiseerd in videogebruik (automatische mode detectie, windows) en muisondersteuning (zonder externe driver) en is geschikt voor gebruik in combinatie met DeSmet C-compiler en QuickC (medium memory models).
PCNL1067 - DVAPMENU v1.1 & SWAP V1.10. DVAPMENU is een utility voor gebruikers van de DesqView multitasking omgeving (DesqView NIET aanwezig). Het programma levert application menu's en moet gestart worden vanuit het DesqView Open Window Menu. Het programma wordt geleverd inclusief documentatie en DesqView Program Information Files (DVP's). SWAP is een programma waarmee de hoeveelheid RAM die in beslag genomen wordt door de commerciële programma's SideKick en Gofer (beide NIET aanwezig!) gereduceerd kan worden.

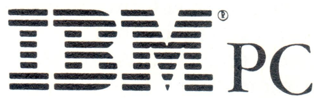
PDS-CATALOGUS Een uitgebreide beschrijving van de diskettes met PCNL-nummers beneden 1000 kunt u vinden in de PDS-Catalogus. Deze diskettebeschrijvingen staan op diskette en kunnen met het bijgeleverde zoekprogramma bekeken worden. Helemaal compleet, inclusief handleiding, alle 10 tot nu toe uitgebrachte delen (op tien 5,25 inch of vijf 3,5 inch diskettes), indexen en ringband/slip-

PUBLISH WARE

case, kost de PDS-Catalogus ƒ 50,-. Zonder ringband/slipcase kost de PDS-Catalogus ƒ 40,-. Een overzicht van alle 1000 diskettes is ook te vinden in de PCNL-FLOPPY FOLDER. Voor bestelinfo zie PCNL-MEMO elders in deze Nieuwsbrief. De diskettebeschrijvingen van de nummers boven 1000 zullen verschijnen in deel 11 van de PDS-Catalogus (verschijnt begin 1990).

10% KORTING ***Let op! Leden van de IBM-PC gg krijgen 10% korting op alle artikelen van de IBM-PC gg! Zie hiervoor PCNL-MEMO elders in deze Nieuwsbrief.***

Johan Hageman

Gebruikersgroep

DOS

2287 en 2288 FILE EXPRESS Een menugestuurd bestandsprogramma met hulpmodules, documentatie en een voorbeeldbestand. Het definiëren en wijzigen van de struktuur van een bestand gaat vrij gemakkelijk, er zijn zoekprofielen mogelijk en het instellen van een index is vrij eenvoudig. Ook uw printer en papierformaat zijn in te stellen. Veel mogelijkheden en eenvoudige bediening. Alleen blinkt het programma niet uit in snelheid.
3844 ABC FUN KEYS versie 2.0 is een muzikaal en educatief spel, geschreven door Courtney E. Krehbiel uit Californië. Uw MS-DOS computer moet minimaal beschikken over 128 K RAM, 1 diskdrive, DOS 2.0 of hoger en als videoadapter een CGA- of Herculeskaart met monochrome monitor. Omdat er veel diskcommunicatie is, verdient een RAM-disk aanbeveling. Op vier verschillende manieren kan men een plaatje op het scherm krijgen met een melodie. In de Engelstalige handleiding staan alle mogelijkheden beschreven. De FUNctie van ABC FUN KEYS is gelegen in het spelenderwijs leren van letters en het toetsenbord voor kinderen van 2-6 jr. Mijn zoon van 2 jaar vindt het prachtig als ik dit programma voor hem opstart. Hij heeft nu al zijn favoriete letters en weet die precies te vinden op het toetsenbord. Om vanaf een plaatje op het scherm de bijbehorende toets te vinden is ook voor wat oudere kinderen machtig mooi. De plaatjes zijn gemaakt met PC-Paint. In die vorm zijn ze voor het programma echter niet bruikbaar. Een conversieprogramma staat ook op deze schijf. De muziekfiles kunnen gemaakt/gewijzigd worden met PC-Musician, een user-supported programma van Chris Wiley. Verder verdient het aanbeveling om een oogje in het zeil te houden als een jong kind met het programma werkt.
3890 TURBO BRIDGE is een kaartprogramma waarmee het mogelijk is tegen jezelf of tegen de computer te bridgen. Het programma kan je tevens helpen bepaalde strategieën te leren. Het is mogelijk de kaarten van één of van alle vier de deelnemers te zien. Na het bieden kan men besluiten de computer te laten spelen. Het is mogelijk die te laten spelen met of zonder 'kennis' van jouw kaarten. Zowel jouw kaarten als de gespeelde kaarten worden afgebeeld.

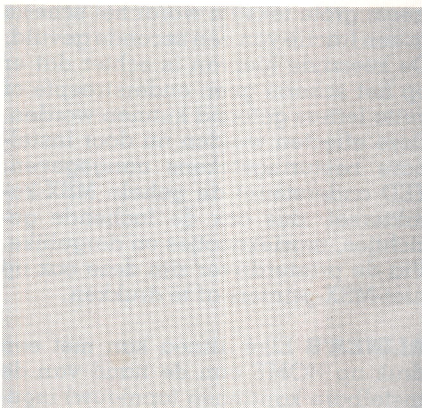
OS/2

9505 PARAMID Diverse OS/2 utilities zoals een filezoeker (niet in ARC-bestanden), een primitieve Debug, toon een tekstfile met heen en weer scrollen en al of niet het 8e bit strippen. Ook de mogelijkheid om een harde schijf COMPLEET uit te vegen hoort daarbij. UDIR is een geavanceerde directory lister met diverse opties. MOVE verplaatst files en wordt inclusief source in C geleverd.
9506 PKZIP 1.01 en GIFviewer. In de Softwarebus (het lijfblad van elke echte MS-DOSSER) van september j-l. staat een uitgebreid artikel over compressie-programma's. Met deze schijf kan de OS/2'er ook ZIPpen. Het andere programma is OS2GIF. Dit is een programma buiten Presentation Manager om, omdat PM geen 256 kleuren support. Veel GIF-plaatjes hebben 256 kleuren, maar dan hebt u wel een VGA-kaart nodig. OS2GIF verzorgt directe I/O met de videoadapter onder OS/2 'Ring2 I/O' Code. Verder staan er op de schijf nog twee nieuwere versies van programma's van disk 9503, n.l. FILEFIND en XDELETE.
9507 MAZE.DEOS en o.a. een demo onder Presentation Manager. Alle files op deze disk zijn geZIPt om ruimte te winnen. MAZE is een spel onder PM, waarbij het de bedoeling is uit een doolhof te komen. DEOS levert CLE op, een Command Line Editor onder OS/2 die op een natuurlijker wijze commando's terughaalt en edit dan de gebruikelijke functietoetsen F1 tot F6. PCTJOS2 is een utillity om het systeem 'dualbooting' te maken: MSDOS en OS/2. Hierbij is wel de beschrijving nodig uit PC Tech Journal van september 1988 vanaf blz. 137 en van februari 1989 vanaf blz. 132. LINES geeft de mogelijkheid om op de VGA-monitor te switchen tussen 25 en 50 regels in de 'protected mode'. Eveneens onder deze mode van OS/2 werkt SYSACT11. Hiermee krijgt u informatie over CPU-gebruik in procenten, grootste vrije RAM blok evenals aantal en totale grootte van alle 'spoolfiles'.

S5 is niet het nummer van een schijf uit de ProgrammaTheek, maar de naam van een tè gek aanbod. Steeds meer mensen maken gebruik van de mogelijkheid automatisch 6 maal per jaar de Software Service Super Selektie Systeem diskette te ontvangen voor ƒ 45,-. U kunt uw abonnement starten door een kaartje of briefje te sturen naar ProgrammaTheek, postbus 8086, 1180 LB Amstelveen.

BESTELLEN van floppies kan eveneens uitsluitend schriftelijk door een brief of bestelformulier te sturen naar bovengenoemd adres. U moet hierop vermelden uw naam en adres, uw HCC-lidmaatschapsnummer en natuurlijk de nummers van de schijven die u wilt hebben. Bovendien is het ontzettend belangrijk te vermelden voor welk systeem en welk formaat diskettes u bestelt. Op het bestelformulier (in elke Softwarebus vindt u er één) staan deze gegevens voorgedrukt, en dit kunt u gratis aanvragen bij het secretariaat: Vechtsteen 22, 3961 XG Wijk bij Duurstede. Bij uw bestelling ontvangt u bij de diskettes een rekening die u binnen een maand dient te voldoen aan de penningmeester. Als indicatie van de prijzen geldt het volgende: 5.25 en 8 inch formaten kosten ƒ 7.50 per diskette, 3.5 inch kost ƒ 10.00 per disk en 3 inch kost ƒ 15.00 per disk. Bepaalde CP/M-formaten kosten ƒ 2.50 of ƒ 5 méér, omdat er meer diskettes nodig zijn.

Rob van der Hof

TETTERETED

PD SIGNAAL

TED MSX2 tekstverwerker

TED is een krachtige tekstverwerker en editor voor MSX2-computers, voor maar *f* 40,-. De opbrengst van dit programma gaat voor 100% naar de Jos-Tel M.S. Aktie en komt zo ten goede aan de Nederlandse Multiple Sclerose Stichting, die onder andere wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaak van multiple sclerose steunt.

Fons Thijssen

TED kun je gebruiken om brieven, bulletins, werkstukken, verslagen en dergelijke mee te schrijven. Ook kan TED als editor worden gebruikt voor bijvoorbeeld batchfiles, assemblerlistings, enzovoort. Bovendien is TED geschikt om gegevensbestanden bij te houden en deze naar wens te sorteren en uit te printen.

SCHERMOPBOUW Als we het programma opgestart hebben zien we bovenaan het scherm een statusregel met informatie over de invoegstand, de regel- en kolompositie van de cursor en de bestandsnaam van de huidige tekst. Verder bevat deze regel nog een klokje en een lichtkrant, waarin de Jos-Tel M.S. Aktie gepromoot wordt. Hieronder bevindt zich een hulpregel, waarin de betekenis van iedere functietoets staat vermeld. Onderaan het scherm bevindt zich een lineaal, met wijzertje, waarin de kantlijnen en de instelbare tabulatiestops getoond worden. De overige regels worden voor de eigenlijke tekst gebruikt.
TED maakt gebruik van het speciale MSX2-tekstscherm, met 27 regels van 80 tekens in vier kleuren. Deze kleuren zijn in een speciaal menu naar eigen smaak, uit een palet van 512 kleuren, samen te stellen. TED bouwt het scherm bloedsnel op, vooral in vergelijking met de andere MSX-tekstverwerkers. Ook bij het springen door extreem grote teksten wordt het scherm in een fractie van een seconde gevuld. De keerzijde hiervan is echter dat er op het scherm geen onderstreepte of vette letters getoond kunnen worden. Deze effecten worden nu door instelbare besturingstekens aangegeven. TED ondersteunt de gehele MSX-karakterset, dus ook de lachende gezichtjes, muzieknootjes en dergelijke. Via de printerdriver zijn deze ook op niet-MSX-printers af te drukken.

ALINEA'S Elke alinea kan met een druk op HOME aan de hand van de instelbare kantlijnen (opnieuw) ingedeeld worden. Verder kan de eerste regel van de alinea een aantal posities inspringen en kan de alinea uitgevuld worden. Het is mogelijk om het programma tijdens het indelen te laten vragen of een lang woord afgebroken moet worden. Als de alinea naderhand weer op een andere manier ingedeeld wordt, worden de afgebroken woorden gewoon aan elkaar geplakt. Aan de rechterkant van het scherm bevindt zich een statusbalk. Hierin wordt door middel van '<'-tekens aangegeven waar zich het einde van een alinea bevindt. Dit werkt dus analoog aan WordStar. Ook zal er in deze statusbalk aangegeven worden waar een nieuwe pagina begint en of de regel onderdeel van een blok is. Regels kunnen maximaal 254 tekens lang worden.

FUNCTIETOETSEN Vrijwel alle commando's kunnen via de functietoetsen worden gegeven. Iedere functietoets bestrijkt een afgebakend onderwerp, zoals F2 = instellingen en F5 = blokfuncties. Deze onderwerpen worden bovenaan op het scherm weergeven. Nadat op een functietoets gedrukt is verdwijnt deze hulpregel en verschijnt een nieuwe. Hierin staan de te kiezen opties, die met één lettertoets gekozen kunnen worden. Ervaren gebruikers kunnen inplaats van functietoetsen ook snelle control-toetscommando's geven. Deze kunnen door de gebruiker zelf van een functie worden voorzien. Handig is bijvoorbeeld Control-Z voor zoeken en Control-N voor nog eens zoeken naar hetzelfde woord, alhoewel mensen met 'WordStar vingers' natuurlijk ook Control-QF voor de zoekfunctie kunnen nemen. Keus genoeg in ieder geval.
Alle instellingen voor uitvullen, printer en dergelijke kunnen op diskette worden vastgelegd. Hierdoor is het mogelijk om verschillende 'versies' van TED samen te stellen. Op de ene diskette zet u bijvoorbeeld een versie die u hebt ingesteld naar uw tekstverwerkingswensen, en op een andere diskette zet u een editor versie, waarin de speciale opties zoals uitvullen en afbreken zijn uitgeschakeld.
Omdat het ondoenlijk is hier alle commando's en instellingen uitgebreid te beschrijven volgen hier de meest in het oog springende punten.

PRINTEN Alle printers kunnen door middel van de ingebouwde printerdriver worden aangestuurd. In deze printerdriver kunnen bijvoorbeeld de accentletters en de grafische tekens van een printercode worden voorzien, zodat ze ook op niet-MSX printers afgedrukt kunnen worden. Speciale lettertypes en effecten zoals onderstrepen en dergelijke kunnen ook via ESC-codes in de tekst opgeven worden. De paginanummers zijn instelbaar en kunnen op iedere plaats in een kop- of voetregel worden gezet. Er is voorzien in een uitgebreide mailmergefunctie. U kunt zelf instellen hoe de gegevens in het te importeren databasebestand van elkaar gescheiden worden. EASE, bijvoorbeeld, scheidt de kaarten door middel van een karakter met de ASCII-code 240 en velden door het nulteken. TED heeft er geen problemen mee. Ook kunnen de gegevens uit een gewoon tekstbestand worden gehaald. Hierdoor is het mogelijk om met TED een adressenbestand in te tikken en deze adressen later in een standaardbrief te verwerken.
TED werkt samen met het printerbuffer-programma PB.COM. Dit programma wordt gratis meegeleverd bij TED. TED ondekt zelf of dit TSR-programma (= **T**erminate and **S**tay **R**esident, het blijft dus in het geheugen zitten) geïnstalleerd is, zodat geen geheugenconflicten ontstaan. De buffer kan vanuit TED geleegd worden. De buffer werkt ook samen met andere MSX-programma's. Het is zelfs mogelijk om tijdens het uitprinten van een lange tekst naar BASIC of MSX-DOS te gaan en een ander programma te starten. Dit programma mag de memorymapper niet gebruiken. U kunt echter gerust even een databank bellen en daarna weer terug gaan naar TED. Ongekend voor MSX!

GEHEUGEN TED kan net als Tasword

het videogeheugen voor tekstopslag gebruiken. 122 van de in totaal 128 Kb VRAM wordt hiervoor benut. Bovendien kan het geheugen in de memorymapper worden gebruikt, zodat er op een standaard MSX2 met een 128 Kb memorymapper 214(!) Kilobytes tekstruimte is. Als er een 512 Kb memorymapper aanwezig is loopt de tekstruimte op tot 598 Kilobytes, zelfs voor een PC ongekend veel. Ondanks de grote capaciteit blijft TED zeer snel. Alleen bij het wissen van blokken uit zeer grote teksten (zo rond de 150 Kb) wordt TED trager.
De schermopbouw en het springen door de tekst blijven altijd flitsend snel. Het gebruik van de memorymapper en/of van het VRAM kan worden uitgeschakeld. Hierdoor wordt samenwerking mogelijk met de nieuwe MSXDOS2 en met de diverse RAM-disks. TED voorziet nog niet in het aansturen van meer memorymappers. Dit zal in een toekomstige DOS-2 versie van TED waarschijnlijk wel kunnen.

LADEN EN BEWAREN Een tekst kan direct tijdens het opstarten worden ingeladen door de naam van het tekstbestand in de commandoregel van MSXDOS mee te geven. TED onhoudt deze naam, zodat u deze bij het bewaren niet meer hoeft in te tikken. Nog veel gemakkelijker werkt het disk inhoudmenu. Net als bij de DIR opdracht van MSXDOS kunt hiermee een overzicht opvragen van de bestanden op de diskette. Met de cursortoetsen is het dan mogelijk een oplichtende balk te besturen en het bestand van uw keuze aan te wijzen. Dit bestand kan dan geladen, gewist of aan de tekst toegevoegd worden. TED kan teksten tijdens het laden en bewaren van tabs voorzien. Hierdoor worden teksten waarin veel spaties voorkomen heel wat kleiner. Dit is vooral van belang bij teksten die in een databank geplaatst worden, het scheelt weer in de telefoonkosten. Maar ook assemblerlistings, waarbij de commentaarregels vaak helemaal aan de rechterkant van het scherm staan, worden sterk ingekort.

BLOKFUNCTIES TED voorziet in een compleet assortiment blokfuncties zoals kopiëren, verplaatsen, wissen, printen, laden en bewaren. Blokken kunnen alleen hele regels bevatten. Het verplaatsen van een halve regel of slechts één woord gaat niet. De programmeur is echter druk bezig om hiervoor, in de volgende versie, een oplossing te creëren.
Daar staat tegenover dat er uitgebreide mogelijkheden zijn om gegevens te sorteren. Neem bijvoorbeeld een adresbestand, bestaande uit adressen van vijf regels. Er kan op maximaal drie regels tegelijk gesorteerd worden. Zo is het mogelijk om in één sorteergang te sorteren op plaats en naam. Het sorteren van driehonderd van zulke adressen duurt minder dan twee minuten! Het bestand kan daarna op disk bewaard worden en met de mailmergefunctie in een brief worden verwerkt. Door de paginalengte aan te passen is het zelfs mogelijk om mailmerge te gebruiken om keurige adresetiketten af te drukken! Door middel van een bijgeleverd programma is het mogelijk om bestanden van de EASE-database om te zetten naar een tekstbestand. Echt nodig is dat omzetten meestal niet, want mailmerge lust ook EASE-bestanden.

CONCLUSIE Deze tekstverwerker is één van de beste die ik op MSX-gebied heb gezien en een must voor iedere MSX'er. Met de aanschaf ervan steunt u tevens een doel dat uw steun hard nodig heeft. Ik vind dit een heel goed initiatief en het programma is zeer zeker de moeite en de prijs waard.

KOOPJE Omdat de maker van TED het programma gratis aan de M.S. Aktie ter beschikking heeft gesteld kan het heel goedkoop worden verkocht, waardoor de aanschafprijs voor niemand een probleem hoeft te zijn. Deze is maar *f* 35.-, waarvan alles naar de M.S. Stichting gaat. U moet het programma dan wel zelf downloaden (dus met behulp van een modem uit de Jos-Tel databank laden). Omdat niet iedereen een modem heeft is het programma ook op diskette te bestellen. Bij het programma hoort een uitgebreide en duidelijke gebruiksaanwijzing, die bij het programma op schijf staat of kan worden gedownload uit Jos-Tel. TED-gebruikers krijgen als extra service van Jos-Tel de mogelijkheid om via de databank vragen te stellen over het gebruik van TED, die door Jos de Boer (sysop van Jos-Tel) zullen worden beantwoord. Moeilijke vragen worden zo nodig doorgestuurd naar de programmeur, Ries Vriend, die dan een oplossing zal proberen te geven. Ook is het mogelijk dat Ries ter oplossing van bepaalde problemen het programma aanpast, uitbreidt of wijzigt. Al deze service is gratis, want de mensen van Jos-Tel stellen hun tijd en materiaal om niet ter beschikking. Omdat het programma geld moet opbrengen voor de M.S. Stichting mag het uiteraard niet gratis worden verspreid. Daarom is het programma beveiligd. Om het programma volledig te kunnen gebruiken moeten de naam van de gebruiker en een gebruikersnummer eenmalig worden ingevoerd. Hoe dit werkt wordt beschreven in Jos-Tel en in de gebruiksaanwijzing die bij de schijf zit.

BESTELLEN Op diskette: maak *f* 40,- over op giro 2827142 t.n.v. Jos de Boer, Warns, of stuur een bank- of girocheque naar het onderstaande adres. Stuur **tevens** een kaartje met uw naam en adres naar:
JOS-TEL
Boppelâns 24
8721 GG WARNS
U krijgt dan zo spoedig mogelijk uw TED diskette toegestuurd.
De extra *f* 5,- zijn voor de schijf en portokosten.

Als u TED rechtstreeks uit de Jos-Tel databank downloadt hoeft u slechts *f* 35,- over te maken. In het BBS van Jos-Tel vindt U meer informatie over de Jos-Tel M.S. aktie.

Jos-Tel databank: 05149-1837
Online: maandag-donderdag van 21.00- 7.30 uur, vrijdag-zaterdag van 20.00-12.00 uur, zondag 20.00-7.30 uur.
Teletype 1200/75 en 300/300 baud.
De Jos-Tel databank draait volledig op eigen initiatief en sponsoring. Wilt u de Jos-Tel databank steunen en zo uitbreiding van het systeem mogelijk maken? Maak dan een vrijwillige bijdrage over op eerder genoemd gironummer.

HCC BESTELSERVICE

Via de HCC Bestelservice kunt u centraal een aantal boeken en door de HCC uitgebrachte tijdschriften, mappen, boekjes en artikelen bestellen. Op de bestelkaart – die u elders in het blad aantreft – vermeldt u naast uw lidmaatschapsnummer de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen twee weken. Aan het begin van de maand na bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet-leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

Artikelen HCC DOS gg

5409000	Softwarebus abonnement*	ƒ 22,50
5409320	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1	ƒ 20,00
5409321	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + ringband	ƒ 27,50
5409375	Introductie in CP/M	ƒ 15,00
5409382	JRT Pascal Users Guide*	ƒ 12,50
5409385	ZCPR2 System Users Guide + ringband*	ƒ 40,00
5409420	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 2	ƒ 20,00
5409421	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 2 + ringband	ƒ 27,50
5409425	CP/M A5 GG Ringband	ƒ 15,00
5409450	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2	ƒ 30,00
5409455	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2 + 2 ringbanden	ƒ 45,00
5409490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5409500	Softwarebus jaargang 1985*	ƒ 15,00
5409510	Handleiding GIAP/M Administratiesysteem	ƒ 12,50
5409525	Telecommunicatie met Kermit (users and protocol manual)	ƒ 20,00
5409600	Softwarebus jaargang 1986*	ƒ 15,00
5409700	Softwarebus jaargang 1987*	ƒ 15,00
5409720	Het beste uit Softwarebus 83-87 CP/M	ƒ 15,00
5409800	Softwarebus jaargang 1988	ƒ 15,00
5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 diskettes 5,25") + handleiding	ƒ 25,00
5427100	MS-DOS GG A5 Ringband (nieuw model: extra dik!)	ƒ 15,00
5427200	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2	ƒ 30,00
5427220	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2 + ringband	ƒ 40,00
5427300	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 3 + 4	ƒ 30,00
5427320	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 3 + 4 + ringband	ƒ 40,00
5427490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem MS-DOS-versie	ƒ 15,00
5427500	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 5 + 6	ƒ 30,00
5427520	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 5 + 6 + ringband	ƒ 40,00
5427700	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 7	ƒ 15,00
5427710	Handleiding FIBO Boekhoudsysteem, VS. 2.1. (3e druk, 1989)	ƒ 15,00
5427725	Het beste uit Softwarebus 83-87 MS-DOS	ƒ 15,00

Artikelen HCC Genealogie gg

5436011	Programmapakket Geneal 2, versie 1.94 (voor de PC; 5,25"; 360 KB)	ƒ 15,00
5436021	Genealogieprogr. Zorn (vs. mei '89) (Dbase III + Appl.; 5.25"; 360 KB)	ƒ 15,00
5436031	Familiegeschiedenis v N2.6 (Hijdra) (PC; 2 disk 5¼"; 360 KB)	ƒ 20,00

HCC Diskettes * NIEUW *

6301050	HCC Diskettes 5¼" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 19,50
6301053	HCC Diskettes 3½" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 37,50

** Speciale aanbieding * (zo lang de voorraad strekt)*

6301060	50 HCC 5¼" diskettes met *gratis diskettebak*	ƒ 97,50
6301063	50 HCC 3½" diskettes met *gratis diskettebak*	ƒ 187,50

Diverse HCC artikelen

6301002	HCC A5 Ringband	ƒ 15,00
6302047	Library Pascal-GG # 1	ƒ 8,00
6302067	Aanvulling op de 4e druk van 'De Computergestuurde Modelbaan'	ƒ 10,00
6302068	De Computergestuurde modelbaan (5e druk)	ƒ 27,50
6401205	HCCN Spelschijf 182 (5¼", MS-DOS)	ƒ 15,00

Boeken Academic Service

6302109	PC-Write, PC-File +, PC-Calc, Procomm, PC-Outline (J. Schildermans)	ƒ 68,00
6302111	Microsoft Basic (A. van Veen)	ƒ 29,90
6302112	Programmeertaal C (L. Ammeraal)	ƒ 25,00
6302113	Basiscursus Multiplan (Krekels)	ƒ 29,50
6302114	MS DOS (R. Ashley)	ƒ 45,00
6302134	MS DOS: Het maken van Batchprogramma's	ƒ 35,00
6302135	De Norton utilities (H. Endendijk)	ƒ 29,50
6302140	Basiscursus WordPerfect 4.2 (Krekels)	ƒ 29,50
6302141	Basiscursus 1.2.3. (Krekels)	ƒ 29,50
6302142	Basiscursus WordPerfect 5.0 (Krekels)	ƒ 29,50
6302143	Basiscursus MS DOS (Krekels)	ƒ 29,50
6302144	Basiscursus Computergebruik (Krekels)	ƒ 29,50
6302145	PC Tools deluxe 5 (kahrel)	ƒ 45,00

Uitgeverij Pim Oets

** speciale aktie*, alleen voor HCC Leden: *180 Tips & Trucs voor MS-DOS en PC-DOS* met *gratis Utilities-diskette! **

6302203	180 Tips & Trucs (met 3½ inch diskette)	ƒ 49,00
6302205	180 Tips & Trucs (met 5¼ inch diskette)	ƒ 49,00

Software

6401103	Microsoft Flight Simulator versie 3.0 (3½ inch disk)	ƒ 80,00
6401105	Microsoft Flight Simulator versie 3.0 (5¼ inch disk)	ƒ 80,00

Fido/Dutchie e.d.

6302050	Praten met FIDO	ƒ 8,00
6302051	FIDO Protocol Standard (Engelstalig)	ƒ 8,00

Per 1 januari 1990 wordt de prijs van Dutchie verhoogd naar ƒ 79,—. Eveneens wordt niet langer een gratis Point-abonnement bij de aanschaf van Dutchie aangeboden. Indien u in het HCC-net een Pointaansluiting wenst, kunt u dit schriftelijk bij het HCC Kantoor aanvragen. De kosten bedragen: ƒ 40,— bij aanmelding in het eerste kwartaal van het jaar, ƒ 30,— in het tweede kwartaal en ƒ 20,– in het derde kwartaal. Bij aanmelding in het laatste kwartaal wordt ƒ 10,— in rekening gebracht plus het abonnement voor 1991.

6310001	Dutchie 2.91c NL (5,25 inch)	ƒ 79,—
6310002	Dutchie 2.91c NL (3,5 inch)	ƒ 79,—
6310003	Dutchie update van 2.90c naar 2.91c (3½ inch)	ƒ 20,—
6310005	Dutchie update van 2.90c naar 2.91c (5¼ inche	ƒ 20,—

N.B. De updates werken niet zonder officieel pakket!

6310112	Fido V.12 (pakket met licentie voor bedrijfsmatig gebruik)	ƒ 420,—
6310150	Telstar communicatie-pakket voor de PC (5½ inch diskette)	ƒ 15,—

Vult u uw bestelling a.u.b. duidelijk in.
Let vooral ook op correcte vermelding van de *Artikelnummers* en bestelde *aantallen*!
Zonder deze gegevens kan uw bestelling niet correct uitgevoerd worden.

De volgende HCCNieuwsbrieven zijn te bestellen door gebruik te maken van de bestelkaart in dit nummer, onder vermelding van uw lidnummer. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratie in rekening gebracht.

Bestelnummer	Nieuwsbriefnummer		Prijs
7130112	112	jan 89	ƒ 6,00
7130113	113	feb 89	ƒ 6,00
7130114	114	maa 89	ƒ 6,00
7130115	115	apr 89	ƒ 6,00
7130116	116	mei 89	ƒ 6,00
7130117	117	jun 89	ƒ 6,00
7130118	118	jul/aug 89	ƒ 6,00
7130119	119	sep 89	ƒ 6,00
7130120	120	okt 89	ƒ 6,00
7130121	121	nov 89	ƒ 6,00
7130122	122	HCC Dagen Catalogus 1989	ƒ 6,00
7130123	123	dec 89	ƒ 6,00

Prijswijzigingen, verkrijgbaarheid en zetfouten voorbehouden

Roedelnieuws

Jan Leijerweerd

Points drukken steeds sterker hun stempel op de verschillende echomail gebieden op Fido. Behalve Dutchie en enkele andere mailers voor MS-DOS systemen vinden we nu ook berichten van The Box, een mailer voor de Atari ST die inmiddels officieel als point onderdak gevonden hebben bij HCC-Bosses (de Fido waaronder zij thuis horen) en van elders zien we al berichten afkomstig van Amiga's. Ook Apple zit er aan te komen met een pakket dat geschikt is voor het pointverkeer.

Wanneer is het tijd om een point abonnement te nemen en wat zijn dan de mogelijkheden? Om deze vraag te beantwoorden wordt in dit stukje uitgegaan van het pakket Dutchie, omdat uw redacteur daarmee werkt. Er zijn natuurlijk onderlinge verschillen, in zijn algemeenheid geldt wat hier staat voor alle mailers.

POINT Een point is te beschouwen als een bulletinboard op je eigen computer. Je bent zelf de sysop (afkorting van: system operator, de beheerder dus) en bepaalt welke berichtengebieden je wilt ontvangen. Als point 'hang' je aan een Boss, dat is een gewone Fido die points ondersteunt. Via hem krijg je de mail binnen, en de berichten die je zelf intikt gaan ook via de Boss het net in. Die post wordt je niet gebracht, die moet je zelf ophalen en brengen; de telefoonkosten komen dus voor jouw rekening.

Point: je eigen bulletinboard

Behalve de berichtengebieden is er één filegebied, waar alle files terecht komen die je binnen krijgt. Files kunnen door de Boss voor je klaargezet worden, je kunt ze echter ook zelf aanvragen op een heel eenvoudige manier.
Na wat ervaring opgedaan te hebben en na veel studie kun je ook bij andere Fido's files ophalen of versturen, om maar één van de mogelijkheden te noemen. Je moet dan wel als pointplus (wat meer mogelijkheden) geïnstalleerd zijn.
Het pointgebeuren is een hobby waar meer tijd in gaat zitten dan je op het eerste gezicht denkt.

Wie moet point worden?
Een heel belangrijke voorwaarde is dat je in één of meer van de echomailgebieden zo sterk geïnteresseerd bent, dat je geen bericht wilt missen. In de praktijk betekent dit dat je geruime tijd gewoon op Fido ingelogd moet hebben en ervaring hebt in het omgaan met de berichten in de echomail gebieden. Volg in ieder geval een tijdlang de Dutch-NL en de Modem echo, om te ontdekken wat voor problemen er zo al op kunnen treden.
De tweede voorwaarde is dat je over een Hayes compatible modem moet beschikken en ook de Hayes commando's begrijpt en kunt gebruiken.
Ten derde moet je voldoende kennis van jouw systeemsoftware hebben om bij 'verrassingen' in te kunnen grijpen.
Wordt aan deze voorwaarden niet voldaan, wacht dan tot je die kennis onder de knie hebt.

Heb je genoemde kennis in huis en heb je een goed modem (liefst 2400 baud), dan is de installatie van Dutchie een kwestie van 5 minuten, door het installatieprogramma te gebruiken. Heb je echter een niet ondersteund modem, dan kost het veel meer tijd (en kennis).
Er wordt een fossil driver geïnstalleerd die de seriële poort aanstuurt. Dat kan problemen opleveren als je bijvoorbeeld een seriële printer gebruikt. Daar zijn diverse oplossingen voor, kennis van DOS enzovoort is daarbij een noodzaak.
Als Dutchie met het installatieprogramma als point of pointplus geïnstalleerd is, dan beschik je over één berichtengebied, het Postvak, van waaruit je berichten naar de Boss of via de Boss naar anderen, waarvan je het Fido adres kent, kunt versturen. Voor het lezen en maken van berichten wordt een mooie full-screen editor met vele mogelijkheden meegeleverd. Als dit werkt, dan wordt het tijd om echomail gebieden te installeren en er aan te koppelen.
Echomail is een heel complex gebeuren, dat echter meestal geheel automatisch verzorgd wordt door een echomailprocessor. Dat is een programma dat nieuwe berichten uit een gebied verzamelt in een pakket, de verschillende pakketten uit de diverse gebieden worden op hun beurt weer verzameld en in een ARC file klaar gezet voor verzending.
Omgekeerd komen de berichten ook 'ingepakt' aan, de echomailprocessor zorgt er voor dat de berichten in de juiste gebieden worden geplaatst. Het zal duidelijk zijn dat daar afspraken moeten zijn, die ook nauwkeurig nagekomen moeten worden.
Met de nieuwste versie van Dutchie, 2.91, wordt de Dutchie Conference Manager (DCM) meegeleverd. Dat is de nieuwste en naar ik meen ook de mooiste echomailprocessor. Gelukkig is er bij DCM een handleiding voor point gebruikers, waardoor het installeren van echomailgebieden niet moeilijk is. Ook de drie minimaal benodigde batchfiles voor importeren, exporteren en hernummeren van berichten staan er in.
Is dit alles klaar, dan heb je een ontzettend mooi stuk software met zeer vele mogelijkheden, die je stap voor stap moet leren kennen. Er zal veel tijd in gaan zitten, niet alleen in het leren kennen, maar ook in de verwerking van de 'post'. Die post moet liefst dagelijks, minstens echter enige keren per week opgehaald worden, een morele verplichting.

Dit verhaal is niet bedoeld als afschrikking, maar om duidelijk te maken dat het pointgebeuren een hobby op zich is en veel tijd en soms ook inspanning kost. Heb je Dutchie echter onder de knie, dan zijn de mogelijkheden legio als je als pointplus geïnstalleerd bent. Je kunt dan een nodelist (telefoonklapper) aanleggen en daarmee contact opnemen met iedereen die een Fidonetadres heeft, op afspraak dus ook met andere points. Er kunnen dan files of berichten worden uitgewisseld.
De Redactie Fido in Houten wordt vanuit Emmen in de gaten gehouden en Dutchie is daarbij bijna onmisbaar, maakt het in ieder geval veel eenvoudiger. Een pracht stuk gereedschap.
Heb je de smaak te pakken dan kun je veel automatiseren of met programma's van derden het geheel menugestuurd maken, kortom: het een complete hobby laten zijn.

T E S T

Lotus Magellan

Peter van Diepen

De Portugees Fernão Magalhães (1480-1521) voer in 1519 met een vloot van 5 zeilschepen en 265 manschappen van Spanje naar Zuid-Amerika. Na veel ontberingen kwam hij via de Straat van Magalhães in de Grote Oceaan. Dat was in 1520. In 1521 werd hij vermoord door de inwoners van een Phillipijns eilandje. Slechts 1 schip met 18 manschappen wist in 1522 Spanje te bereiken. Dit schip voer vanuit de Philipijnen gewoon langs Kaap de Goede Hoop en voltooide aldus een reis rond de wereld.

In 1989 brengt Lotus, de MS-DOS software fabrikant, die vooral bekend is geworden door 1-2-3, een nieuw produkt op de markt: Magellan genoemd naar de beroemde Portugese ontdekkingsreiziger (Magellan is de Engelse vertaling van Magalhães). De bedoeling van Magellan is dat de gebruiker files (her)ontdekt in de grote oceanen van directories, zoals we die tegenwoordig aantreffen op moderne, grote harddisk- en netwerk-systemen. Hieronder volgt het verslag van onze ontdekkingsreis, die begint bij Installatie en eindigt in Conclusies.

INSTALLATIE Van Lotus ontvingen we zes 5,25 inch floppies. Tijdens de installatie ontstaat een directory \MAGELLAN met veel files, die samen ruim 700 K diskruimte in beslag nemen (zonder demo-files). Bijzonder is dat het programma alle disks nakijkt (ook in een netwerk-configuratie!) op voor Magellan bekende software. Die verschijnen dan automatisch in het Launchmenu. Specificaties van voor Magellan bekende software staan in LAUNCH.INF (die je dus zelf kunt aanvullen). Verder wil het programma de inhoud van alle files op alle disks indexeren, zodat Magellan supersnel kan zoeken op tekst of fragmenten van tekst. Die index kost echter 5% tot 10% extra diskruimte op het totaal van alle files op alle disks. Bovendien duurde het bij mij uren om zo'n complete index aan te maken. Later heb ik die index gewoon weggegooid en heb ik daar eigenlijk geen nadelen van ondervonden.

FILES BEHEREN Na het opstarten van Magellan verschijnt een scherm met boven en onder vaste regels en verder links een lijst van files en rechts een 'View' op een file. De bovenste regels zijn de statusregels. Helemaal links staat in welke mode het programma verkeert en rechts op de tweede regel staat wat we onderzoeken. Wanneer Magellan normaal wordt opgestart staat er: 'LIST' en 'Explore: All files'. In een netwerkconfiguratie en op hele grote harddisks zijn dat al gauw veel te veel files. Daarom start ik Magellan op met: MG *. Dat betekent: alle files van de huidige directory. En verder zet ik Magellan onmiddelijk in de TREE mode door middel van Alt-F6. In deze mode kun je heel prettig met behulp van de cursor-

```
Lotus Magellan              Press Space Bar to Edit                    DIALOG
Explore:  E:\HCCN\*
  ADRESSEN.DOC   | Lotus Magellan
  BOMANNS.DOC    |
  BYTE-BEN.BAS   |
  CAMPBELL.DOC   |
  DUNCAN.DOC     | Installatie
  EX-RED.DO ========== Launch Setup ==========
  HERGERT.D                                        uick Launch bo
  JOURDAN.D  Title:       [SemWare QEdit·······]    betreft. Twee
  LETWIN.DO  Command:     [Q {Path}··············]  e floppy staat
  LUCIE.BLM  Directory:   [······················]  akket, maar de
  MAGELLAN.  Filespecs:   [······················]  de READ.ME fil
  MENUET.DO  Keystrokes:  [······················]
  MENUET.PA
  POSTBANK.  Edit the application program title
  POSTBANK.
  REDACTIE.ARC   |
  SCHERM.ARC     |
  SCHILDT.DOC    |
  TBFLOW.PAK     |
  VERTALER.BAS   |
 File 11 of 21   | E:\HCCN\MAGELLAN.DOC      Text          Line 1 [4%]
—F1———F2———F3———F4———F5———F6———F7———F8———F9———F10——
 Help
```

```
Lotus Magellan  Use +, - for Next, Previous Search String            FIND
Find: Di
 AUTEUR.DBF      NAAM-------------------- ANR-
 AUTEUR.NDX      Diemer, B.J.              183
 HCC.DBF         Diepen, F. van            184
 HCC.PRG         Diepen, H. van            185
 HCCINDX.TXT     Diepen, P. van            186
 HCCRUBR.TXT     Diepen, P.J. van          187
 KEYWORD.DBF     Diest, J. van             188
 KEYWORD.NDX     Diggelen, G.J. van        189
 RUBRIEK.DBF     Dijk, A. van              190
 RUBRIEK.NDX     Dijk, K. v.               191
                 Dijkman, J.H.             192
                 Dikkenberg, P.J. v.d.     193
                 Dirk, T.                  194
                 Dobben, A. van            195
                 Doesburg, R.              196
                 Dongen, R. van            197
                 Donk, H. v.d.             198
                 Doorn, J.B. van           199
                 Dorrestein, F.            200
                 Douwen, J. v.             201
 File 1 of 10    E:\HCCN\DATABASE\AUTEUR.DBF  dBase   Record 183 of 1028
—F1——F2——F3——F4——F5——F6——F7——F8——F9——F10—
Help
```

toetsen door de directories-bomen van alle (!) disks navigeren. Op de onderste regels zie je altijd waarvoor de eerste 10 functietoetsen dienen en als je op Alt drukt, zie je nog zo'n rijtje. Op het eerste gezicht ziet het er allemaal heel eenvoudig uit. Ongeveer zoals bij andere filesmanipulerende programma's: files selecteren met de spatiebalk of met Alt-F3, F6 om het lijstje van files te sorteren (een aantal sorteercriteria), F2 kopiëren, Alt-F2 verplaatsen, F3 verwijderen, F4 afdrukken, enzovoort. F5 Gather is leuk; je kunt fragmenten uit verschillende files verzamelen in een nieuwe file. Alle functies werken goed en zijn goed gedocumenteerd onder F1 Help.

EXPLORE Functietoets F9 Explore biedt de mogelijkheid om zelf sets van files samen te stellen; bijvoorbeeld alle dBase-files of alle tekstfiles over een bepaald onderwerp, alle C-programma's met schoonheidsfoutjes, enzovoort. Zulke sets worden bewaard en kun je steeds opnieuw oproepen. Explore biedt ook de mogelijkheid om met een geselecteerde tekst verder te zoeken in een set van files. Magellan is zelfs in staat iets terug te vinden dat er ongeveer op lijkt. Dat ongeveer kun je zelf instellen (default 20%). Ik heb deze geavanceerde mogelijkheden van Magellan wel eens gebruikt bij het ontwikkelen van software. Alle betrokken programma-files vormen dan zo'n set en deze set krijgt een index door middel van Alt-F5. Daarmee is Magellan in staat om heel snel iets op te zoeken op alle plekjes in alle files. Links verschijnt dan een lijst van de files waarin iets is gevonden en rechts verschijnen die plekjes in een ander kleurtje in het Viewwindow. Met de plus- en de mintoets kun je door de file springen van het ene naar het andere plekje. Dat is heel mooi, maar in de praktijk werken TextSearch van Peter Norton of GREP veel eenvoudiger dan Magellan. Vaker gebruik ik de mogelijkheid van Magellan om iets te zoeken in de fileslijst (links op het scherm) of in die ene file, die in het Viewwindow (rechts op het scherm) wordt weergegeven. Dat gaat als volgt: je toetst gewoon een paar letters in van wat je zoekt. Die letters krijgen in de fileslijst of in de weergegeven file een ander kleurtje en de cursorbalk springt automatisch naar de eerste plek waar Magellan iets heeft gevonden. Voor deze truc is geen index nodig.

VIEWERS Een paar maal is al het Viewwindow genoemd. Je ziet het meestal rechts in beeld naast het lijstje files aan de linker kant. In het Viewwindow zie je de inhoud van een van die files. Voor gewone tekstfiles is dat natuurlijk niets bijzonders, want iets dergelijks doet het MS-DOS commando TYPE ook. Het geniale van Magellan is echter dat het ook files uit diverse tekstverwerkers, binaire files, Lotus 1-2-3 files, Lotus Agenda files en dBase files laat zien alsof het gewone tekstfiles zijn. De dBase records verschijnen op een regel en je kunt van links naar rechts door de rubrieken stappen. Dito voor de kolommen van een 1-2-3 spreadsheet. Dankzij de zogenaamde viewers van Magellan hoef je dus niet dBase of 1-2-3 te starten en kun je toch in de files van dBase of 1-2-3 kijken. Een geniaal idee. Het is echter jammer dat de huidige versie van Magellan slechts een beperkt aantal viewers heeft en dat Lotus geen specificatie heeft vrijgegeven waarmee programmeurs zelf viewers kunnen maken.

LAUNCH-MENU Functietoets F7 Launch in combinatie met de mogelijkheid om files te selecteren uit het rijtje files links op het scherm en de uitgebreide macro mogelijkheden maken van Magellan één van de meest krachtige menuprogramma's, die ik ooit heb gezien. Dit verhaal schrijf ik met een tekstverwerker, die is gestart vanuit Magellan. In het Launch-menu heb ik daarvoor gespecificeerd dat ik een willekeurige tekstfile selecteer en daarop de tekstverwerker loslaat. Magellan verdwijnt, op een paar K na, uit het geheugen en laadt de tekstverwerker met de juiste tekst. Dezelfde truc haal ik uit met m'n programma-editor en de C-compiler en kan ik door middel van Alt-F7 Macro uithalen met veel ingewikkelder series van routinematige handelingen. Voor het aanmaken van macro's heeft Magellan (ook onder Alt-F7) een macro-recorder en een macro-editor.

HELP De uiteindelijke handleiding heb ik in de testperiode niet kunnen inzien, omdat die nog niet klaar was. De elektronische documentatie onder

```
Lotus Magellan  Use +, - for Next, Previous Search String           FIND
Find: h
 <ANNA>        ┌─ ADRESSEN.DOC    2,525   2-10-89    8:05p
 <ARC>         ├─ BOMANNS.DOC     1,821   5-12-89    2:45p
 <ASM>         ├─ BYTE-BEN.BAS    1,131  15-03-107  19:61p
 <BASIC>       ├─ CAMPBELL.DOC    1,723   6-06-89    7:52p
 <C>           ├─ DUNCAN.DOC        877   5-25-89   11:49p
 <CURSES>      ├─ EX-RED.DOC      1,117   6-06-89    5:42p
 <FIDO>        ├─ HERGERT.DOC     1,873   6-22-89    1:18p
 <HCCN>       ─┼─ JOURDAN.DOC     1,707   5-09-89   12:24p
 <HELPMAKR>    ├─ LETWIN.DOC        368   6-30-89    1:21a
 <LAY-BAS>     ├─ LUCIE.BLM       1,497   6-28-89    3:43p
 <LAYOUT>      ├─ MAGELLAN.DOC      441   5-25-89   11:36a
 <MAGELLAN>    ├─ MENUET.DOC     12,011   5-15-89    1:40p
 <MISCELL>     ├─ MENUET.PAK     55,119   5-15-89    1:30a
 <PAINT>       ├─ POSTBANK.COM    4,159   4-14-89    2:41p
 <PRINTMAS>    ├─ POSTBANK.DOC    3,967   4-14-89    5:46p
 <SCHAKEN>     ├─ REDACTIE.ARC    6,528   2-10-86    6:39p
 <SPELEN>      ├─ SCHERM.ARC     14,178   7-28-88   10:43p
 <SYNERGY>     ├─ SCHILDT.DOC       125   6-30-89    1:06a
 <TBACK>       ├─ TBFLOW.PAK      8,936   5-24-89    5:07a
 <TC>          └─ VERTALER.BAS    1,838   3-02-88    1:41p
Dir 8 of 23   │ E:\HCCN\*.*                          123,871 Bytes
─F1──┬─F2──┬─F3──┬─F4──┬─F5──┬─F6──┬─F7──┬─F8──┬─F9──┬─F10──
Help │     │     │     │     │     │     │     │     │
```

```
Lotus Magellan                 Use ↑↓ to Select                    DIALOG
Tree: E:\HCCN
 ADRESSEN.DOC    Beter thuisbankieren
 BOMANNS.DOC
 BYTE-BEN.BAS    Door het uitbrengen van het MS-DOS software pakket Off Line
 CAMPBELL. ═══════════ Options Viewer ═══════════k kan nu ieder
 DUNCAN.DO                                       em voor 1200/7
 EX-RED.DO   Select Viewer Automatically          Postbank leve
 HERGERT.D   Lotus 1-2-3 Rel 3                   ing, nieuwsbri
 JOURDAN.D   Lotus 1-2-3 1A,2
 LETWIN.DO   ARC, PKARC
 LUCIE.BLM   Lotus Agenda                        uiker geweest.
 MAGELLAN.   Binary                              d abbonnee. Gi
 MENUET.DO   Dbase II - IV                        Videotext-sta
 MENUET.PA↓  DisplayWrite 4                      efoon-toetsenb
 POSTBANK. ─────────────────────────────────────  met een aanta
 POSTBANK.   Use ↑ ↓ to select preferred viewer  moeite gekost
 REDACTIE. ═════════════════════════════════════ amma te vinden
 SCHERM.ARC      kan. Pas met Supertel van CS Engineering liep het allemaal p
 SCHILDT.DOC
 TBFLOW.PAK      De Postbank ging ondertussen steeds verder met het verbetere
 VERTALER.BAS    stuurde steeds heel veel informatie. De service werd steeds
File 15 of 21  │ E:\HCCN\POSTBANK.DOC          Text            Line 1 [1%]
─F1──┬─F2──┬─F3──┬─F4──┬─F5──┬─F6──┬─F7──┬─F8──┬─F9──┬─F10──
Help │     │     │     │     │     │     │     │     │
```

functietoets F1 Help is echter uitstekend verzorgd. Bij de eerste keer drukken op F1 verschijnt informatie over de functie waar je mee bezig bent. Nog een keer drukken op F1 geeft een index waaruit je kunt selecteren. En vaak kun je via bepaalde teksten op zo'n helpscherm weer verder springen naar een ander helpscherm (Hypertext-links). Ondanks die goede elektronische documentatie heeft Magellan een heel merkwaardig probleem: het standaardscherm met de 10 functietoetsen toont niet wat Magellan precies is. Om dat te weten te komen moet de beginnende gebruiker veel proberen en veel lezen.

CONCLUSIE Macro's, Launch-menu, viewers, Explore, enzovoort maken van Magellan een bijzonder krachtig hulpprogramma dat vooral goed tot z'n recht komt op systemen met veel of grote harddisks. Als Magellan een paar jaar eerder op de markt was gekomen, was het ongetwijfeld revolutionair. Tegenwoordig zijn er echter al teveel soortgelijke programma's. De viewers (voor files van verschillende programma's) maken Magellan bijzonder, maar helaas zijn er nog niet zo veel viewers. Het zoeken op teksten met index is ook heel mooi, maar er zijn ook kleine en veel handiger programma's dan Magellan. Kortom in z'n totaliteit is Magellan een prachtig programma, maar voor een aantal onderdelen gebruik ik liever andere programma's. Ik vermoed dat gebruikers, die niet zo thuis zijn in allerlei hulpprogrammaatjes wel heel blij zullen zijn met de uitgebreide mogelijkheden van Magellan. Ze moeten dan echter wel bereid zijn zich enigszins te verdiepen in de documentatie.

Lotus Magellan is beschikbaar gesteld door:
Lotus Development Benelux BV
Atlas Complex / Afrika Gebouw
Hoogoorddreef 9
1101 BA Amsterdam Z.O.
Telefoon 020-5676300
Verkoopadviesprijs: ƒ 475,– exclusief BTW.

```
Lotus Magellan  Use +, - for Next, Previous Search String           FIND
Find: m
NR- JAAR PAG TITEL------------------------------------------------- CODE
119 1989   7 Rectificatie en aanvulling                              SO
119 1989  13 Beginners BASIC, deel 1                                 BG
119 1989  15 Computer en communicatie (1)                            BG
119 1989  17 Droom                                                   CO
119 1989  18 Zesde WK computerschaak                                 NI
119 1989  22 Robot onder de mensen                                   NI
119 1989  25 AST 286 Bravo, een machine die zijn naam eer aandoet    TE
119 1989  26 DeLuxe Photolab, compleet pakket voor Commodore Amiga   TE
119 1989  27 Seiko UC-2000 (Wrist information series)                TE
119 1989  28 Menuet en Novados, gebruikersvriendelijker maken van MS-DOS TE
119 1989  31 PC Speed, MS-DOS op de Atari ST                         TE
119 1989  33 Lange 'jacht' om emulator                               TE
119 1989  34 InfoStar versus Advanced Revelation                     TE
119 1989  39 Leer-Perfect leert woordjes                             TE
119 1989  40 MS-DOS leerlingen administraties basisonderwijs         TE
119 1989  42 Questionmark, computer ondersteund intelligent talenonderwys TE
119 1989  43 Davilist, kaartenbakprogramma voor kleine bestanden     TE
119 1989  44 Turbo Pascal Professional, deel 2                       TE
119 1989  46 Shell en Tools: Unix, deel 2                            SY
E:\HCCN\DATABASE\HCC.DBF             dBase              Record 2756 of 2802
─F1──┬─F2──┬─F3──┬─F4──┬─F5──┬─F6──┬─F7──┬─F8──┬─F9──┬─F10──
Help │     │     │     │     │     │     │     │     │
```

Nogmaals: Derive

In HCC Nieuwsbrief 123 stond een artikel over Derive, aangeprezen als 'wiskundig tovenaar'. In het artikel was geen prijs vermeld en er werd alleen melding gemaakt van een bedrijf in Honolulu, op zichzelf uiteraard niet zo praktisch voor iemand in Nederland die Derive wil bestellen of nadere informatie wenst. Inmiddels is er een reactie gekomen, afkomstig van Lithp Systems. Daarin is allereerst een uiteenzetting gegeven over de historie, waaruit blijkt dat Derive een voorganger had: muMATH. Dit programma, aanvankelijk voor de Apple II, werd later herschreven voor CP/M systemen. De ingebouwde programmeertaal van muMATH was gebaseerd op LISP. Toen de IBM PC verscheen werd muMATH opnieuw herschreven en in Nederland uitgebracht door Lithp Systems. Derive is de opvolger van muMATH, gemaakt door dezelfde mensen en wordt nog steeds door Lithp Systems verkocht voor ƒ 600,-. Inmiddels is er een nieuwe versie van Derive, die nog steeds de ingebouwde programmeertaal heeft. Met name het handboek is fraaier geworden. Ook deze vernieuwde versie wordt door Lithp Systems geleverd.
Voor degenen die belangstelling hebben hierbij nog wat concrete gegevens:

Derive
voor computers met MS-DOS vanaf versie 2.1
Prijs: ƒ 600,- exclusief BTW
Leverancier:
Lithp Systems BV
Postbus 553
1440 AN Purmerend
Telefoon 02990-38153

PCTOTO

Geen garantie voor 'alles goed'

Berend Harmens

Er wordt wel eens gezegd dat Nederland evenveel voetbalkenners als inwoners telt. Vooral nu de WK-koorts toeneemt en we als voetbalfanaten weten dat de eerste slag tegen Egypte, Engeland en Ierland gaat, hebben we een uitgesproken mening over de taktiek die straks gevolgd moet worden. Ronald Koeman laten we regelmatig opkomen, Van Basten moet geduldig wachten op dat ene kansje en... nou ja, vult u zelf maar in. Je zult maar bondscoach zijn. Voorlopig moeten we het nog doen met de Nederlandse competitie, die dit seizoen niet altijd voorspelbaar verloopt. In zo'n situatie zou je wel een hulpje kunnen gebruiken bij het invullen van de toto. Dat kan nu met behulp van de computer, dankzij het programma PCTOTO van AVD Software.

Het pakket bestaat uit niet meer dan een 5,25 inch diskette en een A4-tje, met daarop een verwijzing hoe het programma gestart moet worden. Wie meer wil weten moet de F1-toets gebruiken voor nadere hulp. Het is een wat magere uitrusting, maar het werkt, zo uitgebreid is de toelichting nu ook weer niet. Ik zou het praktisch hebben gevonden als de toelichting in een file was opgeslagen, die je kunt uitprinten. Nu moet je met de page down toets van scherm naar scherm gaan.

FACTOREN PCTOTO gaat uit van een aantal factoren die de uitslag van een voetbalwedstrijd kunnen bepalen. Aan sommige daarvan is door de makers al een bepaalde waarde toegekend, maar dit kan naar eigen wens worden aangepast. Zaken die een rol spelen zijn onder meer: de resultaten van de afgelopen jaren, de 'thuis-uitkracht' van een team, de resultaten van het lopende seizoen, het belang van de wedstrijd, blessures en schorsingen, extra vermoeidheid (bijvoorbeeld door het spelen van Europacupwedstrijden), enzovoort.

Het invoeren van gegevens gaat uiterst simpel. Met de cursor worden de ploegen aangewezen die in een weekend tegen elkaar spelen, daarna berekent de computer of een 1, 2 of 3 moet worden ingevuld.
Ik nam de proef op de som in het weekeinde van 2 en 3 december 1989, toen door de harde velden verschillende wedstrijden werden afgelast. Dé verrassing was toen de 4-0 overwinning van Feijenoord op PSV.

VOORSPELLING Zonder verandering in de standaardwaarden aan te brengen liet ik PCTOTO een voorspelling doen. Het resultaat: 7 van de 11 goed. Niet slecht, maar toch ook niet iets om je over op te winden. Om met wat meer zekerheid iets te kunnen zeggen over de profetische gaven van PCTOTO zou je het over een lange periode moeten gebruiken. Hoe goed zo'n programma ook is gemaakt, men gaat er toch altijd vanuit dat een wedstrijd zich volgens de wetten van de logica voltrekt. Gelukkig is dat niet zo, maar dat maakt het wel extra lastig om op de juiste wijze een 1-tje, 2-tje of 3-tje in te vullen. Of je de factoren die een rol spelen nu wijzigt of niet, het blijft koffiedik kijken.

CONCLUSIE PCTOTO is simpel te bedienen, maar dat predikaat simpel is eigenlijk ook op het programma van toepassing. Wie het aardig vindt om zoiets op de computer te hebben staan moet PCTOTO uiteraard kopen. Maar het lijkt mij geen investering die het winnen van de pot dichterbij brengt. Wie snel rijk wil worden zal waarschijnlijk iets anders moeten verzinnen. De slotsom: een aardigheidje voor een bescheiden prijs, meer niet.

```
PCTOTO              MAKEN VOORSPELLINGEN            05-12-89

 1.VVV              -RBC                1 - 3
 2.EINDHOVEN        -EXCELSIOR          3
 3.HELMONDSPORT     -DS '79             1 - 3
 4.NAC              -CAMBUUR            3 - 1
 5.FEIJENOORD       -PSV                3 - 1
 6.HAARLEM          -MVV                3 - 2
 7.FORTUNA SITTARD-RKC                  1
 8.DEN BOSCH        -SPARTA             1
 9.NEC              -VITESSE            1
10.UTRECHT          -VOLENDAM           1
11.WILLEM II        -DEN HAAG           1 - 3
```

Produktinformatie:
PCTOTO
voor IBM PC en klonen
Prijs: ƒ 40,-
Leverancier:
AVD Software
Schubertstraat 3
3752 JM Bunschoten

Denken met een computer

Hoe kan dat? (7)

Robert B. Snip

De reeks artikelen over 'Denken met een computer' en de daarin beschreven programma's hebben veel reacties losgeweekt. Veel lezers reageerden met opmerkingen en vragen, die uiteen liepen van: 'Je GWBASIC programma loopt niet op mijn machine, help me!' tot 'Dit heeft absoluut totaal niets met AI te maken!' Er kwamen enthousiaste reacties uit Ibiza en van een 14-jarige PC-er, die het helemaal kon begrijpen. U ziet: de HCC Nieuwsbrief wordt in heel Europa gelezen door jong en oud!

Er is ook gereageerd op de vraag om met suggesties te komen om de gepresenteerde programma's te verbeteren en uit te breiden. In dit zevende deel ga ik in op een aantal van deze reacties. Ook werd gevraagd naar nog meer CATh-programma's. In deel acht zal hieraan worden voldaan en wordt de bespreking van reacties vervolgd.

AI Een vraag van een lezer die ik allereerst wil beantwoorden is: 'Wat heeft dit met kunstmatige intelligentie (AI) te maken?' Met deze serie heb ik niet de pretentie gehad om wijsheden over AI te verkondigen. In het eerste deel heb ik mijn beweegredenen verwoord: ik wenste een door mij ontwikkelde manier van denken met een PC te beschrijven. Die manier van denken heb ik een Engelse naam gegeven: **Computer Aided Thinking** of kortweg **CATh**.
Deze vraag naar de relatie met AI is een interessante. Om deze te kunnen beantwoorden moet ik ingaan op een andere vraag: 'Wat moeten we onder Artificiële Intelligentie verstaan?'. We moeten nu oppassen om niet te vervallen in fijnslijperij: zelfs degenen die grote AI-meesters worden genoemd zijn het hier niet over eens. Eenstemmigheid is er wel over het feit dat discussies over AI-definities vaak weinig bijdragen aan het uitdiepen van het verschijnsel hoe we menselijk intelligent handelen op een nuttige wijze kunnen overbrengen op machines. Op de openingsbijeenkomst van de AI-gg, in oktober 1987 in Nijmegen, heb ik in mijn lezing aangegeven dat het gemeenschappelijke doel in de AI-deeldomeinen (robotica, AI talen zoals PROLOG en LISP, kennis- en expertsystemen en natuurlijk taalgebruik onderzoek) blijkbaar is:
'Het kunstmatig na-apen van menselijk denken, handelen en spreken. De mens gaat op de stoel van God zitten: probeert zichzelve te begrijpen en te verklaren met wetten, oorzaken en gevolgen en creëert in zijn ijdelheid zijn machinale, doch nuttige spiegelbeeld...'.

Een definitie van kennis, die ik daarbij toen gaf, was:

'Kennis is inzicht in de samenhang van de elementen, waarin diezelfde kennis een afgebakende werkelijkheid opdeelt.'
Wel ietwat cryptisch, maar doeltreffend! Lezers die met fractals werken zijn vertrouwd met zulke formuleringen, waarin het recursieve voorkomt, dat het onderwerp is van één van de boeken van de bekende AI-meester Douglas Hofstadter.

CATh-programma's houden zich bezig met het ondersteunen van menselijk denken. Ze zijn gebaseerd op inzicht in denken als proces. Een PC krijgt zodoende enige intelligentie mee. Als zodanig is CATh dus een simpele, maar effectieve vorm van AI te noemen. In een bijzonder belangwekkend artikel over AI van professor H. J. van den Herik van de Universiteit in Limburg (blad INFORMATIE, jaargang 31 nr. 3, pagina's 193-209: Informatica en het menselijk blikveld) wordt AI als volgt gedefinieerd: 'AI bestudeert ideeën die ons inzicht in menselijke denkprocessen verbeteren.'
Dus CATh, zoals ik dat heb beschreven, is als AI-domein op te vatten. Interessant om hierbij te vermelden is het feit dat Amerikaanse AI-ers afzien van pogingen om menselijk denken na te bootsen. Ze proberen gewoon snelle, nuttige en slimme machines te maken. In Europa overheerst nog het streven om een theorie over het menselijk denken te formuleren. Het lijkt wel alsof men met AI klaar is, zodra die theorie er is. In de USA staat dus het praktische nut voorop, in Europa de uitdaging van de intellectuele ijdelheid: hoe denken wij? Hiermee hoop ik de vraag van een drietal kritische lezers voldoende te hebben beantwoord. Zo niet: kom maar op met de reacties.

CATH-PROGRAMMA Eén van de lezers vroeg: 'Wanneer kan ik nu het best een vraagstuk uitdenken met <DENKHULP.BAS> en wanneer met <ONTWARRA.BAS>?' Het advies dat ik hiervoor heb: zolang er nog allerlei vage flarden van gedachten door je hoofd heen gaan, ontwar die dan eerst met <ONTWARRA>. Je komt dan uit op de kern van het vraagstuk waar je werkelijk mee zit.
Via de <DENKHULP> kun je die concrete vraag vervolgens gaan uitdiepen. Je beweegredenen en het doelobject dat je wenst te bereiken (zie deel 2, HCC Nieuwsbrief 118, pagina 98) kun je er dan mee gaan formuleren. <DENKHULP> helpt je bij het denken om oplossingen te vinden. Door beide CATh-programma's vaker te gebruiken kom je geleidelijk zelf achter je voorkeur. Ik gebruik zelf <ONTWARRA> als ik een intuïtieve druk voel om iets uit te gaan pluizen, maar nog niet weet waar ik moet beginnen.

KLACHT Eén van de lezers had <ONTWARRA.BAS> van het FIDOnet gehaald, maar het liep niet. En daar was hij flink nijdig over. Zijn computer is een Sharp met een eigen BASIC-versie. Vermoedelijk loopt <ONTWARRA> niet, omdat in sommige BASIC-versies slechts string-variabelen met maximaal twee letters of twee letters, gevolgd door een teken, toelaatbaar zijn. Voorbeeld: KK$ of GD1$. Als u in de listing de variabelen aanpast krijgt u die vervelende syntax-error boodschap niet meer. Bijvoorbeeld:
140 INPUT" Onderwerp: ", ONDERWERP$
wijzigen in
140 INPUT" Onderwerp: ",OW$

Deze vorm van afkorten moet u dan wel voor **alle variabelen** doorvoeren, net zoals dat in het programma <DENKHULP.BAS> is gebeurd. Daar komt u als hobbyist toch zeker zelf wel uit? Bel anders even.

UITBREIDING Een interessante reactie betrof de mogelijkheid om een ken-

nisbestand op te bouwen met de trefwoorden en zinnen, die via de beide CATh-programma's loskomen. Dat is tevens de achtergrond van waaruit ik gekomen ben tot het ontwikkelen van dit soort programma's. Deze vorm van kennis elicitatie maakt het mogelijk om uit een kennisbestand al de opgehoeste JA-ZINNEN op te roepen, die gebruik maken van het betreffende trefwoord, of zoals ik dat noemde: kennismodule.
De programmatuur die hiervoor nodig is kan ik hier niet gaan behandelen. Dat vraagt ook niet om AI, maar is bestandsprogrammatuur, die tegenwoordig als 'gewoon' te benoemen is. Denk maar aan het zoeken van een bepaald woord in een bepaalde tekst. Een lezer vertelde me dat hij zocht naar een toepassing voor het snel kunnen analyseren van offerte-specificaties, die dikwijls uitvoerig, dik en tijdrovend zijn. Ook dat is een nuttige toepassing van CATh.

Van een aantal lezers kwamen na de eerste aflevering reacties, waaruit bleek hoe men zelf ook lekker bezig is met wat ik CATh noem. Ze stelden vragen die, hoe kan het ook anders, vooruit liepen op de afleveringen die nog volgden. Hun vragen zijn inmiddels beantwoord. Opvallend was ook dat zij merkten dat GWBASIC een imago heeft dat moeilijk verenigbaar lijkt met AI. Zo van: AI is ingewikkeld, dus daar moet je dan ook ingewikkelde programmeertalen bij gebruiken. Anders klopt er iets niet.
Een vreemd en veel voorkomend misverstand! In deel 2 heb ik geschreven dat CATh een vorm van applicatieware is: **het gaat om de gebruikstoepassing en het gebruiksnut van CATh,** niet om de taal waarin die toepassing is geschreven. Wat ik met GWBASIC heb gedaan kan net zo goed met PROLOG, LISP, PASCAL of in C worden gedaan.
Maakt dat wat uit? Kennelijk zijn er mensen die 'neerkijken' op gebruikers van BASIC. Die neerkijkers vragen volgens mij alleen maar om aandacht voor het feit dat zij zo intelligent zijn dat ze 'hogere' talen beheersen. Toegegeven: je kunt in C of met SMALLTALK, waar ik overigens ook mee werk, heel wat meer AI-stunten uithalen. Dat gaat bovendien gemakkelijker dan met GWBASIC. Maar ik heb het over CATh en niet over AI-talen! Exit.

LEUKE REACTIE Sjoerd Riemersma uit Emmeloord, lid van de IBM PC-gg en docent in het technisch onderwijs, vertelde me wat hij zo'n veertig jaar geleden van de leerpedagoog prof. H. Kohnstamm als definitie van denken had meegekregen: 'Denken is het hanteren van ordeningsmiddelen, waardoor een onoverzichtelijke hoeveelheid gegevens wordt tot een overzichtelijke en beheersbare eenheid'. Sjoerd vond het leuk om in mijn reeks te merken hoe bruikbaar die oude definitie nog steeds blijkt te zijn.

VERBETERINGEN Er kwam een aantal reacties waarmee de besproken CATh-programma's kunnen worden verbeterd. Allereerst een zeer bruikbare verbetering om ook komma's in antwoorden te kunnen intypen. In plaats van bijvoorbeeld de gebruikelijke vraag:
regel 140 INPUT " Onderwerp : ", ONDERWERP$
kan er in GWBASIC worden gewerkt met bijvoorbeeld de vraag:
regel 140 LINE INPUT " Onderwerp : ", ONDERWERP$
Bij het gebruik van LINE INPUT worden **alle** tekens gelezen, zonder beperkingen. Dat is gemakkelijker en voorkomt van die nare interrupts op je scherm, als je net zo lekker diep zit te denken.
Een tweede fraaie verbetering betreft het beperken van de lengte van ingetypte woorden of zinnen. Storend scrollen van het beeld of het onverwachts over elkaar drukken van woorden of zinnen, als gevolg van LOCATE instructies, kan ermee worden voorkomen. De aanpassingen die moeten worden aangebracht komen neer op het volgende principe:

```
100 LOCATE 3
110 PRINT"- ONDERWERP : --------------"
120 LOCATE 3,15
130 INPUT"",ONDERWERP$
140   IF LEN(ONDERWERP$)=<14
      THEN GOTO 170
150   IF LEN(ONDERWERP$) >14
      THEN BEEP
160   LOCATE 3,15:PRINT"--------------
      GOTO 120
170 REM GAAT VERDER MET HET PROGRAMMA
```

BESPREKING Op de derde schermregel (LOCATE 3) worden door regel 110 vanaf de 15e kolom veertien streepjes afgedrukt. Die geven aan dat de maximaal in te geven woordlengte veertien karakters mag bedragen. Regel 120 en 130 vragen daarna om op die plaats uw reactie in te typen. Regels 140 en 150 controleren daarna de lengte van het ingegeven woord. Is die kleiner of gelijk aan 14 karakters, dan is de woordlengte goed en kunt u verder gaan. Is de lengte echter groter dan 14 karakters, dan laat regel 150 een biep-toon uit de speaker komen. U schrikt daar dan even van. Regel 160 veegt het te lange woord uit, in het voorbeeld tot 20 karakters lengte, en herstelt de vraag op precies dezelfde locatie op het scherm, door terug te gaan naar de instructie op regel 120. Dit is een zeer praktische verbetering, die in de programma's op diverse plaatsen is aan te brengen.

Dat was het dan weer voor deze aflevering. Ik weet dat velen met de CATh programma's zijn begonnen, maar daarover nog niet wilden/durfden reageren. Eerst stiekem de kat uit de boom kijken dus. U ziet dat vele anderen wel gereageerd hebben en dat daarmee de kwaliteit van CATh omhoog gaat. Reageer dus alsnog! Uw reacties zijn welkom bij:

Robert B. Snip
Evene 8
5667 AL Geldrop
Telefoon 040-867514

EINDELIJK IN NEDERLAND
DE AMERIKAANSE
TOP-COMPUTERS VAN KSL!

Goed nieuws voor de echte computerliefhebber. Eén van de grootste computer warehouses van Amerika komt naar Europa. Vanaf heden verzorgt KSL Europe BV de verkoop, distributie en service van dit topmerk in Nederland.

KSL - de supersnelle IBM-compatible computer uit de USA.

KSL Europe BV gaat in Nederland opmerkelijk van start met onderstaande superaanbiedingen:

KSL XT
8088-1 XT 10 Mhz, 640 KB RAM, 360 KB of 720 KB Floppy-drive, monographic printer card, multi I/O card (parallel/serieel/game port, clock, floppy-controller), 101-keys keyboard, slimline of babycase. Software: Digital Research DR-DOS 3.41 Incl. manuals etc. totaalprijs excl. BTW Fl. **1.295,–**

Idem met 14-inch monochroom monitor PHILIPS 7BM713/723/743, zwart/wit, amber, groen totaalprijs excl. BTW Fl. **1.595,–**

Idem met monitor en 20 MB Harddisk 65 ms incl. controller totaalprijs excl. BTW Fl. **2.195,–**

KSL AT
80286 AT 12 Mhz, 640 KB RAM, 1.2 MB of 1.44 MB Floppy-drive, monographic printer card, serieel card, harddisk/floppycontroller, 101-keys keyboard, slimline of babycase. Software: Digital Research DR-DOS 3.41 Incl.manuals etc. totaalprijs excl. BTW Fl. **1.995,–**

Idem met 14-inch monochroom monitor PHILIPS 7BM713/723/743, zwart/wit, amber, groen totaalprijs excl. BTW Fl. **2.295,–**

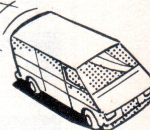
Idem met monitor en 20 MB Harddisk 40 ms totaalprijs excl. BTW Fl. **2.895,–**

KSL SUPER AT 386 SX
80386-16 SX 21 Mhz, 1 MB RAM, 1.2 of 1.44 MB Floppy-drive, monographic printer card, serieel card, harddisk/floppy-controller interleave 1:1, 101 keys keyboard, slimline of babycase. Software: Digital Research DR-DOS 3.41 Incl. manuals etc. totaalprijs excl. BTW Fl. **2.995,–**

Idem met 14-inch monochroom monitor PHILIPS 7BM713/723/743, zwart/wit, amber, groen totaalprijs excl. BTW Fl. **3.295,–**

Idem met monitor en 40 MB Harddisk 28 ms. totaalprijs excl. BTW Fl. **4.195,–**

DIREKTE LEVERING DOOR HEEL NEDERLAND!

Techniek van de toekomst voor ongelooflijk scherpe prijzen. Superaanbiedingen zoals u ze nog niet eerder zag. Met nevenstaande bon haalt u de fantastische KSL-computer (kompleet met Nederlandstalige handleiding en 1 jaar garantie) snel in huis. Doen!

Alle genoemde prijzen zijn in HFl. excl. BTW. LEVERINGEN geschieden franco onder REMBOURS.

BESTEL SNEL MET DEZE BON!

Ik bestel hierbij de volgende aanbieding:

☐ KSL XT voor de prijs van fl ....

☐ KSL AT voor de prijs van fl ....

☐ KSL SUPER AT 386 SX voor de prijs van fl ....

(hokje van uw keuze aankruisen)

Naam ....

Adres ....

Postcode .... Woonplaats ....

Tel.nr. ....

Handtekening ....

Ik betaal kontant bij aflevering.

Stuur deze bon in een envelop zonder postzegel naar:
KSL Europe BV - Antwoordnummer 20451
5721 WZ ASTEN

Computer, Midi en muziek (8)

Arnoud de Jong

Softwarefabrikant Steinberg heeft zich in het verleden een toppositie op de markt veroverd met het inmiddels legendarische sequencerpakket Pro 24. Maar de concurrentie zat niet stil en ondanks allerlei updates dreigde Pro 24 enigszins achter te gaan lopen. Ambitieus werd een nieuwe weg ingeslagen en die leidde naar M-ROS en Cubase.

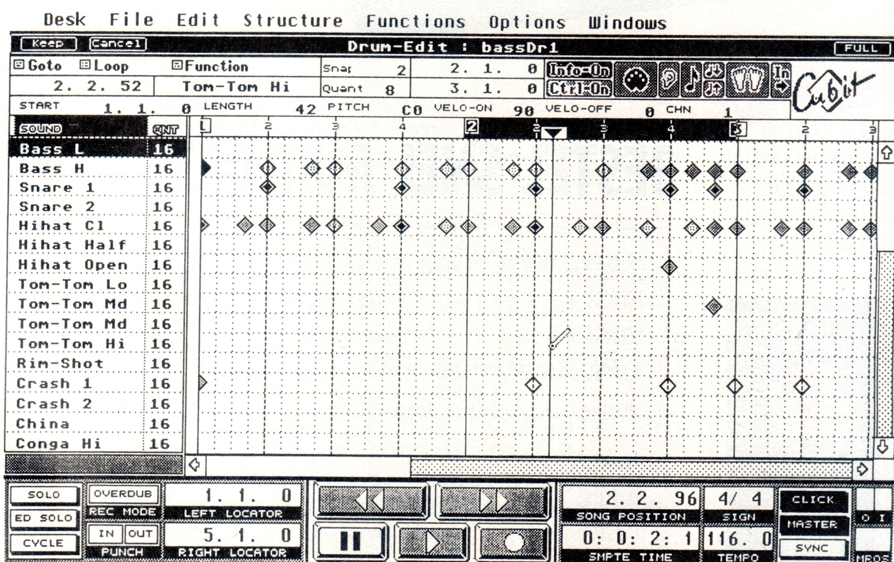
CUBASE M-ROS (Midi Realtime Operating System) is Steinbergs nieuw ontwikkelde besturingssysteem voor de Atari, speciaal toegesneden op muziektoepassingen. Het meest opvallend eraan is dat het de gebruiker in staat stelt meerdere programma's tegelijk in het geheugen te hebben en daartussen heen en weer te schakelen met behulp van een switcherprogramma. Immers, de toekomst is aan multitasking en M-ROS simuleert dit. De sequencer kan bijvoorbeeld blijven draaien terwijl een editor wordt gebruikt. Voorwaarde is wel dat er voldoende geheugen beschikbaar is (minimaal 2 Megabyte).

Cubase, de jongste sequencer van Steinberg, kan worden beschouwd als het middelpunt van dit nieuwe midisysteem. Het is een indrukwekkend werkstuk geworden met uitgekiende professionele mogelijkheden. Daarbij is goed naar de concurrentie gekeken (onder andere C-Lab) en in het gebruik is het dan ook af en toe feest der herkenning. De indruk moet echter worden vermeden dat Cubase geen eigen gezicht heeft. Integendeel, het programma heeft dusdanige kwaliteiten dat het nog moeilijk kiezen wordt tussen Cubase en C-Lab. Men heeft er bij Steinberg naar gestreefd het edit-proces sterker te visualiseren en daar is men uitstekend in geslaagd: Cubase is grafisch een hoogstandje en kent qua gebruiksgemak z'n gelijke (nog) niet.

VENSTERS Het werken aan een stuk muziek vindt in Cubase plaats binnen een 'arrange window'. In een 'arrange window' zijn alle bewerkingen met betrekking tot de structuur van een nummer zeer eenvoudig en overzichtelijk uit te voeren, desnoods 'real time', dus terwijl de sequencer speelt. Steinberg verdient voor de functionele opzet en grafische layout van dit onderdeel wat ons betreft de schoonheidsprijs.

Maximaal kunnen er zeven vensters tegelijk open staan, zodat je verschillende versies van één nummer of een aantal afzonderlijke nummers tegelijk in het geheugen kunt hebben. In de praktijk is echter bij gebruik van een 1040ST een dergelijk ruime aanpak niet aan te raden. Herhaaldelijk resteert er namelijk te weinig geheugenruimte om nog editpagina's aan te roepen. Het totaal aan geopende vensters kan worden bewaard als 'song', maar elk 'arrangement' is ook apart op diskette weg te zetten. De vensters kunnen volgens de vertrouwde GEM-principes worden verkleind, vergroot en verplaatst. Kopiëren van het ene venster naar het andere is mogelijk.

Elk 'arrange window' bevat maximaal 64 tracks. Elke track bestaat uit 'parts'. Een 'part' is een stukje muziek dat je hebt opgenomen en het wordt in de track afgebeeld als een horizontaal staafje. Wanneer je dus in een track achtereenvolgens drie passages hebt vastgelegd staan er drie 'parts' achter elkaar afgebeeld. Deze 'parts' kun je met behulp van de muis naar hartelust manipuleren: kopiëren en verplaatsen (zowel binnen de track als daarbuiten), doorknippen, aan elkaar lijmen, verlengen, inkorten, herhalen. Het indrukken van de rechter muisknop brengt bliksemsnel de hiervoor geëigende gereedschapsset tevoorschijn. 'Parts' zijn bovendien afzonderlijk op diskette te bewaren, apart te beluisteren of uit te zetten ('mute'). Via een part-infobox kun je real-time de afspeelparameters van een part veranderen of 'events' filteren. Wanneer de sequencer loopt beweegt er ter plaatsbepaling een song position pointer over het scherm. Tijdens het spelen is deze gewoon te verplaatsen, waarna het nummer vanaf de nieuwe positie zonder onderbreking verder gaat. Daarnaast zijn er mogelijkheden om de pointer direct naar een bepaalde positie te dirigeren.

Twee zogeheten locators dienen om een gebied af te grenzen, waarbinnen een opname ('punching'), een bepaalde bewerking of herhaling ('cycling') kan plaatsvinden.

Om de montages ten aanzien van de structuur van een nummer nog verder te vereenvoudigen kun je de parts van instrumenten, die samen een bepaalde passage spelen, bundelen tot groepen. Er ontstaat dus een soort 'verzamelpart', 'group' genaamd. Deze

'groups' kunnen worden gemonteerd in een aparte 'grouptrack'.

OPNAME Opnemen kan in Cubase vanaf elk gewenst punt of in een vooraf met de locators gedefinieerd gebied. Zelfs het tijdens de opname overspringen naar een andere track is mogelijk. Het aantal aftelmaten is instelbaar. Wanneer zich vóór het startpunt van de nieuwe opname reeds eerder opgenomen materiaal bevindt kun je ook kiezen voor de 'preroll'-functie. Deze laat de song position pointer een aantal maten terugspringen en speelt deze af alvorens in opnamestand te schakelen.
Cubase kan vanzelfsprekend elk type midi-message opnemen. Controllers en program changes kunnen desgewenst achteraf in een aparte track worden opgenomen. Tempoveranderingen kun je vastleggen in de zogeheten Mastertrack.
Met behulp van de 'Tempo Recording' optie is dit zelfs 'live' te doen.
Punch In/Out wordt gebruikt om in een afgegrensd gebied binnen een bestaande opname muziekfragmenten te vervangen of nieuwe toe te voegen. De plaats waar de nieuwe opname moet beginnen (Punch in) en eindigen (Punch Out) kan vooraf met de locators worden bepaald. Tijdens het afspelen van de oorspronkelijke opname schakelt de sequencer automatisch op het juiste moment in en uit de opnamestand. Wanneer je tijdens het 'punchen' ook nog de 'cycling'-mode gebruikt herhaalt Cubase telkens het te bewerken fragment. Afhankelijk van de gekozen instelling wordt bij elke nieuwe cyclus het materiaal uit de vorige aangevuld of vervangen.
In plaats van automatische Punch In/Out is het natuurlijk ook mogelijk het punchen 'live' te doen, dat wil zeggen: tijdens het afspelen schakel je de sequencer op het gewenste moment in of uit de opnamestand.
Met 'multi-recording' kun je eventueel op maximaal vier sporen tegelijk opnemen. Dit is met name handig wanneer er in één 'take' meerdere instrumenten worden opgenomen. Koop vooraf wel een multiport of een midimerge box, anders staan er straks drie of vier muzikanten met evenzoveel midi-kabels in de hand beteuterd naar één midi-in op de Atari te staren. De multiport is een hardware uitbreiding, waarbij je de beschikking krijgt over meer midi-ingangen, de mergebox brengt de midi-signalen uit verschillende midi-bronnen samen in één datastroom, die vervolgens netjes de Atari in kan.
Multi-recording is tevens een aardige oplossing voor instrumenten die op meerdere midi-kanalen tegelijk zenden (synthesizers met split-keyboard, orgels met meer manualen, gitaarsynthesizers).
Wie nog wel eens materiaal van een andere sequencer naar Cubase overspeelt zal veel profijt hebben van de remix-functie. In eerste instantie komen namelijk alle opgenomen midikanalen in één track terecht. Met 'remix' kun je deze track ontrafelen en elk midi-kanaal in een eigen track onderbrengen. In versie 1.0 bevatte de 'remix' functie nog een bug: midi-kanaal 16 werd vergeten. Het is nog niet bekend of deze fout in versie 1.5 is hersteld.
In het vorige nummer is het onderwerp synchronisatie uitgebreid aan de orde geweest. Daarom beperken we ons dit keer ten aanzien van de externe synchronisatiemogelijkheden van Cubase tot een korte opsomming: het programma ondersteunt Midi Time Code (en dus SMPTE) en Midi Clock. Een extra vermelding waard is Human Sync. Daarmee kun je de sequencer in de pas laten lopen met je eigen speeltempo op de synthesizer.

Quantize Om ingespeelde noten in het juiste ritmische gareel te duwen beschikt Cubase over verschillende quantiseringsmogelijkheden. Het meest strikt in de leer is Note On Quantize. Deze zet het startmoment van elke noot precies op de dichtstbijzijnde tel volgens een vooraf ingestelde 'fijnmazigheid'.
Quantizewaarde 16 verdeelt bijvoorbeeld elke tel in vier quantiseringsposities en verschuift het startpunt van de noten naar de meest nabijgelegen zestiende tel. De oorspronkelijke nootlengte blijft intact. Naarmate de quantizewaarde lager wordt gekozen zal het aantal quantiseringsposities binnen een tel ook lager zijn. De afronding is dientengevolge grover en het resultaat van de operatie dus ingrijpender.
Met Note-On Quantize gaat alles nogal machinaal klinken en daarom zijn er 'muzikalere' quantiseringsmogelijkheden in Cubase gecreëerd. 'Over Quantize' richt zich bijvoorbeeld meer naar de ritmische 'feel', waarmee de passage is ingespeeld en doet dus al iets natuurlijker aan. Bij 'Iterative Quantize' kun je zelf bepalen in welke mate de opgegeven quantize-waarde bij het quantiseren moet worden benaderd. Deze wordt uitgedrukt in een percentage. Honderd procent herschikt alle noten precies naar de ingestelde quantize-waarde, lagere percentages geven een kleinere verschuiving te zien. Tevens kun je een tolerantie inbouwen om noten die al op aanvaardbare afstand van een quantiseringspositie liggen ongemoeid te laten. Hiermee verschuif je dus alleen de noten die nog een zekere timingcorrectie behoeven.
Tenslotte zijn er nog twee quantizemogelijkheden die niet bedoeld zijn voor het herstellen van ritmische onregelmatigheden, maar voor het creëren van bepaalde 'feels'. Zo kun je met 'Match Quantize' een Part quantiseren volgens het ritmisch stramien van een andere Part. 'Groove Quantize' legt een vooraf geprogrammeerd ritmisch stramien als een 'masker' over een bepaalde passage.
Alle quantize-operaties in Cubase zijn terug te draaien, totdat je ze definitief maakt met 'Freeze Quantize'.

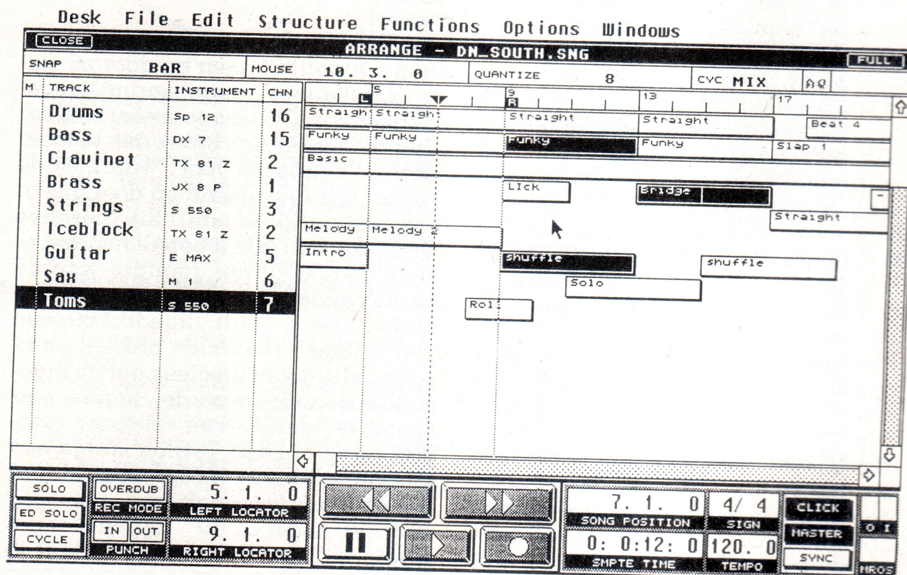
GEESTEN Het komt nogal eens voor dat je een fragment voor een bepaald instrument hebt opgenomen, maar later tot de ontdekking komt dat het wel mooi klinkt wanneer ook nog een ander instrument deze passage meespeelt. Je kunt de oorspronkelijke passage dan natuurlijk gewoon naar de track van het tweede instrument kopiëren en zo bewerkstelligen dat de 'part' over twee verschillende midikanalen wordt verzonden. Cubase biedt echter een flexibeler methode: het creëren van een 'ghost part'. Het voordeel van een 'ghost part' boven een normale kopie is dat origineel en 'schaduw' aan elkaar gekoppeld blijven. Veranderingen in de midi-data van de één worden ook doorgevoerd bij de ander. De afspeelparameters echter kunnen wèl verschillen: midikanaal, transpositie, velocity, delay enzovoort. De 'ghost' is eventueel later om te zetten in een echte part.

EDIT Voor een meer gedetailleerde bewerking van de midi- informatie binnen een part staan een aantal afzonderlijke editschermen ter beschikking. Ook hier is onder de rechter muisknop de Toolbox voorhanden, waarmee je de midi-events op bijna tekenprogramma-achtige wijze kunt manipuleren: wissen, verkorten, verlengen, verplaatsen, nieuw intekenen enzovoort. Invoer van nieuwe events is in alle editschermen behalve door middel van muis en toolbox ook mogelijk met behulp van het midi-keyboard, zowel real time als steptime.
Elk editscherm beeldt de midi-informatie op een andere manier af, zodat je zelf kunt kiezen welke presentatie voor een bepaalde ingreep het meest doeltreffend is.
In 'Grid-Edit' staan de midi-events, met bijbehorende waarden als tijdspositie, lengte, toonhoogte, aanslagsterkte, type en midi-kanaal in een alfanumerieke lijst chronologisch afgebeeld. Daarnaast zijn de events ook grafisch op een raster weergegeven, in de vorm van balkjes die een visuele indruk geven hun van tijdspositie en hun lengte. In een aparte kolom kun je met behulp van een soort rudimentaire faders de aanslagsterkte van elke event bijregelen. Veranderingen in de grafische displays wor-

den tegelijk in de eventlijst doorgevoerd. Tijdens het spelen van de sequencer scrollen lijst en grafische weergave synchroon.
Naar onze smaak overzichtelijker dan de 'Grid-editor' is de 'Key-Editor'. Ook hier een raster, maar dan in pianolarol stijl, zoals de Cubase handleiding het noemt. De note-events worden afgebeeld in streepjes. Hun startmoment en de tijdsduur lees je af van links naar rechts, de toonhoogte van boven naar beneden. In dit opzicht is er dus een zekere analogie met de normale muzieknotatie en dat komt direct een stuk vertrouwder over. Tijdens de het afspelen scrollt de Song Position Pointer mee over het scherm, zodat je precies weet waar je bent.
Controller-data kunnen indien gewenst worden afgebeeld in een aparte display. Uiteraard kunnen ook nieuwe controllerdata worden ingevoerd, waarbij het zelfs mogelijk is om het 'profiel' van controllers (bijvoorbeeld pitch bend en modulatie) letterlijk te tekenen.
De drum-editor is bedoeld voor het maken en bewerken van drumpartijen. Deze krachtige editor bestaat uit een lijst met drum- en percussiegeluiden met daarnaast een raster. Op het raster staan achter elk geluid de daarmee ingespeelde events afgebeeld. In de Toolbox is nu een drumstick aanwezig, waarmee zeer eenvoudig nieuwe drumnoten kunnen worden ingevoerd. Zelfs de aanslagsterkte kan worden bepaald door de drumstick in combinatie met het computertoetsenbord te gebruiken.
De drum-editor is een ideaal hulpmiddel om complexe drumpartijen te maken. Niet in de laatste plaats doordat je ook met deze editor kunt werken terwijl de sequencer speelt, zodat je onmiddellijk het resultaat van de veranderingen kunt beluisteren.
Een bijzonder handige eigenschap van de drum-editor is bovendien de mogelijkheid tot het maken van zogeheten drum-maps. Een drum-map is simpel gezegd een lijst, waarop de namen van de drumklanken van de te gebruiken drummachine kunnen worden ingevoerd. Je kunt er dus je eigen drumkit inzetten.
Tevens functioneert hij in voorkomende gevallen als omrekentabel. Midi maakt namelijk gebruik van nootnummers om de verschillende klanken in een drummachine aan te sturen. Wanneer je nu een drumpartij afspeelt op een andere drummachine dan degene waarmee deze is opgenomen, loop je grote kans dat er andere drumklanken worden geproduceerd dan de bedoeling is. Dit komt simpelweg doordat de nootnummers in die machine gekoppeld zijn aan andere klanken. Zo'n situatie komt voor wanneer je thuis iets opneemt, dat in een studio via andere apparatuur moet worden afgespeeld.
Tenslotte de Score-editor. Hierin worden 'actieve' parts afgebeeld in muzieknotatie, elk op een eigen notenbalk. Het is een kwalitatief goede editor, maar ook niet meer dan dat. Vooral hier merk je dat er bij Steinberg kennelijk grote waardering bestaat voor de prestaties van concurrent C-Lab, want een aantal principes is rechtstreeks overgenomen. Om er een paar te noemen: bij real time inspelen verschijnen de noten direct op het scherm, bij het verplaatsen van de noten hoor je wat je doet, kopiëren en verplaatsen gaat vrijwel op dezelfde manier. Niettemin kan Cubase nog steeds niet tippen aan de notatiemogelijkheden van C-Lab Notator, niet in de laatste plaats omdat er geen afdruk- en tekstmogelijkheden zijn. Ook dynamische en voordrachtstekens kunnen niet worden ingevoerd. In feite is de Score-edit niets meer dan een Key-edit met muzieknotatie en dat zal ook wel de bedoeling zijn. Voor een echt partituurprogramma zullen we bij Steinbergs Masterscore moeten zijn, waarvan de nieuwe versie binnenkort uitkomt.

CONCLUSIE Steinberg heeft met Cubase z'n reputatie meer dan waargemaakt. Samen met C-Lab hoort het programma tot de top in sequencersoftware. Een ruwe vergelijking op hoofdpunten is redelijk eenvoudig te maken, details zijn een kwestie van persoonlijke voorkeur. Wie een uitstekende professionele sequencer wil kan bij beide programma's terecht. Cubase heeft zonder meer de meest gebruiksvriendelijke montagemogelijkheden door de goede visuele presentatie. Wanneer echter het maken van partituren noodzakelijk is, is C-Lab de aangewezen keus: Cubase valt dan af. Voorts zijn in C-Lab de quantiseringsmogelijkheden en parameterinstellingen iets toegankelijker. C-Lab munt bovendien uit in bedrijfszekerheid. Onze testversie van Cubase (1.0) kregen we daarentegen meermalen 'plat'. Het valt echter te verwachten dat veel problemen in de update (1.5) verholpen zullen zijn. Tot slot is Cubase in de schermafhandeling trager dan C-Lab. Maar dat is natuurlijk de prijs die je betaalt voor alle visuele hoogstandjes.
Kortom, kiezen wordt nog moeilijk. Het gebruikersbelang zou zeker gediend zijn met een fusie tussen C-Lab en Steinberg.

Meer informatie over Cubase bij:
James B. International,
Schinkelsebaan 15a,
2908 LE Capelle aan den IJssel,
telefoon 010-4588166
Prijs: ƒ 995,-

Nu steeds meer Apple][GS bezitters tot de aanschaf van een harddisk besluiten bereikt mij steeds vaker het verzoek om eens uit te leggen waar het mystieke 'systeem' uit bestaat. Welke files stellen wat voor, wat is strikt noodzakelijk, wat mag eventueel weg en hoe werken de diverse files samen, is een greep uit die vragen.

De indeling van de Apple][GS systeemschijf

Ton van Santen

Een volledig aangekleed systeem kan wel eens meer dan 1 Megabyte aan diskruimte in beslag nemen, maar toch denk ik dat de meeste GS gebruikers veel waardevolle informatie uit dit verhaal kunnen opdoen. Dat geldt speciaal voor de mensen die System disk v5.0 maar niet werkend kunnen krijgen op een andere schijf dan de diskette waarop ze het kregen. Een GS systeemschijf bevat een aantal standaardfiles en folders. Het is niet zo dat al deze files en folders verplicht zijn om een goed werkend systeem te krijgen. In feite mag bijna alles weggelaten worden. Alleen geldt natuurlijk: hoe naakter het systeem, hoe minder de mogelijkheden. Hier volgt een lijstje van alle standaardfiles en folders op een systeemschijf met een korte beschrijving van functie en werking. AppleTalk wordt buiten beschouwing gelaten. De hier genoemde indeling geldt voor SystemDisk v5.0.

ProDOS Deze file wordt het eerst ingeladen bij het booten van de disk. Het bevat helemaal geen ProDOS, alleen wat code die de machine in staat stelt om het bootproces uit te voeren. Deze file moet men niet verwarren met de 8-bits ProDOS van andere Apple][machines.

Basic.System Hierin staat de interface voor het gebruik van AppleSoft Basic. Deze file is nodig wanneer men AppleSoft wil gaan gebruiken.

Basic.Launcher Dit is een file die het mogelijk maakt om icons van AppleSoft programma's in de Finder dubbel aan te klikken. Basic.System wordt dan opgestart en de aangeklikte basicfile ingeladen en uitgevoerd.

Icons In deze folder staan de files met de icon informatie: de icon files. Met behulp van een icon editor gemaakte icon files moeten in deze folder geplaatst worden, opdat ze ook daadwerkelijk door de finder gebruikt zullen worden. Er zijn een aantal files in deze folder die de Finder absoluut nodig heeft. Dit zijn:

- FType.main - bevat afkortingen van mogelijke filetypes
- FType.aux - bevat afkortingen van aux types.
- Finder.icons - bevat diverse systeem icons.
- Finder.x.icons - diverse systeem icons (niet strikt noodzakelijk)

Wanneer tijdens het inladen van de Finder blijkt dat de computer slechts 512 K aan RAM geheugen heeft dan wordt de file Finder.x.icons niet ingeladen. De Finder zou anders te weinig werkruimte hebben om goed te kunnen werken!

System Deze folder bevat het eigenlijke operating systeem en toebehoren. De gebruiker mag hier een aantal dingen in veranderen, om een systeem te creëren dat voor hem op maat gesneden is. De structuur van deze folder is echter voorgeschreven.

- GS.OS.Start - Initialisatie file voor het OS– GS.OS - Operating System
- ExpressLoad - File voor het snel kunnen laden van programma's
- GS.OS.Dev - Mogelijke devices
- Error.Msg - OS Foutmeldingen
- P8 - 8-bits ProDos
- Start - de Finder

De file 'Start' mag in principe ieder uitvoerbaar programma zijn. Het operating system gaat na het booten kijken of er in system een file start aanwezig is. Zo ja, dan wordt deze file geladen en opgestart. Door hiervoor in de plaats een ander uitvoerbaar programma te plaatsen wordt dus een 'Turnkey' systeem gemaakt. Is er geen startfile aanwezig dan gaat het OS kijken in de hoofddirectory van de schijf of er een file is waarvan de naam eindigt op .SYS16 of .SYSTEM. De eerste die het tegenkomt wordt gestart. P8 is de oude 8-bits ProDOS. Als we een schijfje willen maken dat helemaal niet onder GS/OS moet opstarten, maar juist met de oude 8-bits ProDOS moet werken, dan moeten we de file P8 naar die schijf kopiëren en hernoemen tot PRODOS. Als we wel met GS/OS werken is P8 eigenlijk een tweede operating systeem, dat we tijdelijk actief kunnen maken. Als we vanuit GS/OS een ProDOS 8 programma laten werken, dan laadt GS/OS de file P8 in en schakelt zichzelf naar een 'slapende toestand'. P8 wordt dan actief en is de baas van de machine. Nadat ons P8 programma is afgelopen schakelt P8 zich uit en wordt GS/OS gewekt, dat ons (meestal) terug brengt naar de Finder. Op systemdisk v5.0 gaat dit laatste veel sneller dan op de vorige versie, omdat GS/OS en de Finder in de machine aanwezig blijven (mits er voldoende RAM in zit) en dus niet meer vanaf schijf hoeft te worden opgehaald. Een ander nieuwigheidje aan System disk v5.0 is de file ExpressLoad. Hierin zit een uitbreiding op het Operating Systeem, dat speciaal daarvoor aangepaste programma's vele malen sneller dan voorheen kan laden. AppleWorks GS inladen met alle modules gaat vanaf floppy bijvoorbeeld in ongeveer 45 seconden, mits dit natuurlijk de expressload versie van AppleWorks GS is. Het principe van expressload is uitermate simpel. Bij het laden van een programma dat uit veel (zeg 30) 'load'-segmenten bestaat wordt meer dan 465 maal de informatie in het begin van het segment gelezen, om te kijken of dit het segment is dat gezocht wordt. Iedere keer wordt eerst het eerste segment bekeken, dan het tweede, enzovoort, totdat het goede segment is bereikt. Dit proces kan drastisch bekort worden wanneer aan het begin van de file informatie staat waar ieder segment precies begint. In ons voorbeeld hoeft dan slechts eenmaal deze informatie te worden gelezen en vervolgens 30 maal een segment. Bij het booten van een System v5.0 verschijnt de tekst *'ExpressLoad'* onder het thermometertje, als de Option en Apple key ingedrukt worden gehouden.

Standaard folders De folder 'system' bevat verder de volgende standaardfolders:

Desk.Accs Hierin kunnen de CDA's en NDA's worden geplaatst die men wenst te gebruiken. Deze files worden ingeladen tijdens het booten, mits ze 'actief' zijn. Als ze niet actief zijn worden ze niet ingeladen en zijn dan natuurlijk ook niet te gebruiken. De actieve-status kan met behulp van de iconinfo optie in de Finder worden veranderd. In deze folder hoeven geen files aanwezig te zijn, zelfs de folder is niet verplicht. Ook hoeven de files in dit

folder niet persé CDA's of NDA's te zijn. Maar alleen de in dit folder aanwezige NDA's en CDA's worden (mits actief) tijdens het booten in de machine geladen. Met behulp van speciale (shareware en public domain) NDA's kunnen later alsnog niet-actieve CDA's en NDA's worden ingeladen, ook vanaf andere schijven of folders.
System.Setup Hierin staan PIF's en TIF's, die het systeem op zekere wijze initialiseren. De gebruiker mag daar eigen PIF's en TIF's aan toevoegen. PIF is de afkorting van Permanent Init File en TIF staat natuurlijk voor Temporary Init File. Het verschil is dat de code in een TIF tijdens het booten wordt uitgevoerd en daarna uit de machine wordt verwijderd, terwijl de code van een PIF in de machine blijft. Toepassingen in de vorm van TIF's zijn bijvoorbeeld: het laten zien van een plaatje of laten horen van een stukje muziek tijden het booten of het installeren van de twee ROM CDA's. Op de systemdisk staan een tweetal noodzakelijke PIF's:

- Resource.Mgr. Voor resources, daarover later meer,
- Tool.Setup. Voor het initialiseren van de toolbox.

Beiden zijn weer niet strikt noodzakelijk. Alleen kan dan de toolbox niet gebruikt worden en evenmin worden resourcefiles herkend. Voor gebruik van bijvoorbeeld de Finder zijn beide files noodzakelijk. Dè code in de Tool-.Setup file kijkt naar de ROM in de GS waar het op draait en afhankelijk van het resultaat wordt de file TS2 of TS3 ingeladen. TS2 hoort bij ROM versie 01 en TS3 bij ROM versie 03 (van de nieuwe GS). Dus als u ROM versie 01 in uw machine heeft zitten, dan mag TS3 gewist worden. De andere files in de folder zijn nodig voor het grafische controlepaneel en resourcefiles.
Fonts De gebruiker kan hierin de fontfiles plaatsen, met de fonts die hij wil gebruiken. Eigenlijk geldt hiervoor hetzelfde als de folder voor de desk accesoires: tijdens het booten worden fontfiles, die in dit directory staan, ingeladen. Die zijn dan beschikbaar voor de programma's die met verschillende fonts werken. Ook geldt hiervoor dat er speciale NDA's zijn, die later nog fonts kunnen toevoegen. Degene die dat het beste doet is Load-Font van eigen hand. Verder bevat de directory nog twee files, die het inladen van fontfiles aanmerkelijk versnellen. Deze files worden door de printmanager uit de toolbox aangemaakt, zodat wij als gebruiker er geen omkijken naar hebben.
Drivers Bevat alle voor het systeem noodzakelijke drivers en drivermanagers. Dit zijn files die het mogelijk maken om zekere devices te gebruiken, zoals harddisks, CD ROM's, enzovoort. Het is dus noodzakelijk dat hierin alle drivers van devices die men wil gebruiken worden geplaatst.Drivers zijn onderverdeeld in device drivers en driver managers. Device drivers verzorgen de hardware communicatie met de devices, waarvoor ze geschreven zijn. Driver managers zijn nodig wanneer op een zekere hardware uitgang van de computer meerdere soorten devices zijn aan te sluiten. Zo heeft de Apple SCSI kaart een SCSI.manager en SCSIHD.Driver en SCSI.CDROM.Driver. Dus de SCSI.manager schakelt tussen de SCSI harddisk en SCSI CDROM drivers.
FST's voor File System Translators. Tot nu toe bevat deze folder slechts 2 of 3 files:

- ProFST - voor het ProDos filesysteem
- CharFST - voor printers en modems en eventueel
- HSFST - voor CD ROM.

Er kan een heleboel en heel weinig over FST's gezegd worden. De functie van een FST is om meerdere filesystemen (Prodos, Macintosh, MS-DOS, DOS 3.3 en noem maar op) te kunnen herkennen en te vertalen naar GS/OS, zodat het mogelijk is om met schijven, files en folders te manipuleren op de ProDOS manier! Op dit moment is echter het probleem dat Apple nog niet de volledige informatie heeft gepubliceerd over hoe zo'n FST opgebouwd moet worden. Niet zonder reden trouwens: een FST is dermate complex dat Apple in de ontwikkeling van een dergelijke code zelf een forse vinger in de pap wil blijven houden!
CDev's Hierin staat informatie die behoort bij het Control Panel NDA. De files hierin bevatten een zogenaamde resourcefork (zie verder).
Deze files zijn alleen van belang wanneer het grafische controlpanel wordt gebruikt. Men kan hier eigen CDev's aan toevoegen. Ze zijn bedoeld om een gebruiker op eenvoudige wijze in staat te stellen allerlei hardware te bedienen. Zie bijvoorbeeld de CD ROM CDev op de System.Tools diskette van System 5.0, die je in staat stelt om een Apple CD ROM als audio CD te gebruiken!
Tools De files hierin zijn een kernbestanddeel voor de computer. Ze bevatten aanvullingen en veranderingen (patches) voor de zogeheten Toolbox, waar de hele desktop op draait. Niet alle files zijn voor ieder applicatie noodzakelijk, maar dit is moeilijk te bepalen. Daarom de volgende vuistregel: zet alle toolfiles in de Toolsfolder. Een toolfile is te herkennen aan het icon in de finder: een hamertje, of aan de naam: altijd 'tool.xx' met xx en een nummer.

Dataforks en Resourceforks

Met de introductie van SystemDisk v5.0 heeft ook de Apple][-wereld de beschikking gekregen over files, die uit een datafork en en resourcefork bestaan. Dit soort files bestond altijd al op de Mac. De datafork van een file is eigenlijk datgene wat we altijd al onder file of programma verstonden. Nieuw is dus de resourcefork. De resourcefork is bedoeld om informatie, die een applicatie nodig heeft, maar waarvan de exacte vorm er weinig toe doet, te bevatten. Als voorbeeld: de teksten van foutmeldingen, menu's, kleuren van windows, icons, enzovoort. Vrijwel altijd is de tekst in een programma in het Engels gesteld. Door nu deze teksten in een resourcefork te plaatsen kunnen ze worden veranderd, zonder dat het programma uiteengerafeld en opnieuw geschreven moet worden! Dus is op deze wijze heel eenvoudig een programma in het Nederlands te vertalen.Om dergelijke resources te kunnen veranderen heb je echter wel een apart programma, een resource editor, nodig. Voor zover mij bekend zijn er op dit moment slecht twee verkrijgbaar: één van Apple, een pre-pre-pre-liminairy versi-on, waarmee het dan ook een beetje lastig werken is, en de resource editor die ingebouwd zit in TMLPascal II. Deze is zeer fraai uitgevoerd, maar kan niet alle mogelijke resource types editen!

Kopiëren van resourceforks

Een tweede probleem dat door de resources is geïntroduceerd is dat allerlei programma's die zich met directe filemanipulaties bezig houden (disk utilities zoals Copy II+) geen resourceforks herkennen. Immers, voor de introductie van v5.0 kwamen die dingen helemaal niet voor, dus waarom rekening er mee houden? Dit heeft echter wel tot gevolg dat slechts een deeel werkelijk wordt gekopieerd als files een resourcefork bezitten en met behulp van dat soort oudere programma's worden gekopieerd. De tot nu toe enige kopieerhulp die wel met deze resourceforks rekening houdt is de Finder v1.3! Kortom, het kopiëren van System Disk v5.0 naar een andere schijf gaat alleen goed door gebruik van de Finder v1.3 (of natuurlijk een blokcopy). Al die mensen die een werkend system 5.0 op floppy hadden, maar het maar niet goed kregen op hun harddisk, weten nu dus waar de fout zat! Aan de slag, zodat je kunt werken met System 5.0. Immers: grote delen van de toolbox zijn herschreven, waardoor allerlei grafische manipulaties vele malen sneller zijn geworden. Dus 5.0 is een must voor elke GS verslaafde!

FOUT Als laatste puntje moet nog vermeld worden dat Basic.System v1.3, zoals dat op system disk 5.0 staat, een ernstige fout heeft. Advies: Basic.System v1.3 niet gebruiken. Inmiddels is er een update van de systemdisk, versie 5.02, waarop Basic.System v1.4 staat. Hierin is deze fout gecorrigeerd. Bovendien zijn de procedures die te maken hebben met de afhandeling van resources verbeterd.

Probleem van de maand

Tot 1 februari a.s. kunt u mij oplossingen zenden voor het volgende probleem:

Het getal 3402 is deelbaar door de som van zijn cijfers. De uitkomst 3402/9=378 is ook weer deelbaar door de som van zijn cijfers. Dit geeft 378/18=21. Ook deze uitkomst vertoont hetzelfde: 21/3=7. Tenslotte is 7/7=1. Samengevat is dit voor te stellen door de rij:
3402 (9) 378 (18) 21 (3) 7 (7) 1
Hierin is elk getal tussen haakjes steeds de som van de cijfers van het voorafgaande getal.
Gevraagd worden nu alle getallen van zes cijfers (waarvan het linker cijfer geen nul is), waarmee overeenkomstige rijen kunnen worden gemaakt als het gegeven voorbeeld, dus steeds delen door de som van de cijfers. Evenals in het voorbeeld moet het laatste getal van elke rij 1 zijn. Alle getallen moeten geheel zijn.

Wanneer u de oplossing kunt vinden voor dit door P. Molenaar uit Leeuwarden ingezonden probleem, stuur deze dan vóór 1 februari a.s. naar:
Peter van Tilburg
Schuifelenberg 40
5751 HZ DEURNE

Suggesties voor nieuwe problemen zijn zeer welkom en kunt u ook sturen naar dit adres.
Wanneer het door u ingezonden probleem wordt gepubliceerd, ontvangt u een boekenbon van *f* 25,-.
Onder de goede inzenders wordt het databasepakket 'Huismanger' verloot, dat beschikbaar is gesteld door REM Software Hardware Educatievit Amsterdam. Verder worden twee boekenbonnen van *f* 50,- verloot.

Oplossing van de maand

De afgelopen maanden mocht ik steeds een groot aantal oplossingen ontvangen. Oktober was daarop geen uitzondering. De oplossingen die ik toen ontving hadden betrekking op het volgende probleem.

Peter van Tilburg

We noemen 1, 2, 3, 4 en 5 de lage cijfers, 6, 7, 8 en 9 de hoge cijfers. Het cijfer 0 doet niet mee. Een getal X van 8 cijfers bevat 3 hoge en 5 lage cijfers. Het probleem is nu dat getal X en een getal Y zo te bepalen, dat X gedeeld door Y als uitkomst een getal Z heeft, waarbij Y uit de 3 hoge en Z uit de 5 lage cijfers van X bestaat.

De meeste inzenders, om precies te zijn 96 van de 112, ontdekten dat er 18 getallen voldeden. Sommigen vonden slechts één oplossing. Dit kwam bijna altijd omdat zij als extra eis stelden dat X uit 8 verschillende cijfers zou moeten bestaan.
Iedereen die een juiste oplossing had ingezonden maakte kans op een boekenbon. Na loting bleken de volgende inzenders er één te hebben gewonnen:

Boekenbon van f 100,-:
P.J. Zantinge
Oldengaarden 17
9472 PM ZUIDLAREN

Boekenbonnen van f 50,-:
A. Pat
De Drift 6
9414 BB HOOGHALEN
en
H. W. J. Kerkhof
Van Speykstraat 14
4371 BG KOUDEKERKE

Voor publikatie koos ik de oplossingen van ir. L. de Vreede uit Grave (BBC Basic en Turbo Pascal) en G. Wijnands uit Amersfoort (Turbo Pascal). Zij ontvangen een boekenbon van *f* 25,-.

Oplossing G. J. Wijnands

Mijn oplossing is de volgende. Voor X bestaan $4^{3*}5^{5*8}{}_3$ = 11.200.000 mogelijkheden. Voor combinaties van Y en Z bestaan slechts $4^{3*}5^5$ = 200.000 mogelijkheden. Dit is veel minder, dus werk ik vanuit Y en Z, i.p.v. vanuit X.
Door alle mogelijke Y-waarden (64) in een ARRAY te zetten voorkom je dat deze 3124 maal (het aantal mogelijke Z-waarden - 1) teveel worden uitgerekend.
Door het doorlopen van Y van achter naar voren en het controleren of Z * Y > 9.999.999 is (oftewel of de mogelijke X acht cijfers bevat) kun je 12.690 maal de controle van de mogelijke X waarde overslaan. Dit blijkt echter maar plm. 5 seconden te schelen in de totale tijd, zodat ik dit, om het programma overzichtelijker te houden, niet heb gedaan.
Nu iets over de produktie van de Z- en Y-waarden. Ik neem als voorbeeld Y. De minimale waarde van Y is 666, de maximale 999. Alleen de cijfers 6, 7, 8 en 9 mogen gebruikt worden.
Door van Y 666 af te trekken krijg je de waarden 000 tot en met 333, waar alleen de cijfers 0 t/m 3 mee mogen doen.
Deze waarden zijn voor te stellen als de decimale getallen 0 t/m 63 in het viertallige stelsel.
Bij de soortgelijke behandeling van Z (min 11111, in het vijftallige stelsel) krijg je voor Z de decimale waarden 0 t/m 3124.
In de procedure ZetOm worden deze decimale waarden naar het goede stelsel omgezet. Hier wordt gebruik gemaakt van de volgende methode: bijvoorbeeld zet 3053(10) om naar het vijftallige stelsel.

```
3053 / 5 = 610  rest 3
 610 / 5 = 122  rest 0
 122 / 5 =  24  rest 2
  24 / 5 =   4  rest 4
   4 / 5 =   0  rest 4
```

3053 (10) is dus gelijk aan 44203 (5)
In de procedure Controleer, wordt gecontroleerd of X voldoet aan de voorwaarden. In de array WAARDE worden eerst de cijfers geteld die in X zitten. Dit gaat als volgt: als er één 3 in X

zit, is WAARDE (3) gelijk aan 1, zitten er twee drieën in X, dan is WAARDE (3) gelijk aan 2, etc.

Nadat de cijfers in X zijn geteld worden de aantallen cijfers in de getallen Y en Z geteld. Deze aantallen worden van WAARDE (..) afgetrokken, zodat als er een goede X gevonden is WAARDE (..) gelijk is aan nul.
De gevonden waarden (18) voor X, Y en Z zijn als volgt (rekentijd plm. 6:10 minuten op een 8 MHz PC-kloon).

X	Y	Z
12498952	998	12524
14191758	978	14511
14917518	987	15114
16423771	767	21413
22495918	998	22541
31125996	996	31251
21385476	678	31542
34651984	986	35144
31624177	767	41231
41187492	978	42114
37192248	879	42312
41955286	986	42551
37864224	876	43224
38566444	866	44534
35369815	689	51335
36598234	698	52433
45658129	869	52541
52514968	968	54251

```
PROGRAM HCC_120;

{  Door :     G.J. Wijnands
              Ganzenstraat 59
              3815 JB  Amersfoort                       }

USES CRT;

VAR TellerZ,                                 {  )               }
    TellerY : INTEGER;                       {  ) Lokaal        }
    X, Z    : LONGINT;                       {  ) gebruikt      }
    Y       : ARRAY[0..63] OF LONGINT;       {  )               }

{==================================================================}

FUNCTION ZetOm(TalStelsel,
               Getal       : INTEGER) : LONGINT;

VAR Rest              : INTEGER;
    Hulpgetal,
    Vermenigvuldiger  : LONGINT;

BEGIN

HulpGetal        := 0;
Vermenigvuldiger:= 1;

WHILE Getal <> 0 DO
BEGIN
  Rest             := Getal MOD TalStelsel;
  HulpGetal        := HulpGetal + Rest * Vermenigvuldiger;
  Vermenigvuldiger:= Vermenigvuldiger * 10;
  Getal            := Getal DIV TalStelsel;
END;

ZetOm:= HulpGetal;

END; {Function ZetOm}

{==================================================================}

PROCEDURE Controleer(GetalX, GetalY, GetalZ : LONGINT {Lokaal gebruikt});

TYPE STRING80 = STRING[80];

VAR Waarde         : ARRAY[1..9] OF INTEGER; {Globaal gebruikt   }
    HulpString     : STRING80;               { )                 }
    Laag, Teller   : INTEGER;                { ) Lokaal gebruikt }
    Code           : BOOLEAN;                { )                 }

{------------------------------------------------------------------}

PROCEDURE TelCijfers(HString : STRING80; ErBij : INTEGER);

VAR Teller1, HulpInt : INTEGER;

BEGIN

FOR Teller1:= 1 TO LENGTH(HString) DO
                 BEGIN
                   HulpInt          := ORD(HString[Teller1]) - 48;
                   Waarde[HulpInt]:= Waarde[HulpInt] + ErBij;
                 END;
END; {Procedure TelCijfers}

{------------------------------------------------------------------}

BEGIN

FOR Teller:= 1 TO 9 DO Waarde[Teller]:= 0;

STR(GetalX:8, HulpString);
IF POS('0', HulpString) = 0 THEN {  X mag geen nullen bevatten}
BEGIN
  TelCijfers(HulpString,+1);
  Laag:= 0;
  FOR Teller:= 1 TO 5 DO Laag:= Laag + Waarde[Teller];
  IF Laag = 5 THEN
  BEGIN
    STR(GetalY:3, HulpString);    TelCijfers(HulpString, -1);
    STR(GetalZ:5, HulpString);    TelCijfers(HulpString, -1);

    Code:= TRUE;
    FOR Teller:= 1 TO 9 DO
                    IF Waarde[Teller] <> 0 THEN Code:= FALSE;

    IF Code = TRUE THEN WRITELN(GetalX:10,' ¦ ',GetalY:3,' ¦ ',GetalZ:5);

  END;
END;

END; {Procedure Controleer}

{==================================================================}

BEGIN

CLRSCR;
FOR TellerY:= 0 TO 63 DO Y[TellerY]:= ZetOm(4, TellerY) + 666;

WRITELN('     X     ¦  Y  ¦  Z   ');
WRITELN(' ----------+-----+------');

FOR TellerZ:= 0 TO 3124 DO
BEGIN
  Z:= ZetOm(5, TellerZ) + 11111;
  FOR TellerY:= 0 TO 63 DO
  BEGIN
    X:= Y[TellerY] * Z;
    IF X < 1E7 THEN {Niks}
              ELSE Controleer(X, Y[TellerY], Z);
  END;
END;

WRITELN('  ---------+-----+------');

END.
```

Oplossing ir. L. J. T. de Vreede

Programmeertaal BBC-BASIC
Turbo Pascal 4.0

Een meer voorkomend probleem van twee getallen die vermenigvuldigd een derde getal opleveren dat aan een aantal voorwaarden moet voldoen. In principe dus een kwestie van alle mogelijkheden controleren, maar proberen het aantal controles te beperken. Ik ben gevoelsmatig begonnen met het vijfcijferige getal te genereren in een aantal for/next lussen. De cijfers werden alvast als stringvariabele in de eerste vijf posities van een array geplaatst. Z werd uitgerekend. Nu zouden voor alle Z's alle mogelijkheden voor Y van 666 tot 999 moeten worden getest. Een eenvoudige rekensommetje leerde dat Y niet te groot kon zijn maar wel te klein om X binnen de grenzen van 11111666 en 55555999 te laten vallen. Y werd daarom in een drievoudige repeat-lus gegenereerd. De lussen stopten wanneer de elementen 5 waren geworden of X < 11111666. De elementen van Y werden in de resterende plaatsen van het array geplaatst. Nu de test: X werd omgezet in een string. Als er een nul in voorkwam viel deze mogelijkheid af. Dat scheelde al een hoop tijd, heb ik ontdekt. Het eerder genoemde array werd omgezet in een ander en dat werd gesorteerd. De elementen van de stringvariabele voor X werden eveneens in een array gezet dat ook werd gesorteerd. De gesorteerde arrays moesten nu gelijk zijn. Dat heb ik element voor element getest. De elementen van Z werden iedere keer gesorteerd. Die sortering heb ik naar voren gehaald. Dat scheelde een paar minuten. In Pascal heb ik dat maar nagelaten. Er kwamen zo 18 oplossingen voor de dag. Het programma omgezet in Pascal gaf op een 8 MHz kloon aanzienlijk sneller resultaat.

```
                        bbc-basic                                turbo pascal
12498952=998 x 12524  0 uur  2 min 28 sec                        0 min 40 sec
14191758=978 x 14511  0 uur  9 min 14 sec                        2 min 39 sec
14917518=987 x 15114  0 uur 10 min 15 sec                        2 min 57 sec
16423771=767 x 21413  0 uur 18 min 19 sec                        5 min 15 sec
22495918=998 x 22541  0 uur 26 min  6 sec                        7 min 31 sec
31125996=996 x 31251  0 uur 45 min  5 sec                       13 min  7 sec
21385476=678 x 31542  0 uur 48 min  3 sec                       13 min 58 sec
34651984=986 x 35144  1 uur  6 min 28 sec                       19 min 26 sec
31624177=767 x 41231  1 uur 12 min 56 sec                       21 min 19 sec
41187492=978 x 42114  1 uur 16 min 53 sec                       22 min 29 sec
37192248=879 x 42312  1 uur 19 min  6 sec                       23 min  8 sec
41955286=986 x 42551  1 uur 22 min 22 sec                       24 min  6 sec
37864224=876 x 43224  1 uur 24 min  7 sec                       24 min 39 sec
38566444=866 x 44534  1 uur 33 min 44 sec                       27 min 21 sec
35369815=689 x 51335  1 uur 42 min  9 sec                       29 min 42 sec
36598234=698 x 52433  1 uur 48 min 27 sec                       31 min 30 sec
45658129=869 x 52541  1 uur 49 min 38 sec                       31 min 50 sec
52514968=968 x 54251  1 uur 57 min 53 sec                       34 min 18 sec

 Klaar na            2 uur 7 min 47 sec                         37 min 18 sec
Hieronder volgen de Listings eerst BBC-BASIC, daarna Turbo-Pascal

BBC-BASIC

   10 *FX6
   20  MODE 3:TIME=0:U%=0
   30 DIMX$(7),Y$(7),Z$(7):*SPOOL UITVOER
   40 FOR
A%=1TO5:Y$(0)=STR$(A%):FORB%=1TO5:Y$(1)=STR$(B%):FORC%=1TO5:Y$(2)=STR$(C%):FORD%=1TO5:Y$(3)=STR$(D%):FORE%=1TO-
5:Y$(4)= STR$(E%):Z%=10000*A%+1000*B%+100*C%+10*D%+E%:PROCsortY
   50 PROCverder:REM PRINTTAB(45,10);Z%
   60 NEXT:NEXT:NEXT:NEXT:NEXT
   70 VDU2:PRINT "Klaar na ";FNtijd:VDU3:*SPOOL
   80 END
   90 :
  100 :
  110 DEFFNtijd:TIJD=TIME DIV 100: =STR$(TIJD DIV 3600)+" uur "+STR$((TIJD MOD 3600) DIV60)+" min "+STR$((TIJD
MOD3600)MOD60)+" sec"
  120 :
  130 :
  140 DEFPROCverder:F%=9:REPEAT:Y$(5)=STR$(F%):G%=9:REPEAT:Y$(6)=STR$(G%):H%=9
:REPEAT:Y$(7)=STR$(H%):Y%=100*F%+10*G%+H%:X%=Y%*Z% :IF X%<11111666 UNTILTRUE:UNTILTRUE:UNTILTRUE:ENDPROC
  150 IF FNtest:PRINT;X%;"=";Y%;" x ";Z%;" na ";FNtijd:VDU3
  160 H%=H%-1:UNTILH%=5:G%=G%-1:UNTILG%=5:F%=F%-1:UNTILF%=5:ENDPROC
  170 :
  180 :
  190 DEFFNtest:X$=STR$(X%):IF INSTR(X$,"0")<>0 THEN = FALSE ELSE FORt%=0TO7:X$(t%)=MID$(X$,t%+1,1):NEXT
  200 t%=0:REPEAT:IF INSTR(X$,Y$(t%))=0 UNTILTRUE:=FALSE
  210 t%=t%+1:UNTILt%=8
  220 FOR t%=5TO7:Z$(t%)=Y$(t%):NEXT
  230 FORt%=0TO6:k%=t%:FORu%=t%+1TO7:IFX$(u%)<X$(k%) k%=u%
  240 NEXT:A$=X$(t%):X$(t%)=X$(k%):X$(k%)=A$:NEXT
  250 FORt%=5TO6:k%=t%:FORu%=t%+1TO7:IFZ$(u%)<Z$(k%) k%=u%
  260 NEXT:A$=Z$(t%):Z$(t%)=Z$(k%):Z$(k%)=A$:NEXT
  270 t%=0:REPEAT:IF X$(t%)<>Z$(t%) UNTIL TRUE:=FALSE
  280 t%=t%+1:UNTIL t%=8:=TRUE
  290 :
  300 :
  310 DEFPROCsortY:FOR t%=0TO4:Z$(t%)=Y$(t%):NEXT
  320 FORt%=0TO3:k%=t%:FORu%=t%+1TO4:IFZ$(u%)<Z$(k%) k%=u%
  330 NEXT:A$=Z$(t%)
 TURBO PASCAL
program okt89;
 uses crt,dos,printer;

 var a,b,c,d,e,f,g,h          :integer;
     q,X,Y,Z,starttijd        :real;
     ys,xs,zs                 :array[1..8] of string[1];
     tijd                     :string[24];

 {start legt begintijd vast}

 function start               :real;
     var   uur,min,sec,sec100 :word;
             tijd               :real;

 begin
   gettime(uur,min,sec,sec100);
   tijd:=uur*3600+min*60+sec+sec100/100;
   start:=tijd;
 end;

 {eind geeft tijdsverloop tussen starttijd en nu}

 function eind(starttijd:real)   :string;
 var  uur,min,sec,sec100         :word;
      tijd                       :real;
      u,m,s                      :real;
      us,ms,ss                   :string[5];
      tijds                      :string[24];
begin
  gettime(uur,min,sec,sec100);
  tijd:=uur*3600+min*60+sec+sec100/100;
  tijd:=tijd-starttijd;
  u:=int(tijd/3600);m:=int((tijd-u*3600)/60);s:=tijd-u*3600-m*60;
  str(u:3:0,us);str(m:2:0,ms);str(s:25:2,ss);
  tijds:=us+' uur '+ms+' min '+ss+' sec';
    eind:=tijds;
  end;

  {sorteert de twee array's}

  procedure sorty;
  var k,t,u                         :integer;
      a                             :string[1];


  begin
  for t:=1 to 7 do
  begin
    k:=t;
    for u:=t+1 to 8 do if (zs[u]<zs[k]) then k:=u;
    a:=zs[t];zs[t]:=zs[k];zs[k]:=a;
  end;
  for t:=1 to 7 do
  begin
    k:=t;
    for u:=t+1 to 8 do if (xs[u]<xs[k]) then k:=u;
    a:=xs[t];xs[t]:=xs[k];xs[k]:=a;
  end;
  end;

  {test of in X geen 0 voorkomt en of dezelfde cijfers zijn gebruikt}

 function test                     :boolean;
 var
   t                               :integer;
   xxs                             :string[8];
   vl                              :boolean;

  begin
    vl:=true;
    str(X:8:0,Xxs);
    if pos('0',Xxs)= 0 then
      begin
        for t:=1 to 8 do xs[t]:=copy(Xxs,t,1);{zet cijfers van X in array}
        for t:=1 to 8 do zs[t]:=ys[t];{zet cijfers van Y en Z in hulparray}
                                {als je ys sorteert ben je de oorspronkelijke cijfers kwijt}
        sorty;
        t:=0;    {nu array's vergelijken}
        repeat
          t:=t+1;
          if (xs[t]<>zs[t]) then vl:=false;
        until (xs[t]<>zs[t]) or (t=8);
     end else vl:=false;
     test:=vl;
  end;
 {eigenlijke programma}

 begin
   q:=10000; {op deze manier wordt Z een real}
   starttijd:=start;
   clrscr;
   for a:=1 to 5 do
   begin
     str(a:1,ys[1]);
     for b:=1 to 5 do
     begin
       str(b:1,ys[2]);
       for c:=1 to 5 do
         begin
           str(c:1,ys[3]);
         for d:=1 to 5 do
             begin
             str(d:1,ys[4]);
             for e:=1 to 5 do
             begin
               str(e:1,ys[5]);
               Z:=q*a+1000*b+100*c+10*d+e; {ipv q 10000 invullen geeft vreemde resultaten}
               f:=9;
               repeat
                 g:=9;
                 repeat
                   h:=9;
                   repeat
                     str(f:1,ys[6]);str(g:1,ys[7]);str(h:1,ys[8]);
                     Y:=100*f+10*g+h;
                     X:=Z*Y;
                     if test then
                       begin
                         writeln(X:8:0,'=',Y:3:0,'x',Z:5:0,' na ',eind(starttijd));
                       end;
                     h:=h-1;
                   until ((h=5) or (X < 11111666));
                   g:=g-1;
                 until ((g=5) or (X < 11111666));
                 f:=f-1;
               until ((f=5) or (X < 11111666));
                   end;
             end;
           end;
         end;
     end;
     writeln;
     writeln('klaar na ',eind(starttijd));
   end.
```

Nogmaals: leestekens in tekstverwerkers

In HCC Nieuwsbrief nummer 111 schreef Erik de Ruijter over het gebruik van leestekens op de PC. Zijn oplossing was gebaseerd op macro's, die zó zijn geschreven dat hij in elk pakket dezelfde toetsaanslagen kan maken om een leesteken in zijn tekst te krijgen.

Wim Scholten

Zelf werk ik met een andere oplossing. Ik gebruik hem vooral samen met WordPerfect, maar in principe kunnen ook andere pakketten ermee werken. Omdat deze manier op MS-DOS-niveau werkt is er weinig voorbereiding voor nodig. Als je de voorbereiding eenmaal hebt getroffen kun je het systeem in elk pakket opnieuw toepassen.

SPAANS Bij mijn MS-DOS is een Spaanse toetsenborddefinitie meegeleverd. Dit bestand heet KEYBSP. Wanneer ik dit als opdracht intoets na de prompt lijkt het in eerste instantie of er niets is gebeurd. Er komt vrijwel direct een nieuwe prompt, de computer wacht tot je daarachter ook weer een opdracht geeft. Maar als je gaat typen merk je al gauw dat er iets is veranderd. Sommige tekens blijken op een andere plaats te staan, andere tekens zijn erbij gekomen en ook zijn er tekens verdwenen.

Dat lijkt erg vervelend. Maar het voordeel is dat je nu kunt beschikken over twee soorten toetsenborden naast elkaar! Want je kunt wisselen tussen het originele (Amerikaanse) toetsenbord en dit nieuw geladen toetsenbord met Control-Alt-F1 (USA) en Control-Alt-F2 (Spaans). De extra tekens die je zo krijgt zijn onder andere accenten (grave, aigue, circonflex), een trema en een ç (hoofdletter en kleine letter). Eindelijk alle letters die nodig zijn om een fatsoenlijke Nederlandse tekst te schrijven.
Bovendien verschijnen deze tekens ook inderdaad op je scherm als je ze intoetst. Dat is overigens ook wel nodig, want als je een tijdje hiermee werkt ken je het Spaanse toetsenbord bijna net zo goed als het Amerikaanse. Dan komt er ongetwijfeld een moment dat je 'op z'n Spaans' zit te typen, terwijl je het Amerikaanse toetsenbord hebt ingesteld.

Ik heb het zo georganiseerd, dat ik niet meer WP intoets als ik ga tekstverwerken, maar ik type WPF. WPF roept het batchbestand WPF.BAT aan. Hierin hoeven niet meer dan 2 regels te staan, namelijk:

KEYBSP
WP

Op de voorkant van de toetsen heb ik plakkertjes gemaakt met de tekens van de 'nieuwe' toetsen. Op de voorkant van de F1 en F2 toetsen zitten plakkertjes met 'US' en 'SP'.
Overigens moet je er rekening mee houden dat KEYBSP in je werkgeheugen aanwezig blijft totdat je de computer reset. En natuurlijk mag je ook inplaats van het Spaanse toetsenbord het Zwitserse, Albanese of Japanse toetsenbord laden.

Je printer moet je zo instellen dat hij al deze nieuwe tekens ook inderdaad accepteert. Met de Epson karakterset lukt het niet, je hebt de IBM set nodig. Bij veel printers is dat instelbaar met dipswitches: kleine schakelaartjes, die je met de punt van een balpen kunt omzetten. Kijk daarvoor in de handleiding van je printer. Noteer vóór je begint hoe de dipswitches staan ingesteld, dan kun je tenminste nog terug als het niet bevalt.

éâäàêëïöüó

KIJK, JE KUNT BETER METEEN NAAR PC-OKÉ GAAN. PERMANENT VOORDELIG EN BETROUWBAAR!

GEBRUIKTE PC's VANAF FL 695.- INKL.BTW

PERFECTE HARDWARE VOOR EEN ZACHTE PRIJS

PC-Oké verkoopt zorgvuldig gebruikte hardware in prima conditie. Grondig gecontroleerd en met 'n prima garantie. Eigenlijk is PC-Oké een permanente PC-beurs. Maar dan wèl een, waar je zonder problemen het hele jaar door terecht kan. Dus voor perfecte PC's, XT's, AT's, printers, monitors, add-on's discdrives en controllers ga je natuurlijk meteen naar PC-Oké!

WORD NU LID VAN DE FREE FLOPPY CLUB!

Als je nu wat koopt bij PC-Oké ben je een jaar lang lid van de FFC. En kun je elke 2 maanden gratis 10 diskettes komen halen. En krijg je voordeel op onze maandelijkse actie-aanbiedingen! Kom dus snel langs en word lid!

GROEP 92 INFORMATIE

pc-oké

GEBRUIKTE COMPUTERS

Utrechtsestraat 30. 1017 VN Amsterdam tel. 020-232704/232705-fax. 020-227314

ANYKEY

Spreekt het BIOS Sanskriet?

Onder redactie van Ed Baars

Niet te geloven wat ik voor deze rubriek in mijn brievenbus vind. Bedrijven die advies vragen bij het vervangen van hun machinepark, mensen die een tweeregelig briefje schrijven met: 'Ik kocht een computer/printer/modem en hij doet het niet. Weet u waarom?'. Of het allermooiste geval van de man die zulke mooie plaatjes op de machine van de buurman zag, dat 'ie er zelf ook een kocht: 'Maar hij doet het niet, want als ik hem aanzet krijg ik geen plaatjes. Alleen maar een A'tje linksboven...'

Opstopper

C. Moraal uit Winsum maakte voor zijn Sinclair Spectrum een programma in BASIC waarmee hij zijn eigen lettertekens kon ontwerpen en printen. Hij deed dat door naast de gewone karakterset in ROM er ook nog eentje in RAM te poken. Door te switchen beschikte hij dan ineens over een Hebreeuwse tekstverwerker die, heel knap, ook nog eens van rechts naar links werkt. Hetzelfde wilde hij doen met Arabische, Koptische en Sanskrietse tekens, maar stuitte al spoedig op het te geringe (64k) geheugen van de Spectrum.
Op zijn bureau staat nu dus een Laser XT met een monochrome high resolution graphics card. En die laat zich moeilijker vangen, want:
Ik heb het hele geheugen afgezocht naar de karakterset maar vond hem niet. Vervolgens meende ik dat 'Graftable' me verder kon helpen, maar ook daar ving ik bot. Ik vermoed dat ik moet 'inbreken' in het BIOS, maar hoe en waar?
Ik speur alle software-advertenties in de Nieuwsbrief nauwkeurig af, maar kan door onvoldoende kennis van de gebezigde vaktaal niet beoordelen of ik daar iets aan heb.
Van harte hopend uw prille rubriek niet te hard te hebben aangepakt met deze opstopper, teken ik etc.

Laat dat BIOS maar dicht, want daar vindt u de karakterset ook niet. U moet zijn op de videokaart. In het boek dat erbij hoort, moet staan op welk adres hij begint en eindigt. Eenmaal gevonden is hij simpel (nou ja...) softwarematig te vervangen door een andere, zo vertelde **Olf van Reijen** van FIDO-Amsterdam mij. Zou u dat boek niet hebben gekregen dan moet u in de slag met de leverancier, want die adressen zijn niet gestandaardiseerd, zodat ze op iedere kaart weer ergens anders zitten.
Uit de meegestuurde Sinclairlisting begrijp ik dat u niet voor uw verdriet programmeert. Anders zou ik u adviseren om het pakket Fontasy te kopen. Die neemt het 'inbreken' voor zijn rekening en laat u uw eigen fonts ontwerpen.

F11/F12

Dré Jansen uit 's-Gravenzande is boos. Hij heeft een Philips P3204 en schrijft:
Hij is niet compatible, de toetsen F11 en F12 werken niet en de seriële poorten COM3 en COM4 kunnen niet worden aangestuurd (Zie daarvoor Any Key 121, EB). Daarom roep ik alle mede-bezitters op om samen met de HCC tegen Philips ten strijde te trekken.

De ondankbare. Geeft Philips hem bij zijn XT een AT-toetsenbord met 17 extra toetsen, en dan valt 'ie over twee lullige toetsjes die alleen werken op programmatuur die voor een AT is gemaakt. Want daar zit het probleem! Die toetsen werken wel, maar daar de XT ze niet had werden ze niet in de software ervoor opgenomen. Met een beetje geluk (afhankelijk van de leeftijd van de machine) kunt u ze wel gebruiken. Neem om dat te proberen in uw config.sys het commando 'Device=Ansi.sys' op en typ in:
prompt
$e[0;133;"chkdsk *.*";13p <return>
prompt <return>

Een druk op de F11 voert nu een chkdsk uit.
Vervang 133 door 134 voor de F12-toets en zet er een ander commando in. De ';13' staat voor een return. Daarvan mogen er meerdere voorkomen, bijvoorbeeld "cd\basic";13;"gwbasic';13p).
De tweede regel mag worden uitgebreid met het bekende 'pg' om de actuele directory niet te verliezen. Als het lukt, kunnen deze commando's in autoexec.bat worden opgenomen.
Nogmaals, het werkt niet op alle machines: mijn XT slikt het, maar mijn AT kan er niet tegen.
Voor de liefhebber: de waarden voor de nog vrije toetsen F7, F8, F9 en F10 luiden respectievelijk 65, 66, 67 en 68. Voor andere toetsen: zie uw manual.

Conversie

W. Schippers uit Dordrecht wil zijn met TASWORD op de Commodore 64 gemaakte ASCII files overzetten op een PC. Hij vraagt:
...zijn daar interfaces (of schema's ervan) voor te krijgen en welke programmatuur is er beschikbaar? Wat gaat het kosten?

Over Sukkels

In een vorig nummer beschreef ik mijn queeste naar de ultieme waarheid rond de nummers en mogelijkheden van Viditel en Telepad. Hoge heren bij de PTT bleken 'not amused' en meenden dat het voetvolk, en zéker de HCC daar toch voldoende over was geïnformeerd.
Wij zijn allemaal sukkels. Want de zaak is glas-hel-der! Gewoon even **meedenken** met de PTT-programmeursbenadering van "ons treft geen blaam, wie mij niet snapt is gek", en een kind kan de was doen...

Kocht ik tijdens de HCC Dagen bij de onlangs van de PTT losgeweekte **meedenkers** van de girodienst het Girotel modem. Compleet met een attent opflitsend telefoonlijstje met het nummer van Viditel Amsterdam via 06-8422. Met <return> te bellen! Inderdaad... Informatietoon.

Ook al sukkels...

Ed Baars

Ik denk aan een omweggetje. Leen (als u die zelf niet hebt) een Commodore 1541 diskdrive. Deze drive formatteert op dezelfde wijze als de CP/M Kaypro II. **Harry van Hemert** van de DOS gg heeft voor die machine een PD-conversieprogramma waarmee een PC Kaypro schijven kan lezen! Zijn telefoonnummer staat in het gebruikersgroepenkatern.

Faxselect (2)

G. Boltje uit Almere las vier nummers geleden in deze rubriek dat een faxselect een bellend modem ook als 'niet menselijk' herkent en doorverbindt met de fax. Hij maakt daaruit op dat:

...het dus mogelijk is om aan de faxselect èn een fax èn een modem èn een telefoon te hangen. Of toch niet..?

Inderdaad. Nee dus. Een bellend modem is iets anders dan een ontvangend modem. Allereerst kan de faxselect de keuze tussen modem em fax niet maken. Laten we de fax weg en zou hij alleen moeten kiezen tussen telefoon of modem dan ligt de zaak wat makkelijker, want het signaal van fax of modem is in principe gelijk. Theoretisch is het construeren van een 'modemselect' dus een fluitje van een cent, maar er zijn teveel fluitjes!
Door de veelheid van modemtypen en het ontbreken van strenge standaardeisen is het tot op heden onmogelijk gebleken om een foutloze universele 'modemselect' te maken. Zou dat komen omdat sommige bedrijfstelefooninstallaties in de 'wachtstand' van die verwarrende deuntjes fluiten? Ik zie het voor me: 'Toestel is in gesprek, momentje meneer'...
En toen sloeg de fax op tilt.

Kaarsvet?

Jean Swenden uit Kortrijk (B) herinkt zijn printerlinten zèlf en vraagt:
Welke inkt moet ik daarvoor gebruiken? Ik doe het nu met inkt voor poreuze stempels, maar die bevat geen smeermiddel. Volgens sommigen zou het toevoegen van natriumstereaat als glijmiddel voldoende zijn...

Toen ik mijn eerste printer kocht dacht ik ook geld uit te sparen door de lintcassette te vullen met het zelfsmerende lint voor de mainframe-printer van mijn werkgever. Van zo'n grote spoel kon ik wel tien vullingen knippen!
Na de tweede vulling bleek uitgerekend **mijn** printer niet tegen dat kleverige smeermiddeltje te kunnen. Printerkop vol met papiervezeltjes en een reparatienota van *f* 80,- was mijn deel.
Bram den Exter van de Afdeling Amsterdam zit in de chemie en beheert de Re-Inker van die afdeling. Hij vertelde me dat de meeste inkten op aniline-basis zijn en dat dat de naalden aantast. Wat u moet doen is bellen met de Nederlandse importeur van de MacInker (077-822447) en vragen wie de importeur in België is. De door hen geleverde flesjes kosten *f* 18,25 en gaan een leven lang mee. Daarbij garanderen ze (u mag ze de rekening sturen!) dat de printkop er tegen kan.
En voor de meelezers... Let op! Als uw printer werkt met z.g. plastic-carbonlint moet u hier dus **NOOIT** aan beginnen.

Width

M. Jansen uit Rotterdam bestookte zijn 136-koloms printer in GW-BASIC met alle CHR$(X)-codes die hij maar kon vinden. Edoch:
Ik krijg het met LPRINT niet voor elkaar om strings die langer zijn dan 80 tekens op één regel te krijgen. Ondersteunt GW-BASIC zulke printers niet of moet ik de printer anders instellen?

Hier wreekt zich de makke van de meeste BASIC-handboeken. Kijk je onder LPRINT dan staat er 'Doet hetzelfde als PRINT, maar dan via de printer. Zie PRINT'. Helaas is een scherm niet breder dan 80 posities, dus daar wordt je ook niet wijzer. En vanaf de 'P' is het nog een heel eind bladeren tot de 'W'.

WIDTH "LPT1:",136

is het toverwoord!

Appledos

R. van Vollenhoven uit Den Haag las in HCCN 119 over de PC Speed DOS-emulator voor de Atari ST en wil weten of zoiets ook bestaat vor de APPLE //. Die bestaat inderdaad. Hij wordt gemaakt door de firma AE in de VS. Het is echter geen emulator, maar een complete DOS-machine op een kaart. Hij kost ongeveer *f* 2000,-. En voor dat bedrag koop je toch snel een echte PC...

Beveiliging

B. van Santen uit Gouda wil zijn computerplezier graag voor zichzelf houden en staat kennelijk graag achter de deur om vrijmoedige huisgenoten te betrappen, want hij vraagt:
Hoe kan ik een diskette beveiligen/beschermen tegen het opvragen van een 'dir'? En hoe voorkom ik bij het onderbreken van een GW-BASIC programma het opvragen van een ongewenste listing? Het zou aardig zijn als bij beide ongewenste handelingen een verschillend signaal gaat, ***dat alleen door mij kan worden uitgezet...***

Het onmogelijk maken van een 'dir' kan alleen als u dat commando binnen COMMAND-.COM kunt traceren en veranderen. Een béétje Whizz-Kid heeft die truuk echter snel door en kopieert de originele Command.Com even bij een vriendje. En u maar wachten, achter die deur!
BASIC-files kunnen worden beschermd door ze te saven met de parameter 'P'. Wel eerst gewoon saven en in de kluis leggen, anders kunt u er zèlf ook niet meer bij en dat kan toch niet de bedoeling zijn?
Hoe het met die piepjes moet weet ik niet, maar misschien dat een lezer...

Wie?

J. Thebrath uit Posterholt moet maar even de redactie bellen. In nummer 120 vroeg hij op deze plaats om een schema van een TTL-interface. Het stond drie jaar geleden in Elektuur. **P. Jacobs** uit Oss bouwde dat ding destijds en wil hem nu wel t.e.a.b. kwijt!

Ook voor **B. Vertegaal** uit nummer 121 heb ik goed nieuws: **J. de Vries**, die in het vorige nummer klaagde over zijn AVT-80a printer, schreef me dat het door Vertegaal gezochte composerprogramma te krijgen is

ANYKEY

bij de firma Jolmers'88 Soft te Leeuwarden.

Peter de Wit uit Spijkenisse (01880-42636) wil in contact komen met leden die ervaring hebben met de Genius GS 4000 handscanner, want hij heeft moeilijkheden met de installatie ervan. Liever geen rokers, want daar heeft 'ie, zo blijkt uit zijn prentbriefkaart, gruwelijk de pest an.

Tot slot nog dit: Iemand onder u heeft een probleem dat te maken zou kunnen hebben met Dr. Halo. Een ander worstelt met Turbo-Basic. Voor deze onderwerpen zoek ik nog een Goeroe.

K L I K S

Real time klok Schneider

voor andere versies van MS-DOS

Op verschillende bulletinboard systemen wordt regelmatig gesproken over de real time klok van de Schneider PC. Normaal gesproken werkt deze goed met de bijgeleverde MS-DOS versie 3.2.

Willem van de Mortel

Er blijkt echter behoefte te zijn aan een programma, dat de klok ook goed uitleest in een andere MS-DOS versie. Dit programma is getest met versie 3.11 en 3.3 en werkt bij beide versies uitstekend.

```
***********   TURBO PASCAL 4.0/5.0   *********
              W.van de Mortel 1989

Program Initklok;

(Schrijf tijd en datum in MS-DOS voor Schneider
PC met andere DOS versie)

Uses    Crt,Dos;

Var     Uur,Min,Sec,
        Dag,Maand,Jaar  : Word;

{ ********   NVR GEHEUGEN LOCATIES   **********

        Adres               Inhoud

          0                  Seconden       \
          2                  Minuten         \
          4                  Uren             \
                                           \ in BCD !!
          7                  Dag van de maand  /
          8                  Maand            /
          9                  Jaar            /

          Door op poort 70h een adres te zetten
          is uit poort 71h de huidige instelling
          te lezen.
}

Function Bcd(Bin:Integer):Integer;
begin
  Bcd := Round(10*(int((bin and $F0)/$0F)) +
  (bin and $0F));
end;

Function Adres(a:integer):word;
begin
  Port[$70]  := a;
  Adres :=  (bcd(port[$71]));
end;

Begin
  sec         := adres(0);
  min         := adres(2);
  uur         := adres(4);
  dag         := adres(7);
  maand      := adres(8);
  jaar        := adres(9);
  if jaar < 89 then jaar := jaar + 2000
                else jaar := jaar + 1900
  setdate(jaar,maand,dag);
  settime(uur,min,sec,0);
  writeln;
  writeln('Tijd en Datum naar MS-DOS geschreven.');
end.
```


Een papieren directory voor de Commodore 64

LISTINGPROGRAMMA'S

Sjaak Lohlefink

Bezitters van een redelijk aantal floppy's zullen het handig vinden om van tijd tot tijd een overzicht te maken van wat er op de diskettes staat. Het is nogal een karwei om dit helemaal met de hand uit te gaan schrijven, zeker als het om een stuk of tien gaat. Er kunnen dan problemen ontstaan doordat de naam niet helemaal juist wordt overgeschreven, bijvoorbeeld een spatie vergeten, of een punt wordt onduidelijk geschreven en wordt aangezien voor een komma. Dat wordt door DOS niet genomen, omdat achter een komma het filetype moet worden opgegeven.

Het probleem kan worden opgelost door het hier gepubliceerde programma te gebruiken. De printer aan/uit functie is bijvoorbeeld handig als u er niet zeker van bent of het afgedrukt moet worden of niet.
Wanneer u een overzicht wilt hebben van alle diskettes, dan is het lastig als er elke keer weer Y of N ingetypt moet worden op de vraag of de printer aan moet. Dit is te ondervangen door regel 1230 RUN te vervangen door 1230 GOTO 160. De vraag wordt dan overgeslagen en de waarde, die er in de variabele PR (het getal dat ervoor zorgt dat de informatie al dan niet naar de printer gaat) stond blijft staan. Datzelfde kunt u doen met het filetype. Door 1230 GOTO 180 in te typen blijft zowel de printerinstelling als het filetype staan.

NIET TE ZUINIG Een tip nog als u al wat meer programma's hebt: wees niet te zuinig met diskettes, in de zin dat u niet de diskettes helemaal vol moet schrijven. Neem zoveel mogelijk voor elk soort programma een aparte diskette. Bijvoorbeeld één voor hulpprogramma's, één met tekstbestanden (en een kopie van de tekstverwerker, als dat kan). Dit voorkomt een heleboel gezoek.
Vooral een aparte diskette voor programma's waar u mee bezig bent is prettig, omdat dan elke keer als het programma klaar is de diskette gewist kan worden, zonder het gevaar waardevolle programma's en/of bestanden te vernietigen.

```
0 rem"DIRECTORY READ/PRINT
1 rem"SJAAK LÖHLEFINK APELDOORN
2 rem"--------------------------------------
100 poke 53280,0:poke 53281,0
110 print"<CLR/LT BLU>DIRECTORY READER
120 print"<DOWN>echo on printer <Y/N>"
130 poke 198,0
140 get pr$:if pr$<>"y" and pr$<>"n" then goto 140
150 pr=pr$="y"
160 PRINT "<DOWN>File type: PRG, SEQ, USR REL, or *ALL ?"
160 get ft$:if ft$="p" or ft$="s" or ft$="u" then goto 1000
170 if ft$<>"r" and ft$<>"*" then goto 160
180 if pr then open 3,4,7:cmd 3
1000 rem"read directory
1010 open 1,8,0,"$0:*="+ft$
1020 n$=chr$(0)
1030 get#1,a$,a$
1040 get#1,a$,a$
1050 if a$="" then close 1:goto 1200
1060 get#1,a$,b$
1070 if pr then print#3,asc(a$+n$)+256*asc(b$+n$);
1075 print asc(a$+n$)+256*asc(b$+n$);
1090 get#1,a$
1095 if pr then if a$="" then print#3
1100 if a$="" then print:goto 1040
1110 if pr then print#3,a$;
1115 print a$;
1120 goto 1090
1200 print"<down>press key for another directory"
1210 poke 198,0
1220 get a$:if a$="" then goto 1220
1230 run
```

Korte uitleg van de werking

```
100 schermkleur
130 keyboardbuffer leegmaken
150 boolean vergelijking voor printer aan of niet (resp -1 of 0)
180 openen wanneer pr waar
1010 openen van de dir als een bestand, met filetype aanduiding
1020 n$ is een dummy, voor het geval er niets (empty$, "") wordt
     ingelezen, en de asciiwaarde moet worden genomen
1030 laadadres overslaan
1040 sectorpointer overslaan
1050 einde dir
1060 aantal blokken inlezen
1070 eventueel afdrukken op printer
1075 berekenen van het aantal blokken en het afdrukken ervan
     (let op n$)
1090 teken inlezen
1095 einde regel voor printer
1100 einde regel, naar volgende lezen
1110 teken op printer afdrukken
1115 teken op scherm afdrukken
1120 volgende teken inlezen
1210 keyboard buffer leegmaken
1230 en opnieuw
```

De besturingscodes:

```
<CLR>    = shift clr/home - scherm leeg
<DOWN>   = cursor naar beneden
<LT BLU> = C= 7 - lichtblauwe tekst
```

Wanneer u deze toetscombinatie intypt na de aanhalingstekens, dan verschijnt er een besturingsteken.

K L I K S

Utility voor Acces-Tools van Borland

in Turbo-Pascal 4.0 en hoger

H.Wiegers

Voor de Turbo Pascal programmeur zijn de Access-Tools van Borland uitstekende gereedschap voor bestandbeheer. Indexeren is een fluitje van een cent en vergt geen kennis over hoe indexbestanden precies werken. Een bezwaar dat je als frekwent gebruiker van de Access-Tools ondervindt is de 'missing link' tussen de index- en databestanden.

Voorbeeld: een mutatie op sleutelgegevens in het databestand moet worden verwerkt in de bijbehorende indexbestanden. Om sleutelgegevens van een record in het databestand te wijzigen moeten eerst de oude sleutels uit het indexbestand worden verwijderd, alvorens de nieuwe sleutels aan de indexbestanden toe te voegen. Commando's: Putrec; DeleteKey; Addkey.
Werken met wat uitgebreidere applicaties wordt al snel een omslachtige bedoening en met het aantal programmeerhandelingen neemt de kans op fouten toe.
De gedachtengang achter dit systeem is dan ook een koppeling tussen data- en indexbestanden, door deze als één geheel, onder één noemer, te presenteren.

LINK Deze link tussen index- en databestanden is als volgt gerealiseerd. Alle commando's betreffende het bestandsbeheer lopen via dit systeem, het samenvoegingspunt tussen data- en indexbestanden. De gegevens uit het databestand worden in een vast record geplaatst, het record-gebied. Dit is noodzakelijk voor dit systeem en heeft als bijkomend voordeel dat dit record behalve bij de initialisatie niet meer via parameters doorgegeven hoeft te worden.
De indexbestanden zijn aan het databestand gekoppeld via een zelf te installeren procedure. Bij de initialisatie van een index wordt de naam van deze procedure meegegeven. Deze indexprocedure stelt de sleutel samen uit gegevens van het eerder genoemde recordgebied, wat essentieel is voor de correcte werking. Het voordeel is dat de indexbestanden door dit systeem zelfstandig kunnen worden onderhouden en de sleutel altijd op dezelfde manier wordt samengesteld.

```
Initbestand(<DBStype>,
            <bestandnaam>,
            <recordgebied>,
            <recordgrootte>);
```

<DBStype> is een variabele van het type DBStype. *<recordgebied>* is het record waarin alle bewerkingen op dit bestand terecht komen, het aantal bytes van dit recordgebied, *<recordgrootte>*, kan worden bepaald met de functie sizeof (dezelfde parameter als bij open- en makefile).

```
Indexbestand(en) definiëren:

Intindex(<DBStype>,
         <bestandnaam>,
         <indexprocedure>,
         <sleutellengte>);
```

<DBStype> is dezelfde als bij initbestand. De *<indexprocedure>* is de naam van de procedure die de sleutel samenstelt. Deze moet FAR {$F+} worden gecompileerd en mag geen parameters hebben. De *<sleutellengte>* is de grootst mogelijke sleutellengte die door de indexprocedure kan worden samengesteld (dezelfde parameter als bij open- en makeindex).

<DBStype> is dezelfde als bij initbestand. Het *<indexnummer>* is de volgorde van de initialisatie van de indexbestanden:

```
IntIndex( .. )    Indexnummer=1
IntIndex( .. )    Indexnummer=2
```

Behalve bij find en controle kan indexnummer 0 worden meegegeven, de fysieke volgorde van het databestand. Als er geen indexbestanden zijn geinitialiseerd dan ook altijd de 0 geven. Het al dan niet succesvol verloop van deze commando's kan worden uitgelezen in OK (T/F), gedefinieerd in de Access-Tools. Als het OK is, dan wordt behalve bij commando controle het recordgebied gevuld.

Mutatie commando's:

toevoeg(<DBStype>);
wijzig(<DBStype>);
verwijder(<DBStype>);

Bij wijzig en toevoeg moet eerst het recordgebied gevuld worden met de gewenste waarden. Bij verwijder wordt uitgegaan van het recordgebied, wat inhoudt dat deze gelijk moet zijn aan de het originele record in het bestand . De sleutel(s) moet(en) immers uit de indexbestanden worden verwijderd. Voor het gebruik van wijzig of verwijder eerst OK raadplegen.

```
Opvraag kommando's:
------------------------------------------------------------------
gotop(<DBStype>,<indexnummer>);                        begin bestand
goend(<DBStype>,<indexnummer>);                        einde bestand
skip(<DBStype>,<indexnummer>);                         volgend record
skipterug(<DBStype>,<indexnummer>);                    vorig record
find(<DBStype>,<indexnummer>,<zoeksleutel>);           zoek record
kontrole(<DBStype>,<indexnummer>,<zoeksleutel>);       zoek record,
                                                       maar vul het
                                                       record-gebied
                                                       niet
```

```
Overige kommando's

openbestand(<DBStype>);        open bestand + ev. indexen
flushall(<DBStype>);           flush bestand + ev. indexen
reindex(<DBStype>);            herindexeer alle indexen
sluit(<DBStype>);              sluit bestand + ev. indexen
hergebruik(<DBStype>);         geeft geheugen vrij en de indexen
                               dienen opnieuw te worden
                               geinitialiseerd
```

Flushall is gelijk aan flushfile en flushindex van de Access-Tools. Na sluit kan het bestand geopend worden met openbestand, zonder initialisatie (initbestand en intIndex).

Overige specificaties/aanwijzingen

De maximale recordgrootte voor alle databestanden en de maximale sleutellengte voor alle indexbestanden zijn afhankelijk van de in de Access-Tools gedefinieerde constanten maxdatasize en maxkeylen, evenzo de opbouw van de indexbestanden.
Er zijn geen foutcontroles ingebouwd, maar de meeste (eventuele) fouten zullen door de Access-Tools worden opgevangen. Na de commando's openbestand, toevoeg, verwijder en wijzig neemt de indexwijzer dezelfde plaats aan als bij direct gebruik van de Access-Tools. Als niet bestaande bestanden worden geopend, worden deze aangemaakt. Alle indexbestanden worden geopend met accepteren duplicaties aan. Findkey wordt niet gebruikt. Het systeem leent zich goed voor uitbreidingen als relaties leggen en filters definiëren, sorteren naar een nieuw bestand, maar zijn voor deze gelegenheid niet bijgevoegd.

Het commando find zou op de volgende manier kunnen worden aangepast: net als bij wijzig en toevoeg kan het recordgebied gevuld worden met gegevens, maar nu om deze op te zoeken. Find kan eerst de indexprocedure aanroepen, om uit de ingevulde gegevens de sleutel samen te stellen en deze vervolgens op te zoeken. Dit is gemakkelijk zelf in te bouwen.
Procedures of functies die beginnen met een underscore zijn in principe niet bedoeld om aan te roepen.

```
Unit Dbs;

{  DBS Unit geschreven 1989 door Hielko Wiegers
                                 Apeldoornseweg 126
                                 6813 BP  Arnhem
                                 Tel. 085-459387
}

Interface

uses access; { Access-Tools Borland }

Const MaxIndex  =  5;  { maximaal aantal indexbestanden per databastand }
Type Keytype = String[Maxkeylen];
Type IxType  = record
              F    : Indexfile;            { Indexbestand }
              Name : String[64];           { bestandnaam }
              Proc : Pointer;              { Adres van de procedure die
}
                                           { de sleutel geeft (in Key)
}
              Len  : byte;                 { Lengte van de index }
           end;
Type DBStype = record
              open       : Boolean;        { open of gesloten }
              B          : Datafile;       { databestand }
              IX         : Array[1..MaxIndex] of ^Ixtype;  {
Indexbestanden }
              MaxI       : byte;           { aantal index open }
              Key        : Keytype;        { plaats voor de sleutel }
              Name       : String[64];     { bestandnaam }
              fp         : Longint;        { huidige rekord }
              Ofsa,Sega  : Longint;        { adres van rekord-gebied }
              Size       : Word;           { rekord-grootte in bytes }
           end;

Procedure Openbestand(Var D : DBStype);
Procedure Initbestand(Var D         : DBStype;
                          Name      : String;
                          Var RekordGebied;
                          Size      : Word);
Procedure IntIndex(Var D      : DBStype;
                       Nam    : String;
                       Prc    : Pointer;
                       lengte: byte);
Procedure Toevoeg(Var D : DBStype);
Procedure Verwijder(Var D : DBStype);
Procedure Wijzig(Var D : DBStype);
Procedure Find(Var D       : DBStype;
                   Index   : byte;
                   Zoek    : Keytype);
Procedure Kontrole(Var D       : DBStype;
                       Index   : byte;
                       Zoek    : Keytype);
Procedure Gotop(Var D : DBStype;index : byte);
Procedure GoEnd(Var D : DBStype;index : byte);
Procedure Skip(Var D : DBStype;Index : byte);
Procedure SkipTerug(Var D : DBStype;Index : byte);
Procedure Reindex(Var D : DBStype);
Procedure FlushAll(Var D : DBStype);
Procedure Sluit(Var D : DBStype);
Procedure Hergebruik(Var D : DBStype);

Var ProcAddr : Pointer;

Implementation
```

```
Procedure _CallProc; Inline($FF/$1E/ProcAddr);

Procedure Openbestand(Var D : DBStype);
  Var i : byte;
  begin
    If Not D.Open then
    begin
      Openfile(D.B,D.Name,D.Size);
      If Not OK then MakeFile(D.B,D.Name,D.Size);
      For i:=1 to D.MAXI do
      With D.IX[i]^ do
      begin
        OpenIndex(F,Name,Len,1);
        If Not OK then MakeIndex(F,Name,Len,1)
      end;
      D.Open:=True
    end
  end;

Procedure Initbestand(Var D         : DBStype;
                          Name      : String;
                          Var RekordGebied;
                          Size      : Word);
  begin
    D.Name:=Name;
    D.Size:=Size;
    D.MaxI:=0;
    D.Sega:=Seg(RekordGebied);
    D.Ofsa:=Ofs(RekordGebied);
    D.Open:=False
  end;

Procedure IntIndex(Var D      : DBStype;
                       Nam    : String;
                       Prc    : Pointer;
                       lengte: byte);
  begin
    Inc(D.MaxI);
    New(D.IX[D.Maxi]);
    With D.IX[D.Maxi]^ do
    begin
      Name:=Nam;  Proc:=Prc;  Len:=Lengte;
    end
  end;

Function _IsDelRek(Var D : DBStype) : Boolean;
 Var Delkode : Longint;
  begin
    Move(mem[D.sega:D.ofsa],Delkode,Sizeof(Delkode));
    _IsDelRek:=DelKode<>0
  end;

Procedure _AGetrec(Var D : DBStype;rec : Longint);
  begin
    Getrec(D.B,rec,Mem[D.Sega:D.ofsa]);
    D.fp:=rec
  end;

Procedure _APutrec(Var D : DBStype;rec : Longint);
  begin
    Putrec(D.B,rec,Mem[D.Sega:D.ofsa]);
    D.fp:=rec
  end;

Procedure _Getrec(Var D : DBStype);
```

```
    begin
      _AGetrec(D,D.fp)
    end;

  Procedure _Putrec(Var D : DBStype);
    begin
      _APutrec(D,D.fp)
    end;

  Procedure _ToevoegIndex(Var D : DBStype);
    Var i : byte;
    begin
      With D Do
      begin
        For i:=1 to MaxI do
        begin
          Procaddr:=IX[i]^.Proc;  _CallProc;
          Addkey(IX[i]^.F,fp,D.Key)
        end
      end
    end;

  Procedure Toevoeg(Var D : DBStype);
    Const DelKode : longint = 0;
    begin
      With D do
      begin
        { Verwijderkode initialiseren, de eerste vier bytes v.h. rekord }
        Move(DelKode,Mem[Sega:ofsa],Sizeof(DelKode));
        Addrec(B,fp,Mem[Sega:ofsa]);
        _ToevoegIndex(D);
      end
    end;

  Procedure Verwijder(Var D : DBStype);
    Var i : byte;
    begin
      With D do
      begin
        Deleterec(B,fp);
        For i:=1 to MaxI do
        begin
          Procaddr:=IX[i]^.Proc;  _CallProc;
          DeleteKey(IX[i]^.F,fp,D.Key);
        end;
      end
    end;

  Procedure Wijzig(Var D : DBStype);
    Var i        : byte;
        KopyKey  : Array[1..MaxIndex] of Keytype;
        Kopy     : Array[1..MaxDatarecSize] of byte;
    begin
      With D do
      begin
        If MaxI>0 then
        begin
          Move(mem[sega:ofsa],Kopy,Size); { bewaar het rekord-gebied }
          _Getrec(D);                     { oude record ophalen->plaats in r-
g }
          For i:=1 to MaxI do             { Haal oude sleutels uit r-g }
          begin
            ProcAddr:=IX[i]^.Proc;  _CallProc;
            KopyKey[i]:=D.Key
          end;
          Move(Kopy,mem[sega:ofsa],Size); { Nieuw r-g terugkopieeren }
          _Putrec(D);                     { en opslaan }
          For i:=1 to MaxI do
          begin
            ProcAddr:=IX[i]^.Proc;  _CallProc;
            If Key<>KopyKey[i] then
            begin
              DeleteKey(IX[i]^.F,fp,Kopykey[i]);
              Addkey(IX[i]^.F,fp,Key);
            end
          end
        end else _Putrec(D)
      end
    end;

  Procedure Find(Var D      : DBStype;
                     Index  : byte;
                     Zoek   : Keytype);
    Var i    : byte;
        Kopy : Keytype;
        rek  : Longint;
    begin
      With D do
      begin
        OK:=False;
        Kopy:=Zoek;
        SearchKey(IX[Index]^.F,rek,Zoek);
        OK:=OK and (Copy(Zoek,1,Length(Kopy))=Kopy);
        If OK Then _AGetrec(D,rek)
      end
    end;

  Procedure Kontrole(Var D      : DBStype;
                         Index  : byte;
                         Zoek   : Keytype);
    Var kopy : Keytype;
        rek  : longint;
    Begin
      With D do
      begin
        OK:=False;
        Kopy:=Zoek;
        SearchKey(IX[Index]^.F,rek,Zoek);
        OK:=OK and (Copy(Zoek,1,Length(Kopy))=Kopy)
      end
    end;

  Procedure Skip(Var D : DBStype;Index : byte);
    begin
      OK:=True;
      With D Do
      begin
        repeat
          If (MaxI>0) and (Index>0) then
            NextKey(IX[Index]^.F,fp,Key)
              else If fp<FileLen(B)-1 Then Inc(fp) else OK:=False;
          If OK then _Getrec(D)
        Until Not _IsDelRek(D) or Not OK
      end
    end;

  Procedure SkipTerug(Var D : DBStype;Index : byte);
    begin
      OK:=True;
      With D Do
      begin
        repeat
          If (MaxI>0) and (Index>0) then
            PrevKey(IX[Index]^.F,fp,Key)
              else If fp>1 Then dec(fp) else OK:=False;
          If OK then _Getrec(D)
        Until Not _IsDelRek(D) or Not OK
      end
    end;

  Procedure Gotop(Var D : DBStype;index : byte);
    begin
      If (D.MaxI>0) and (Index>0) then
        ClearKey(D.IX[index]^.F) else D.fp:=0;
      Skip(D,index)
    end;

  Procedure GoEnd(Var D : DBStype;index : byte);
    begin
      If (D.MaxI>0) and (Index>0) then
        ClearKey(D.IX[index]^.F) else D.fp:=FileLen(D.B);
      SkipTerug(D,index)
    end;

  Procedure Reindex(Var D : DBStype);
    Var i : byte;
    begin
      With D do
      begin
        For i:=1 to MaxI do
        begin
          EraseIndex(IX[i]^.F);
          MakeIndex(IX[i]^.F,IX[i]^.Name,IX[i]^.Len,1)
        end;
        GoTop(D,0);
        While OK do
        begin
          _ToevoegIndex(D);
          Skip(D,0)
        end;
        FlushAll(D)
      end
    end;

  Procedure FlushAll(Var D : DBStype);
    Var i : byte;
    begin
      For i:=1 to D.MaxI do FlushIndex(D.IX[i]^.F);  FlushFile(D.B)
    end;

  Procedure Sluit(Var D : DBStype);
    Var i : byte;
    begin
      If D.Open then
      begin
        Closefile(D.B);
        For i:=1 to D.MaxI do CloseIndex(D.IX[i]^.F);
        D.Open:=False { Kan zonder initbestand/intindex weer worden geopend }
      end
    end;

  Procedure Hergebruik(Var D : DBStype);
    Var i : byte;
    begin
      Sluit(D);
      For i:=D.MaxI downto 1 do Dispose(D.IX[i]);
      D.MaxI:=0  { Alleen indexbestanden opnieuw initialiseren }
    end;

end.
```

SLIMME MANAGERS KOPEN OF LEASEN IPC® COMPUTERS

NIEUW
IPC 25 Mhz 386
+
IPC 33 Mhz 386

LEVERINGSPROGRAMMA
UITGEBREID

De R & D afdeling van ESSEX -fabrikant van IPC Computers- ontwikkelde een aantal nieuwe supersnelle- en betrouwbare pc's. Het gaat hierbij om een 16 Mhz 386 SX, 25 Mhz 386 en 33 Mhz 386.
Vergelijkende tests wijzen uit dat de snelheid van werken spectaculair is. Doordat ook deze kwaliteitsmachines direkt van fabriek aan u als eindgebruiker aangeboden worden, is de prijs betaalbaar gebleven. Via overzichtelijke brochures kunt u zelf een optimale systeemconfiguratie selecteren.
De samenwerking tussen ESSEX en DMA staat borg voor continuïteit van garantie en aftersaleservice gedurende een zeer lange periode.
Via een contract met Microsoft worden alle IPC computers met MS-DOS en MS-WINDOWS geleverd.
Samen met deze software ontvangt u ook gratis bij het systeem een cursus MS-DOS met Nederlandstalige instructiemanual.
Wanneer u wilt kunt u additioneel ook mondelinge cursussen bij DMA volgen. Zo zorgt DMA ervoor, dat ook u uw systeem professioneel kunt gebruiken. Bent u geïnteresseerd? Sla dan deze pagina om, selecteer uw systeem of cursus en ontdek dat professioneel automatiseren met IPC ook uw succes kan zijn.

succes,

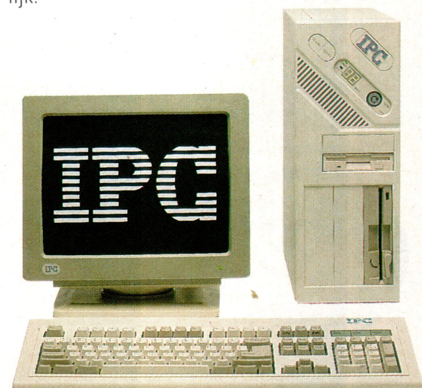
Jillis de Mooy (direkteur)

IPC DESKTOP TOREN

Het desktop torenmodel biedt plaats aan; harde schijf, zowel 5 1/4" - als 3 1/2" floppy diskdrives en tapestreamer. Horizontale en vertikale plaatsing is mogelijk.

IPC DESKTOP TOREN

Het desktop torenmodel biedt plaats aan; harde schijf, zowel 5 1/4" - als 3 1/2" floppy diskdrives en tapestreamer. Horizontale en vertikale plaatsing is mogelijk.

IPC VLOER TOREN

Het vloer torenmodel biedt plaats aan; 2 fullsize harde schijven, zowel 5 1/4" - als 3 1/2" floppy diskdrives en tapestreamers en is uitermate geschikt als filseserver in netwerken. Alleen vertikale plaatsing is mogelijk. Toeslag voor vloer toren ƒ 400,-.

DMA AUTOMATISERINGSTECHNIEK

Stationsweg 107 - 6711 PN EDE - Telefoon 08380 - 14873/50630 - Telex 35374 - Telefax 08380 - 50260.
Ook zaterdags geopend van 10.00 tot 16.00 uur.

IPC®. DE COMPUTER VOOR NU EN DE TOEKOMST.

NU SNEL WEGWIJS OP UW SYSTEEM

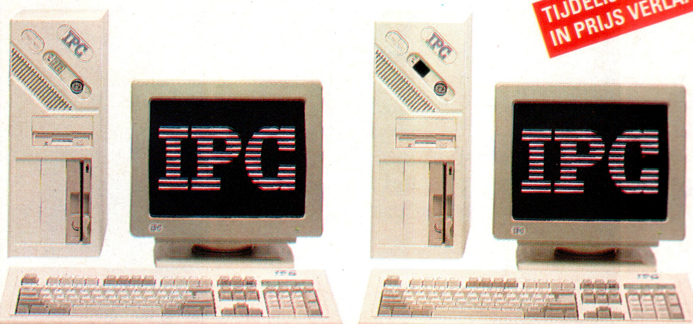
Nieuw bij DMA: korte deskundige opleidingen voor een perfekte bediening van uw IPC computer.
Sla de rechterpagina om voor méér informatie

IPC..... DAAR DOET U MÉÉR MEE!

* 100% compatible.
* optimale prestatie- prijsverhouding.
* 0 waitstate, 12, 16, 20, 25 en 33 Mhz IPC systemen zorgen voor een zeer snelle uitvoering van al uw computerwerkzaamheden.
* Gebruiksmogelijkheden: van stand alone systeem tot snelle fileserver in netwerken.
* Levering van 72 complete IPC standaard systemen uit voorraad.
* IPC computers kunnen probleemloos voorzien worden van 3 1/2" floppy disk drives zodat u compatible bent en probleemloos uw informatie naar andere systemen kunt uitwisselen.
* Alle IPC's zijn modulair gebouwd. Hierdoor kan in een later stadium uw IPC systeem tegen minimale kosten op een betrouwbare wijze worden opgewaardeerd naar een 16, 20, 25, of 33 mhz 386.
* IPC computers worden standaard geleverd met MS-DOS 4.01, MS-WINDOWS 286 of 386 plus als extra een Nederlandstalige introduktiecursus MS-DOS 4.01. Desgewenst wordt u tijdens een gratis introduktiecursus uitvoerig geïnformeerd over de werking van uw IPC computer en de andere opleidingsmogelijkheden.

TIJDELIJK STERK IN PRIJS VERLAAGD

		IPC 12 Mhz 286 AT		**IPC 16 Mhz 286 AT**	
		AT turbo desktop toren 80286/12 Mhz, 0 waitstate, 512 Kb RAM uitbreidbaar tot 4 Mb op de moederkaart, parallel/2 x seriele poort op moederkaart, 5 uitbreidingsslots -controller voor 2 harde schijven + 2 floppy's - 1 floppy 1,2 Mb - ondersteunt 80287 coprocessor - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.		AT turbo desktop toren 80286/16 Mhz, Ram shadow, Page interleave, 0 waitstate, 512 Kb RAM uitbreidbaar tot 8 Mb op de moederkaart, parallel, 2 x seriele poort op moederkaart - 4 uitbreidingsslots - controller voor 2 harde schijven + 2 floppy's - 1 floppy 1,2 Mb - ondersteunt 80287 coprocessor - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.	
	MONITOREN	**Nu met DOS, Windows en IPC DOS cursus.**		**Nu met DOS, Windows en IPC DOS cursus.**	
IPC MONOCHR.	MONOCHROME 14" MONITOR PAPER WHITE VIDEO OMKEERBAAR INCL. HERCULES / CGA KAART	IPC 12286/00M zonder harde schijf	ƒ 2695,-	IPC 16286/00M zonder harde schijf	ƒ 3145,-
		IPC 12286/24M met harde schijf 20 Mb/40 ms	ƒ 3345,-	IPC 16286/24M met harde schijf 20 Mb/40 ms	ƒ 3795,-
		IPC 12286/42M met harde schijf 40 Mb/28 ms*	ƒ 3745,-	IPC 16286 42M met harde schijf 40 Mb/28 ms *	ƒ 4195,-
		IPC 12286/72M met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 4395,-	IPC 16286/82M met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 4845,-
IPC EGA	EGA 14" MONITOR PITCH 0,31", 640 X 350 EGA PARADISE KAART	IPC 12286/00E zonder harde schijf	ƒ 3645,-	IPC 16286/00E zonder harde schijf	ƒ 4095,-
		IPC 12286/24E met harde schijf 20 Mb/40 ms	ƒ 4295,-	IPC 16286/24E met harde schijf 20 Mb/40 ms	ƒ 4745,-
		IPC 12286/42E met harde schijf 40 Mb/28 ms*	ƒ 4695,-	IPC 16286/42E met harde schijf 40 Mb/28 ms *	ƒ 5145,-
		IPC 12286/72E met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 5345,-	IPC 16286/72E met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 5795,-
IPC VGA	VGA 14" KLEURENMONITOR PITCH 0,31, 800 X 600 16 BITS VGA KAART	IPC 12286/00V zonder harde schijf	ƒ 3795,-	IPC 16286/00V zonder harde schijf	ƒ 4245,-
		IPC 12286/24V met harde schijf 20 Mb/40 ms	ƒ 4445,-	IPC 16286/24V met harde schijf 20 Mb/40 ms	ƒ 4895,-
		IPC 12286/42V met harde schijf 40 Mb/28 ms*	ƒ 4845,-	IPC 16286/42V met harde schijf 40 Mb/28 ms *	ƒ 5295,-
		IPC 12286/72V met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 5495,-	IPC 16286/72V met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 5945,-
		* Met cache memory, interleave 1:1 Data transferrate ± 400 Kb/sec		* Met cache memory, interleave 1:1 Data transferrate ± 400 Kb/sec	

DMA AUTOMATISERINGSTECHNIEK

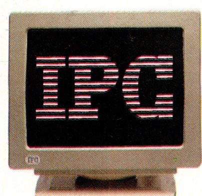
IPC BENELUX

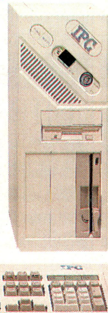
ZÉÉR PROFESSIONEEL EN BETAALBAAR

NIEUW IPC 25Mhz 386 DESKTOP TOREN

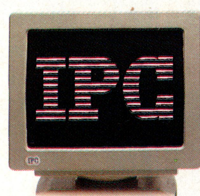
NIEUW IPC 33Mhz 386 VLOER TOREN

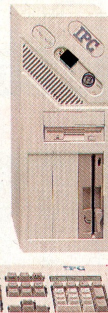
TIJDELIJK STERK IN PRIJS VERLAAGD

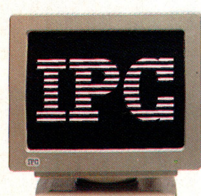

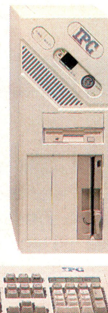

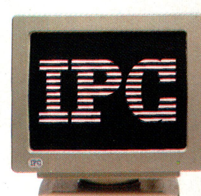
TIJDELIJK STERK IN PRIJS VERLAAGD

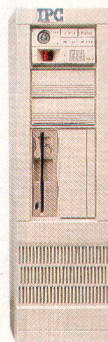

IPC 16 Mhz 386 SX

AT turbo desktop toren 80386/16 Mhz, Ram shadow, Page interleave, 0 waitstate, 512 Kb RAM uitbreidbaar tot 8 Mb op de moederkaart, parallel, 2 x seriele poort op moederkaart - 4 uitbreidingsslots - controller voor 2 harde schijven + 2 floppy's - 1 floppy 1,2 Mb - ondersteunt 80387 coprocessor - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met DOS, Windows en IPC DOS cursus.

IPC 16386/00M zonder harde schijf	ƒ 3795,-
IPC 16386/42M met harde schijf 40Mb/28 ms *	ƒ 4845,-
IPC 16386/72M met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 5495,-
IPC 16386/160M met harde schijf 160 Mb/23 ms **	ƒ 7195,-
IPC 16386/00E zonder harde schijf	ƒ 4745,-
IPC 16386/42E met harde schijf 40 Mb/28 ms *	ƒ 5795,-
IPC 16386/72E met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 6445,-
IPC 16386/160E met harde schijf 160 Mb/23 ms **	ƒ 8145,-
IPC 16386/00V zonder harde schijf	ƒ 4895,-
IPC 16386/42V met harde schijf 40 Mb/28 ms *	ƒ 5945,-
IPC 16386/72V met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 6595,-
IPC 16386/160V met harde schijf 160 Mb/23 ms **	ƒ 8295,-

* met cache memory, interleave 1:1
** met ESDI controller, interleave 1:1

IPC 20 Mhz 386

AT turbo desktop toren 80386/20 Mhz, Ram shadow, Page interleave, 0 waitstate, 1 Mb RAM uitbreidbaar tot 16 Mb op de moederkaart, 6 uitbreidingsslots - parallel 2 x seriele poort - controller voor 2 harde schijven + 2 floppy's - 1 floppy 1,2 Mb - ondersteunt 80287/8 en 80387/20 coprocessor - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met DOS, Windows en IPC DOS cursus.

IPC 20386/00M zonder harde schijf	ƒ 4795,-
IPC 20386/42M met harde schijf 40 Mb/28 ms *	ƒ 5845,-
IPC 20386/72M met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 6495,-
IPC 20386/160M met harde schijf 160 Mb/23 ms **	ƒ 8195,-
IPC 20386/00E zonder harde schijf	ƒ 5745,-
IPC 20386/42E met harde schijf 40 Mb/28 ms *	ƒ 6795,-
IPC 20386/72E met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 7445,-
IPC 20386/160E met harde schijf 160 Mb/23 ms **	F 9145,-
IPC 20386/00V zonder harde schijf	ƒ 5895,-
IPC 20386/42V met harde schijf 40 Mb/28 ms *	ƒ 6945,-
IPC 20386/72V met harde schijf 70 Mb/28 ms	ƒ 7595,-
IPC 20386/160V met harde schijf 160 Mb/23 ms **	ƒ 9295,-

** met ESDI controller, interleave 1:1

IPC 25 Mhz 386

AT turbo desktop toren 80386 25Mhz, 64/128 Kb system ROM, Ram shadow, Page interleave, 0 ws cache read, 64 Kb direkt mapped cache geheugen, 4Mb RAM, uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart - 8 uitbreidingslots - parallel/ 2 x seriele poort - controller voor 2 harde schijven (interleave 1:1) + 2 floppy's - 1 floppy 1,2 Mb - ondersteunt 80387/25 coprocessor - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met DOS, Windows en IPC DOS cursus.

IPC 25386/00M zonder harde schijf	ƒ 12350,-
IPC 25386/160M met harde schijf 160Mb/23 ms **	ƒ 15750,-
IPC 25386/340M met harde schijf 340 Mb/18 ms**	ƒ 17550,-
IPC 25386/00E zonder harde schijf	ƒ 13300,-
IPC 25386/160E met harde schijf 160Mb/23 ms **	ƒ 16700,-
IPC 25386/340E met harde schijf 340 Mb/18 ms**	ƒ 18500,-
IPC 25386/00V zonder harde schijf	ƒ 13450,-
IPC 25386/160V met harde schijf 160Mb/23 ms **	ƒ 16850,-
IPC 25386/340V met harde schijf 340 Mb/18 ms**	ƒ 18650,-

** met ESDI controller, interleave 1:1

IPC 33 Mhz 386

AT Turbo vloer toren 80386/33 Mhz, 64/128 Kb ROM, Shadow RAM, Page interleave, 0 ws cache read, 64 Kb direkt mapped cache geheugen, 4 Mb Ram op moederkaart uitbreidbaar tot 24 Mb, 8 uitbreidingslots - parallel/ 2 x seriele poort - controller voor 2 harde schijven (interl. 1:1) + 2 floppy's - 1 floppy 1,2 Mb - ondersteunt zowel 80387/33 als weitek coprocessor - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met DOS, Windows en IPC DOS cursus.

IPC 33386/00M zonder harde schijf	ƒ 15550,-
IPC 33386/160M met harde schijf 160Mb/23 ms **	ƒ 18900,-
IPC 33386/340M met harde schijf 340 Mb/18 ms**	ƒ 20700,-
IPC 33386/00E zonder harde schijf	ƒ 16450,-
IPC 33386/160E met harde schijf 160Mb/23 ms **	ƒ 19850,-
IPC 33386/340E met harde schijf 340 Mb/18 ms**	ƒ 21650,-
IPC 33386/00V zonder harde schijf	ƒ 16600,-
IPC 33386/160V met harde schijf 160Mb/23 ms **	ƒ 20000,-
IPC 33386/340V met harde schijf 340 Mb/18 ms**	ƒ 21800,-

** met ESDI controller, interleave 1:1

DMA AUTOMATISERINGSTECHNIEK

Stationsweg 107 - 6711 PN EDE - Telefoon 08380 - 14873/50630 - Telex 35374 - Telefax 08380 - 50260.
Ook zaterdags geopend van 10.00 tot 16.00 uur.

BESPAAR TIJD EN GELD VOLG EEN CURSUS

Wanneer u onze IPC introduktiecurssusen volgt, wordt u geïnformeerd over alle voordelen die diverse gebruiksprogramma's voor u kunnen hebben. In de daarna te volgen basiscursus wordt u in detail ingeleid in de struktuur en gebruik van het gekozen pakket zodat u in korte tijd in staat bent, op professionele en efficiënte wijze uw IPC te gebruiken.

CURSUSOVERZICHT IPC OPLEIDINGSCENTRUM

soort	alg. omschrijving	tijdsduur avonden	kosten* hfl.
introduktie cursus	Gebruik IPC computer	1	50,-**
	MS-DOS	1	50,-
	Alg. gebruik tekstverwerkers	1	50,-
	Alg. gebruik spreadsheets	1	50,-
	Alg. gebruik database	1	50,-
	Desktop publishing	1	50,-
	Computerboekhouden alg.	1	50,-
	Verwerking verkooptransakties per computer	1	50,-
basis cursus	MS-DOS	4	160,-
	Tekstverwerken met Wordperfect	10	450,-
	Spreadsheettoepassingen met Symphonie	5	op aanvr.
	Database met DBASE III	8	625,-
	DTP met Ventura	10	975,-
	Praktisch computerboekhouden	8	430,-

* Bij het volgen van meer dan 4 intro avonden is het max. bedrag *f* 200,-
** Gratis bij aanschaf van een IPC

DOKUMENTATIE AANVRAAG CURSUS(SEN)

KRUIS HIER DE CURSUS VAN UW KEUZE AAN

0 GEBRUIK IPC COMPUTER
0 MS-DOS
0 ALG. GEBRUIK TEKSTVERWERKERS
0 ALG. GEBRUIK SPREADSHEETS
0 ALG. GEBRUIK DATABASES
0 DESKTOP PUBLISHING
0 COMPUTERBOEKHOUDEN ALG.
0 VERWERKING VERKOOPTRANSAKTIES PER COMPUTER

0 MS-DOS
0 TEKSTVERWERKEN MET WORDPERFECT
0 SPREADSHEETTOEPASSINGEN MET SYMPHONIE
0 DATABASE MET DBASE III
0 DTP MET VENTURA
0 PRAKTISCH COMPUTERBOEKHOUDEN

NAAM ______
ADRES ______
TELEFOON ______ HCC 1289

DMA SERVICE VOORWAARDEN

Garantie en after sales service

1 Maand niet goed, geld terug garantie. D.w.z. wanneer het systeem niet compatible blijkt te zijn, dan kunt u dit bij DMA terug brengen. 2 Jaar garantie ontvangt u op alle IPC-systemen. Na de garantietermijn kunt u bij DMA een onderhoudscontract afsluiten tegen een tarief van 6% van de aanschafwaarde/jaar. Alle door u bestelde systemen worden door DMA kompleet, gemonteerd en gebruiksklaar geleverd. Harde schijven geleverd in systemen zijn altijd geformatteerd en voorzien van een opstartfile.

Reparaties en reparatietermijn

Reparaties worden direct door onze technische dienst verricht.
Wij zijn hiervoor geopend: maandag tot en met vrijdag van 9.00 t/m 17.00 uur.
Zaterdags alleen na telefonische afspraak:
Regio 1: (afstand 30 km rond EDE) Reparatie ter plaatse binnen 24 uur.
Regio 2: (rest van Nederland) retourzending van het naar ons ter reparatie toegezonden systeem, binnen 24 uur. Reparatie aan huis wordt verricht tegen bijbetaling van voorrijkosten.

Service hot-line:

08380 - 50690
Hier beantwoorden wij van maandag t/m vrijdag (9.00 tot 17.30 uur) al uw vragen over de werking van de systemen en gebruik van MS-DOS.

Prijzen exclusief BTW.

UITBREIDINGEN

Floppy disk drive 5 1/4" 360 Kb	*f* 220,-
Floppy disk drive 5 1/4" 1,2 Mb	*f* 220,-
Floppy disk drive 3 1/2" 720 Kb	*f* 220,-
Floppy disk drive 3 1/2" 1,4 Mb	*f* 220,-
Geheugenuitbreiding 512 Kb (256 Kb SIMMS)	*f* 275,-
Geheugenuitbreiding 1 Mb 1 (1 MB SIMM)	*f* 450,-

RESERVEER OF BESTEL NU UW SYSTEEM EN PROFITEER VAN ONZE BETAALBARE PRIJZEN!

IPC-systemen kunt u op volgende volgende wijzen bestellen:
- telefonisch 08380 - 14873 of 50630
- per fax 08380 - 50260
- per post via ingevulde bestelbon

Demonstratiecentrum
Voor testen van apparatuur en software kunt u zonder afspraak in het demonstratiecetrum van DMA terecht. Hier kunt u indien gewenst, geïnformeerd worden over de mogelijkheden die DMA u biedt bij de oplossing van uw automatiseringsproblemen. Het centrum is geopend van maandag t/m vrijdag van 9.00 tot 17.30 uur.

BESTELBON

TYPE MODEL	MODEL TOESLAG	AANTAL	PRIJS EX. 18,5% BTW	TOTAAL
			SUBTOTAAL	
			BTW 18,5%	
			TOTAAL	

FAKTUURADRES/
AFLEVERADRES/
NAAM ______
ADRES ______
TELEFOON ______ HCC 1289

HANDTEKENING/DATUM/STEMPEL

MARKTINFO

De T1000SE van Toshiba

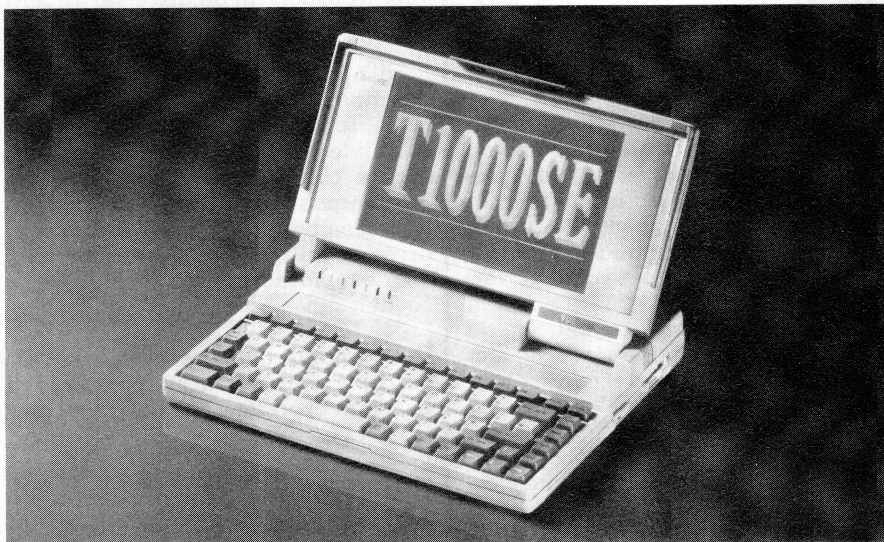
De T1000SE is met zijn afmetingen van 310x354x445 mm, niet veel groter dan een A4-tje en weegt slechts 2.7 kilogram. Ondanks z'n geringe afmetingen heeft de T1000SE een 3,5 inch 1.44 Mb diskdrive, een volledig toetsenbord en een backlit LCD scherm en 1 Mb RAM dat tot 3 Mb kan worden uitgebreid.

De meerderheid van de gebruikers zal de nieuwe T1000SE echter gebruiken als een MS-DOS notitieblok voor tekstverwerking en als portable communicatiemiddel met een ingebouwd modem.

Met de T1000SE anticipeert Toshiba op de snelle groei van de 'notebook computer markt', omdat men zich steeds meer bewust wordt van de voordelen van een kleine, betaalbare en professionele PC die altijd en overal te gebruiken is.
Ondanks de kleine omvang is Toshiba in staat geweest om volledige compatibiliteit met de industrie-standaard en hoge prestaties in de T1000SE te integreren.

Het backlit LCD scherm heeft een resolutie van 640x400 pixels en zet een nieuwe standaard voor leesbaarheid in deze klasse van kleine, draagbare PC's. De Intel 80C86 processor heeft een kloksnelheid van 9.54 MHz. De T1000SE heeft een flinterdunne 3,5 inch 1.44 MB/720 KB disk drive. Het toetsenbord heeft 84 full-size toetsen, 12 functietoetsen zorgen voor compatibiliteit met de meest recente software applicaties. De T1000SE is verder voorzien van een Centronics parallel en een RS 232C seriële interface en een slot voor een inbouw modem.

Om het gebruik nog gemakkelijker te maken heeft de T1000SE MS-DOS 3.3 in ROM, zodat het niet nodig is een extra diskette mee te nemen.
De T1000SE heeft standaard een intern geheugen van 1 Mb dat door middel van 1 of 2 Mb geheugenkaarten tot 3 Mb kan worden uitgebreid. Deze geheugenuitbreidingskaarten zijn eenvoudig te installeren via een speciaal uitbreidingsslot aan de zijkant van de machine. Het RAM geheugen boven 640 Kb kan gebruikt worden als Toshiba Hard RAM - een snelle batterij-gevoede sillicon disk - voor maximaal 2,3 Mb additionele opslagruimte.

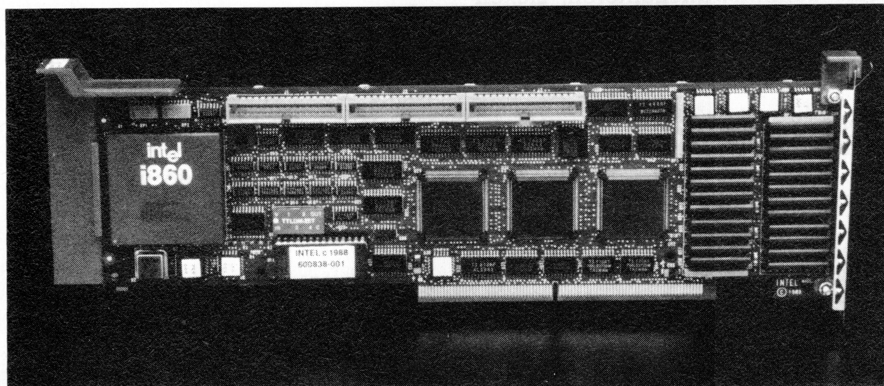

Voor nadere informatie:
Reprotechniek BV
Tielweg 5
2803 PK Gouda
Telefoon: 01820-67377.

IBM vergroot rekenkracht PS/2 met Wizard Adapter

De IBM Personal System/2 Wizard Adapter is, samen met een hulpprogramma voor ontwikkelaars, vanaf het eerste kwartaal 1990 leverbaar aan klanten en applicatie-ontwikkelaars.
De IBM PS/2 Wizard Adapter is een Micro Channel Busmaster Adapter voor de IBM PS/2 Modellen 70 en 80 en maakt gebruik van de nieuwe Intel Reduces Instruction Set Computing (RISC) microprocessor, de i860. De Wizard Adapter stelt professionele gebruikers in staat hun IBM PS/2 Model 70 of 80 in te zetten voor geavanceerde reken-intensieve toepassingen op financieel terrein, statistische analyse, wetenschappelijke en ontwerptoepassingen. Applicaties die tot op heden de verwerkingskracht van midrange computers nodig hadden.

Wizard versnelt de uitvoering van toepassingen, de adapter kan maximaal 64 miljoen 'single precision floating point operations' per seconde (MFLOPS) en 27 miljoen instructies per seconde (MIPS) verwerken. Hierdoor kunnen reken-intensieve taken of complete programma's worden overgedragen van de 386- of 486-processor naar de Wizard Adapter, waar ze kunnen worden uitgevoerd in een fractie van de normale verwerkingstijd. De Wizard Adapter, geïnstalleerd in een PS/2 Model 70 (onder OS/2 Versie 1.2), voert bijvoorbeeld de Linpack Single Precision Scalar Benchmark bij 25 MHz uit met een snelheid van 3,8 MFLOPS. Toepassingen die specifiek afgestemd zijn op de architectuur van de i860-processor zijn in staat de maximale prestaties van de chip dicht te benaderen.

Voor nadere informatie:
IBM Nederland BV
Postbus 9999
1006 CE Amsterdam
Telefoon: 020-5133243.

Microsoft Word voor Windows

Dit nieuwe programma koppelt de tekstverwerker Microsoft Word voor de PC aan de grafische kracht van dit pakket voor de Apple Macintosh. De produktie van documenten kost daardoor voortaan minder tijd, is gemakkelijker en valt bovendien volledig af te stemmen op de wensen van de gebruiker.

Deze introductie zal volgens Microsoft resulteren in de massale overstap van traditionele tekstverwerkingsprogramma's naar de grafische alternatieven in de IBM-omgeving. Word voor Windows biedt alle standaard mogelijkheden die gebruikers van tekstverwerkingsprogramma's verwachten plus vier aantrekkelijke extra's: de grafische gebruikersinterface, de mogelijkheid om samengestelde documenten te maken, de unieke gebruiksoptie van voorgeformatteerde documenten en de omvangrijke ondersteuning van andere tekstverwerkingsformaten.

Microsoft Word voor Windows geeft een pagina op het scherm precies hetzelfde weer zoals die uit de printer komt. Dit zogenaamde What-You-See-Is-What-You-Get-principe maakt de produktie van documenten gemakkelijker en sneller. Tijdens de bewerking toont het scherm de kolommen, de lettertypen en grootten precies zoals ze zullen worden afgedrukt. Marges en grafische afbeeldingen kunnen eenvoudig met de muis worden versleept.

Veranderen en verplaatsen is daardoor erg eenvoudig. De symbolen die Word voor Windows gebruikt zijn duidelijk. Daardoor valt de tekstverwerker eenvoudig te leren. De grafische gebruikersinterface van Word voor Windows voldoet aan IBM's SAA/CUA (Common User Access).

Omdat verschillende tekstverwerkers vaak naast elkaar worden gebruikt, is het voor ondernemingen van belang dat programma's van verschillende fabrikanten goed met elkaar overweg kunnen. Microsoft heeft ervoor gezorgd dat de uitwisseling van documenten tussen Microsoft Word voor Windows en WordPerfect, WordStar, Display Write, Microsoft Works, MultiMate en ASCII geen problemen oplevert. Bovendien zijn in dit pakket documenten door middel van het Rich Text Format (RFT) direct te gebruiken in Word voor de Macintosh en vice versa.

Voor nadere informatie:
Microsoft B.V.
Postbus 364
2130 AJ Hoofdorp
Telefoon: 02503-13181

Bernoulli Portable 44 voor de Macintosh

De Bernoulli Portable 44 voor Macintosh is stevig genoeg om tegen schokken en stoten te kunnen zoals die in de portable computerwereld gewoon zijn. Bernoullir disks kunnen, als ze voor transport uit de drive verwijderd zijn, schokken van 1000 G doorstaan. Een flinke val van een bureau op een hard oppervlak vormt dus geen bedreiging. Tijdens het gebruik in de drive zorgt de aerodynamnisch Bernoulli technologie om de lees/schrijfkop te positioneren ervoor, dat een 'head-crash' tot de feitelijke onmogelijkheden behoort, zodat de Bernoullidrive schokken kan verdragen, die voor een harddisk ronduit desastreus zouden zijn.

Dat Bernoulli disks voor transport uit de drive verwijderd kunnen worden betekent overigens ook dat data beter

tegen diefstal kunnen worden beveiligd. Al zou de drive gestolen worden, u kunt de werkelijke waarde ervan, uw kostbare data, afzonderlijk opbergen en beschermen op de verwisselbare disks.

Bovendien beschikt de Portable Bernoulli 44 voor Macintosh over een aantal eigenschappen die het gebruik ervan in een portable omgeving aantrekkelijk maken.

De compacte behuizing van de Bernoulli Portable 44 (26,7x25,4x7,0 cm) is ongeveer even groot als die van de Macintosh SE. De behuizing is voorzien van een uitschuifbare handgreep, die ook als standaard dienst kan doen. Voor langere reizen is een gecapitonneerde draagtas met extra opbergruimte voor accessoires beschikbaar.

Op de batterij kan de Bernoulli Portable 44 ruim twee uur werken. Dankzij de speciaal voor dit doel gemodificeerde utility-software kan dat nog aanzienlijk langer zijn, door automatisch energie te sparen als de drive niet wordt aangesproken. Een afzonderlijke oplader, waarmee de Portable op het lichtnet kan werken terwijl tegelijkertijd de batterij wordt opgeladen, wordt meegeleverd.
De software die met de Bernoulli 44 wordt meegeleverd, bevat onder meer de Bernoulli Disk Cache software. Daarmee wordt, in combinatie met de performance van de drive zelf, een effectieve toegangstijd van 22 milliseconden gerealiseerd.
Eveneens in de software opgenomen is Reed-Solomon elektronische databeveiliging. Daarnaast voorziet de software in automatische sector vervanging en een 'spare sector' usage meter' ter verhoging van de integriteit van de data.

Voor nadere informatie:
Borsu International BV
Telefoon: 02940-61111

Nieuwe versie van database Evidence

Evidence is een databaseprogramma voor de consument en het verenigingsleven, maar ook voor het bedrijfsleven en de overheidsinstanties zoals administratiekantoren, ziekenhuizen, scholengemeenschappen, gemeentepolitie en vele bedrijven in het midden- en kleinbedrijf.

Door de uitbreiding van het marktsegment is besloten het programma op tal van plaatsen uit te breiden met nieuwe mogelijkheden, onder meer:

- Behalve import van ook export voor dBase-III bestanden.
- Zoeken in bestanden met meerdere zoeksleutels.
- Rapporteren behalve naar printer ook naar scherm en disk/floppy.
- Verschillende typen grafieken (ondersteuning van CGA, EGA, VGA en Hercules).
- Geoptimaliseerd sorteeralgoritme.
- Nog groter bedieningsgemak.
- Het programma werkt volledig in kleur.
- Het programma is nu ook in het Engels leverbaar.

Voor de huidige gebruikers van de oude versie is een speciale regeling getroffen. Zij betalen slechts het verschil in prijs en tijdens het werken met de nieuwe versie zullen hun bestanden, rapporten, etiketten, documenten automatisch geconverteerd worden naar de nieuwe versie.

Voor nadere informatie:
Shidos
Postbus 892
5600 AW Eindhoven
Telefoon: 040-540058.

Nieuw toetsenbord van Qtronix

Simac Data uit Veldhoven levert sinds kort een kombinatie van een 101-keys toetsenbord en trackerball in één.

Het trackerball-toetsenbord is uitermate geschikt voor mensen die de muis 'altijd bij de hand moeten hebben'. Ruimte op het bureau maken voor de muis is verleden tijd geworden met dit systeem.
Het toetsenbord met trackerball wordt standaard geleverd in een uitvoering

Het trackerball-toetsenbord is uitgerust met een 'dynamic accelerator', waardoor het mogelijk is om softwarematig de snelheid van de cursor in te stellen.

De Qtronix KT-30 wordt standaard geleverd met een aantal pop-up menu's voor Lotus, WordStar en dBase en het tekenpakket Dr. Halo plus.

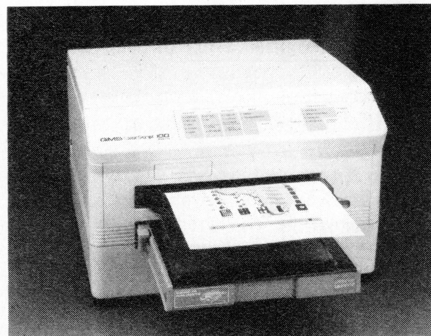
voor rechtshandigen. Voor linkshandigen is een losse trackerball voorhanden die tegen het toetsenbord aangeschoven kan worden.

Voor nadere informatie:
Simac Data
High Teck Park
5503 HP Veldhoven
Telefoon: 040-582933

QMS ColorScript 100 kleurenprinter.

'PostScript kleurenprinten blijft niet langer beperkt tot een select groepje gebruikers', aldus Franklin J. Lassman, Managing Director van QMS Europe B.V. uit Utrecht, tijdens de presentatie van dit nieuwe produkt voor de Europese markt. In feite is de Amerikaanse printerfabrikant QMS de enige die hoge kwalliteit Adobe PostScript kleurenprinten waar kan maken tegen deze lage kostprijs.

De nieuwe kleurenprinter, met een kloksnelheid van 16 MHz en een 68020 MPU-controller, kan een A4 volledig aflopend afdrukken met een resolutie van 300 dpi. Uitgevoerd met standaard interfaces (RS232 serieel, Centronics parallel en RS422/Appletalk) kan hij snel en eenvoudig worden aangesloten op verreweg de meeste systemen in een micro-, mini- of HOST-omgeving. Het SCSI interface maakt het bovendien mogelijk om extra uitbreiding toe te passen naar externe harddisk drives. Het 4 Mb werkgeheugen kan desgewenst worden uitgebreid met 1 of 4 Megabytes ten behoeve van extra lettertypes of A4 pagina-opmaak.

Het model 10, gebaseerd op de Mitsubishi G370 printmachine, met dezelfde printmethode biedt meer dan 16 miljoen verschillende kleurencombinaties en simuleert alle kleuren van het Pantone-systeem, met uitzondering van metallic en lichtgevende varianten. De gebruikers zullen variëren van het business en communicatiemanagement tot architecten en grafisch ontwerpers. De printer vindt toepassingen in grafische presentaties voor intern en extern gebruik, bij rapportage, offertes en tal van andere zaken.

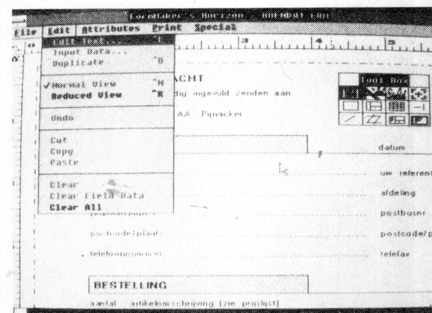
De ColorScript 100, model 10, is speciaal bedoeld voor gebruik bij grafisch ontwerpen en electronic publishing binnen bedrijven en professionele ontwerp- en reclamestudio's. De ColorScript 100, model 10, is een stuk gereedschap voor het vervaardigen van presentaties, graphics, ontwerpen en lay-outs.

Voor nadere informatie:
Manudax Nederland BV
Postbus 25
5473 ZG Heeswijk-Dinther

MARKTINFO

Formulieren ontwerpen op MS-DOS PC's

Remix automation te Pijnacker brengt als importeur distributeur 'Formaker's Horizon' op de Benelux markt.
Horizon is een geavanceerd en gebruikersvriendelijk pakket voor formulierontwerp op MS-DOS PC's. Door van het bekende Windows-interface gebruik te maken is het mogelijk het pakket zelfstandig te gebruiken, daar het met een runtime versie van Windows geleverd wordt. Uiteraard kan het pakket ook in een bestaande Windows omgeving geïnstalleerd worden. Alle randapparatuur die door Windows ondersteund wordt is ook met Horizon te gebruiken.

Horizon is volledig menugestuurd, door middel van pull-down menu's. De bediening kan zowel met een muis als met het toetsenbord plaatsvinden. Op het scherm wordt alles in de werkelijke grootte en stijl van de gekozen lettertypes, lijnen, puntlijnen, patronen en rasters weergegeven. De echte WYSIWYG (What You See Is What You Get) benadering maakt het mogelijk op het ontwerpproces exact op het scherm te volgen.

De 'tool-box' is specifiek op het ontwerpen van formulieren afgestemd. Het rekken van lijnen en het definiëren van rechthoeken, in iedere gewenste afmeting, is natuurlijk mogelijk. Daarbij kan uit een grote variëteit van lijntypes gekozen worden.

De prijs bedraagt ƒ 549,- exclusief BTW.

Voor nadere informatie:
Remix Automation
Rivierenlaan 54
2641 VX Pijnacker
Telefoon: 01736-4242.

DIT IS SYSTEEM F ZES:

Boekhouden per computer krijgt 'n geheel nieuwe dimensie met Systeem F ZES: het meest gebruikersvriendelijke boekhoudprogramma dat ooit werd ontwikkeld. Want waar u anders praktisch 'n heel toetsenbord nodig had om effektief te kunnen boekhouden, kunt u met Systeem F ZES volstaan met hooguit 3 toetsen voor de bediening van het programma. Kortom, iedereen die kan boekhouden, kan onmiddellijk werken met Systeem F ZES.

Het programma is bestemd voor IBM PC en compatibles die werken onder MS-DOS 2.0 of hoger (PC-DOS), met 3½ of 5¼ inch diskettes en een intern geheugen van 640 K. Heeft uw systeem géén harddisk, kies dan voor Systeem F versie 5.3, voor slechts **f 369,-***.

De mogelijkheden van Systeem F ZES.

- debiteurenadministratie
- crediteurenadministratie
- grootboekadministratie
- faktureren met vrije faktuur lay-out
- adresetiketten vervaardigen
- acceptgiro's vervaardigen
- aanmaningen vervaardigen
- omzetoverzichten per crediteur/debiteur
- complete voorraadadministratie
- vreemde valuta
- zeer uitgebreide rapportage naar beeldscherm, printer of bestand
- context afhankelijke hulpschermen.

Telefonische Hot Line ondersteuning.

Direkte en effektieve hulp voor slechts f 75,-* per 60 minuten.

Unieke 'Niet Goed, Geld Terug' garantie.

Mocht Systeem F ZES of de 5.3 versie tóch niet aan uw verwachtingen voldoen, dan krijgt u tot 6 weken na aanschaf direkt uw geld terug. Gewoon, zonder vragen of gezeur.

BON in gefrankeerde envelop sturen naar: GW Boeken, Haarlemmerstraat 126/b, 1013 EX Amsterdam. U kunt natuurlijk ook telefonisch of per fax bestellen.

Aankruisen wat u wenst:

- ☐ Hierbij bestel ik Systeem F ZES à f 449,-*
- ☐ Ik wil tevens toegang tot de Systeem F Hotline à f 75,-* per 60 minuten.
- ☐ Stuurt u mij Systeem F versie 5.3 à f 369,-*
- ☐ Informeert u mij over de cursus 'Boekhouden met Systeem F'.

Formaat diskette: ☐ 3½ inch ☐ 5¼ inch

Onderneming ____________________

Uw naam ____________________

Adres ____________________

Postcode/Plaats ____________________

Telefoon ____________________

* Alle prijzen zijn exclusief 18,5% BTW. Alle bestellingen worden onder rembours geleverd. Administratie- en verzendkosten zijn voor rekening van GW Boeken.

HCC 01

GW BOEKEN

SYSTEEM F ZES: HET ULTIEME BOEKHOUDPROGRAMMA

GW Boeken BV, De Posthoorn, Haarlemmerstraat 126/b, 1013 EX Amsterdam. Telefoon: 020 - 27 42 58. Fax: 020 - 20 77 56.

SPEL

Larry doet het weer

Eén van de 'hot items' tijdens de HCC Dagen was de primeur van Leisure Suit Larry deel drie. Het nieuwe avontuur van deze Sierra protégé vond gretig aftrek bij een groot aantal bezoekers en natuurlijk ook bij de redactie van uw blad.

Edwin Ammerlaan

Het lijkt wel als of het met de veel gespeelde Sierra adventures net zo verloopt als met druk bezochte films. Hoe groter het succes, des te meer delen. Bij Space, King's en Police Quest leverde ieder nieuw avontuur een betere grafische kwaliteit van de animaties en een boeiender verhaal. Bij dit derde Larry-epos zijn de plaatjes er ook inderdaad weer iets op vooruit gegaan, maar jammer genoeg stelt het verhaal deze keer behoorlijk teleur.

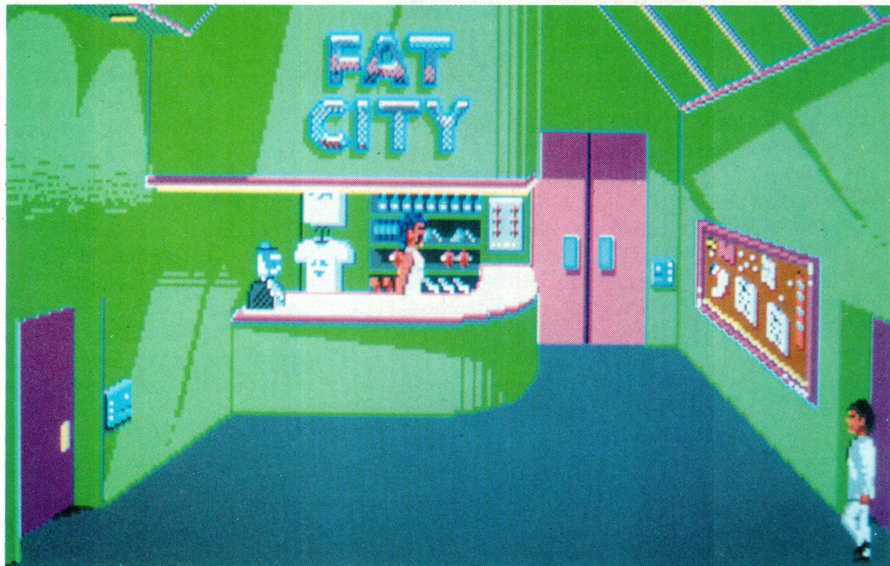
VRAGEN Larry drie kent geen kopieer-beveiliging, het enige dat na het opstarten gedaan moet worden, is het aangeven van een leeftijdsgroep en het beantwoorden van enkele vragen om te 'bewijzen' dat de man of vrouw achter het toetsenbord ook inderdaad de aangegeven leeftijd heeft. Die vijf vragen zijn nogal flauw en voor een deel moeilijk te doorgronden voor een niet-Amerikaan. Afhankelijk van het aantal goed beantwoorde vragen, kan de adventure gespeeld worden op verschillende 'levels'; van het 'mother goose-level' tot 'raunchiest-level'. Van die levels hangt dan weer af in welke mate van grofheid de plaatjes en teksten in beeld verschijnen.
Het grofste niveau staat voor platte, Amerikaanse en tamelijk vrouw-onvriendelijke humor. Zo worden de vrouwen in het grootste gedeelte van LSL3 als domme blondjes of brunettes afgeschilderd, die (in ruil voor geld, een stuk land of een fles wijn...), bereid zijn tot het verrichten van een wederdienst. De wederdiensten laten weinig te raden over en kunnen met termen als flauw en overbodig worden afgedaan.

SIMPEL Het ontbreken van een beveiliging betekent trouwens niet dat er op ongeoorloofde kopieën gespeeld kan worden. Op een drietal punten binnen het verhaal (bij de portier in het casino, bij de 'lockers' in het fitness-centrum en in het oerwoud) wordt er gevraagd naar gegevens die alleen in handleiding terug te vinden zijn. Spelen van Larry 3 zonder handleiding is niet mogelijk.
Het verhaal is simpel, eigenlijk tè simpel. Larry heeft zich ontwikkeld tot een welvarend man op Nontoonyt Island (zie het einde van deel twee). Maar, bij thuiskomst krijgt hij echter te horen dat hij niet meer welkom is. Zijn vrouw heeft hem verlaten voor Bobbi, een vrouwelijke monteur. Larry besluit een scheiding aan te vragen om vervolgens zijn oude vrijgezellenbestaan meer inhoud te kunnen geven. Hij ontmoet een aantal vrouwen (in het casino, op het strand, in het fitness-centrum) met wie hij het allemaal 'doet'. Tot hij op een dag Passionate Patti, de knappe pianiste, in het casino tegenkomt. Even snel als hij haar gevonden heeft raakt hij haar ook weer kwijt.

SLAAPVERWEKKEND Tot dit punt is het verhaal slaapverwekkend. Er moeten een aantal opdrachten uitgevoerd worden om tot het gewenste resultaat te komen. Die opdrachten zijn soms wel heel erg ver gezocht en dus zonder antwoorden nauwelijks uit te voeren. Er moet tevens frequent geswitcht worden tussen verschillende lokaties die een tijd lang hetzelfde blijven. Zo is Larry tot zijn vrijpartij met Patti zeker tien keer het casino in en uit geweest. De volgorde waarin die lokaties bezocht moeten worden, blijft lang onduidelijk. Slechts twee keer wordt er met een knipperend handje in beeld aangegeven welke kant hij op moet. Dit gebeurt aan het begin van het spel. Daarna is het ploeteren geblazen. Alleen de adventurespeler in hart en nieren zal daar zijn geduld bij kunnen bewaren, zeker ook omdat er geen boeiende leidraad aanwezig is die dat geploeter na verloop van tijd beloont.

Pas op het moment dat de speler de rol van Patti overneemt (Larry is 'm er tussenuit geknepen), wordt het interessanter. De leidraad is nu aanwezig: Patti moet op zoek naar Larry. Het verhaal neemt een echte vorm aan en bevat aan het einde zelfs een pittig arcade-gedeelte. Natuurlijk vindt Patti haar geliefde, maar de makers van Larry wisten er kennelijk geen raad mee. Aan het eind neemt deel drie een onverwachte en flauwe wending, die ik niet zal verklappen. Ik kan mij echter niet aan de indruk onttrekken dat de Sierra's zich er gemakkelijk vanaf hebben gemaakt. Van een spetterende ontknoping is in ieder geval geen sprake.

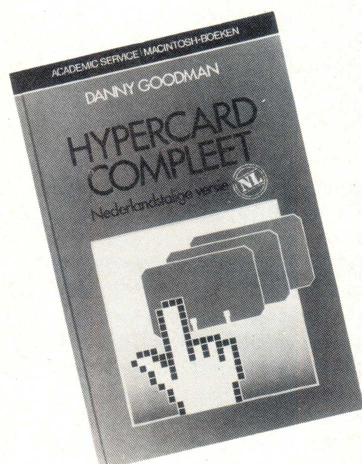
GESPANNEN Larry deel drie is van alle Sierra-adventures die er de laatste tijd zijn uitgekomen de minst boeiende. Dat komt niet door de grafische weergave, want de plaatjes zijn weer erg fraai. Nee, alleen de inhoud laat te wensen over. Voor de liefhebber van deze kwalitatief hoge adventures zal dit laatste wellicht geen bezwaar opleveren. Het wordt naar mijn mening evenwel tijd dat Sierra nieuwe wegen inslaat en Larry tot een legende promoveert die voorlopig niet meer in actie zal komen. Mijn verwachting rond nieuwe Sierra-producten als 'Codename: Iceman', 'The Colonel's Bequest' en 'Hero's Quest' zijn dan ook hoog gespannen.

Leisure suit Larry III 'Passionate Patti in persuit of the pulsating pectorals' werd beschikbaar gesteld door:
Computercollectief
Amstel 312
1017 AP Amsterdam
Telefoon: 020-223573
prijs: *f* 139,- inclusief BTW.

LEESTAFEL

HyperCard Compleet

Danny Goodman
Uitg. Academic Service
ISBN 90-6233-398-2
972 pag. ƒ 89,-

Dit is het standaardwerk over HyperCard, maar dan de vertaalde versie. Het boek is ingedeeld in vijf hoofdstukken. Hoofdstuk 1 beschrijft kort de structuur en opzet van HyperCard voor de gebruiker die zelf geen stacks wil maken, maar alleen stacks van anderen wil gebruiken, bijvoorbeeld de standaard stacks die bij het programma geleverd worden. Een stack is een HyperCard term en betekent niets meer dan een stel gegevens die aan elkaar vast zitten. Het beste kan het worden voorgesteld als een stapel kaarten waarop een aantal gegevens staan.

Het tweede hoofdstuk geeft een uitgebreide beschrijving over het gebruik van de structuur van HyperCard voor het zelf maken van stacks. HyperCard biedt hiervoor uitstekende mogelijkheden door een aantal tools die in HyperCard zelf zitten. Op deze manier wordt eigenlijk spelenderwijs een stack in elkaar gezet, terwijl toch haast professioneel ogende stacks gebouwd kunnen worden. Het volgende hoofdstuk gaat nog iets verder en vertelt hoe stacks gebouwd kunnen worden door gebruik te maken van de HyperCard programmeer taal Hypertalk.

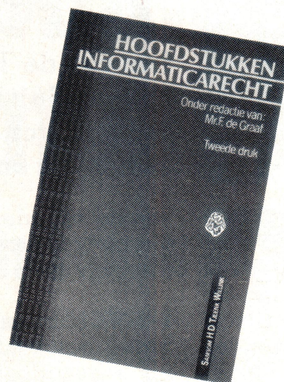
Een groot deel van het boek is hieraan besteed en er worden veel voorbeelden gegeven, waardoor men zelf vrij snel ervaring opdoet met Hypertalk.

Het laatste hoofdstuk behandelt nieuwe versies van HyperCard en Hypertalk en toont de verschillen en verbeteringen die de nieuwe versies presenteren.

Conclusie:
Zoals al aangestipt is het boek niet alleen voor diegene die van plan is HyperCard te gaan gebruiken om professionele stacks te maken, maar ook voor eenieder die HyperCard gebruikt, op wat voor manier dan ook.

■ Dennis van Beek

Hoofdstukken Informaticarecht

Red.: mr F. de Graaf
Uitg. Samsom; 2e druk: 1989
ISBN 90 6092 215 8
525 pag. ƒ 69,50

Dit boek is bedoeld als leerstof voor rechtenstudenten die zich (ook) in het informaticarecht willen verdiepen. Het is echter geen systematisch studieboek, maar bevat een aantal bijdragen op uiteenlopende terreinen van juristen uit de praktijk.
Vele aspecten van informaticarecht komen aan de orde: automatiseringscontracten, juridische bescherming van software en chips, bewaarplicht en de bewijskracht van documenten in softwarevorm (denk aan boekhoudingen!), computerstraf(proces)recht, elektronisch betalings- en gegevensverkeer, verzekeringsrecht, telecommunicatierecht, netwerken, privacy en de Wet persoonregistraties en grensoverschrijdend gegevensverkeer.
Ik geloof niet dat hiermee alles bestreken wordt, waar juridische aspecten bij de automatisering om de hoek kunnen komen kijken, maar veel wordt wel gedekt. Na ieder artikel, dat tussen de 18 en 40 pagina's beslaat, volgt een (soms uitgebreide) literatuurlijst of een notenapparaat waarin wordt doorverwezen naar literatuur en rechtspraak.
Het is een juiste keuze dat daarin slechts 28 bladzijden aan het straf(proces)recht worden gewijd. Tè vaak wordt immers voor allerlei ellende, soms door onszelf veroorzaakt of in de hand gewerkt, het strafrecht als oplossing gezien. Strafrecht is echter een uiterste middel, alleen dan in te roepen als alle normale middelen falen. Terecht wordt in dit boek veel meer ingegaan op de middelen die wij als contractpartners of belanghebbenden zèlf ter hand kunnen nemen om die ongewenste gevolgen tegen te gaan.
Het is niet bedoeld als een handboek, maar een uitgebreider trefwoordenregister zou ik graag hebben gezien, evenals een korte omschrijving van wie en wat de schrijver is.

Conclusie:
Zonder dat ik in staat ben het hele boek op elke pagina te doorgronden meen ik dat het een goede aanzet is voor iemand die zich wil verdiepen in het informaticarecht. Het geeft een begin, maar ook een aanwijzing voor het vervolg. De prijs is eerder in overeenstemming met de juridische boeken dan met computerboeken, Samsom is in die markt niet duur.

■ Pieter Schim van der Loeff

Turbo Pascal Handboek

Bob van Duuren e.a.
Uitg. WEKA
Postbus 61196
1005 HD Amsterdam
Circa 1500 pag. ƒ 415,-

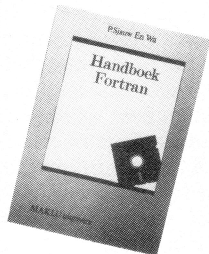
Ruim een half jaar geleden schreef ik in deze rubriek:'...het Nederlandstalige Turbo Pascal Handboek geeft onnoemelijk veel informatie, ideeën en hints voor zowel de beginnende als de gevorderde Pascaller. Het is in feite een 'eindeloze' cursus Turbo Pascal,...'.

Inmiddels is de 'cursus' uitgebreid tot drie ordnerformaat ringbanden, die samen zo'n 5 kg wegen en is het geheel hard op weg om een veelzijdig standaardwerk over 'het programmeren van de Personal Computer met behulp van Turbo Pascal' te gaan worden.

De 20 cm 'bandbreedte', die de drie delen bij elkaar beslaan in de boekenkast, bevat waarschijnlijk meer verschillende onderwerpen dan het halve metertje 'gewone' Pascal boeken dat ernaast staat. Maar de inhoud dáárvan overlapt elkaar nu eenmaal vaak voor meer dan de helft!
Weka bespreekt soms heel gespecialiseerde onderwerpen, die je niet gauw in andere boeken over Turbo Pascal tegenkomt. Bijvoorbeeld: Concurrent programming, mouse-routines, interrupt gestuurde (seriële) communicatie.
Ook hele 'gewone' onderwerpen: pointers, dynamische structuren, bomen, recursie. Zaken die dan weer gebruikt worden in meer toepassingsgerichte onderwerpen als backtracking, expertsystemen en schermroutines.
Overigens moet ook het puur informatieve aspect van het 'losbladige tijdschrift' niet worden vergeten. Met spanning wacht ik de Weka aanvulling met uitleg over Turbo Pascal 5.5 en zijn objects af!
De voortschrijdende veelzijdigheid en de diepgang maken deze uitgave aantrekkelijk voor de serieuze Pascal-hobbyist en de (semi)professionele Pascalprogrammeur. De hoogte van het te betalen bedrag zal de hobbyist wellicht behoeden voor impulsaankoop.

■ Paul Uljé

Handboek Fortran

P. Shauw En Wa
Uitg. Maklu, 1988
ISBN 90 6215 205 8
170 pag. *f* 59,50

Het Handboek Fortran is een degelijke bespreking van de taal Fortran 77 in de full language configuratie. De indeling is vrij logisch en het is geschikt als naslagwerk voor diegenen onder ons die in Fortran 77 werken en die bij hun compiler-documentatie een goede taalbeschrijving moeten ontberen.
Het boek bespreekt eerst het toegelaten alfabet, dan de constanten, typen en variabelen en vervolgens alle Fortran 77 statements. Het boek vervolgt met de bepreking van de subroutine aanroep en sluit af met drie appendices, waaronder standaard functiebeschrijvingen en de Fortran statements. Dat doet het goed en grondig met gebruik van voorbeelden.
Alleen het declaratie-statement zou naar voren gehaald moeten worden. Voorts zou de type-bespreking in een apart hoofdstuk moeten en zou de complete file IO in een hoofdstuk behandeld kunnen worden.
Jammer is dat geen apart hoofdstuk is toegevoegd over de conversie van Fortran IV naar Fortran 77, waardoor de geïnteresseerde lezer nu alles moet doornemen om zo de verwijzingen naar die versie van Fortran te vinden. Tevens vormt dit ballast voor de Fortran 77 gebruikers, die immers geen belangstelling hebben voor deze voormalige versie.
Ook staan er geen programeeradviezen ten aanzien van werken in Fortran 77 in, zodat het niet zonder meer geschikt is als leerboek voor beginners.

■ Hans Lodders

WordPerfect 5.0 Compact Gids

Wouter Hendrikse
Uitg. Addison Wesley/PCM
ISBN 90 6789 125 8 / 1989
85 pag. *f* 24,95

Ik heb me in het verleden op deze pagina's wel eens afgevraagd wat de zin is van een zakboekje. Ik moet eerlijk toegeven, het is me nog steeds een raadsel. In het voorwoord wordt dit mode-verschijnsel onder andere verdedigd als 'geheugensteuntje voor naast de computer'. Dit wordt toch door WordPerfect zelf al geleverd in de vorm van referentiekaart, sjabloon en een uitgebreide help-functie?
In dit zakboekje wordt natuurlijk wel iets meer verteld dan alleen de in te drukken functietoets. Maar dat is toch ook gemakkelijk terug te vinden in het uitstekende handboek dat bij WP 5.0 geleverd wordt? En voor de illegale gebruikers: u zult veel meer hebben aan een uitgebreider boek. Is het ook niet veel leerzamer, goedkoper en leuker om van de belangrijkste functies zelf een klein uittrekseltje te maken en daar uw muren mee te behangen? Tot zover over het nut.
Het boekje zelf ziet er goed uit. Een glimmende stevige kaft, drie keurige referentiekaarten en een verzorgde lay-out. Aan de inhoud is ook de nodige aandacht besteed, de meest gebruikte functies worden kort en goed behandeld. Dus u treft weinig blaam, meneer Hendrikse. Maar heren/dames uitgevers, geef nou gewoon toe dat het een leuk hebbedingetje is en laat die hoogdravende redenen achterwege. Is het al niet verdacht genoeg dat u het tegenwoordig een 'compact gids' noemt?

■ Peter Buysman

Interactieve media: ontwerp en gebruik

Barkman, Piët, Sellink
Uitg. Van Loghum Slaterus
ISBN 90 368 0131 1
84 pag.; *f* 65,-

Het boek gaat over interactieve media. We hebben het dan, zoals het boek terecht meldt, over een vorm van communicatie tussen een (computer)programma en de gebruiker, via het beeldscherm. Vanzelfsprekend neemt de compact disk daarbij een belangrijke plaats in, omdat die gigantische hoeveelheden informatie kan bevatten. Twee mogelijkheden: je schrijft een boek voor de absolute leek, die van niets weet, òf je geeft gedetailleerde informatie voor de kenner. Bij dit boek is niet duidelijk wie de doelgroep is. Er staat veel informatie in, maar die lijkt vrij willekeurig gekozen. De leek zal het spoor bij bepaalde onderdelen snel bijster raken, voor de kenner is de informatie op onderdelen te oppervlakkig.
Dit boek is uitgekomen in de reeks 'Grafische communicatie'. In dat verband is het toch wel droevig dat sommige reprodukties er uitgesproken 'waterig' uitzien en dat ook de weergave van schermplaatjes voor een deel ver beneden peil is. Vormgever Bernard C. van Bercum GVN wilde een chique cachet meegeven aan dit boek, niet echt gelukt, en zag tegelijkertijd kans achterin het boek enkele pagina's met alleen maar drie verticale lijntjes op te nemen. Ga je schamen, Bernard C. van Bercum GVN!

Conclusie:
Een veel te duur boek, dat veel te weinig biedt. Hopelijk was het een aardige schnabbel voor de maar liefst drie auteurs die 85 pagina's moesten vullen. Advies: niet kopen, in ieder geval wachten tot het bij De Slegte ligt.

■ Berend Harmens

Leren Programmeren in C

Graig Bolon
Uitg.: Sybex
ISBN 90-5160-120-4
481 pag. *f* 69,50

Twee dingen onderscheiden dit boek van de vloed van computerboeken die de markt nu overspoelt: het is uitstekend gebonden en je kunt er iets van leren. Dit forse boek is bij uitstek ongeschikt voor lezers zonder programmeerervaring. Het is ook niet aan te bevelen als leerboekje voor beginners in C. Evenmin is het een verzameling trucs op het machineniveau.
De titel spreekt duidelijke taal: 'leren programmeren' in C is iets anders dan een cursusje coderen in de programmeertaal C. Vanaf het begin wordt de nadruk gelegd op het belang van een goede planning van een softwareproject. De auteur loopt handig langs de moeilijkheden die kunnen ontstaan door systeemgebondenheid. Zestig pagina's zijn gewijd aan een beschrijving van wat nog steeds de 'standaard bibliotheek' genoemd wordt. Aan een toelichting van de 'standaard' wil ik mij gaarne onttrekken. Ieder hoofdstuk bevat een aantal oefeningen van een behoorlijke moeilijkheidsgraad.
Vertaling en vormgeving zijn voortreffelijk; ook in de voorbeelden zijn de variabelen in goed Nederlands vertaald. Een dergelijke vertaling kan wel lastig zijn voor mensen die in het verleden altijd afhankelijk zijn geweest van Engelstalige literatuur.

Conclusie:
Dit boek is zijn aanschafprijs echt waard, iets wat ik niet snel zeg. De index (hier 'trefwoordenlijst' genoemd) is wat aan de magere kant. Het is goed gebonden en blijft dus keurig open liggen, terwijl je een tekst aan het inkloppen bent.
Inmiddels is de tweede editie van K&R (Kernighan & Ritchie: The C Programming Language) uit. Als standaardwerk is dat onmisbaar, maar daarnaast beveel ik zonder reserve dit boek van Bolon aan.

■ Jos Jansen

Norton Utilities

een onmisbaar MS-DOS gereedschap

Udo Schmidt
Uitgeverij Elektuur
ISBN 90 70160 67 6
302 pag. ƒ 49,50

Er zijn al een aantal boeken over de bekende Norton Utilities geschreven en vele zullen ongetwijfeld nog volgen. De consument zal dus moeten kiezen uit een groot aanbod. Drie criteria zijn dan belangrijk: inhoud, overzichtelijkheid en de prijs.
Dit boek scoort op al die punten heel redelijk. De inhoud bestaat uit twee hoofddelen. Deel I bespreekt versie 3.1 in zes hoofdstukken, die gegroepeerd naar de werking de verschillende utilities behandelen. De indeling is dus logisch opgebouwd, wat het zoeken naar de juiste informatie vergemakkelijkt. Op deze manier worden zaken als terugwinnen van data, fysiek wissen en text search op een leesbare manier uitgelegd.
In deel II begint Schmidt met een hoofdstuk dat de verschillen tussen versie 3.1 en 4.01/ Advanced Edition naast elkaar zet. Daarna komen weer de verschillende programma's aan bod (met extra aandacht voor de vernieuwingen) en wordt, evenals in deel I, besloten met een apart hoofdstuk over het hoofdprogramma van de Norton Utilities. Ook heeft dit boek nog vier aanhangsels en een duidelijke index.
Het is een overzichtelijk boek geworden. Hoewel het een vertaling uit het Duits is heeft de uitgever de moeite genomen het boek zoveel mogelijk naar de Nederlandse situatie te bewerken. Het leest daardoor prettig. Ook de prijs lijkt me niet al te hoog. Kortom, dit boek is een goede keuze en maakt het werken met deze utilities t/m versie 4.01 een stuk gemakkelijker.

Peter Buysman

PC Data-communicatie

Kant en Klaar Werkboek

J. Kranenburg
Uitg. MAKLU 1989
ISBN: 90 6215 206 6
182 pag. ƒ 34,50

LEESTAFEL

Het hier besproken boek heeft een tweeledige doelstelling. In eerste instantie wil het de PC-gebruiker met modem wegwijs maken in het gebruik van 'Bulletin Board Systems' (BBS) of 'elektronische prikborden', zoals de auteur het noemt. Hiertoe wordt in zeventien bladzijden een overzicht gegeven van het hoe en wat van een BBS. Men leert welke menu opties er zijn, hoe men een BBS binnen gaat en weer verlaat, berichten inbrengt, bestanden en programma's up- en downloadt, etc.
In de tweede plaats, en dit is de belangrijkste doelstelling, is het boek een uitgebreide handleiding voor het gebruik van het communicatieprogramma ProComm in de (shareware) versie 2.4.2. Hier ligt echter ook meteen de beperking van het boek. Het is zuiver en alleen een handleiding voor een toch wat verouderde versie van ProComm uit 1987. Voor gebruikers van deze shareware versie van het programma, die niet met de bijgeleverde Engelstalige handleiding uit de weg kunnen, is het boek een aanwinst: ProComm 2.4.2 wordt in al zijn mogelijkheden op heldere wijze besproken en als bonus leert men in zijn algemeenheid om te gaan met een BBS.
Ongepast is de misleidende titel van het boek. Datacommunicatie via de PC wordt nauwelijks besproken; het gaat hier heel specifiek om een handleiding voor een computerprogramma. Als de uitgevers op deze wijze willen trachten een grotere afzet van hun publicaties te bewerkstelligen dan is dit op zijn minst afkeurenswaardig te noemen.

■ Michel Doortmont

Automatiseren blijft mensenwerk

Sociaal-organisatorische aspecten van automatiseren

S. H. Springer
Uitg. Nelissen, Baarn
ISBN 90244 12102
128 pag. ƒ 23,50

De titel van dit beknopte boekwerkje geeft het centrale thema kernachtig weer: de relatie mens-machine in het automatiseringsproces. In een zevental hoofdstukken geeft de auteur, van opleiding een organisatiesocioloog, een overzicht van de problemen die kunnen spelen bij het automatiseren van een organisatie, waarbij hij zich vooral richt op het bedrijfsleven en in mindere mate op de overheid. Achtereenvolgens komen aan bod de thema's automatisering als reorganisatie, de participatie van (bedrijfs)medewerkers in automatiseringsprojecten, het belang van organisatieplannen, automatisering en de kwaliteit van de arbeid en de feitelijke uitvoering van een automatiseringsproject. Het boekje wordt afgesloten met een bespreking van de rol die 'sociale functionarissen' in een organisatie bij automatisering kunnen spelen.

Het is heel prettig om eens een boek in handen te krijgen waarin niet de techniek van automatisering centraal staat, maar de mens. Nog teveel wordt bij automatiseringsprojecten en software-ontwikkeling uitgegaan van het eerste, terwijl als het goed is juist de techniek in dienst zou moeten staan van de mens. De auteur onderkent dit probleem en tracht handvatten te geven voor het succesvol implementeren van automatiseringsprojecten, waarbij niet alleen rekening gehouden wordt met de participanten, maar zij ook actief betrokken worden bij het proces.

Conclusie:
'Automatiseren blijft mensenwerk' is een aardige, goed leesbare sociologische inleiding voor iedereen die in zijn of haar werk te maken krijgt met automatisering en voor hen die zich, werkend aan de technische kant van de automatisering, willen verdiepen in de menselijke aspecten van hun werk. Literatuurverwijzingen en een uitgebreide literatuurlijst maken dit boekje tevens tot een goed uitgangspunt voor verdere studie.

■ Michel Doortmont

Het grote dBase IV boek

Herzog
Data Becker Nederlands
ISBN: 90 229 3652 X
448 pag. ƒ 79,90

Iemand die een boek wil kopen dat handelt over dBase IV heeft op dit moment nog niet een geweldig grote keus. Gezien de enorme hoeveelheid boeken die zijn verschenen over dBase III en II staat de potentiële dBase IV-boekenkoper nog heel wat te wachten.
Voor de ongeduldigen onder de dBase IV gebruikers is er onder andere dit boek van de uitgever Data Becker (een vertaling uit het Duits) op de markt verschenen. Het is een boek dat ondanks zijn ruim 400 bladzijden zeer compacte informatie biedt over de gebruiksmogelijkheden van dBase IV. In een sneltreinvaart passeren de vele dBase IV gereedschappen de revue. Gezien de vele mogelijkheden van dBase IV kunnen alle onderdelen van dit databasesysteem vanzelfsprekend niet uitgebreid worden behandeld. Het boek houdt daarom qua karakter het midden tussen een leerboek (maar dan wel een 'korte hevige kennismaking') en een naslagwerk. Het is bepaald geen boek dat bij uitstek geschikt is om een gebruiker te leren om te gaan met het relationele database management systeem dBase IV, dit geldt zeker als die gebruiker nog niet op de hoogte was van de mogelijkheden van dBase III.
Degenen die al op de hoogte zijn van dBase III en reikhalzend uitzien naar een boek over dBase IV kunnen dit boek met een gerust hart aanschaffen. Ze krijgen dan kort uitgelegd hoe het allemaal werkt (zowel het 'control center' als de 'dot-mode') en hebben tegelijkertijd de beschikking over een bescheiden naslagwerk.

■ Dick Ike

Turbo Pascal 5.0

Bomanns
Data Becker Nederlands 1989
Serie Data Becker gidsen
ISBN: 90 229 3668 4
225 pag. ƒ 32,50

Dit handzame boekje beoogt 'de ervaren gebruiker van Turbo Pascal bij het invoeren van instructies en functies en bij de bediening van het systeem' behulpzaam te zijn. Om kort te gaan: de schrijver is daarin volledig geslaagd. Op duidelijke wijze worden de syntaxis en het gebruik beschreven van de compiler-omgeving, inclusief de editor, de vele functies en procedures, de 'units', de relatie met MS-DOS, compilerdirectives, enzovoort. Een enkele keer gebeurt dat met voorbeelden. De twee registers achterin het boek maken het opzoeken eenvoudig en snel. Het boek is zeker niet bedoeld voor mensen die willen leren in Turbo Pascal te programmeren.

■ Ruud Lemmens

LEESTAFEL

Basiscursus MS-DOS

M. J. C. M. Krekels
Academic Service, 1989
ISBN 90 6233 426 1
273 blz.; ƒ 29,50

Soms vraag ik mij af of er niet teveel van dit soort boeken wordt uitgegeven. Al deze boeken starten met diezelfde algemene inleiding over computers, diskettes enzovoort. Het starten wordt behandeld en de bestandsorganisatie, de broemde boomstructuur, het maken van batch-bestanden, EDLIN, RAM-schijf en reserve kopieën.

De kracht van dit boek ligt in de laatste hoofdstukken. Hierin wordt een korte uitleg gegeven over PC TOOLS en NORTON. De beginnende computergebruiker maakt in deze hoofdstukken kennis met deze bijna noodzakelijke programma's en zal dan zeker overgaan tot aanschaf van één van die pakketten.

■ Lucie Blom.

Aan de slag met dBase IV
werken aan de dot prompt versies III (Plus) en IV

v. Druten, Kluver, Sijtsma
Uitg. Sifra Eeserveen
ISBN 90 6983 031 0
176 pag ƒ 59,- met werkdiskette
Voor het onderwijs ƒ 27,50 zonder diskette
Inlichtingen: 05998-87245

Dit boek is opgezet als leerboek voor het werken met dBase III of IV aan de dot prompt. Hierbij is de keuze van de te behandelen onderwerpen voornamelijk bepaald door de specificaties van de examens AB van de Stichting Ecabo, BDB van de stichting ETI en MG3 van de stichting EXIN.
Het boek behandelt de stof erg helder en deze wordt in overzichtelijke brokken gepresenteerd. De voorbeelden zijn nuttig en gelukkig ook terug te vinden op de bijbehorende werkdiskette, waar ook de antwoorden op de in ruime mate aanwezige opgaven in staan.

Conclusie:
Voor klassikaal gebruik een prima boek. Iemand die zich echter niet gebonden voelt door de stof van de genoemde examens en gewoon met dBase wil werken, zal meer hebben aan een boek wat de assist menu's van dBase uitlegt. Het gebruik van de dot commando's is zinvol als mensen een globaal idee moeten krijgen van databasepakketten en het soort commando's dat daarbij hoort. Voor iemand die gewoon met dBase wil werken zouden de menu's wel eens een veel eenvoudiger begin kunnen zijn.

■ Jan den Otter

Probleem oplossen met PSD's

LEESTAFEL

Dicker
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 437 7
228 pag. ƒ 38,-

Dit boek is volgens de uitgever geschikt voor studerenden voor de AMBI-module HE.1. Hiertoe worden een tweetal opgaven behandeld die op het niveau van dit examen liggen en worden enige tips gegeven voor het maken van dit examen. Ik zelf kreeg van het boek een beetje een vreemd beeld. Enerzijds heet het te gaan over het gebruik van Programma Structuur Diagrammen. Deze schematechniek is bedoeld om de structuur van een programma helder te maken. Het boek vertelt over deze diagrammen echter weinig. Alleen uit de behandeling van veel gemaakte fouten zijn enige regels over het gebruik van deze diagrammen af te leiden. Het boek gaat echter wel in op het oplossen van problemen en hoe programmeer vraagstukken systematisch aan te pakken, waarbij het eindresultaat een PSD is voor het programma. Deze aanpak is zeker interessant om te bestuderen. Hoewel de auteur soms wat formeel is in zijn notatie en beschrijvingen is het toch een leesbaar boek geworden met goed gekozen voorbeelden.

■ Jan den Otter

Het Novell netware handboek

v. Lent & Stroomberg
Uitg.: Addison Wesley
ISBN: 90 6789 139 8
264 pag. ƒ 59,50

Het Novell Netware Handboek is het eerste Nederlandstalige boek over Netware en alleen daarom al interessant. Maar de titel dekt de lading niet helemaal: wie uitsluitend Novell-specifieke zaken verwacht ziet tot zijn verrassing dat de auteurs, na de inleiding, ingaan op de fase die voorafgaat aan de aanschaf van een lokaal netwerk.
Het Novell-deel behandelt achtereenvolgens de installatie, de inrichting en beveiliging van Netware 2.1x en geeft een overzicht van de Netware menu's en commando's. Dit laatste onderdeel vond ik te mager. De lezer krijgt geen inzicht in het waarom en waartoe en mist dus node de strategie en tactiek. Die ontbreekt ook grotendeels in het hoofdstuk dat speciaal aan printen en backups is gewijd. Dat wordt goedgemaakt door de laatste hoofdstukken over de praktijk (hoe word ik een goede supervisor), met wetenswaardigheden en probleemoplossingen. Hier kon ik, als ervaren supervisor, nog menig goede tip oppikken. Het laatste hoofdstuk behandelt documentatie en administratie en is weer niet Novell-specifiek. Na diverse bijlagen, waarin in vogelvlucht utilities van derden de revue passeren, volgen tenslotte 11 pagina's index.

Conclusie
Het boek is door de auteurs bedoeld voor gebruikers, beheerders en managers en probeert zowel lokale netwerken in het algemeen als Novell Netware in het bijzonder te behandelen, en dat gaat niet in één boek van 253 bladzijden. Het hinkt op twee nobele gedachten die elkaar verdringen. Eindgebruikers komen er bekaaid af. Ook bevat het boek soms storende, typische eerste druk foutjes. Maar ongetwijfeld is dit boek ideaal voor de manager van een kleine onderneming of afdeling, om inzicht te krijgen en de zaken op een rijtje te kunnen zetten. Dat geldt ook voor de systeembeheerder die net begint of gaat upgraden, om een overzicht te krijgen van wat er in Netware 2.1x te koop is. Maar op hèt Novell Netware Handboek blijft het wachten.

■ Marc van Munnen

Basiscursus Quattro

Thieu Krekels
Uitg.: Academic Service
ISBN 90 6233 364 8
273 pag.: ƒ 29,50

Gids voor Quattro

Bas van der Hoek
Uitg.: Addison-Wesley
ISBN 90 6789 117 7
327 pag.: ƒ 59,50

Quattro is een spreadsheetpakket met grafische mogelijkheden en database van het bekende softwarehuis Borland. Quattro geniet intussen bekendheid als een Lotuskloon, een kloon van Lotus 2.01 uiteraard, want zo snel zijn ze daar ook weer niet. Wellicht dat Borland probeert om in de toekomst Lotus 3.0 te klonen. Quattro is dus een Lotuskloon. Toch is het Borland met Quattro tot op heden nauwelijks gelukt om een redelijk marktaandeel te veroveren, terwijl dit pakket toch meer kan, gebruikersvriendelijker en veel goedkoper is.
Beide boeken zijn bestemd voor de beginnende Quattrogebruiker. Als diezelfde beginner één van deze boeken uit heeft, heeft hij/zij kennis gemaakt met zo'n driekwart van alle commando's die in Quattro beschikbaar zijn. Voor wat betreft de manier waarop de beginner ingeleid wordt in de beginselen van Quattro doen de boeken nauwelijks voor elkaar onder en dat gebeurt dus in beide boeken goed. Als handboeken zijn beide boeken nauwelijks te gebruiken. Weliswaar is in één van de boeken (Basiscursus Quattro) een index aanwezig, waarin het een en ander opgezocht kan worden, maar die index is nogal beperkt van omvang.
Desondanks gaat mijn voorkeur naar 'Basiscursus Quattro'. De voornaamste reden daarvoor vormen de leukere toepassingen, waaronder een aangiftebiljet A voor de inkomstenbelasting, een autokostenoverzicht en een bioritmeberekening. Bovendien is dit boek goedkoper. Nòg een argument is dat van dit boek een diskette met de toepassingen te bestellen is, hoewel die diskette bijna net zo duur is als het boek (ƒ 25,-). Veel te duur dus. Maar HCC-leden kunnen hem downloaden van Fido-Emmen.

De conclusie luidt dat beide boeken geschikte beginnersboeken zijn, waarbij mijn voorkeur om eerder genoemde redenen uitgaat naar 'Basiscursus Quattro'.

■ Jan Verschaeren

Leren programmeren in Basicode-2

Ben Rintjema

Deze rubriek is speciaal voor beginners en voor iedereen die geïnteresseerd is in het programmeren in Basic. In principe kan iedere computerbezitter meedoen, ongeacht welke computer hij/zij heeft. Dat kan, omdat we alleen gebruik maken van de opdrachten die alle computers gemeenschappelijk hebben. We leren u niet wat die opdrachten individueel doen. Dat staat in de handleiding die bij uw computer behoort. We leren u hoe die opdrachten aan elkaar kunnen worden gebreid om tot iets zinvols te komen.

WOORDENBOEK In ruim 60% van de 556 brieven die ik na april 1989 ontving werd gevraagd om een woordenboek. Daarmee beginnen we dus. Het wordt een dynamisch woordenboek, waarin u woorden kunt toevoegen of ze er uit verwijderen. U bepaalt natuurlijk zelf welke woorden - naar taal of onderwerp - u wilt opnemen. Wat voor de één groot is, is voor een ander te klein. U zult een ongelimiteerd aantal woorden kunnen verwerken. Afhankelijk van uw opslagmedia zal de toegangstijd variëren van enkele seconden tot en met de snelheid waarmee u floppen of cassettes kunt wisselen en van daar af de bestanden kunt inlezen.
Voor de overige onderwerpen waarvoor programma's werden gevraagd waren uw wensen sterk verdeeld. Laat het dus nog even een verrassing blijven wat het volgende programma wordt. Alle programma's zullen zijn gericht op uw vrije tijdsbesteding.

COMPUTERS Met meer dan zestig verschillende types computers kunt u meedoen. In dat aantal zijn de klonen en compatibles van die computers niet meegeteld. Om een aantal te noemen: Acorn Electron, Alphatronic PC, Amiga, Apple II, Aquarius, Atari, BBC A/B, Commodore, COMX 35, CPC, Dragon 32/64, Exidy Sorcerer, IBM-PC (+ MS-DOS), MSX 1/2, P2000, SHARP MZ, Sinclair Spectrum, TRS-80, enzovoort.
Uw computer moet tenminste 32 K programmeerbaar geheugen hebben.
De routines voor het opslaan van bestanden (wegschrijven) en het weer terug inlezen daarvan zijn voor iedere computer anders. Deze routines moet u zelf aanbrengen. Daarvoor worden richtlijnen gegeven. Er wordt uitgegaan van een schermgrootte van 24 regels met elk 40 karakters. Als het scherm van uw computer softwarematig kan worden ingesteld op meer dan 40 karakters per regel, bijvoorbeeld 80, 132 of 160 karakters, dan kunt u de betreffende opdrachten plaatsen op de daarvoor aangegeven regelnummers. Waar dat zinvol is zullen we er gebruik van maken.

Vertalen

Weet u dat elk Basic programma kan worden overgezet van het ene naar het andere type computer, door alleen gebruik te maken van de Basicode vertaalprogramma's voor beide computers? Als het programma dan ook nog volledig beantwoordt aan het Basicode protocol, typt u bij die andere computer RUN en geeft daarna een druk op de RETURN toets. Het programma draait dan, zonder enige wijziging en zonder aanschaf van extra hardware.

PRINTER Hebt u een printer? In veel programma's kunt u van de bestanden een hardcopy maken. Een printer moet u vooraf instellen op het gewenste lettertype en de regelafstand. Zodra dat aan de orde is zullen we u in een voorbeeld-programma laten zien hoe u dat kunt bewerkstelligen.
Als u behalve een harddisk nog een 3,5 inch en/of een 5,25 inch drive hebt, programmeer dan altijd op het kleinste opslagmedium.

OPBOUW PROGRAMMA'S Evenals u vind ik het uitermate vervelend om steeds dezelfde regels te moeten intypen. Uit de programma's die momenteel zijn voorbereid is een samenvatting gemaakt van het gemeenschappelijke deel. Dat deel-programma behoeft u slechts *één* keer in te typen, u slaat het dan op via uw opslagmedium. Steeds als met een nieuw programma wordt begonnen, wordt u verzocht om dat deelprogramma in uw computer te laden.
Een Basicode programma begint altijd op regel 1000. Daaraan moeten de Basicode standaardroutines voorafgaan. Die zijn voor iedere computer anders. Ze doen echter in alle computers hetzelfde.
Deze Basicode standaardroutines kunnen worden ontleend aan de Basicode vertaalprogramma's voor uw computer, zowel Basicode-2 als Basicode-3.
Voor de meest gangbare computers staan de Basicode-2 standaardroutines op het FIDO-net, oder andere bij FIDO-Hobbyscoop, telefoon 035-45395. Met een modem kunt u ze er af halen. Hebt u nog geen Basicode vertaalprogramma voor uw computer? Hebt u geen modem? Van een aantal computers kan ik u helpen aan een listing van de Basicode-2 standaardroutines. Als u zo'n listing wilt hebben, moet u mij *eerst* bellen (04780-80827) en vragen of ik er één voor uw computer heb. Zo ja, dan zendt u mij *daarna* een aan u zelf geadresseerde envelop, gefrankeerd met een postzegel van 75 cent. Die routines typt u eenmalig in en u SAVEt ze bijvoorbeeld als 'BC2'. Let wel, dat is geen vertaalprogramma. Dat heb ik niet.
Wilt u de programma's steeds intypen zoals ze worden gepubliceerd? Alleen in die vorm kan ik de goede werking garanderen. Wijzigen is toegestaan. Alles kan. Maar u moet het wel zelf doen. Daarvan leert u.

BEGIN PROGRAMMA U begint nu met het laden van de Basicode standaardroutines in uw computer. Daarna typt u listing 1 in. Dat geheel SAVEt u onder de naam BASIS-1. Met BASIS-1 in uw computer typt u listing 2 in. Dat geheel SAVEt u onder de naam BASIS-2. In BASIS-2 brengt u ook meteen de inlees- en wegschrijf-routine aan, respectievelijk vanaf regel 20600 en regel 21600, zoals die voor de samenstelling

van uw systeem gelden. Voor Apple II computers en compatibles zijn deze opdrachten in een aparte listing gegeven. Die voor MS-DOS & MSX met diskdrive(s) komen volgende maand. Kijk ook meteen naar de regels vanaf 22000 en 24000. Met REM's is aangegeven wat moet worden ingevuld.
Nu volgt een korte toelichting op deze listings.

Listing 1 - In een aantal computers, uitgerust met een Z80 microprocessor (MSX, P2000, TRS-80) moet eerst een string-space worden aangemaakt. De berekening daarvan staat op regel 3500 en verder. Het getal op DATA-regel 25000 komt in WX te staan. Met A=13525 gaat het programma naar regel 20 en komt vandaar terug op regel 1010. De genoemde computers zijn nu volledig de kluts kwijt. Vandaar dat het programma weer naar 3500 gaat, nu om WX op te halen voor de DIM-opdracht. Als u meer of minder woorden in het woordbestand wilt hebben, behoeft u dus alleen het getal op regel 25000 te veranderen. De variabelenruimte en de DIM-opdracht passen zich automatisch aan. Het getal 1025 (regel 25000) is twee tot de macht tien plus één. Vervolgens wordt aan enige variabelen een inhoud gegeven. Daarna gaat het programma naar regel 4000. Als u het programma nu opstart - u typt zonder regelnummer RUN en geeft dan een druk op de RETURN-toets - dan krijgt u een BREAK op regel 4010. Het scherm is dan schoon. Bovenaan staan 'WOORDENBOEK' en 'onderdeel' netjes gecentreerd, beide met een streep er onder.
Enige attentie. Regel 3110 moet eindigen met een puntkomma.

Listing 2 - Deze listing bestaat voornamelijk uit tekst, die ook zo goed leesbaar is. Wat de inlees- en wegschrijfroutine betreft: de meeste computers kennen in een of andere vorm een OPEN opdracht, om een bestand te openen, en een CLOSE opdracht, om een bestand te sluiten. Daartussen staat dan de bestandsinformatie: INPUT voor inlezen in uw computer en PRINT voor het op disk schrijven. Aan INPUT en PRINT moeten vaak hekjes, komma's en dergelijke worden toegevoegd.
Voor de komende programma's is het van essentieel belang dat u de informatie op regel 22000 en verder correct aangeeft. Het programma moet weten in welke drive de programmadisk zit en in welke drive de bestandsdisk. Op de regels 22400 en 22500 wordt getest of de disk moet worden gewisseld, als met *één* diskdrive wordt gewerkt. De regels 16440, 22050, 22450 en 22550 moeten eindigen met een puntkomma. De letters J, N, A, B en C op de regels 16460, 16470, 22010, 22070 tot en met 22090 moeten *hoofdletters* zijn.

Uw antwoorden kunt u dan zowel in hoofdletters als in kleine letters geven.

Apple II routines - Deze routines zijn voor DOS 3.3 beginnend op adres 38400 DEC. De regels 22070, 22110, 22450 en 22550 moeten eindigen met een puntkomma. De volgende keer gaan we verder.

```
--------------------------------------------------
Listing 1
--------------------------------------------------
1000  GOSUB 3500: GOTO 20: REM  WOORDENBOEK
1010 N1$ = "WOORDENBOEK": GOSUB 3500
1020 N2$ = "onderdeel"
1030  DIM WD$(WX)
1100  REM  LC=0 - WOORDBESTAND IN HOOFDLETTERS
1110  REM  LC=1 - WOORDBESTAND IN KL.LETTERS
1200 A = 0:M = 0:WD = 0:BW = 0:CN = 0
1210 SB = 40:SH = 24:LC = 1
1220 X$ = "":Y$ = ""
1230  FOR I = 1 TO 79:X$ = X$ + "-": NEXT I
1240  FOR I = 1 TO 79:Y$ = Y$ + " ": NEXT I
1350  GOTO 4000
2800  REM  WACHTLUSSEN
2810  FOR Z = 1 TO 1000: NEXT Z: RETURN
2900  REM  KOPPEN
2910  GOSUB 100:N$ = N1$:VE = 0: GOSUB 3000
2920 N$ = N2$:VE = 2: GOSUB 3000: RETURN
2950  GOSUB 100:N$ = N1$:VE = 0: GOSUB 3000
2960 N$ = N3$:VE = 2: GOSUB 3000: RETURN
3000  REM  CENTREREN
3010 X =  LEN (N$):HO =  INT ((SB - X) / 2)
3020  GOSUB 110: PRINT N$
3030  IF M = 5 THEN M = 0: RETURN
3040 VE = VE + 1: GOSUB 110
3050  REM  STREEP
3060  PRINT  LEFT$ (X$,X): RETURN
3100  GOSUB 250:HO = 0:VE = 23: GOSUB 110
3110  PRINT "Druk een toets in ...";
3120  GOSUB 210: PRINT : RETURN
3500  REM  BEREKENING VAN A IN CLEAR A
3510  RESTORE : READ WX
3520 WL = 10: REM  GEMIDD.WOORDLENGTE
3530 A = (WL + 3) * WX: REM  BESTAND
3540 A = A + 200: REM  EXTRA
3550  RETURN
4000  GOSUB 2910: GOSUB 250: PRINT
4010  STOP
10000 N3$ = "einde": GOSUB 2950: GOSUB 250
10010 N$ = "tot de volgende keer!"
10020 VE = 12: GOSUB 3000: END
12000  REM  HOOFDLETTER-ROUTINE
12010 HL =  ASC ("A") -  ASC ("a")
12020 SR$ = "": FOR Z = 1 TO  LEN (IN$)
12030 Z$ =  MID$ (IN$,Z,1):SR =  ASC (Z$)
12040  IF Z$ >  = "a" THEN 12060
12050  GOTO 12070
12060  IF Z$ <  = "z" THEN SR = SR + HL
12070 SR$ = SR$ +  CHR$ (SR): NEXT Z
12080 IN$ = SR$:SR$ = "": RETURN
25000  DATA 1025
30000  REM
30010  REM  WOORDENBOEK
30020  REM  ONDERDEEL
30030  REM
30040  REM  DOOR B.P.M.RINTJEMA/VENRAY
30050  REM  GEMAAKT OP APPLE IIE
30060  REM  OCTOBER 1989
30070  REM  COPYRIGHT (C) VOORBEHOUDEN
30080  REM  HCCNIEUWSBRIEF 124-125
--------------------------------------------------
Listing 2
--------------------------------------------------
1350  GOSUB 22000: GOTO 4000
16000 N3$ = "woordbestand inlezen"
16010  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
16020  PRINT "Geef de naam van het bestand"
16030  PRINT "'?' = DIRECTORY  -  X = MENU"
16040  PRINT "** mag in kleine letters **"
16050 IN$ = "": INPUT IN$: IF IN$ = "" THEN 16010
16060  GOSUB 12000: IF IN$ = "X" THEN 4000
16070  IF IN$ = "?" THEN  GOSUB 22200: GOTO 16020
```

```
16080 T$ = IN$: GOSUB 3600: GOSUB 20600: GOTO 4000
16200 N3$ = "woordbestand wegschrijven"
16210  IF WD = 0 THEN 9800
16220  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
16230  PRINT "Geef de naam van het bestand"
16240  PRINT "'?' = DIRECTORY  -  X = MENU"
16250  PRINT "** mag in kleine letters **"
16260 IN$ = "": INPUT IN$: IF IN$ = "" THEN 16220
16270  GOSUB 12000: IF IN$ = "X" THEN 4000
16280  IF IN$ = "?" THEN  GOSUB 22200: GOTO 16230
16290 T$ = IN$: GOSUB 21600:BW = 0: GOTO 4000
16400 N3$ = "einde": IF (BW = 0) OR (WD = 0) THEN 10000
16410  GOSUB 2950: GOSUB 250
16420 N$ = "Wilt u het woordbestand"
16430 M = 5:VE = 10: GOSUB 3000:VE = 13: GOSUB 110
16440  PRINT "nog wegschrijven? (J/N): ";
16450  GOSUB 210: PRINT IN$: GOSUB 12000
16460  IF IN$ = "J" THEN 4000
16470  IF IN$ = "N" THEN 10000
16480  GOTO 16420
20600  REM  WOORDBESTAND INLEZEN
20610  GOSUB 3100: RETURN
21600  REM  WOORDBESTAND WEGSCHRIJVEN
21610  GOSUB 3100: RETURN
22000 N3$ = "drives instellen"
22010 D1$ = "A:": REM  PROGRAMMA-DRIVE
22020  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
22030  PRINT "Doe de DATA-disk in een drive"
22040  PRINT : PRINT "Welke drive is dit?"
22050  PRINT "(typ A of B of C): ";
22060  GOSUB 210: PRINT IN$: GOSUB 12000
22070  IF IN$ = "A" THEN D2$ = "A:": GOTO 22110
22080  IF IN$ = "B" THEN D2$ = "B:": GOTO 22110
22090  IF IN$ = "C" THEN D2$ = "C:": GOTO 22110
22100  GOTO 22020
22110 PN$ = D2$: RETURN
22200  GOSUB 2950: REM  DIRECTORY OP SCHERM
22210  REM  HIER UW OPDRACHT
22220  PRINT : RETURN
22400  REM  EEN DRIVE OF MEER - PROGRAMMA-DISK
22410  IF D1$ = D2$ THEN 22430
22420  RETURN
22430  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
22440  PRINT "Doe nu de programma-disk in de drive"
22450  PRINT : PRINT "Druk een toets in zodra gereed";
22460  GOSUB 210: PRINT : RETURN
22500  REM  EEN DRIVE OF MEER - BESTANDSDISK
22510  IF D1$ = D2$ THEN 22530
22520  RETURN
22530  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
22540  PRINT "Doe nu de bestandsdisk weer in de drive"
22550  PRINT : PRINT "Druk een toets in zodra gereed";
22560  GOSUB 210: PRINT : RETURN
24000  REM  SCHERM OP 40 KARAKTERS PER REGEL
24010  REM  HIER UW OPDRACHT
24020 SB = 40:SH = 24:C8 = 0: RETURN
24100  REM  SCHERM OP 80 KARAKTERS PER REGEL
24110  REM  HIER UW OPDRACHT
24120 SB = 80:SH = 24:C8 = 1: RETURN
24200  REM  SCHERM SCHOON BIJ 80 KAR./REGEL
24210  GOSUB 100: REM  HIER UW OPDRACHT
24220  RETURN
-------------------------------------------------
```

```
Apple II routines
-------------------------------------------------
20600  REM  WOORDBESTAND INLEZEN
20610  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";T$;",S";S2;",D";D2
20620  PRINT  CHR$ (4);"READ";T$
20630  REM ----------------------
20640  INPUT WD: FOR I = 1 TO WD
20650  INPUT WD$(I): NEXT I
20660  REM ----------------------
20670  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";T$
20680  RETURN
21600  REM  WOORDBESTAND WEGSCHRIJVEN
21610  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";T$;",S";S2;",D";D2
21620  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";T$
21630  PRINT  CHR$ (4);"DELETE";T$
21640  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";T$
21650  PRINT  CHR$ (4);"WRITE";T$
21660  REM ------------------------
21670  PRINT WD: FOR I = 1 TO WD
21680  PRINT WD$(I): NEXT I
21690  REM ------------------------
21700  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";T$
21710  RETURN
22000 N3$ = "drives instellen"
22010 S1 =  PEEK ( - 18455) / 16
22020 D1 =  PEEK ( - 18454)
22030  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
22040  PRINT "Doe de DATA-disk in een drive"
22050  PRINT : PRINT "Welke drive is dit?"
22060 HO = 0:VE = 9: GOSUB 110
22070  PRINT "Geef slot- nummer (1-7): ";
22080  GOSUB 210: PRINT IN$:S2 =  VAL (IN$)
22090  IF (S2 < 1) OR (S2 > 7) THEN 22060
22100 HO = 0:VE = 11: GOSUB 110
22110  PRINT "Geef drive-nummer (1-4): ";
22120  GOSUB 210: PRINT IN$:D2 =  VAL (IN$)
22130  IF (D2 < 1) OR (D2 > 4) THEN 22100
22140  RETURN
22200  GOSUB 2950: REM  DIRECTORY OP SCHERM
22210  PRINT  CHR$ (4);"CATALOG,S";S2;",D";D2
22220  PRINT : RETURN
22400  REM  EEN DRIVE OF MEER - PROGRAMMA-DISK
22410  IF (S1 = S2) AND (D1 = D2) THEN 22430
22420  RETURN
22430  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
22440  PRINT "Doe nu de programma-disk in de drive"
22450  PRINT : PRINT "Druk een toets in zodra gereed";
22460  GOSUB 210: PRINT : RETURN
22500  REM  EEN DRIVE OF MEER - BESTANDSDISK
22510  IF (S1 = S2) AND (D1 = D2) THEN 22530
22520  RETURN
22530  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
22540  PRINT "Doe nu de bestandsdisk weer in de drive"
22550  PRINT : PRINT "Druk een toets in zodra gereed";
22560  GOSUB 210: PRINT : RETURN
24000  REM  SCHERM OP 40 KARAKTERS PER REGEL
24010  PRINT  CHR$ (21)
24020 SB = 40:SH = 24:C8 = 0: RETURN
24100  REM  SCHERM OP 80 KARAKTERS PER REGEL
24110  PRINT  CHR$ (4);"PR#3": PRINT
24120 SB = 80:SH = 24:C8 = 1: RETURN
24200  REM  SCHERM SCHOON BIJ 80 KAR./REGEL
24210  GOSUB 100
24220  RETURN
-------------------------------------------------
```

Baby typen in Basic

LISTING

én Pascal én extended Basic én Quick Basic

Lucie Blom

In het novembernummer van de HCC Nieuwsbrief had Wim Bolkensteyn in het kader van de special 'tekstverwerkers' een fraai programma gemaakt. Heel kleine kinderen en huisdieren konden met dat programma laten zien hoe goed zij al kunnen typen. Wim had het programma in Pascal geschreven. Het verzoek aan de lezers om het in Basic te herschrijven leverde een flink aantal reacties op.

De meeste inzenders begonnen met de opmerking dat 'het toch niet zo moeilijk was'. Dat klopt. Wij hadden het ook zelf kunnen maken, maar we stellen nu eenmaal initiatieven van onze lezers zeer op prijs. Het grappige was dat de inzendingen al snel binnenkwamen. Daarbij zaten ook een Quick Basic inzending, een aangepaste Pascalversie en een listing voor de TI-99/4a.

BASIC Bij de Basic inzendingen lagen nogal wat verschillen. Maakte de één er een enorm omslachtig programma van met strings en veel GOSUBS/RETURNS, een ander volstond met enige regels. Waar niemand aan gedacht had was het weghalen van de KEYWORDS. In de gepubliceerde listings heb ik dat dan ook toegevoegd. Op één inzender na had ook niemand er aan gedacht dat er op het einde ook niets meer op het scherm mocht verschijnen.
Hier volgt de listing, waarbij de maker daar wel rekening mee gehouden heeft.

```
10 REM B.VEEN      VELP
20 REM BABY.BAS
30 KEY OFF:REM keywoorden weg
40 CLS
50 READ A$
60 ON ERROR GOTO 140 :REM geen karakters aan het einde
70 L = LEN (A$)
80 FOR I = 1 TO L
90 V$=INKEY$:IF V$="" THEN 90
100 PRINT MID$(A$,I,1);
110 NEXT I
120 PRINT
130 GOTO 50
140 V$=INKEY$: IF V$<>"*" THEN 140
150 END
160 DATA "Hallo allemaal"
170 DATA ""
180 DATA "Zoals je kunt zien kan ik al een beetje typen"
190 DATA "op de computer. Dat heb ik gisteren van mijn papa"
200 DATA "geleerd. Vind jij dat niet heel erg knap van mij ??"
210 DATA "Ik vind het niet zo moeilijk hoor."
220 DATA "Waar zullen we het nu eens over hebben?"
230 DATA "Kun jij ook een briefje typen? Ik wel hoor."
240 DATA "Leuk is dat. Steeds meer letters op het scherm."
250 DATA "Daaag, dit was het dan, nu komt het einde,"
260 DATA ""
270 DATA "kusjes van Dinesh"
```

QUICK We kregen ook een Quick Basic listing van Paul Wiegers uit Dussen.

```
PRINT
typ:
   READ type$
   IF type$= "#" THEN END
   a=0
   PRINT CHR$(13)
   PRINT type$
   DO WHILE a < LEN(type$)
     a = a+1
     DO WHILE INKEY$ = "": LOOP
     PRINT MID$(type$,a,1);
   LOOP
GOTO type

DATA "Hallo allemaal"
DATA ""
DATA "Zoals je kunt zien kan ik al een
beetje typen"
DATA "kusjes van Dinesh"
DATA "#"
```

TI-99/4A Pieter Luteijn uit Den Haag maakte de listing voor de Texas Instrument. Bovendien maakte hij ook nog een Basic listing die hij echter niet had kunnen uittesten. In zijn dataregels vermeldt hij dan ook :'Als alle lezers van de HCC Nieuwsbrief mij een riks opsturen, kan ik een PC kopen". In ieder geval kan ik hem vertellen dat zijn Basiclisting niet helemaal lekker liep. We mogen aannemen dat de TI listing goed is. Hier komt hij:

```
10 ! PIETER LUTEYN VOOR DE TI-99/4A
20 ! EXTENDED BASIC
30 ! BABYTYPEN, HCCN NOVEMBER 1989
40 CALL CLEAR
50 READ TEKST$ ! LEES DATA REGEL IN
60 IF TEKST$="" THEN CALL KEY(0,A,B):
   IF B THEN PRINT :: GOTO 50 ELSE 60
70 IF TEKST$="*" THEN RUN
80 FOR I = 1 TO LEN(TEKST$)
90 CALL KEY (0,A,B)
100 IF B THEN PRINT SEG$(TEKST$,I,1);ELSE 90
110 NEXT I
120 PRINT
130 GOTO 50
140 DATA ""
150 DATA ""
200 DATA "Hallo allemaal"
210 DATA ""
220 DATA "Zoals je kunt zien kan ik al een
    beetje typen"
(230-290: zie eerste lisitng)
300 DATA ""
310 DATA "kusjes van Dinesh"
320 DATA "*"
```

PASCAL Kees Pijnenburg zette op Fido zowel een Basic listing als een andere Pascal versie die het eenvoudig maakt om de tekst aan te passen.

Als het programma wordt aangeroepen zonder parameter, wordt de tekst uit het bestand 'VERHAAL.TXT' gehaald. Door een parameter op te geven kun je een ander bestand kiezen.

LISTING

DANK Dank aan de inzenders Bob Ferguson, Pieter Luteyn, Kees Pijneburg, F. Klaver, B. Veen, Robert Kuijper, Paul Wiegers, Peter van Es, Erwin Bousma (15 jaar) en Bas Nedermeijer (10 jaar).

JONGSTE De listing van de jongste inzender zag er zo uit:

```
program baby_typen;

{ 89.08.01  W. Bolkensteyn }

uses crt;

var filename : string[80];
    f        : text;
    strb     : string;

procedure init;

begin
   writeln (' ');          { begin op nieuwe regel }
   writeln (' ');          { not een lege regel }
end;

procedure putchr (strb: string);

var i  : integer;
    le : integer;
    ch : char;

begin
   i  := 1;
   le := length (strb);
   while i <= le do
   begin
      ch := readkey;
      if ch = '*' then { * breekt programma voortijdig af }
         halt;
      write (strb[i]);
      inc (i);
   end;
   writeln;                  { ga naar nieuwe regel }
end;

begin                        { hier staat het verhaal }
   init;
   if paramcount = 1 then
      filename := paramstr (1)
   else
      filename := 'VERHAAL.TXT';
   assign (f, filename);
   reset  (f);
   while not eof (f) do
   begin
      readln (f, strb);
      putchr (strb);
   end;
   close (f);
end.
```

```
100 REM ***************************************
110 REM *********** BABYTYPEN ***************
120 REM ******** BAS NEDERMEIJER ************
130 REM ******** PATRIJZENHOF 29 ************
140 REM ******** 3772 RG BARNEVELD **********
150 REM ******** LEEFTIJD : 10 JR ***********
160 REM ***************************************
170 CLS : REM KEY OFF hier bijvoegen (red)
180 AANTAL=12:B=0
190 DIM A$(255)
200 FOR  A=1 TO AANTAL
210  READ A$(A)
220 NEXT A
230 B=B+1
240 IF B=AANTAL+1 THEN 350
250 L=LEN (A$(B))
260 A$=INKEY$
270 IF A$="" THEN 260
280 LO=LO+1
290 IF LO=L+1 THEN LO=0:GOTO 230
300 IF R$="*" THEN LOCATE B,LO:PRINT A$:GOTO 260
310 IF A$="*" THEN R$="*":GOTO 260
320 B$=MID$(A$(B),LO,1)
330 LOCATE B,LO:PRINT B$
340 GOTO 260
350 END
360 DATA  "Hallo allemaal"
370 DATA " "
380 DATA "Zoals je kunt zien kan ik al een beetje typen"
390 DATA "op de computer. Dat heb ik gisteren van mijn papa"
400 DATA "geleerd. Vind jij dat niet heel erg knap van mij??"
410 DATA "Ik vind het niet zo moeilijk hoor."
420 DATA "Waar zullen we het nu eens over hebben?"
430 DATA "Kun jij ook een briefje typen ? Ik wel hoor."
440 DATA "Leuk is dat. Steeds meer letters op het scherm."
450 DATA "Daaaaaag, dit was het dan, nu komt het einde,"
460 DATA " "
470 DATA "Kusjes van mij"
```

TONEHALT TONEHALT TONEHALT TONEHALT

DOS UTILITIES

196 (1) AUTOMENU v4.5 Geschikt voor het opzetten van een menugestuurd systeem voor op de harddisk.
526 (2) SECURITY Een prima programma om uw computer waterdicht af te sluiten, met: CIPHER, CONFIDE, DESMODUL, DESTROY, PC-LOCK, SECRET, SECURE enz,
541 (2) ADVANCED UTILS ANADISK; een menugestuurd utilitieprogramma voor o.a. het analyseren, editen, copieren, (van beveiligde) diskettes en herstellen van beschadigd bestanden.
125 (1) SCREEN UTILITIES (HERCULES,)Bevat o.a. de CGA emulator.
514 (2) DOS UTILITIES 1. Voor een meer efficient gebruik van uw PC. Deze utilities opereren net als DOS commando's, maar werken beter en sneller.
518 (1) BATCH UTILITIES 1 Utilities en routines voor het gebruik in Batch bestanden.
1154 (1) BATCH UTILITIES 2 Utilities voor Batchfiles,o.a. Printer status en Box tekenen.
1156 (1) TREEVIEW Een bestands manager.Werkt tot in 6 subdirectories tegelijk met display van een directory tree. (Alleen voor harddisk).

PRINTER UTILITIES

030 (1) FANCY PRINTING 2 LQ versie 2.26. Letter kwaliteit. Courier, Helvetica, Roman, Palantino, Greek, Sans-Serief lettertypen. Proportioneel, dubbel breedt, 3x zo hoog, onderstrepen, superscript, dik en italic variaties.
543 (1) EGA FONT EDITOR. Maak uw eigen letterfonts in verschillende groottes. Voor dit programma is een EGA kaart nodig en een Microsoft compatible muis.
1038 (1) FX/LQ MATRIX Epson FX, JX of LQ printerserie of compatibles. FXMATRIX Ontwerp, bouw, edit en download custom fonts voor de Epson FX,JX en LQ printerserie.12 fonts bijgeleverd.
1039 (1) HP DESKJET SUPPORT Amertype fonts en zijdelings printen met fonts ipv Grafisch, in normaal en italic. Werkt alleen op enkelblad stand.
863 (2) BITMAP FONTS Bit map sequences voor 139 fonts, u moet uw eigen programmering doen.(hard disk vereist).
1040 (1) GRAB+ Versie 5.0 van deze pop-up adressen printer.Print 'van' en 'naar' adressen, invoeren vanaf het scherm of vanuit bijgeleverde database.Goede documentatie.
555 (2) PRINTER CONTROL 2. Programma's om uw printer beter te gebruiken. Van recht toe recht aan drukwerk tot speciale foefjes.
557 (2) FANCY PRINTING 1. Voor matrix printers, met Sidewriter.
561 (2) LASER PRINTING 1 Laserprinterhulpmiddelen voor HP compatible printers.
894 (1) LASERJET FONTS. Met Glyphics Fonts van SWFTE Int: Centrum, Garamet, Optimis en Roman. Incl. downloadprogramma. Voor laserjet of compatible printer.
1041 (1) LASERJET FONTS 2 Voor HPLJ of compatible die fonts kan inladen.Fonts: Sans Serif, Serif, Schaakfonts, Artdeco, en Hebreuuws.
1042 (1) LASER PRINTING 5 Voor HPLJ of compatible, maak Landschaps fonts, Old Engels, en Courier.Bit mapped font editor (CGA).
1266 (1) HP DESKJET SUPPORT 2 Verschillende fonts, font informatie en fontdownl oader
1267 (1) LASER PRINTING 6 Dverse fonts, een font editor en een CGA/EGA screen dumper.
1268 (1) LASER PRINTING 7 Font downloader voor Laserjet, + 24 pt font met symbolenset.

TEKST VERWERKING

008 (1) GALAXY Zeer snel uitwisselbare tekst verwerker, gebruikt WordStar commando,s

DATABASE

1159 (1) NIFTY AND MOE DOS menu en een pop-up schema systeem, instelbaar tot 20 gebeurtissen met alarm.Vereist Harddisk + Dos 2.1 en hoger.
1160 (1) DESKTOP TOOLS 4 Pop-up Tekst Editor met Alarm, Agenda etc. (DOS 3.0 en hoger & harddisk) Pop-up met diverse hulpmiddelen: ASCII tabel, Epson Printer instelling etc.
576 (2) DESKTOP TOOLS 1. Brengt o.a. tijd en datum op het scherm, houdt een logboek bij van de gebruikers en kan snel kalenders genereren.
1164 (1) PHOTOMASTER (Harddisk & 384 Kb) Foto Bibliotheek database voor de Professional. Houd informatie bij over Klanten met bijbehorende films, Publicaties etc. Print Etiketten voor Dia's.
701 (1) WAMPUM Een van alle gemakken voorzien, menu gestuurde implementatie van de dBaseIII bewerking vanuit een simpel menu systeem. Creert en gebruikt dBaseIII compatible database bestanden met tot 7B-tree index en 9 gegeven invoerschermen per bestand.
1218 (1) DLITE Snelle pop-up utility die vanuit elk programma toegang verschaft tot informatie in DBASE III+.(vereist 576k).
649 (2) FLEXBASE Versie 3.0 is een eenvoudige DBMS welke volledig menu gestuurd.
842 (1) VCR DATABASE. Administratieprogramma voor videocassettes met o.a. cassettenummer, datum, volgorde, bandteller, titel, categorie, namen enz.+label printroutine.
013 (2) FILE EXPRESS Minimaal 384 Kb benodigd. Een krachtig, snel DBMS-systeem.
347 (2) MAILING LABELS Een compleet mailing/postmanagementsysteem.
1216 (1) MAILING LIST SYSTEMS 1 Gebruike labeldata en creert nieuwe labels.
354 (1) CATALOG REFERENCE. Dit systeem is speciaal ontworpen voor het catalogiseren van boeken, kranten, tapes, casettes, diskettes, films etc. Vereist Harde schijf of 2 floppies.
1036 (1) ASK-IT (Harddisk & Minimaal 512 K) Versie 0.15 is een Paragraaf georienteerd database systeem dat gebruikt kan worden voor bv. catalogus organisatie, zoeken met oa. Soundex en Zoekmacro's en snelle Indexen.
1152 (1) IDEA TREE Organisatie Tabel georienteerde "Thinking Tool". Erg eenvoudig databases maken en gebruiken.

ZELFSTUDIE PROGRAMMA'S

068 (1) MS-DOS TUTOR. Dit is een complete interactieve les.
894 (1) LOTUS TUTOR Zelf-studie programma, in de vorm van een serie 123 spreadsheets.
184 (1) TURBO TUTOR Turbo Pascal zelfstudie programma, behandeld TP4 vrijvolledig.
1293 (1) DBASE IV TUTOR Inclusief 450k met code voorbeelden uit de (door u uit te printen) tekst, meer als 1 megabyte met tekst en programmeer voorbeelden. Je hebt wel dBASE IV nodig om deze te gebruiken.
1338 (1) TUTOR 1-2-3 Beginners handleiding voor het gebruik van Lotus 123. Vereist Kleurenmonitor. Hard disk aanbevolen.
640 (1) TURBO C TUTORIAL Zelfstudie handleiding voor C.
366 (1) TYPING TEACHERS 2 type cursussen.Behalve de normale type machinetoetsen

SPELLEN: N.B.- KLEUREN KAART + MONITOR VEREIST !

312 (1) ARCADE 1	:ABM,ASTRO,BABY,BRICK,ENCOUNTER,MOON,3-DEM
313 (1) ARCADE 2	:COSMIC,FIGHTER,INVADERS,KANGAROO,MAXGAME.
314 (1) ARCADE 3	:PC-FUN,PYRAMID,QUBERT,SPACEWAR.
315 (2) ARCADE 4	:ARCHERY,KAMAKAZE,SMINER,SOPWITH,STRIKER,:
317 (1) ARCADE 5	:BATALIA,BERZERK,DSKCRASH,EM,TANK,WILLY
318 (1) ARCADE 6	:PITFALL,ROCKETS,ROUND42,NEMON.
319 (1) GOLF	:KLASSIEK GOLF SPEL.
322 (1) EGA GAMES 1	:ALDO,BREAKOUT,EGAROIDS,MAHJONG,EGARISK.
620 (1) EGA GAMES 2	:EGAWHEEL,TRISKELION.
323 (1) ARCADE 7	:BLOCKADE,BLORTII,CAVERNS,DALEKS,LANDMINE.
371 (1) GAMES 10	:CHESS,CROSSWORD,FOUR,PENTE,HI-Q,LAB.
375 (1) GAMES 13	:COREWAR,KENO,OTHELLO,PCOTHELL SOLITAIR
390 (2) CLASSICS	:CHEKKERS, MONOPOLY, BLACKGAMMON
399 (1) BRIDGE	:KLASSIEK BRIDGE SPEL.
653 (2) GAMES 17	:LIFEFORM,PUZ88,MAHJONG,WARI.
793 (1) FORD	:AUTO SIMULATIE PROGRAMMA VAN FORD
795 (1) ARCADE 8	:CHERNOBYL,DEPTHCHG,LAWN,PEARL,ROCKET.
802 (1) PINBALL #1	:10 VERSCHILLEND FLIPPERKAST SPELLETJES.
831 (1) GAMES 18	:CANASTA,MATCH2,UNO.
834 (1) ADVENT 3	:ENCHANTED CASTLE,MCMURPHY.
1016 (1) JOKES	:GEINTJES OP DE COMPUTER.
1107 (1) SIMULATE 3	:MEGAGOPOLY,WINNER.
1102 (1) EGA GAMES 3	:CUNNING FOOTBALL,EGAPOKER,SOLITAIRE.
1103 (1) EGA GAMES 4	:BASSTOUR,FRACKTAL.
1225 (1) EGA GAMES 5	:PCMAN,QUINTA,SCRABBLE.
1301 (1) EGA GAMES 6	:BLACKJACK,LIFE3EGA.
1229 (1) MONOPOLY	:KLASSIEK CAPATALISTISCH SPEL.
1237 (1) JOKES II	:"THE SEQUEL" NOG 11 GEINTJES ERBIJ.
1307 (1) EGATREK	:EGAVERSIE VAN STARTREK.
1386 (1) SIMULATE 4	:SEA BATTLE,SPACE RESCUE.
1006 (1) GAMES 8	:CHESS, JOTTO, GALACTIC, GAMBORD.
1294 (1) HAPPY GAMES	:COLOUR SORT, SHAPE SHORT, SUPER SHORT,
1007 (1) SIMULATE 2	:BASEBALL, DULLES.
053 (1) AD TRIVIA	:PIKANT TRIVIA SPEL VOOR VOLWASSENEN.
1304 (1) GAMES 9	:ACQUIRE, PC-JIGSAW, ZIGZAW.
1319 (1) INDIANA	:ALIENMES,BOO!,BOSS,DISSOLVE,DRAIN, KRAWL,
1232 (1) STAR TREKS 4	:TOMMYS TREK, TREK TRIVIA.
1233 (1) TOMMY'S TRIVIA	:2500 UITSTEKEND TRIVIA VRAGEN.

1104 (1) TELE CHESS (DOS 3.0 of Hoger, 2 computers met Grafics, 2 Hayes compatible Modems) Schaakspel om per telefoon te spelen. Muis support ,uitprinten van gespeelde matches.
1110 (1) DRACULA IN LONDEN NIEUW !!! Een Interactieve Adventure 1 tot 6 Spelers.
1280 (1) MONO ARCADE GAMES Geschikt voor elke type monitor,Eat'em, Ski-fly etc.

GRAPHICS

901 (1) DRAFTSMAN. Draftsman is een geavanceerd zakelijk grafisch systeem, dus voor "Business Graphics", de bekende bar, pie (taart), exploded pie, line etc. CGA nodig.
435 (2) MOLECULAR MODELLING (CGA/EGA) Heel geschikt als educatief programma voor scheikunde. Zelf via de computer (roterende) moleculen samenstelled.
1215 (1) PRINTMASTER SUPPORT 2 Met PAL, PEANUTS (met 40 plaatjes van Charles Schultz), GRLEGEND (174 plaatjes van fantasie-game figuurtjes.)
1297 (1) PC-SKETCH Versie 1.01 is een, geheel in kleur, programma voor de beginnende computer tekenaar. VEREIST Kleuren monitor + 384k
913 (1) WORLD ATLAS Kompleet wereld atlas op schijf.CGA en Kleuren monitor +384k.
796 (2) DEEP SPACE (CGA & 512 Kb)Ver 1.3 toont sterrenkaarten van elk deel van de hemel op welke dag, tijd dan ook. Uitprinten op Epson of Ibm.
1124 (1) VGA-CAD (VGA, AT Computer, 512 Kb, Muis)Ver 1.4 is een tekenprogramma met alle opties voor VGA Beeldschermen.320 x 200 256 kleuren. Alleen Grafisch.
1340 (1) VGA-CAD UTILITIES 1 Grafisch utils voor o.a. conversie van .GIF formaat naar CGA of EGA Vereist VGA + 640k.
1341 (1) VGA-CAD UTILITIES 2 Converteert 256 kleuren .GIF afbeelding en naar Z/W .PCX formaat voor gebruik in DTP programmas.Vereist VGA + 640k.
1318 (1) PICTURE VIEWERS (Grafisch monitor) Toont .GIF en Macintosh .RLE afbeeldingen op een Hercules, CGA,EGA,VGA of MCGA monitor.
1344 (1) MANDELBROT Een mandelbrot generator voor opslag, display, animatie, en retouchering van Dia's.
1321 (1) CLOCKS 7 Grafisch analoge uurwerken in stralende kleurenpracht (Vereist EGA).
1322 (1) CARTOON CLOCKS Uurwerken van bekende strip figuren. (vereist EGA).
1127 (2) MIND CHART (CGA,EGA,HERCULES Beeldschermen) Grafisch Pakket voor zakelijke toepassingen. Grafieken direct te tekenen plus gegevens invoer module.
1129 (1) CHARTS UNLIMITED (CGA, EGA, VGA, HERCULES Beeldschermen)Object georienteerd tekensysteem , Lotus stijl, Object Libraries zijn bijgevoegd om Flow charts, Electrische diagrammen etc. te maken. Ondersteund veel Printers.
840 (1) PICTURES 1 14 Mackintosh (.MAC) en 53 PC Paintbrush (.PCX) Dieren Plaatjes.
841 (1) PICTURES 2 19 PC Paintbrush (.PCX) Plaatjes: Bulldog, Tweety, Katten etc.
923 (1) PICTURES 3 297 PC Paintbrush (.PCC) Plaatjes: Eiffel Toren, Dolfijnen,
924 (1) COMPUTER LOGOS 108 gescande logos in DR HALO.CUT formaat voor gebruik in Ventura Publisher. O.a. Compaq Hercules Sony Microsoft.
925 (1) DR HALO PICTURES (EGA) 21 EGA plaatjes in Kleur in Dr Halo.PIC formaat
1010 (1) SYMBOLS 78 Dr Halo .CUT Formaat, astrologie, verpakken, reizen en winkelen
1112 (1) WHIPLASH CLIPART 19 MacPaint(.MAC) bestanden Auto Logo's, Maskers,enz
1113 (2) PRINTMASTER LIBRARIES Meer dan 2000 Printmaster Iconen, Alfabetisch gerangschikt van Aerobics tot Ying/Yang.
1099 (1) FIRST PUBLISHER FONTS 2 Diverse Fonts en Iconen voor PFS First Publisher.
1210 (1) FIRST PUBLISHER FONTS 3
1211 (1) FIRST PUBLISHER FONTS 4
1212 (1) FIRST PUBLISHER FONTS 5
1203 (1) PC-DRAFT-CAD (CGA) Teken programma,ondersteund Epson,Laserjet /Deskjet.
1204 (1) DRAFT CHOICE Het meest handzame C.A.D. systeem dat momenteel op de markt is
1077 (10) PC-DOGS Zeer uitgebreid C.A.D. systeem met goede documentatie.Gebruik van muis en plotter sterk aanbevolen.Vereist CGA/EGA/VGA + DOS 3.0 of hoger,640k + 5mb harddisk ruimte.
1281 (1) EASYCASE Handzame tool voor computer aided software engineering.Vereist 640k, hard disk, EGA + AT computer, en DOS 2.1 en hoger.
1213 (1) AUTOCAD DRAWINGS 82 architectonisch en 39 electronische in .DWG formaat.
1292 (1) COOPER GRAPHICS 600 afbeelden, Printshop en Printmaster format.

SPREADSHEETS

601 (1) AS EASY AS is een onvolprezen winnaar. Ziet er uit en handeld gelijk als Lotus 123. Veel organisaties registreren zich en verzorgen trainingen met AS EASY AS als Lotus materiaal.
877 (1)@LAST Een Lotus 123 uitbreiding voor versie 2.0 of 2.01. Voorziet in zoek en vervang mogelijkheden voor spreadsheet cellen.
1035 (1) POWER SHEETS (2 Floppy Drives of Harddisk) Het hooggewaardeerde programma "Report Manager" is nu shareware. 3 Dimensionale Spreadsheet (Niet Lotus Compatible).
340 (1) LOTUS WORKSHEETS 1. Een twaalftal toepassingen voor gebruik met Lotus 1-2-3, waaronder het toevoegen van histogramanalyse, loonadministratie (tot 12 werknemers)
341 (1) LOTUS UTILITIES. Om hemakkelijker toegang tot Lotus te krijgen Met drivers, communicatie, mni spreadsheet auditor en EMS emulatie.
060 (1) GOALSEEKER. Razendsnelle Lotus utility, voor het berekenen van cel-waarden, wanneer de eindwaarden bekend zijn.

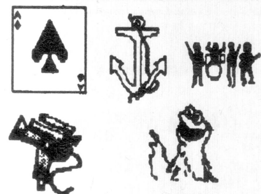
GENEOLOGIE

1181 (2) BROTHERS KEEPER Stamboom systeem met dezelfde faciliteiten als family history met wat uitgebreidere print mogelijkheden. Vereist DOS 2.1 en hoger +384k.

SPECIALE AANBIEDING

PrintShop-Master TOOLBOX Hfl 50,00

PRINTMASTER-LIBRARIES PRINTSHOP-MASTER-SUPPORT

Meer dan 2640 Printshop\Master Iconen!!!, plus Utilities!

DanCad 3D
Hfl 249.95 incl B.T.W.

Kompleet uitgebreid versie (14 disks!) 300+ paginamanual (Engelstalige). Maakt "Stereo pairs" voor kompleet 3D models met hoge resolutie lijn teken\grafisch mogelijkheid. Werkt op HERC,HGC,CGA,EGA. Uitvoer van hoge resolutie 3D tekeningen naar, EPSON LX MX, & LQ, IBM5152,&PROPRINTER,STAR 10X 15X, NEC P6, plus PLOTTER SUPPORT,& POSTSCRIPT printer's.

TONEHALT

Hfl 10,00

incl B.T.W per Disk
DISK # **** (1) DISK : Hfl 10,00
DISK # **** (2) DISKS : Hfl 20,00.

U KUNT DEZE SOFTWARE BESTELLEN DOOR EEN CHEQUE OF GIROKAART TE STUREN VOOR HET BEDRAG PLUS Hfl 6,00 VERZENDKOSTEN ONDER VERMELDING VAN UW NAAM, ADRES, EN NATUURLIJK DE BESTEL NUMMER S AAN:

TONEHALT Ltd.
Postbus 13500
2501 EM Den Haag.
Giro No 422964

(N.B. 3.5" disks kosten Hfl 3.00 extra per disk)

UW FAVORIET SHAREWARE PROGRAMMA LATEN REGISTREREN IN GULDENS? SCHRIJF OF BEL EENVOUDIG VOOR DE REGISTRATIE KOSTEN
070-3658372 070-3658372 070-3658372 070-3658372 070-3658372 070-3658372 070-3658372

Spelregels voor de Micromarkt

Leden van de HCC kunnen gratis een advertentie voor de Micromarkt plaatsen. De voorwaarden hiervoor zijn:
- niet meer dan 170 tekens,
- inzenden op een briefkaart,
- lidmaatschapsnummer vermelden,
- bij voorkeur getypt of geprint,
- software kan alleen worden gevraagd en aangeboden als die onderdeel is van een totaal-pakket met hardware (zelf geschreven software kan wél worden aangeboden),
- wat wordt gevraagd of aangeboden moet raakvlakken hebben met computers,
- een advertentie mag niet tot doel hebben om een computerclub, gebruikersgroep e.d. op te richten.

BETAALD In de Micromarkt kunnen ook advertenties worden geplaatst, waarvoor betaald wordt. Hiervoor gelden afwijkende regels. Dit geldt voor:
- advertenties van leden, waarvan de tekst langer is dan 170 tekens (in dit geval moet de volledige advertentie worden betaald),
- advertenties van niet-leden (ook bedrijven).

Het tarief voor deze advertenties is *f* 5,– per 40 tekens.
BETALEN Betaalde advertenties kunnen ALLEEN per gesloten brief worden opgegeven. Bijgevoegd moet worden een gegarandeerd betaalmiddel, dat volledig ingevuld en ondertekend is. Het gaat dus om
- een girobetaalkaart of een
- bankcheque.

Opgaves die niet aan de voorwaarden voldoen kunnen helaas niet worden geplaatst. Telefonische navraag over Micromarkt-advertenties is niet mogelijk.

HCC KANTOOR
Uw advertentie kan alleen worden geplaatst als deze wordt gezonden naar het HCC kantoor in Houten.
Dus NIET naar het bedrijf, dat de advertentie-acquisitie verzorgt.

MICROMARKT

Aangeboden

■ A2818 **Formula I CP/M**, 2 x TEAC-drive 5,25" ingeb. A5 printer + mon. Ep-ROM programmer. Totaal *f* 375,-. Tel.: 072-612403.
■ A2819 **Apple II**, monitor, 2 dr. 5,25", serial card + modem, OKI printer, div. softw., een koop, *f* 650,-. Tel.: 015-613410, na 18.00 uur.
■ A2820 **Faxkaart Quadram**, *f* 750,-. Tel.: 08380-39535, na 18.00 uur.
■ A2821 **Olivetti M-19 Dual Speed** (4,77/8 Mhz), 640 Kb RAM, 2 x 360 Kb drives, CGA monochr. mon., orig. softw., *f* 1800,-. Tel.: 05496-74638 (19.00-21.00 uur).
■ A2822 **PC/XT**, 8 Mhz, Herc. + color mon., 20 Mb NEC HD, 360 Kb TEAC DD, Multi I/O kaart, 2 ser. + 2 par. prt., softw., handl., nw.prijs *f* 3800,- nu *f* 2500,-. Tel.: 015-568989.
■ A2823 **Zero 16/PC**, 640 K (MS-DOS) turbo sys. brd. 8 Mhz omschakelb. 2 x 360 K 5,25" ingeb. DD + monochr. mon., alles 2 jr. weinig gebr. + handl. t.e.a.b. 070-796500, 09.00-16.00 uur.
■ A2824 **X'press 16 IBM comp.** voor hobbyist, klein def. Mon., keyb., 256 Kb, 128 K spooler, par., game, mouse, video/audio, RGB prt. CGA + DOS, Sound-chip. Tel.: 03402-38342.
■ A2825 **Power AT-286**, 640 Kb, DOS 4.01, 21 Mb HD, 1.2 en 360 K DD, 2 x ser./par. mono (Herc.) 14" mon., prijs *f* 2750,-. Tel.: 01680-24842.
■ A2826 **Portable PC**. Tandy TRS-80 model 4P met of zonder printer. Prijs *f* 750,-. Tel.: 020-739393.
■ A2827 **Tulip compact II**, 20 Mb HD + 1 x 1,44 Mb + 360 Kb DD + EGA kl.mon. + kaart + Star LC 10 printer + Tulip muis. *f* 4300,-. Tel.: 03465-70731.
■ A2828 **Commodore 128D** + 1901 kleurenmonitor, *f* 1000,-. Tel.: 085-512568 (Hans).
■ A2829 Topklasse in topconditie. **Amiga 1000**, 512 Kb. Incl. ser. en par. kabels. Slechts *f* 1100,-. Extra DD en Alegra geh.uitbr. evt. ook te koop. Tel.: 02207-40053.
■ A2830 **Sharp MZ-800** + QD + Datarec. + 4 kl. plotter + 8 Quick schijven + 5 banden en handleiding. Prijs *f* 450,-. Tel.: 020-851407.
■ A2831 **Philips beeldscherm CM-8833**, tv ontvanger, coproc80287-6, EGA kaart, tel.: 02979-11473.
■ A2832 **Tulip comp. AT**, 10 Mhz monochr. mon. (DGA kaart) 20 Mb HD, 1.2 Mb en 360 Kb muis (softw.) + DOS 3.3 + Windows, Ned. handl. compl. *f* 3200,-. Tel.: 03465-73243.
■ A2833 **Samsung PC-3000** XT, 640 Kb, 2 x 5,25" DD 4,77/8 Mhz, monochr. mon. CGA/Herc. RTC krt. incl. div. softw. w.o. WP 4,2/dBase 3+, gratis printer! *f* 1900,-. Tel.: 079-415970.
■ A2834 **Port. PC/XT** 10 Mhz, 640 Kb, 1 x 360 Kb 5,25", 1 x 32 Mb HD, 2 x ser./2 x par., 1 x game poort. Mon. 9" TTL ingeb. Herc. comp. + muis, joyst. *f* 2200,-. Tel.: 010-4516774.
■ A2835 **Olivetti M-24 AT & T PC 6300**, 640 Kb, Math. co-proces. 8087, 20 Mb HD, 5,25", monochr. mon., veel softw. alles werkt razend snel. *f* 3250,-. Tel.: 030-251195.
■ A2836 **PC/XT kloon**, 640 K, Herc., 2 FD (5,25" + 3,5"), HD 21 Mb, mon. (14" amb.), Multi I/O, DOS 3.3, softw. *f* 2250,-. Printer Brother 1409 z.g.a.n. *f* 750,-. Tel.: 055-411995.
■ A2837 **Commodore 64**, disk 1541, printer 301, Teltron 1200, Philips monochr. mon., Een koop *f* 1200,-. Gratis Power Cartr., Wico joyst., 150 Disk. en div. boeken. Tel.: 02280-19262.
■ A2838 **DD 1571**, *f* 500,-. DD 1581, *f* 275,-. Ericson drive 160 Kb, *f* 100,-. Printkop MPS 802/ AVT80, *f* 75,-. Tel.: 079-167492, na 18.00 uur.
■ A2839 **Atari 260 ST**, 1 Mb, TOS in ROM, 2 x SF-354, SM-125, muis incl. voedingen, boeken en softw. *f* 1000,-. Tel.: 04760-76717.
■ A2840 **Schneider 464** + monitor + DD + softw. + discs + boeken. *f* 600,-. Tel.: 070-278151.
■ A2841 **Olivetti M-240**, 20 Mb HD, 3,5" en 5,25" FDD, 640 Kb, CGA kl.mon. DM-100 printer. Incl. softw. Zeer kompl. set. Vr.pr. *f* 4500,-. Dirk, tel.: 020-293620.
■ A2842 **Sanyo PC-MBC-550** + 10 prof. progr. en printer. All in *f* 999,-. Tel.: 085-232960.
■ A2843 **AT-PC**, 12 Mhz, 0 Wait-state, 640 Kb, met 80 Mb HD, 2 printer- en 4 ser. poorten, monitor, muis en printer, *f* 5500,-. Tel.: 03430-15687.
■ A2844 **Acorn Electron**, plus 1, 3,5" DD, printer Smith Corona 80, s.w. Viewsheet, Slogger, div. boeken. Tel.: 05982-2074.
■ A2845 **C.Itoh CIT-101 terminals**, VT-100 compat. ASCII-karakters en voll. graphische sets volgens VT-52 en ANSI. Prijs *f* 100,- p.s. Tel.: 015-131472.
■ A2846 **Sharp MZ-800** + QD + Datarec. + softw. + vid. RAM uitbr. + joyst. + doc. + z/w mon. (printer/plotter def.) *f* 450,-. E. Bergman, tel.: 05980-95131.
■ A2847 **PC Laser XT**, 640 Kb, 1 x DD 360 Kb, 1 HD 20 Mb, Multi I/O card + klok, Herc. card, monitor (amber). *f* 1800,-. Tel.: 02990-23441.
■ A2848 **Atari MEGA St** 4, 4 Mb RAM, met blitter chip, *f* 3000,-. Tel.: 085-819875.
■ A2849 **NORTON HELP** (zie HCC-N 121), 5,25" *f* 29,95 en 3,5" *f* 32,50 incl. verzendkosten. A. v/d Hondel, Postbus 4088, 3102 GB Schiedam, giro: 1893415.
■ A2850 **Plotter, Calcomp**, A0 rollen, model 1039, i.g.st. b.v. voor Autocad. T.e.a.b. Tel.: 04787-1497, na 18.00 uur.
■ A2851 **Philips kleurenmonitor** CM-8500, *f* 200,-. Tel.: 08883-1788.
■ A2852 **NEC/Honeywell XT/PC** (100 % comp.), 8 Mhz, 640 Kb, 8 slots, 300 W, 525" FD, 20 Mb HD, AT kbd., muis, Herc. mon., par./ser. interf. z.g.a.n. *f* 1850,-. Tel.: 055-667838.
■ A2853 **XT HD controller WD**, *f* 100,-. EGA kaart Video-7 de luxe, *f* 450,-. Enkele RAM's 41256 120 ns. Tevens nog 16 Mhz AT met 14" mon., *f* 2150,-. Tel.: 079-417592.
■ A2854 **PC Tandy 100 SX**, 100 % IBM, 640 Kb, 2 x 5,25" DD, Philips mono. mon., z.g.a.n. met instructieboek en softw. Vr.pr. *f* 2000,-. Tel.: 072-620460.
■ A2855 **CPC-128 Schn.** + data.rec. + softw. *f* 750,-. Tel.: 010-4206521.
■ A2856 **8PPM Laserprinter** HP-Laserjet, Epson, Diablo, etc. ca 3000 fonts, portr. & landscape. Canon printengine, RS-232 & Centr. Zeer gebr. vriend. Nw. in doos, *f* 2500,-. 03434-52502.
■ A2857 **C-64** + toteldos + 1541 DD + tape, rec. + Star SG-10 C pr. + 2 joyst. + z/w t.v. + veel softw. en boeken. Prijs *f* 1500,-. Tel.: 05220-56608, na 17.30 uur.
■ A2858 **Sharp MZ-800** met cmt. QD en video uitbr. QD's en veel softw. o.a. HDC-tekstverw. en Dr. logo. Prijs *f* 250,-. A. Verbeek, tel.: 053-765325.
■ A2859 **Commodore Amiga 1000**, 512 K RAM + softw. Prijs

ƒ 900,-. Tel.: 043-613742. Frank Hoen.

■ A2860 **Casio FP-1000 PC** + 2 x 5,25" DD + z/w mon. + softw. + handboeken, ƒ 750,-. Inr. Sharp MZ-800 + QD mag. Brother HR-35 + sheetf. T.e.a.b. Tel.: 02289-3178.

■ A2861 **MSC computer** + datarec. + joyst., div. spelletjes en cartridges. 20 Mb HD, Witty mouse. Tel.: 078-166627.

■ A2862 **Philips tekstverw.** 5002 incl. 2 x 8" FDD, monitor, Daisy Wheel printer en geluidskap, wie biedt, wel boven ƒ 300,-. H. Hubregtse, Terbregseweg 32, 3056 JW Rotterdam.

■ A2863 **HCC Nieuwsbrieven** 1986 t/m 1989, ƒ 25,-. Tel.: 055-336600.

MICROMARKT

■ A2864 **Brother margrietwheel printer** HR-10 C, ƒ 400,-. Commodore matrix printer MPS-802, ƒ 400,-. Tel.: 04990-73783.

■ A2865 **Diablo daisywheel-printer** HYTYPEII. T.e.a.b. Noorden, Tel.: 01724-8435.

■ A2866 **Tulip system I**, 256/512 Kb, met 1 Mb HD. MS-DOS 2.0 Daisywheel M-50 printer met div. extra's. Tel.: 01804-11477, tot 17.30 uur.

■ A2867 **FTS, CP/M MPM**, 512 Kb, 8086 8 Mhz, 20 Mb HD, 1116 Kb 8", printer 180 cps + tafel + kap, 2 term., MS-Basic, dBase II, boekh., Word + prof. tafel, T.e.a.b. Tel.: 030-314586.

■ A2868 **General Electric printer** TXP 8100 (centronics) + GE-8150-A ser. interf. voor Atari/Commodore + linten, i.g.st. , ƒ 300,-. Tel.: 03407-3843.

■ A2869 **Sinclair QL**, Aquarius en Aquarius II computers met veel randapp. en uitbreidingen. Tel.: 01846-14474.

■ A2870 **Tulip system-I** toren 8086 8 Mhz, 512 Kb intern, kl.mon., 10 Mb HD, 5,25" FD 811/360 (IBM) Kb, ƒ 975,-. Graphic-board (NEC-7220), 768*288 8-kleuren, 768*576 1-kleur, ƒ 375,-. Memory (expansion) board van 512 Kb naar 896 Kb, ƒ 375,-. Mathematische co-proccessor C8087-2 (8 Mhz), ƒ 375,-. Totaalprijs ƒ 1675,-. B. Barske, 05910-40081.

■ A2871 **Modem Smartlink** 1200S, ƒ 200,-. Isolatietransformator 5 Kw 0,001 PF! Nieuw ƒ 300,-. Monochr. kaart + par. print. poort (IBM kloon), ƒ 40,-. Tel.: 05215-1625.

■ A2872 **P2000** die te repareren is ƒ 75,-. Printer Commodore MPS 1200, ƒ 200,-. (nieuw). Tel.: 043-610747, Maastricht.

■ A2873 **Apple IIe**, mon., 2 dr. 5,25", 64 K, 80 k.krt. Pascal pakket, div. flops, ƒ 750,-. Tel.: 04998-73170.

■ A2874 **ZX-Spectrum** 48 K (nieuwe keyb.) + printer + joyst. + interf. + datarec. + 350 progr. + boeken, vr.pr. ƒ 550,-. Tel.: 033-803166.

■ A2875 **Plotter**, laserprinter. Tel.: 02979-11473.

■ A2876 **Wang LVP-2200** + 2 term., 2336 DE + printer 2233 + Xenix besturingssyst. Prijs op aanvraag. J. Driessen, tel.: 077-517045.

■ A2877 **CBM-'64** + datarec. + 1541 drive + pow.cartr. + printer + veel softw. + boeken + keyb. + comp. meubel, ƒ 850,-. Tel.: 03405-67321.

■ A2878 **Sharp MZ-800** + 5,25" FD + Quickdisk + 2 cass.rec. + centr. printer + kl.mon. + boeken + veel softw. ƒ 1250,-. Tel.: 04490-44998, na 18.00 uur.

■ A2879 **Philips BM-7932** 12" mon. TTL monitor, ƒ 100,-. Hercules comp. grafische/printer-kaart (TTL/PRN), ƒ 50,-. Tel.: 078-133105.

■ A2880 **Apple IIc**, mon. + stand., 2e dr. printer, mouse, m.paint, m.desk., sp. paddles, modem WS-2000, data higway, applew., spel. Vr.pr. ƒ 1200,-. Tel.: 05270-97415.

■ A2881 **Philips PC** 512 Kb, 3,5" + 5,25" DD + mono. mon. + handboek + event. softwa-re. CGA kaart + joystickkaart, ƒ 1100,-. Tel.: 05190-3667.

■ A2882 **Schneider PC** 1512, 5,25" DD, 20 Mb HD, muis + softw. Vraagprijs ƒ 1300,-. Tel.: 04132-64648.

■ A2883 **Olivetti M-24**, 640 Kb, 1 x 360, amber mon., met orig. software en manuals, evt. met extra moederboard. Compl. v.rpr. ƒ 1400,-. Ton de Bruijn, tel.: 01658-3776, bgg. 1523.

■ A2884 **Philips NMS-9100**, 5,25" DD, 3,5" DD, 20 Mb HD, monitor 80, printer NMS-1437, 3 mnd. wgs. omsth. ƒ 4750,-. Tel.: 013-367047.

■ A2885 **Epson printer** FX-80 + handl. ƒ 200,-. Printerkop moet

HCC Reparatieservice

Ieder lid van de HCC kan op vertoon van zijn lidmaatschapskaart gebruik maken van de HCC Reparatieservice, die wordt uitgevoerd door Geveke Electronics Service. Vanzelfsprekend krijgen HCC-leden hierbij korting op de tarieven, die gebruikelijk zijn.

De gang van zaken

- Ieder type microcomputer, printer of beeldscherm kan in beginsel worden aangeboden voor test, afregeling of reparatie.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van nacalculatie, tegen de volgende tarieven: f 66,– per uur (exclusief BTW) voor homecomputers en de goedkopere printers en beeldschermen; f 91,– per uur (exclusief BTW) voor IBM PC's en klonen,alle multi user microcomputers en alle microcomputers, printers en beeldschermen.
- Voor microcomputers van Apple gelden vaste reparatietarieven per board etc. Er zijn aparte tarieflijsten verkrijgbaar. Op deze tarieven wordt voor HCC-leden een vaste korting van 15% gegeven.
- Als er niets wordt gerepareerd of afgeregeld en alleen een diagnose wordt gesteld, wordt 1 werkuur in rekening gebracht.
- Bij zeer grote reparaties wordt in overleg met de opdrachtgever eem offerte gedaan.
- Als apparatuur niet voor reparatie of diagnose wordt geaccepteerd is geen tarief verschuldigd.
- Betaling contant bij aflevering.
- Geveke Eelectronics Service geeft een garantie van 30 dagen op de uitgevoerde werkzaamheden.
- De computer moet compleet worden aangeboden, dus met voeding, toetsenbord, monitor en eventueel systeemdiskette.
- Geveke Electronics Service kan aangeboden apparatuur weigeren als er sprake is van eigenbouw, eigen modificaties of moeilijk verkrijgbare onderdelen.
- De reparatie duurt nooit langer dan 14 dagen, tenzij anders is overeengekomen.

Voor de verdere bepalingen geldt de CRC-regeling, die is in te zien bij alle vestigingen van Geveke Eelectronics Service.

Aanbieden

Op de volgende adressen kan apparatuur worden aangeboden:
Amsterdam: Donauweg 10, telefoon 020-5861446
Apeldoorn: Wilmersdorf 1, telefoon 055-427053
's-Hertogenbosch: De Hambaken, Hambakenwetering 20, telefoon 073-427172
Rotterdam: Kleinpolder, A. van Stolkweg 88, telefoon 010-4153399
Assen: 't Sticht 30A, telefoon 05920-52339
Beek: Horsterweg 1, telefoon 043-649310

Openingstijden: werkdagen van 9.00-17.00 uur.

Meer informatie kunt u vragen bij het HCC kantoor, 03403-78788.

gerepareerd/vervangen worden. Tel.: 020-169367, alleen 's morgens.

■ A2886 **Co-processors 80287-10**, 80387-16 en 80387-20. Tel.: 01891-14841.

■ A2887 6 x **Philips P2000T** incl. monitor. tekstverw. modulen P-2301-2, Basicinterpr. P-3205, handl., "probeerb.", cass., alles wein. gebr. t.e.a.b. Tel.: 04405-1462 (20.00-22.00 uur).

■ A2888 **Schneider Joyce**, 512 Kb + printer, softw., 16 disks., prt. papier, stofh., boeken, ƒ 650,-. Tel.: 045-793183, tijdens werkdagen.

■ A2889 **Atari 520 ST** + mon. + drv. + 30 Mb HD + VHF mod. + 50 disks + Epson MX-80 + veel softw. (WP4.2, Turbo C, MIDI etc.) + veel boeken. Alles ƒ 2800,-. Tel.: 080-446815.

■ A2890 **Olivetti M-24**, 640 Kb, 2 x 5,25" FD, DOS 3.30, kl.mon., Genius GM-6000, stofhoezen + 2 disk.bak. met 100 disks. Vr.pr. ƒ 2500,-. Tel.: 010-4144538.

■ A2891 In originele verpakking: **Datran DiskDoubler** (kaart t.b.v. datacompressie) + doc. ƒ 275,-. en "RTLink" Overlay & Runtime linker, ƒ 275,-. Tel.: 01686-2386, na 18.00 uur.

Gevraagd

■ G572 **Toetsenbord SX-64** Commodore. Tel.: 08338-54451.

■ G573 Voor computeropleidingen: defecte en/of oude **hardware (-onderdelen)**. U dankt het af, ik kan het gebruiken. Tel.: 05780-20803.

■ G575 **RS-232 voor Schneider** CPC-6128. Tel.: 04970-12188.

■ G576 **Decodeer-chip nr. 380211-06** voor geheugen (512 Kb) in Commodore PC-10. Tel.: 05143-1415, Bauke > 16.00 uur.

■ G577 **Lisa, workshops**, Unix, boeken, etc. profile 10 Mb Apple HD, Apple plotter. Leo Hogendoorn, tel.: (werk) 015-792187, (huis) 070-876646.

■ G578 **Cobol compilers** en handleidingen. Tel.: 04951-25841, na 19.00 uur.

■ G579 **9-naalds matrix printer**, IBM compatible, tel.: 071-211517.

■ G580 **Vic-Switch voor C-64** en oude C-64 computer voor V(S)O-MLK, Alphen a/d Rijn, 01720-73115 (school) of 01720-30038 (prive).

ADVERTEERDERS

Inhoudsopgave van de laatste 11 HCC-Nieuwsbrieven

Hardware:

Printers:

Software:

Modems:

DIVERSEN:

LemaxUpdate

PowerSearch van Blaise - voor de C-programmeur. Zoeken - in een C-applicatie - zowel in DOS als in OS/2; zoeken naar texten of naar *Regular Expressions*; bliksem-snel zoeken: ***PowerSearch***, de *search engine*. In slechts 7 basis functies geeft u uw applicatie een ongekend zoekvermogen. Het te vinden patroon wordt eerst tot een reeks machine-instructies vertaald (echt gecompileerd!); het te doorzoeken *data* wordt in een RAM-buffer geladen en doorzocht. Het zoeken is niet file-gebonden, het gehele Hard Disk kan in 'een mum' worden doorzocht. Een geheel nieuwe technologie - weer van Blaise. (voor MSC of TC).

FUNCKy Library van dLesko - voor CLIPPER. Een nieuwe versie van het beste complement voor de algemene CLIPPER-bibliotheek van Steve Straley vindt men in de ***FUNCKy Lib***: assembler routines vervangen diverse tragere functies uit CLIPPER.LIB en EXTEND.LIB van CLIPPER - het resulteert in verkleining van code en versnelling van de uitvoering. FUNCKy levert tevens een veelheid aan nieuwe mogelijkheden op het gebied van manipulatie van Arrays en Strings, Disk & File, Environment, Muis, Video & System, en diverse Utilities. Aanbevolen.

QuickScreen van Crescent - voor QuickBASIC. Een heel gemakkelijke *screen designer*, schermopslag in de vorm van *linkable object*, *compressed binary screen files* of *screen libraries*; volledige data validatie (17 datatypen worden ondersteund, ook europese datum- en valutatypen, *field editing*, automatische veld-calculatie; muis support voor zowel de *screen designer* alsook voor de eind-gebruiker. Veel video-effecten zijn beschikbaar voor de presentatie van schermen; alle populaire tekst-schermmodes zijn beschikbaar (ook 43- en 50-linen); het effect op een MONO-monitor kan direct worden gezien vanuit de *designer*. Een interface-module voor gebruikers van ***DB/LIB*** file manager wordt meegeleverd, met routines voor het lezen en schrijven van dBASE-compatible records en -indexen. Import van *screens*, die met andere pakketten zijn gemaakt, is eenvoudig. Dit is hét meest flexibele en krachtigste *screen mangement systeem* voor QuickBASIC 4+/BASIC 6.0.

Lemax Company BV

R. Kochstr.2
1171 BE BADHOEVEDORP
Tel (02968) 94 210
FAX (02968) 93 855

40% KORTING betekent voor u de laagste prijs

dus bel en bestel, want verder zoeken is overbodig!

TEKSTVERWERKING

Ami Pro	ƒ 795,00
Lotus Manuscrip (Ned.)	875,00
Microsoft Word (Ned.)	1.095,00
GEM First Word Plus	435,00
Volkswriter III (Ned.)	595,00
Volkwriter de Luxe (Ned.)	195,00
Word Perfect (Am.)*	695,00
Word Perfect Library (Am.)	182,00
Word Perfect Library (Ned.)	bel
Word Perfect Speller	bel
Word Perfect (Ned.)*	bel
XYWrite Plus	795,00

SPREADSHEET

Excel. (Am.)	875,00
Excel (Ned.)	1.095,00
Javelin Plus	715,00
Lotus 1-2-3 V.3.0	975,00
Lucid 3D*	175,00
Multiplan (Ned.)	495,00
PlanPerfect (Am.)	395,00
PlanPerfect (Ned.)	bel
Quattro	390,00
Quattro Pro	895,00
Supercalc (Am.)	985,00
Supercalc (Ned.)	995,00
Surpass	655,00
VP Planner*	155,00

CAD

Autocad	bel
Cadkey	8.995,00
Drafix (Ned.)	2.745,00
Generic Cadd 3.0	160,00
Generic Cadd accessoires	bel
Pro Design (Ned)	799,00

GRAPHICS

Autosketch Enhanced	225,00
Clip Art	175,00
Corel Draw	1.095,00
Designer	1.095,00
Draw Perfect	695,00
Fox Graph	375,00
Gem Artline	750,00
Gem Draw Plus	495,00
Gem Graph	495,00
Graph Plus	765,00
Graph-in-the-Box	195,00
Harvard Graphics	750,00
HIJaak	495,00
Hotshot	695,00
Interactive Easy Flow	380,00
Lotus Freelance plus	895,00
MS Chart	655,00
Paintshow	95,00
Pixie	425,00
Pizazz Plus	245,00
Show Partner F/X	695,00
Slide Write plus	bel
VP Graphics	182,00

COMMUNICATIE

Brooklyn Bridge	225,00
Carbon Copy Plus	325,00
Crosstalk XVI	270,00
Mirror III	171,00
PC Anywhere III	225,00
Procomm Plus (Am.)*	138,00
Procomm Plus (Ned.)	245,00
Smartcomm	545,00

PROJECT MANAGEMENT

Harvard Project manager 3	1.095,00
Microsoft Project	825,00
Super Project Expert	1.095,00
TimeLine v3.0 (Am.)*	1.095,00
TimeLine v3.0 (Ned.)	1.495,00

DESKTOP PUBLISHING

25 in One	795,00
Byline (Ned.)	795,00
GEM Desktop Publisher	545,00
Go Script Plus	750,00
Laser Fonts	435,00
Newsroom Pro	185,00
Pagemaker (Am.)	1.375,00
Pagemaker (Ned.)	2.045,00
Ventura Publisher (Am.)	1.495,00
Ventura Publisher (Ned.)	bel
Ventura Publisher Toolbox	248,00

INTEGRATED

Ability	120,00
Ability Plus (Ned.)	495,00
Enable	1.195,00
Framework 3 (Am.)	1.265,00
Framework 3 (Ned.)	bel
MS Works (Ned.)	395,00
Open Acces II (Ned.)	2.195,00
Symphony (Ned.)	1.250,00
WordPerfect Executive (Ned.)	475,00

PRODUCTIVITY TOOLS/ UTILITIES

Bar Code generator	545,00
Battery Watch	75,00
Certus (Antivirus)	358,00
Copy II-PC	70,00
Deskview	230,00
Deskview 386	325,00
Disk Manager	195,00
Disk Optimizer	99,00
DOS Help	99,00
Double DOS	113,00
Fastback Plus	285,00
GEM Desktop 3	138,00
hTest hFormat	149,00
Mace Grasp	248,00
Mace Utilities	154,00
Microsoft Windows (Am.)	182,00
Microsoft Windows 386	340,00
Microsoft Windows (Ned.)	289,00
Norton Commander	195,00
Norton Editor	138,00
Norton Utilities	149,00
Norton Utilities adv. edition	225,00
PC Tools de Luxe	189,00
QDos II	175,00
Qemm 386	135,00
Sidekick Plus	365,00
Sideways	127,00
Superkey	153,00
VP Expert	325,00
Xtree Pro Gold	270,00

DATA BASE MANAGEMENT

Ask Sam (text retrieval dbase)	435,00
Ask Sam LAN	1.315,00
DataPerfect (Am.)	695,00
dBase IV	bel
dBase IV Dev. Kit (Ned.)	2.775,00
dBase IV (Ned.)	bel
DBXL (dBIII clone)	384,00
DBXL (Ned.)	795,00
Fox Base 386	895,00
Fox Base Multiuser	895,00
Fox Base Royalty Free Runtime	795,00
Fox Base +	495,00
Fox Pro	1.395,00
Knowledge Man 2 LAN	2.584,00
Omnis Quartz	bel
Paradox	1.295,00
Paradox 386	1.495,00
Paradox LAN	1.755,00
Q&A	578,00
Q&A (Ned.)	1.429,00
Rapidfile (Ned.)	595,00
Reflex	495,00
R Base Compiler	1.495,00
R.Base 5000*	765,00
VP Info	160,00

PROGRAMMEERTALEN

Assembler 386	1.375,00
Assembler (Microsoft)	275,00
C Compiler (Microsoft)	775,00
C. tools plus	325,00
Clarion Prof. Developer	1.095,00
Clip tools	645,00
Clipper LAN	1.295,00
Cross Compilers	bel
Fortran Compiler (Microsoft)	765,00
Genifer	578,00
PC DOS 4.01	375,00
Quick Basic Compiler	179,00
Quick C. Compiler	179,00
Quick Pascal	179,00
T dBug	156,00
Turbo Asynch Plus	325,00
Turbo Basic	169,00
Turbo Basic Database Tool.box	169,00
Turbo Basic Editor Toolbox	169,00
Turbo C	239,00
Turbo C Prof.	425,00
Turbo Pascal	239,00
Turbo Pascal Database Toolbox	169,00
Turbo Pascal Develop Libraries	798,00
Turbo Pascal Editor Toolbox	169,00
Turbo Pascal Gameworks	169,00
Turbo Pascal Graphic	169,00
Turbo Pascal Num. Methods	169,00
Turbo Pascal Prof.	425,00
Turbo Pascal Tutor	169,00
Turbo Prolog	239,00
Turbo Prolog Toolbox	169,00

ONDERWIJS/WETENSCHAP/ TECHNIEK

Chiwriter	395,00
Gauss	765,00
Math Cad	890,00
Mathematica	1.895,00
SPSS	bel
Statgraph	1.645,00
T3	bel

GEHEUGEN EN MULTI-FUNKTIE KAARTEN

AST Adventage 128Kb	795,00
AST Advantage Premium 512Kb	995,00
AST Advantage/2 512Kb	995,00
AST Rampage/2 512Kb	895,00
AST Rampage Plus/286 512Kb	1.495,00
EMS kaart (max. 2MB),AT	395,00
Harddisk 20MB + controller	595,00
Harddisk 30MB + Controller	645,00
Harddisk 40MB + controller	995,00
Harddisk Card 20MB	695,00
Multifunktie kaart AT	395,00
Multifunktie kaart XT	175,00
Printer/Serieel voor PS/2	395,00

MODEMS

Discovery 2400E intern	595,00
Tornado 1200 intern	249,00
Tornado 2400 extern	449,00
Tornado 2400 intern	345,00
Fax kaart	985,00
Multi Async kaart AT	439,00
Multi Async kaart XT	239,00

COPROCESSORS (Intel)

8087 8 Mhz	395,00
8087 10 Mhz	495,00
80287 10 Mhz	745,00
80387 16Mhz	1.195,00
80387 25MHz	1.595,00

VIDEO DISPLAY

ATI EGA Wonder	655,00
ATI VGA Wonder incl. muis 512Kb	895,00
Everex EVGA (1280 x 600)	875,00
Genos EGA HiRes (800 x 600)	875,00
NEC Multisynch III D	1.695,00
NEC Multisynch Plus	2.595,00
Paradise VGA Plus	895,00
Paradise VGA Prof.	1.295,00
STB VGA Extra	595,00
VEGA VGA	795,00

INPUT DEVICES

Bar Code Reader	695,00
Chinon A4 Scanner	1.535,00
Logimouse series 2 (PS/2)	225,00
Logitech Special Mouse	345,00
Microsoft Mouse	340,00
Mitsubishi (400 DPI) Mouse	395,00
ScanMan	695,00
Sketchmaster 12x12	1.195,00
Summasketch 1201	1.495,00

PRINTER/PLOTTERS

Fujitsu Plotter	2.750,00
Fujitsu Printers	bel
HP 7475A	4.165,00
HP Deskjet Plus	2.295,00
HP Laserjet II P	3.495,00
HP Paintjet	3.395,00
Printer Buffer 64Kb	225,00
Postscript Printers	bel

XENIX/UNIX PRODUKTEN

C-tree	985,00
DBX Library	2.195,00
Directory Shell 386	1.315,00
Edix	765,00
Informix	bel
Lyrix (Ned.)	2.295,00
MS Basic	1.370,00
MS Cobol	2.085,00
MS Fortran	1.370,00
MS Pascal	1.370,00
Panel Plus	1.645,00
SCO Complete System 286	2.855,00
SCO Complete System 386	3.185,00
SCO Fox Base	1.645,00
SCO Professional 286	1.645,00
SCO Professional 386	1.975,00
Smartware II	bel
VP/IX	2.173,00
WordPerfect (Ned.)	bel
/RDB	2.195,00

Netwerk

3COM Share Kit (3 gebr.)	6.900,00
LANtastic Starter Kit (3 gebr.)	2.495,00
Ethernet Starter Kit (3 gebr.)	2.495,00
Novell	bel

* editors choice PC Magazine

BEL VOOR OVERIGE IBM EN MACINTOSH PRODUKTEN

SOFTMAIL 01113-2203

Prijzen ex. BTW en onder voorbehoud. Orders boven 500,– franko huis

Telefax: 01113-2704

HOFFSCHLAG, HÈT HARDWARENHUIS VAN MIDDEN NEDERLAND

In hartje Utrecht vindt u één van Neerlands ruimst gesorteerde computer- en meubilairleveranciers. In het pas geheel verbouwde pand is aan alles gedacht om u nog meer van dienst te kunnen zijn. Ook de parkeerplaatsen en de vele bushaltes voor de deur dragen hun steentje daartoe bij. Het postordernummer 030-313268 is nu optimaal te bereiken en helemaal nieuw is de direkte lijn 030-316094 met de technische dienst voor nóg betere service. U vindt er een ruim assortiment computers, printers en randapparatuur. Een grote sortering fax- en dicteerapparatuur, kopieermachines en kantoor- en direktiemeubelen. Ook is er nu een uitgebreide lijn computertafels. Alles is uit voorraad leverbaar! Kijk bijvoorbeeld eens naar de HOFF-PC's. Vele mogelijkheden en altijd getest als veel waar voor weinig geld. Kortom, Hoffschlag maakt verder zoeken overbodig.

BOVEN: DE UITGEBREIDE SHOWROOM MET COMPUTERS, PRINTERS EN RANDAPPARATUUR.

LINKS: DE MARKANTE GEVEL VAN HARDWARENHUIS HOFFSCHLAG.

ONDER: EEN RUIME SORTERING KANTOORMEUBILAIR- EN MACHINES.

LINKS ONDER: MEUBILAIR OP DIREKTIENIVEAU.

HOFF TOWER AT-386 ALS GOEDKOOPSTE GETEST IN PCM-OKTOBERNUMMER!

QUALIFIED DEALER VAN TULIP, TEVENS DEALER VAN: PHILIPS, LASER, COMMODORE, AMSTRAD, BROTHER, EPSON, NEC, STAR, CANON, HP.

HET JUISTE ADRES VOOR KANTOORMACHINES, MEUBELEN EN COMPUTERS

FRANS HOFFSCHLAG B.V.

Janskerkhof 5, 3512 BK Utrecht. Telefoon 030-313268*.
Telefax 030-341464. Postordernr. 030-313268.
NIEUW - T.D. 030-316094.

Afzender:

Naam..

Adres..

Postcode ....

Woonplaats..

Telefoon..

Frankeren
als
briefkaart

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Ledenadministratie

☐ Hierbij geef ik mij op als lid van de **HCC**.

Ik ben reeds lid.
lidnummer
☐☐☐☐☐☐

Wilt u de aangekruiste wijzigingen aanbrengen.

Naam en voornaam: .... ☐

Straat en huisnummer: .... ☐

Postcode/ Woonplaats: .... ☐

Telefoon- nummer: .... ☐☐☐☐☐☐☐☐☐ ☐

Giro- of bankrekeningnummer

☐ Ik wens **niet** voor te komen op commerciële mailinglijsten

Bij mutatie van gebruikersgroep, alle groepen waarvan men lid wil zijn vermelden.

Ik meld mij aan voor de volgende gebruikersgroep(en):

.... ☐

.... ☐

Handtekening: ....

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart

Afzender:

Naam ....

Adres ....

Postcode ....

Woonplaats ....

Telefoon ....

Afzender:

Naam..

Adres...

Postcode ....

Woonplaats...

Telefoon..

Frankeren
als
briefkaart

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Bestelservice

lidnummer

artikelnummer							aantal	omschrijving artikel	bedrag
9	9	9	9	0	1	3		administratiekosten	
								Totaalbedrag	

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart.